

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

87

113314

19

ZBORNIK ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO

ARCHIVES D'HISTOIRE DE L'ART

NOVA VRSTA

XIX

1983

LJUBLJANA

1983

Zbornik
za umetnostno
zgodovino

ZBORNIK
ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO

ARHIVSKI INSTITUT DR. V. ŠTAMBERG

NOVA LjUBLJANA

XIX

1981

Ljubljana

1981

418311

ZBORNIK ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO

ARCHIVES D'HISTOIRE DE L'ART

NOVA VRSTA

XIX

1983

LJUBLJANA

1983

113314

ZBORNIK
ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO

ARCHIVS D'ARTS ET D'HISTOIRE DE L'ART

12 -04-1984

0 - 1701

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VSEBINA
TABLE DE MATIERES

Razprve in članki
Etudes et articles

Ivan Stopar Sv. Magdalena v Gornjem gradu Ste. Madeleine à Gornji grad	9
<hr/>	
Marjana Lipoglavšek Iluzionistično slikarstvo 18. stoletja na Slovenskem La peinture illusionniste de 18 ^e siècle en Slovénie	15
<hr/>	
Ksenija Rozman Prošnji slikarja Tominca Deux requêtes du peintre Tomnic	49
<hr/>	
Jelka Pirkovič—Kocbek Oblikovni značaj Novega mesta Le caractère formel de Novo mesto	55

Ocene in poročila
Notes et comptes rendus

Tatjana Wolf Annie—Paule Quinsac: Segantini: Catalogo generale, I—II	69
<hr/>	
Polonca Vrhunc Narodna galerija v letu 1982 La Galerie Nationale en 1982	71

Bibliografija
Bibliographie

Jana Ferjan

Umetnostnozgodovinska bibliografija za leti 1979 in 1980

Bibliographie d'histoire de l'art pour les annés 1979 e 1980

77

Slikovna priloga

Planches

RAZPRAVE IN ČLANKI
ETUDES ET ARTICLES

SV. MAGDALENA V GORNJEM GRADU

Ivan Stopar, Celje

V svoji *Dekaniji Gornjegrajski* je Avguštin Stegenšek l. 1905 omenil tudi nekdanjo podružnico sv. Magdalene na gornjegrajskem pokopališču, predhodnico sedanje neogotske stavbe. O njej je zapisal:

»Stara cerkev sv. Magdalene je stala najbrž že l. 1438. Bila je na gornjem koncu pokopališča, tam približno, kjer je sedaj prezbiterij, a bila je obrnjena proti vzhodu... L. 1883 so izkopali (njen) temelj (Župn. kronika). Cerkev je bila 12 sežnjev dolga in je imela ravnostropano ladjo in gotsko svoden prezbiterij z rebresi in v njem dvoje gotskih oken. Na zapadni fasadi je bila lesena veža, na strehi pa je čepel lesen stolpič. A cerkev je bila že skoro razpadla, ko so se l. 1867 odločili jo podreti in postaviti novo...« Od nekdanje opreme omenja Stegenšek oltar sv. Magdalene s Hrenovim grbom iz l. 1868 ter stranska oltarja Device Marije in sv. Janeza Krstnika. Imela je še oltar Žalostne Matere božje iz l. 1661, oltar sv. Antona Puščavnika in prislonjen oltar sv. Ane,¹ vsega torej šest oltarjev.

V citatu povzema Stegenšek ugotovitve, ki jih je že tri desetletja pred tem zabeležil Ignacij Orožen.² Vendar pa najdemo pri Orožnu še nekatere podatke, ki so za kolikor mogoče celostno podobo te izginule arhitekture pomembni. Tako pisec omenja, da je bila cerkev »prastara« in da je po legendi stal nekoč poleg nje ženski benediktinski samostan — tega naj bi posredno izpričevala listina iz l. 1332, po kateri naj bi Konrad Vrbovški daroval delež tudi (gornjegrajskim?) sestram oziroma nunam.³

Orožen eksplicitno omenja po eno visoko gotško okno na vsaki strani velikega oltarja, dalje slavolok, oltarje in prižnico iz 17. stoletja, razen tega pa še leseni stolpič nad zahodnim portalom z dvema zvonovoma, večjim iz l. 1594 in manjšim iz l. 1615. Kot posebnost omenja še tri na les slikane nagrobnike in grobnico, v kateri so decembra 1757 pokopali ljubljanskega škofa Ernesta Amadeusa Attemsja.⁴

Ce se zdaj povrnemo k letnici 1438, ko naj bi se cerkev sv. Magdalene prvič omenjala, naletimo v zadevni listini na zanimiv podatek. Gornjegrajski opat Rudolf je namreč tedaj podelil notarju Johannesu Ysenhausnu in njegovi ženi Heleni »celico nasproti hiše božje z vr-

¹ Avguštin Stegenšek: *Dekanija Gornjegrajska*, Maribor 1905, p. 156 s.

² Ignaz Orožen: *Dekanat Oberburg*, Marburg 1877, p. 31 ss.

³ Ignaz Orožen: *Stift Oberburg*, Marburg 1877, p. 108 s.

⁴ Dekanat Oberburg, o. c., p. 31 ss.

tom za celico, potlej domec, ki ga je poprej posedoval Pertzack, sadovnjak, njivo in hlev...« Zato morata poleg drugega »vzdrževati celice (die Klausen) z vsemi pritiklinami, izvzemši tamkajšnjo cerkev, v dobrem stanju.«⁵

Poleg cerkve, s katero je po vsej priliki mišljena podružnica sv. Magdalene, se torej v listini omenja še celica — die Klausen. Te besede ne moremo tolmačiti oziroma prevesti v smislu njenega drugega pomena kot zaporo ali sotesko, saj lokacija podružnice taki oznaki nikor ne ustreza. Ista oznaka se ponovi l. 1600, ko je škof Hren posvetil pokopališko cerkev Marije Magdalene »trans pontem«, ki se navadno imenuje »in der Clause.«⁶ Beseda Klausen, ki jo Mayerjev slovar prevaja z besedo celica oziroma menišnica (t. j. meniška celica), se pač utegne nanašati na stavbo ali stavbne ostanke domnevnega ženskega samostana.

V svoji knjigi *Romanska arhitektura na Slovenskem* omenja cerkev sv. Magdalene tudi Zadnikar.⁷ Poleg že citirane omembe iz l. 1600 nam posreduje vizitatorjevo oznako stavbe iz l. 1665: »propter exignas et angustas fenestras sit valde obscura.« Potlej v skrčeni obliki povzema Haasov opis cerkve iz l. 1857, ki ga zaradi njegove pomembnosti za naše razmišljanje prevajamo v celoti:

»O kakšnem stavbnem slogu komaj lahko govorimo. Podoba cerkve je enostavna podolgovata ladja (Langhaus) z visokim, neprofiliranim slavolokom, ki drži v štiristrani, ravno sklenjeni prezbiterij. Ta ima na vzhodni strani dve okni; v celoti so okna ozka in masivno zasnovana; dve sta polkrožni, šilastoločna so eno ob vratih, dve na stolpu, ki je prizidan k zahodni strani. Poleg polkrožnega okna na koru stoji šilastoločno okno in to nihanje obeh slogov daje celoti posebno zanimivost. Gre za popoln primer iskanja. Znotraj je ladja ravno krita, prezbiterij je prepet precej plitko, polkrožno. Na njegovih štirih vogalih nosijo stebriči na konzolah preprosto, a lepo profilirana rebra. Ti stolpiči so (izdelani) v čistem prehodnem slogu, prav tako kot na zakristijskem portalu — vendar pa je zakristija sodobna stavba, pri kateri so uporabili le stari portal, ki je prej morda stal na mestu sedanjega preprostega gotskega zahodnega portala. Kapiteli na teh stebričih so zelo podobni tistim v magdeburški katedrali. Cerkev je pozidana iz lomljenca, pomešanega z opeko, vogali so iz velikih klesanih kvadrov. Celoto je zaradi značilnih zgodnjegotskih form pripisati 13. stoletju, in sicer času ok. 1240—1250.«⁸

Že bežen prelet ohranjenih sporočil nam pokaže, da si le-ta delno nasprotujejo. Podatki se razhajajo, zlasti kar zadeva zvonik, saj Orožen in Stegenšek omenjata leseni nadstrešni stolpič nad zahodno fasado, Haas pa omenja šilastoločni okni na stolpu (zwei am Thurme) — Stegenšek pri tem govori le o leseni veži. Nadroben pretres podatkov bi pokazal še nekatere druge nedorečenosti, od katerih velja opozoriti zlasti na podatke o obliki in razvrstitvi oken. Ne kaže, da

⁵ Stift Oberburg, o. c., p. 179.

⁶ Marijan Zadnikar: *Romanska arhitektura na Slovenskem*, Ljubljana 1959, p. 235.

⁷ Ibid.

⁸ Karl Haas: *Kunstdenkmale des Mittelalters in Steiermark*, Wien 1857, p. 13.

bi o njih posebej govorili, saj jih iz besedil vsak lahko brez težave razbere. Pomembnejše je, da so se v Haasovi zbirki risb, ki jih hrani Štajerski deželni arhiv v Gradcu, ohranile tri risbe (Sammlung Haas, Oberburg), ki nam s tlorisom in nekaterimi detajli skušajo predočiti nekdanjo podobo gornjegrajske cerkve sv. Magdalene. Dve od teh risb sta datirani z 19. okt. 1863, tretja je brez vsakršne oznake.

Karl Haas, štajerski deželni konservator in arheolog, pri nas ni novo ime. Prvi je nanj ob opisu Žičke kartuzije opozoril dr. Avguštin Stegenšek,⁹ ki je tu poleg Haasove rekonstrukcije kartuzije objavil tudi enega njegovih akvarelov tega spomenika. Vrsto fotografskih posnetkov Haasovih risb srednjeveških spomenikov iz območja slovenske Štajerske je že pred dobrim desetletjem zbral Zavod za spomeniško varstvo v Celju, nekatere izmed njih pa so bile tudi objavljene.¹⁰ Vrsto Haasovih risb Žičke kartuzije je ob Stegenškovi literarni spodbudi objavil M. Zadnikar,¹¹ s tem pa je bera doslej upoštevanega Haasovega slikovnega gradiva v slovenski umetnostni zgodovini malone izčrpana. Naloga, njegovo pionirsko topografsko delo smotrno vpeti v naša raziskovanja, upoštevajoč pri tem tudi njegova doslej še ne sistematično evidentirana besedila in strokovna službena poročila, ostaja zato slej ko prej ena prvenstvenih nalog slovenske umetnostnozgodovinske stroke.

Prav je, da se zdaj pomudimo pri Haasovih risbah stare cerkve sv. Magdalene v Gornjem gradu, na katere starost opozarja že njen patrocinijski. Iz tlorisne risbe razberemo, da jo v jedru sestavljajo pravokotna ladja, enako široka, ravno sklenjen kvadratičen prezbiterij ter na desni, vzhodni strani prizidana zakristija, ki je locirana na stiku med ladjo in prezbiterijem. Na zahodni, vhodni strani je k ladji prislonska enako široka, precej ozka lopa, podobna stavba pa se prislanja tudi k severni strani prezbiterija.

Iz načrta lahko razberemo tudi druge nadrobnosti. Ladja je bila ravno stropana, zato so njene stene dosti tanjše od prezbiterijskih sten, značilnost, na katero pri tem tipu cerkva pogosto naletimo. Slavolok ločuje ladjo od obokanega prezbiterija; bil je ostrorob, brez posnetih robov. Tla v cerkvi so bila dvakrat stopničasto povišana, enkrat malo pred slavolokom, drugič nekoliko pred sredino prezbiterija. V cerkev sta držala dva portala. Prvi, z ravnimi ostenji, je z zahodne strani držal v ladjo, drugi, s kvadratnima utoroma v profilu in s stebričema v utorih, je z zahodne strani držal v zakristijo. Svetloba je prihajala v cerkev le skozi dvoje ozkih oken v vzhodni steni prezbiterija ter skozi okna v južni steni cerkve — eno širše in morda sekundarno v južni steni prezbiterija ter skozi troje ožjih v južni steni ladje. Za vsa ta okna je značilno, da so bila z obeh strani lijakasto vrezana v steno.

Druge nadrobnosti o cerkvi spoznamo iz Haasovih skic nekaterih njenih detajlov. O oknih v cerkvi komaj izvemo kaj več, kot lahko

⁹ Avguštin Stegenšek: *Konjiška dekanija*, Maribor 1909.

¹⁰ Prim. Ivan Stopar: *Opatijska cerkev v Celju*, Celje 1971; id.: *Stare celjske upodobitve*, Celje 1980 (1981); id.: *Grad in naselje Salek*, Celje 1975 itd.

¹¹ Marijan Zadnikar: *Srednjeveška arhitektura kartuzijancev in slovenske kartuzije*, Ljubljana 1972.

razberemo iz tlorisa. Obe okenci v vzhodni steni prezbiterijskega stola sta polkrožno sklenjeni in, kot izvemo iz njegovega opisa pri istem avtorju, zelo ozki in masivni. Okno v južni steni prezbiterijskega stola je v tlorisu dosti širše. Gre pač za okno ob (zakristijskih) vratih, ki je bilo po Haasu šilastoločno. Oken v južni steni ladje avtor ni skiciral, niti jih ni opisal. Po njihovih prerezih v tlorisni skici morda lahko sklepamo, da je bilo najzahodnejše med njimi, ki je bilo najožje, morda še romansko, medtem ko sta bili drugi dve že gotovski.

Nekaj več izvemo iz risb o obeh portalih. Pri prvem, ki je držal v ladjo, preseneča njegova preproščina. Bil je šilastoločno sklenjen, a brez timpana in praktično tudi brez profila; tega so nadomeščali le na ajdovo zrno posneti robovi. Imel pa je očitno še originalne vratnice z avtentičnim okovjem. V risbi je ohranjeno kovinsko držalo, obročni ročaj, fiksiran na predrto, kvadratno ornamentalno ploščo — aplikacijo, kjer se kot motiv uveljavlja dvojni krog s štirimi trilistnimi izrastki na vogalih v obliki zgodnjegotskega akanta.

Nadrobneje se iz Haasovih skic lahko poučimo o podobi zakristijskega portala. Koliko je tu vzdian na avtentičnem oz. sekundarnem mestu, kot trdi avtor v svojem opisu, kajpak ne moremo več presoditi, vendar to za naš opis niti ni bistveno. Kot smo omenili že pri opisu tlorisa, je imel kvadratna utora v ostenjih s stebričkama, vrh pa je bil sklenjen z ravno kamnito preklado in ne s polkrožnim lokom, kot bi morda pričakovali. Posebno zanimiva sta bila stebrička, ki nam bosta pozneje s svojo značilno obliko pomagala pri dataciji tega izgubljenega spomenika. Avtor je izrisal en sam steber, a je obenem nakazal, da sta oba enaka. Nad močno potlačeno, poznoromansko bazo, sestavljeno iz široke blazine, žleba in nekoliko ožje blazine, se vzdiguje slok stebriček, ki nosi kapitel. Nad značilnim prstanom je oblikovana čaša z zgodnjegotskimi brstiči — gre za tipičen brstni kapitel. Kapitel je na naslednjem listu potlej še enkrat skiciran, vendar ima odrezane brstiče. Težko je reči, ali gre pri tem za risarjevo zavestno željo, da v skici poudari »konstrukcijske« sestavine kapitela na račun njegovega oblikovanja, ali gre za posnetek kapitela nad stebrom v desnem ostenju, kjer so bili brstiči iz kakršnegakoli vzroka zares odbiti. Iz oznake ob tej skici izvemo le to, da gre za kapitel zakristijskega portala. Oba kapitela se nato končata s prstanastima abakusoma in profiliranima prečnikoma (Kämpfer), zasidranima v steno. Nad portalom je bil, kot izvemo iz risbe, nameščen (kamnit ali v malto vrezan?) enokrak grški križ s palmetno razcvetenimi trilisti na koncih krakov, ki je nastal morda istočasno s portalom.

Posebej se je odlikoval prezbiterijski. Njegov križnorebrasti obok je rasel iz polstebrov, vstavljenih v vogale prostora. Čašaste konzole (vse?) so nosile blazinaste baze, vrh polstebrov pa so bili spet prstani in nad njimi čašasti brstni kapiteli, podobni tistim na zakristijskem portalu; razloček je bil le v tem, da so imeli brstiči tu bolj obliko plastičnih trilistov, podobnih tistim na že omenjenem grškem križu in potemtakem nekoliko spominjajočih na brstiče v desnem ostenju velikega portala v Špitaliču blizu Žičke kartuzije, le da tu glaviča nista bila tako sloka. Nad čašami spet srečamo prstanaste, lahno ostrobove in torej nezaobljene abakuse — takšni profili nastopajo tudi na

portalu — in nad njimi nastavke reber, ki se mehko prelijejo v njihov profil. Ta je izjemno bogat. Kot je razvidno iz narisane prereza, so imela rebra hruškast profil, značilen za 13. stoletje,¹² vendar pa v svojem spodnjem delu že paličasto — žlebasto profilacijo, karakteristično — spričo pomanjkanja zobatih prehodov — za zgodnjo gotiko. Na stičišču je sklepal rebra okrogel sklepnik s široko obrobo in reliefno upodobitvijo neke očitno mitične živali, ki je zaenkrat ne moremo natančneje opredeliti.

Z vsemi opisanimi sestavinami se nam nekdanja podružna cerkev sv. Magdalene v Gornjem gradu, ki so jo ok. l. 1867 podrli in postavili namesto nje sedanjo, neogotsko, pokaže kot stavba, zrasla iz romanske tradicije, ki pa že kaže vsa znamenja napovedujoče se gotike. Če je v svoji tlorisni zasnovi še vsa romanska ali boljše poznoromanska, pa se v posamičnostih že oglašajo novi slog. Seveda je zgolj na temelju sporočenega opisa in ohranjenih risb o njej le težko podati dokončno oceno, saj so mnogi detajli, zlasti npr. okna ali gotski portal, opisani in risani vse preveč shematično, da bi bila mogoča natančnejša presoja in datacija. Problematičen v svojih preprostih gotških oblikah je že glavni vhodni portal, saj njegove preproščine kar ne moremo postaviti v isti čas kot kamnoseško imenitni zakristijski portal z nezamenljivimi karakteristikami pozne romanike. Haas sicer v zapisku trdi, da je zakristijski portal na tem mestu vzdan sekundarno, vendar to iz njegovega skopega orisa ni evidentno razvidno ali celo dokazljivo. Ni nemogoče, da so prvotni glavni romansko-gotski portal nekoč iz kakršnegakoli vzroka odstranili in zamenjali z novim — a tu nam preostane pač le ugibanje. Isto velja za južno okno v prezbitteriju, ki ni nujno sočasno z vzhodnima, in podobno bi lahko ugibali tudi ob obeh širših oknih v južni ladijski steni. Se bolj problematičen ostaja pri tem zvonik z omenjenima šilastoločnima oknoma, saj skicirani prizidek na severni strani res ne kaže, da bi šlo za zvonik; tu pač rajši verjamemo Orožnu, ki trdi, da je imela cerkev le nadstrešni stolpič. Da pa je stavba v premenah časov doživljala razne spremembe, kajpak ne kaže dvomiti. O tem pričajo že značilni ornamentirani reliefni tlakovci iz 16. stoletja, katerih enega je Haas tudi narisal, prav verjetno pa je, da se spremembe v cerkvi v dolgih stoletjih njenega obstoja niso omejevale le na zamenjave in dopolnjevanje njene opreme.

Preostane nam še, da skušamo cerkev sv. Magdalene časovno natančneje opredeliti in ji določiti ustrezno mesto v naši poznoromanski spomeniški arhitekturi. Kar zadeva njen nastanek, se zdi, da je Haasova datacija v čas med l. 1240—1250 dovolj zanesljiva, lahko pa je tudi kakšen decenij mlajša. Nobenega dvoma ni, da gre za arhitekturo, ki je nastala v neposredni odvisnosti od bližnjega gornjegrajskega benediktinskega samostana, ne oziraje se na to, ali je bil tu nekdanj res tudi samostan benediktink, kot domneva Orožen, ali ne. Vsekakor nastopijo pri nas značilni brstiči na brstnih kapitelih že sorazmerno zgodaj, tako v Špitaliču, v »ecclesii minor«, pod vplivom francoske monastične arhitekture, morda že ok. l. 1200. V Špitaliču nastopajo tudi rebra hruškastega profila, ki so rebrom v prezbitteriju

¹² Ivan Komelj: *Gotska arhitektura na Slovenskem*, Ljubljana 1973, p. 13.

sv. Magdalene precej podobna — razločujejo se od njih le v spodnjem delu svojega profila. Tako imamo v mali gornjegrajski cerkvi pravzaprav imenitno, čeprav skromnejšo paralelo cerkvi konverzov v Špitaliču. Kvaliteta kamnoseških detajlov priča o mojstrstvu njenega stavbenika, ki se je pač šolal v kakšni tuji monastični stavbarnici. Pri tem je brez pomena, da pri sv. Magdaleni ni razkošnega slavoloka, sedilij, ladijskega oboka ali kar trikrat stopničasto poglobljenega velikega portala. Razmere so bile v Gornjem gradu očitno skromnejše, zato je bila tukajšnja cerkev manj monumentalna in bogata v detajlih, ni pa za ono v ničemer zaostajala, kar zadeva izvedbeno kvaliteto njenega kamnoseškega okrasja. Prav ta kvaliteta pa opravičuje misel, da so sv. Magdaleno pozidali že sredi 13. stoletja in da jo, čeprav le delno dokumentarno ohranjeno, lahko prištevamo med najzgodnejše spomenike sloga, ki se je pri nas uveljavil na prehodu med romaniko in gotiko. Za nekoliko mlajšo datacijo bi govoril morda le reliefni sklepnik, ki že nastopa na temenu križnega oboka, saj vemo, da se rebra v tem prehodnem času stikajo navadno še brez sklepnikov ali pa le-te zamenjuje decentna rozeta. Prave sklepnike na stičišču reber srečamo pri nas prvič menda šele v cisterijanski kostanjeviški cerkvi, ustanovi vojvode Bernarda Spanheimskega iz l. 1234, kjer nastopajo v že povsem gotsko, šilastoločno koncipiranih obočnih konstrukcijah, a le v plitkem, reliefnem ornamentu. Uveljavitev sklepnika značilne okrogle, skledaste oblike z močno poudarjenim robom v cerkvi sv. Magdalene postavlja torej to stavbo slogovno v čas po Špitaliču in Kostanjevici. Koliko se pri tem opredelimo za tako ali nekoliko poznejšo Haasovo datacijo, je potemtakem zaenkrat le stvar osebne presoje, natančnejša opredelitev pa bo morda mogoča, če se bodo o cerkvi našli še kakšni novi, doslej neznani dokumenti.

Pri tem je pomembno, da stavbe ne obravnavamo z vidika našega skromnega podeželskega arhitekturnega snovanja tega časa, marveč kot arhitekturo, ki je, če že sama ni bila samostanska, nastala pod neposrednim vplivom benediktinske monastične arhitekture ob velikih zgledih evropskih kulturnih središč.

Natančen tehnični izris te stavbe po danih Haasovih merah, ki bi ga bilo potrebno izdelati, bo zatrdno močno povečal pričevalnost in vrednost obravnavanih risb, obenem pa pomagal, da bomo lahko preciznejše, kot je bilo tu mogoče, vpeli cerkev v razvojni lok našega srednjeveškega stavbarstva in umetnosti. Na mnoga vprašanja, ki jih ta arhitektura zastavlja, pa kajpak nikoli ne bo mogoče odgovoriti. Zakaj ni imel njen romanski portal nekoč tako obligatnega polkrožnega sklepa? In dalje, vprašanje o legi in obliki oken pa še in še. A morda je tudi v tem, da o cerkvi še daleč ne vemo vsega, njen svojevrsten mik.

HL. MAGDALENA IN GORNJI GRAD

Auf Grund erhaltener Zeichnungen des Grazer Landeskonservators und Archäologen Karl Hass wird die ehemalige, 1867 zerstörte Kirche St. Magdalena in Gornji Grad analysiert., Der Autor der vorliegenden Studie befaßt sich mit ihren Stilelementen und kommt zum Abschluss, daß ihre Architektur aus den Jahren 1240—1260 stammt; sie entstand unter dem unmittelbaren Einfluß der benediktinischen Klosterarchitektur damaliger Kulturzentren.

ILUZIONISTIČNO SLIKARSTVO 18. STOLETJA NA SLOVENSKEM*

Marjana Lipoglavšek, Ljubljana

ILUZIONISTNČNO SLIKARSTVO LJUBLJANSKEGA
UMETNOSTNEGA KROGA IN NOSILCA NJEGOVEGA RAZVOJA
GIULIO QUAGLIO TER FRANC JELOVŠEK

Zamisli, naj bi postale nosilke različnih smeri kulturnega delovanja posebne družbe, akademije — do tedaj so imeli to vlogo namreč le posamezniki (omenim naj le Hrena, Schönlebna in Valvasorja) —, so na naša tla prinesli oziroma presadili izobraženci, ki so študirali v Italiji in so bili tam tudi člani nekaterih akademij. Tako je pomenila Akademija operozov, ki so jo v Ljubljani ustanovili izobraženci različnih strok v letu Valvasorjeve smrti 1693, prelomnico v umetnostnem razvoju naših dežel; njena dejavnost je bila uspešna na likovnem in gradbenem področju, manj pa se je njeno delo poznalo v drugih strokah. Ljubljana se je kot umetnostno središče popolnoma odprla južnim tokovom, saj so v mesto drug za drugim prihajali italijanski umetniki, gradbeniki, slikarji in kiparji, povečini iz bližine Benetk. Tudi za najpomembnejši projekt tega časa, zidavo nove stolnice, je bilo nujno naročiti načrt pri izkušenem ter izredno zaposlenem vsestranskem umetniku Andreju Pozzu. Prisotnost italijanskih umetnikov je bila tačas značilna tudi za velika srednjeevropska središča, kot je na primer Dunaj, kjer je deloval v prvem desetletju 18. stoletja Andrea Pozzo, tako za cerkev — jezuite, kot za kneza Liechtensteina. S Pozzom, ki je v iluzionističnem slikarstvu dosegel vrhunec, saj tehnično napredek ni bil več mogoč — to velja za arhitekturni iluzionizem —, je bil po skoraj dveh stoletjih ta slikarski način v Italiji zaključen, čeprav ga še poskušajo preoblikovati v Bologni in Benetkah, in sicer slikar Tiepolo. Pozzov stil in slikarske metode pa so postale v 18. stoletju posebno cenjene v deželah severno od Alp, kjer je iluzionistično slikarstvo šele v omenjenem stoletju dobilo močno veljavo in postalo nadvse priljubljeno.

Poslikava *ljubljske stolnice*, torej največje in najboljše sli-karsko delo tega časa, je bila zaupana italijanskemu mojstru iz Laina

* Prispevek je del magistrske naloge z naslovom *Iluzionistično slikarstvo na Slovenskem* iz leta 1978; prvi del je bil objavljen v prejšnji številki Zbornika — ZUZ, n. v., XVIII, 1982, pp. 73—91, sl. 34—51 (opomba uredništva).

ob Komskem jezeru. Slikarja Giulia Quaglia (1688—1751), njegovo življenjsko pot in njegov umetniški razvoj je opredelil že Izidor Cankar v svoji disertaciji,¹ tu pa nas zanima stopnja Quagliove poslikave — predvsem stropa ladje — v okviru razvoja italijanskega iluzionističnega slikarstva. Quaglio je bil, kot piše Cankar, krajši čas Franceschinijev učenec, vendar so nanj bolj vplivala dela Correggia, Carraccijev in Guercina ter beneških slikarjev *Cinquecenta* — Tiziana, Veroneseja in Tintoretta. Vsekakor pa v času, ko je Pozzo že ustvaril najidealnejšo in tehnično najpopolnejšo kompozicijo slikane arhitekture in figuralike, strop ladje v rimski cerkvi Sant'Ignazio (v letih 1685—1694), tudi Quaglio ni mogel povsem mimo tega dosežka. Pozzo je podal idealno rešitev navidezne arhitekture za vertikalno podaljšanje longitudinalnih prostorov v svoji knjigi v dveh delih *Perspectiva pictorum et architectorum* (skica 88).² Dosegel je izredno podaljšanje prostora v vertikalni smeri, pri čemer je svoje teoretične zamisli praktično uresničil na stropu cerkve Sant'Ignazio v Rimu (sl. 4). Nekako od sredine navzgor je ponovil celotno strukturo arhitekturnih členov notranjščine: stebri s konzolami, prekladami, venčnimi zidci in slavolokoma na krajših stranicah. Figure so nagrmadene v vertikali v štirih vogalih, tako da je tudi figuralna kompozicija, poleg arhitekturne, vključena v celotni vtis dvigovanja oziroma odmikanja. S tem ustvarja rimska slikarija resnično vtis neskončnosti. Pri Quagliu pa je nekoliko drugače. Na svodu ljubljanske stolnice (sl. 5) je sicer ponovil Pozzov monofokalni perspektivni sistem, vendar perspektivne doktrine tirolskega mojstra ni dosledno izvedel: poudaril je figuralni skupini, medtem ko arhitekturni del kompozicije v grlu oboka komaj slutimo. Zgradbo arhitekturnih elementov je pretežno nadomestil z dekorativnimi, naslikal je obočne kape s školjkastimi vdolbinami in putti ter kipi na vrhu, kartuše v zelenem *grisailu*, ki za vtis prostega nadaljevanja prostora niso pomembne, ohranil pa je — sicer mnogo skromnejša — slavoloka na krajših straneh, ki podaljšujeta stranici proti središnji točki. Ostala sta tudi venčna zidca, odprtina, skozi katero zremo v nebo, pa obroblja dekorativni okvir, kot da bi šlo za tabelno podobo, in torej ne more biti navidezni arhitekturni člen. Iz povedanega sledi, da je Quaglio v svojem iluzionističnem konceptu združil različne elemente stropnega slikarstva od Carraccijev prek Cortone do Giordana. Njegovo navidezno zgradbo prekinjajo dekorativni elementi, ki nimajo logične povezave med realnim in slikanim prostorom, tako da je v primerjavi s Pozzovo kompozicijo Quagliova svobodnejša in dekorativnejša.

Slikarije prezbiterija nadaljujejo dekorativno smer italijanskega iluzionističnega slikarstva 17. stoletja. Osrednji prizor — ustanovitev ljubljanske škofije — povezuje z drugima dvema v celoto štukatura. Quaglieve freske se nadaljujejo na koru, z njimi je poslikana tudi zakristija, medtem ko so freske v kapelah kasnejše in so delo mostrove delavnice. Navidezno kupolo, ki je bila v stolnici pred dejansko, je ravno tako poslikal G. Quaglio, in sicer po Pozzovi skici za tip

¹ Izidor Cankar, Giulio Quaglio, *DS*, XXXIII, 1920, p. 190.

² Andrea Pozzo: *Perspectiva pictorum et architectorum*, I, Roma 1693 (citiram Wolffovo izdajo, Augsburg 1719).

fiktivne kupole na ravnih stropovih. Dokaj zapleten ikonografski program je posvečen cerkvenem patronu sv. Nikolaju. Gre za prizore mučeništva, čudežev in za apoteozo.³

Očitno zadovoljni z mojstrovim delom v stolnici — nedvomno je slikarija tako oblikovno kot vsebinsko popolnoma ustrezala naročnikom — so Quaglia skoraj dvajset let kasneje ponovno poklicali v Ljubljano, da poslika *semeniško knjižnico*; delo je opravil skupaj z enim od sinov, Domenicom, v letih 1721—23 (sl. 6). Stolnična shema slikarije oboka je tu močno poenostavljena. Ostali so posamezni arhitekturni členi, odprtine v grlu oboka pa že kažejo kasnejši čas; nekatere so pojmovane popolnoma dekorativno kot uokvirjene tabelne podobe, na drugih pa se arhitektura nadaljuje. Ikonografski program je povezan z namembnostjo prostora: alegorija teologije, personifikacije teoloških kreposti, cerkveni očetje, cerkveni pisci.

Slikarije v ljubljanski stolnici so Quagliovo najzrelejše, iluzionistično najpopolnejše in hkrati najobširnejše delo. (Podoben koncept, le da v centralnem prostoru, je ponovil leta 1708 v graškem Meerscheinschlöslu). V Ljubljani smo s Quagliovo slikarsko dekoracijo dobili primer eklekticiističnega iluzionističnega slikarstva visokega baroka. Slikarija banjastega oboka ljubljanske stolnice je temeljni kamen, na katerem so gradili naši domači freskanti, predvsem najpomembnejši med njimi, Franc Jelovšek, ki je nekoliko spremenjeno in poenostavljeno shemo poslikave stolnične banje izpeljal na oboku ladje šempetrske cerkve.

Quagliovi slikani oltarji v kapeli v Puštalu pri Škofji Loki so postali vzor kasnejšim baročnim slikanim oltarjem do klasicizma, od Jelovškovih (Nevlje, Žale kot njegova najboljša scenerija, Slap pri Vipavi, Srednja vas v Bohinju) prek del Andreja Jelovška (Zagreb, sv. Katarina) do Potočnikovih (Kališče, Tunjice, Gomilsko). Kot zadnje Quagliovo delo na našem ozemlju naj omenim poslikavo prezbiterija *romarske cerkve v Obršljanu pri Komnu* na Krasu (iz leta 1723). Slikar je tu razbil enotnost oboka ljubljanske stolnice. Dano arhitektonsko podlago je razčlenil na posamezna polja in se s tem vrnil na starejši, dekorativnejši, v iluzionističnem smislu manj zanimiv koncept upodobitve. Na stropu je v dveh medaljonih predstavljeno ikonografsko zanimivo Marijino vnebovzetje s kronanjem. Marijanski ikonografiji je posvečen tudi ves prezbiterij. Po svetlem, skoraj obledelem koloritu so slikarije bližje onim v semeniški knjižnici, čeprav v Obršljanu prevladujejo svetlejši okrasto rjavi toni.

Quagliovi iluzionistični dosežki se logično nadaljujejo v opusu Franca Jelovška, ki mu sledimo od prvih naročil profane narave iz moravske doline v *gradu Zalog*. Grad je bil požgan in slikarije niso ohranjene, a jih je dokumentiral S. Mikuž^{3a} in jih postavil na začetek Jelovškovega slogovnega razvoja. Slikarije so se tako po stilni stopnji kot po ikonografskih motivih naslanjale na italijansko 17. stol.; Mikuž jih je primerjal s slikarijami brežiške dvorane. Drugo njegovo dokumentirano delo so slikarije s prizori iz legende Janeza Nepo-

³ I. Cankar, op. cit.

^{3a} Stane Mikuž, *Slogovni razvoj umetnosti Franca Jelovška (1700—1764)*, DS, LIV, 1942, p. 114.

muka v kapeli *gradu Tuštanj*, kjer je kupola, ki predstavlja središče slikarije, oblikovana drugače od kasnejših Jelovškovih kupol. Irealna arhitektura tu še ni dobila svoje prave iluzionistične funkcije, ampak se prizori zgolj dekorativno prilagajajo kupolnemu oboku.

Pri Sv. Petru (1731—1734) je Jelovšek nakazal poenostavljen tip kupole le z arhitektonsko shemo in figuraliko (dogodki iz življenja sv. Petra), kakršno je kasneje, obogateno s krajino, večkrat ponovil. Jelovšek pri vseh svojih delih, razen v Lescah, gradi le stropno kompozicijo, in sicer tako da ob robu najprej prikaže prizore na zemlji, nad njimi pa nebo z apoteozami ipd. Torej v fantazijskem svetu najprej ponovi realnost in šele nad njo gradi iluzijo, s čimer je v njegovem iluzionizmu realistična nota vedno prisotna. Kupola pri Sv. Petru je shematična in perspektivno pomanjkljiva, zaprta sama v sebi, svojo objektivno podobo dobi le z enega zornega kota, s stojišča pod svetlobnico, in je nekako izločena od preostalih slikarij v cerkvi. Kolorit je neizrazit in temen, svetlobnica pa propušča premalo svetlobe na spodnje slikarije.

Pri Sv. Petru je Jelovšek poslikal tri med seboj nepovezane slikarske enote, kupolo, prezbiterij in ladjo, pri čemer je boljše izrabil plitvo banjo prezbiterija kot dano površino kupole. Prizor čudeža (sl. 8), ko patron ozdravi obsedenca, upodobljen na stopnicah pred svetiščem, je poln baročne dinamike in patetičnih, pretiranih kretenj ter čustev. Kompozicija je prirejena za pogled od spredaj, iz ladje, smer perspektivnega poglobljanja nakazujejo stopnice, ki so pomaknjene iz središča proti desni (v razliko od starejših, skromnejših in preprostejših rešitev, kjer so postavljene frontalno — npr. v Begunjah, grajski kapeli na Bledu, v Kolmanovi kapeli v Mekinjah), ter arhitektura nad njimi.

Časovno zadnja je nastala kompozicija oboka ladje (sl. 7). »Jelovšek se je pri rešitvi iluzionističnega arhitektonskega problema naslonil na strop semeniške knjižnice G. Quaglia.«⁴ Od oboka ladje ljubljanske stolnice se poslikava razlikuje v tem, da je slikarska ploskev izrabljena enostavnejše; nebo se preprosto odpre nad predrtino, ki jo oblikuje razgibana baročna arhitektura. Medtem ko je slikar pri stolnici gradil nad arhitekturo še tri sfere, vedno višje in bolj odmaknjene — najvišja je že skoraj nevidna in izginja v neskončnosti —, se je šempetrski umetnik dvigal nad realno in slikano arhitekturo le z dvema, zemeljsko z mučeništvom sv. Petra, ki ga pribijajo na križ, ter nebeško z apoteozo apostola-mučenca. Jelovšek pri Sv. Petru ne upošteva perspektivnega odmikanja, utemeljenega na Serlijevih in Vignolovih principih teorije o perspektivi, ki jih je teoretično in praktično prilagodil Pozzo za vrsto iluzionističnih slikarij, ki so se razbohotile v 18. stoletju še posebej v nemških deželah. Upošteval pa jo je njegov učitelj na oboku stolnice. Vihravost stropne kompozicije v stolnici je Jelovšek pri Sv. Petru, s tem ko ji je odvzel večplastnost, umiril. Enako umirjenje kot kipenje navzgor je doživela tudi figuralna kompozicija, kar je ob semeniški knjižnici ugotovil že I. Cankar.⁵

⁴ Viktor Steska: *Slovenska umetnost, I: Slikarstvo*, Prevalje 1927, p. 64.

⁵ I. Cankar, op. cit.

Dejansko gre, posebno v primerjavi s stolničnimi, pri šempetrskih freskah bolj za vračanje k zemeljskemu predelu kot za odmikanje v nezemeljski, nadnaravni svet.

Če o šempetrski prezbiterijski freski še lahko govorimo kot o »veliki oltarni podobi«,⁶ katere prizori se nadaljujejo v eni smeri, od vznožja stopnic navzgor proti vrhu, je ladijska kompozicija zasnovana popolnoma drugače. Gibanje ni podrejeno le eni smeri, temveč je iluzija kipenja navzgor dosežena v več linijah, od zemeljskega pasu, ki je označen z arhitekturo in drevjem ob arhitekturnem robu. Vrh kompozicije, kjer obrisi figur zaradi oddaljenosti bledijo, pa ni v središču, temveč je pomaknjen iz osi. Ključno in tudi miselno najpomembnejše mesto zavzema lik protagonista, vzpenjajočega se farnega patrona. Njegova apoteoza predstavlja vsebinsko in kompozicijsko jedro slikarije, čeprav se sam sv. Peter na oboku sicer pojavlja večkrat.

V dobo, ki jo v Jelovškovem umetnostnem razvoju imenuje »monumentalno«, vključuje Mikuž freske pri Sv. Petru, ki so vsekakor višek iluzionističnega pojmovanja prostora, dalje slikarije v kapeli *Codellijeve graščine* (leta 1734, sl. 9), ki v tem pogledu ne zaostaja za njimi, in kot tretje slikarije prezbiterijske romarske cerkve na *Zalostni gori pri Mokronogu* (leta 1735), ki so sicer Jelovškovo manj kvalitetno delo in imajo v sredini skromno ponovitev prezbiterijske podobe sv. Petra. Razliko v kvaliteti opazimo predvsem v uokvirjenih prizorih na oboku z žalujočo Marijo pod križem. Vsekakor pa so slikarije tipičen dokaz tega, kar se je v tridesetih letih dogajalo v iluzionističnem razvoju. Arhitektonska osnova se razbije na posamezne ploskve, ki se zapolnjujejo ločeno druga od druge, povezuje pa jih enoten ikonografski koncept. Na stropno slikarijo se je vrnil štuk, ki že več kot trideset let ni imel posebne veljave, saj ob slikani arhitekturi, ki je gradila svojo lastno zgradbo znotraj dejanske, zanj ni bilo prostora. Jelovšek si je pri obrobjanju polj pomagal z zlatimi slikanimi okvirji različnih oblik. Motivično predstavljajo freske škapulirsko Marijo sredi menihov — servitov.

Ugotovili smo torej, da se je slikovito gibanje v vertikalni smeri, ko se celotna kompozicija podreja enotnemu hotenju »čim više«, koncept, ki ga je do viška pripeljal Pozzo (Sant' Ignazio v Rimu kot model sakralnega, vrtna palača Liechtenstein na Dunaju kot model profanega prostora), v tridesetih letih umirilo in preneslo v nižje sfere. Isto lahko ugotovimo ob primerjavi Flurerjevih stropnih slikarij iz začetka dvajsetih let na Štajerskem (v gradovih v Slovenski Bistrici in Brežicah ter v kapeli proštije cerkve v Ptujju, prezbiterijske župnijske cerkve v Slovenski Bistrici pa ne moremo upoštevati, ker je popolnoma preslikan) z deset let mlajšimi v praznični dvorani zdravilišča Tobelbad na avstrijskem Štajerskem (iz leta 1732). Kot drug tak primer naj omenimo slikarije J. C. Hackhoferja v Katarinini cerkvi v Festenburgu iz leta 1708 in njegovo kasnejše delo za samostan Vorau, zakristijo samostanske cerkve ter še mlajšo poslikavo župnijske cerkve v Pingavu.

⁶ S. Mikuž, op. cit., p. 183.

V isti čas in isti koncept spadajo slikarije prezbiterija *župnijske cerkve v Kamniku*. V razvoju Jelovškove umetnosti pomenijo »velik napredek k modernemu naturalizmu.«⁷ K temu pripomore predvsem krajina, ki bo na vseh kasnejših Jelovškovih stropih nepogrešljiva, medtem ko v razvoju iluzionizma slikarije nimajo kakega večjega pomena. Figure se gnetejo na oboku, in čeprav jih je že tako preveč, slikar mednje vriva še medaljone in uokvirjene prizore, ki sicer dopolnjujejo ikonografski program — nanašajo se na marijansko ikonografijo, pri čemer je osrednji prizor Marijino vnebovzetje —, vendar motijo celotni iluzionistični koncept slikarije, tako da namesto silovitega dviganja, ki ga je slikar poprej dosegal s pomočjo arhitekture (to je zdaj opustil), občutimo, kot da celotna kompozicija sili nazaj v resnično svetišče. Jelovšek se je kasneje še povrnil na tako rešitev poslikave oboka, in sicer v prezbiteriju *cerkve sv. Štefana v Štepanji vasi* (iz leta 1744), kjer je apoteozo cerkvenega patrona upodobil tako, da je obok razdrobil z dekorativnimi podložji in bogatimi okviri, figuralni del slikarije pa le s težavo najde svoj prostor med njimi. Leto kasneje, a po istem konceptu, je Jelovšek poslikal strop Antonove kapele pri *sv. Rozaliji nad Šentjurjem* (sl. 15).

Tip kupole, ki arhitektonske elemente — s Pozzom zaživi posne-manje borrominijevske arhitekture tudi v iluzionističnem slikarstvu — izmenjuje s krajino, je Jelovšek skromno nakazal že pri Sv. Petru v Ljubljani, ga dekorativno izredno učinkovito izpeljal v Codellijevi kapelici v Turnu pri Ljubljani, v kateri je uresničil »domači lepotni ideal baroka«⁸ (naročnik teh fresk je bil Avguštin Codelli⁹), in nadalje razvijal v prezbiterijski kupoli v Šenčurju pri Kranju, v Skaručni, na Sladki gori in v Grobljah. Preseneti pa nas prezbiterij *župnijske cerkve v Lescah* (freske so nastale ob prenavljanju cerkve v letih 1736—37, sl. 10), kjer srečamo dosledno izpeljano iluzionistično kupolo, ko vsi sestavni elementi slikarije, tako arhitektura kot figuralika, pomagajo razvrednotiti resnično arhitektonsko osnovo in zasnovati scenografijo lastnega iluzionističnega sveta. Podrejeni so enemu samemu cilju: nepretrganemu kipanju navzgor. Spet je upodobljena v baroku najbolj priljubljena baročna tema, Marijino vnebovzetje. Celotna ikonografija je podrejena temu dogodku. Kompozicija se omejuje na najnужnejše in, kot smo že omenili, učinkuje kot prava scenografija. Slikana arhitektura dviguje kupolo nad realnim, poudarjenim venčnim zidcem. Kupolo zožuje osemstrana gred; nad njo slikar podre arhitektonsko shemo z odprtini, skozi katere gledamo v oblake. V Lescah zaključuje arhitekturo ozek okvir, skozi katerega se v prostor zgrinjajo oblaki, s katerimi se je zlila podoba Marije. Dva angela sta jo prestregla in ji pomagata na poti navzgor, kjer jo že pričakuje sv. Trojica. Spodaj v prostoru, ki ga je Marija pravkar zapustila, stojijo in klečijo od odprtem sarkofagu onemeli apostoli, ki že niso doumeli nenavadnega dogajanja. Prevzeto strmijo v nebo in sprem-

⁷ Ibid., p. 273.

⁸ Ibid., p. 185.

⁹ Viktor Steska, Codellijeva kapelica v Turnu pri Ljubljani, ZUZ, III, 1923, p. 26.

Ljajo čudežni dogodek, le eden nejeverno odkriva pokrov in radovedno zre v prazno notranjost sarkofaga.

S slikarijami v prezbiteriju župnijske cerkve v Lescah je slikar uresničil najidealnejšo iluzionistično rešitev. Popolnoma je razvrednotil dano arhitektonsko osnovo in smiselnemu konceptu prostora, ki ga je dopolnil s slikarskimi sredstvi, dodal novo dimenzijo. S temi slikarijami je Jelovšek prekinil z italijansko eklekticistično dediščino, ki jo je prevzel od slikarja, čigar prisotnost je bila v njegovih delih doslej vidna ves čas, ter se močno približal konceptu iluzionističnih slikarij, ki jih ta čas pozna srednjeevropski umetnostni ambient. Ne moremo se izogniti primerjavi laške kupole s podobno, a starejšo slikano kupolo knjižnice v vrtni palači Liechtensteinov na Dunaju, delom J. M. Rottmayerja, ki je nastalo med leti 1705—1708, in s kasnejšo navidezno kupolo J. C. Hackhoferja v podružnični cerkvi v Peggavu na avstrijskem Štajerskem. Prav tako kot celotni iluzionistični koncept najdemo tudi isti tip Kristusa v številnih variantah na avstrijskih stropnih slikarijah. Koncept v Lescah je jasen in enoten, podrejen enemu samemu namenu, baročni teatraliki, ki se je Jelovšku tako dosledno posrečila le še pri slikanem oltarju *cerkve sv. Jožefa na Žalah v Kamniku*, kjer gre za iluzijo trodimenzionalnosti v smislu poglobljanja v horizontalni smeri. Žalski oltar (iz leta 1730) ponuja pravo baročno gledališko sceno, v kateri sta plastika (resnični oltar) in slikarija zlit v eno samo celoto. Kot tretja sestavina nastopa arhitektura, ki pogloblja prezbiterij, od strani pa skozi barvno okno prihaja topla svetloba, ki napolnjuje celotno sceno z igrivo očarljivostjo. Podobno rešitev nam ponuja J. C. Hackhofer s slikarijami Katarinine cerkve v Festenburgu (iz leta 1710).¹⁰ Slikar omenjene cerkve je eden najpomembnejših baročnih iluzionističnih slikarjev na Avstrijskem in predstavlja ob J. M. Rottmayerju enega zgodnejših vrhov. Ena od razlag, zakaj se je Jelovšku izraziteje posrečil enoten koncept iluzionizma v manjših prostorih ali pri slikanih oltarjih, je ta, da je manjši obseg slikarije pač lažje podrediti enotnemu cilju, medtem ko je pri poslikavi celotnega sakralnega prostora imel slikar na razpolago različno oblikovane površine, pravzaprav različne tipe prostora.

Ob primerjavi s približno v istem času poslikanim prezbiterijem župnijske cerkve v Kamniku (l. 1735) opazimo v Lescah izreden napredek v jasnosti iluzionistične zasnove. V Kamniku je nagradeno veliko število človeških teles, ki se gnetejo in prerivajo, mednje pa so vstavljeni še medaljoni, strnjene skupine le s težavo lebdiijo nad resničnim prostorom. Še ob straneh, v grlu oboka, je slikar izrabil dane arhitektonske površine za samostojne podobe, ki vsebinsko dopolnjujejo celoto, v iluzionističnem smislu pa motijo, ker zadržujejo pogled, ki bi sicer nemoteno zdrsel navzgor. Zgornja sfera je strogo ločena od spodnje. Preseneti nas tudi razlika v koloritu. Medtem ko v Kamniku in na Kodeljevem srečamo nasičene tople barve, se v Lescah kolorit zjasni in prevladujejo hladnejši toni.

Po tem zelo plodovitem obdobju v tridesetih letih srečamo Jelovška leta 1744 pri delu v Štepanji vasi, kjer se je pri poslikavi prezbiterija

¹⁰ Robert Meeraus: *Johann Cyriack Hackhofer*, Graz 1931.

spet vrnil k stari shemi delitve oboka na posamezna polja. Iz leta 1745 so slikane tapete iz *gradu Jablje pri Trzinu* (Jelovškov sin Andrej pa naj bi poslikal kartuše nad okni in supraporte), ki ilustrirajo stenske slikarije razpoloženskega značaja, plemiškega žanra in jih lahko vzporejamo s Stadlerjevimi dornavskimi tapetami iz leta 1738, ki so danes v ptujskem muzeju. Isti motivni svet, galantno dvorjenje sredi krajine, in tako imenovani kitajski pejzaži *chinoiserie* so v rokokuju obvezna stenska dekoracija profanih prostorov (npr. celjska grofija, mariborski in ptujski grad).

Z letnico 1748 so datirane za Jelovškov iluzionistični razvoj zanimive slikarije in sicer v prezbiterijski in ladijski kupoli *podružnice v Skaručni*.¹¹ Freske so najprej pripisovali Francu Tomšiču, ki je polnoma neznano ime, saj ga J. Wallner v arhivskih podatkih o slikarjih 17. in 18. stol. ne omenja.¹² Pač pa isti avtor omenja drugega umetnika, ki naj bi bil po Steski slikar skaručenskih fresk, Franca Jamška, ki pa ni izpričan z nobenim drugim delom. Ime je našel v rokopisu, priročniku (*Manuale*) vodiškega župnika Janeza Voglerja, ki je popisal vodiške župnike, in ob Jožefu Gregorju Vačniku pristavil opombo o poslikavi cerkve. Veider dvomi, da je Steska pravilno razbral Voglerjevo pisavo, in prepričevalno dokazuje, da je slikar skaručenskih fresk lahko le Franc Jelovšek.¹³ Na prizoru obhajila sv. Lucije naj bi bil tudi slikarjev avtoportret. Danes, ko poznamo širok umetniški opus Franca Jelovška, lahko ugotovimo, da je podobnost skaručenskih fresk z drugimi Jelovškovimi deli na dlani. Stilna primerjava z dve leti kasnejšo poslikavo kupole prezbiterijske v Šenčurju pri Kranju namreč izpričuje isti koncept: ob spodnjem robu kupole razvrščene figuralne skupine in nad temi nebeški prizor z apoteozo patrona. Slikar prične graditi kompozicijo nad krepko profiliranim venčnim zidcem, ki deli kupolo od ladje. Prizore ob robu spremlja in v ozadju obkroža arhitektura, pri kateri že srečamo rokokojske elemente, in tudi človeški liki, obrazi posameznih protagonistov, so tipično Jelovškovi (npr. lika Lucije iz Skaručne in Marjete iz Grobelj). Presečna pa razlika v koloritu, ki se spremeni že v sami Skaručni; v prezbiteriju prevladujejo močni temni toni, nenavadni za Jelovška, slikarije ladijske kupole pa so svetlejše. Če pa skaručenske barve primerjamo z drugimi deli, je odklon še večji. Razliko oziroma novi kolorit si lahko razlagamo s tem, da so skaručenske freske restavrirane. Ob potresu leta 1895 je bila namreč cerkev močno poškodovana. (V prezbiteriju sta freske obnavljala Alojzij in Pavel Šubic, v ladji pa Matej Sternen.) Zaradi različnih slikarskih rok restavratorjev — Šubica sta barve intenzivirala — gre tudi za dvojnost v koloritu. Ikonografsko predstavljajo slikarije legendo cerkvene zavetnice svete Lucije. Slikarska kompozicija v Skaručni je preprosta in jasna, ne lomi se v številnih nadrobnostih, figuralne skupine so omejene le na najnужnejše protagoniste.

¹¹ Robert Meeraus: *Johann Cyriack Hackhofer*, Graz 1931.

¹² Julius Waller, Beiträge zur Geschichte der Laibacher Maler und Bildhauer in XVII. und XVIII. Jahrhunderte, MMK, 1980, pp. 103—139.

¹³ J. Veider, op. cit. p. 39.

Podobno iluzionistično zgodbo kot obe skaručenski nam kaže tudi kupola prezbiterija cerkve v *Šenčurju* z legendo in apoteozo župnijskega patrona sv. Jurija. Freske so datirane z letnico 1750; leto poslikave je dokumentirano na skali ob slavoloku. S tem delom je Jelovšek zaključil tradicijo jasnih in preprostih kupolnih kompozicij, na katerih se nad realno arhitekturo odpirata še dve irealni območji, zemeljsko in nebeško.

S svojimi naslednjimi slikarijami, ki so eno od treh njegovih najobširnejših del, slikarijami v prezbiterijski in ladijski kupoli, v obeh kapelah, na oboku pevskega kora ter na stropu zakristije in oratorija *romarske cerkve na Sladki gori*, pravi galeriji naše baročne likovne umetnosti, je Jelovšek globoko posegel na drugo vplivno območje, na Štajersko (sl. 12). S kronogramom so slikarije vklenjene med leti 1752 in 1753. Freske je natančno opisal in razvozlal njihovo ikonografijo S. Mikuž ter dodal, da je bil avtor njihovega programa leंबरški župnik Janez Mikec,¹⁴ kar je seveda logično, saj so zahtevnejše sakralne programe predlagali teologi ali celo slikarji sami (Daniel Gran — St. Florian), profane pa literati (npr. Metastasio na Dunaju za Marijo Terezijo). Snovno gre za Marijino življenje, njeno poveličanje, in kar je posebnost romarskih cerkva, za njene čudeže, skratka, za čaščenje čudodelne sladkogorske Matere božje, katere podoba je postavljena v središče poslikave. V prizorih slikar prepleta biblijske motive in dogodke iz življenja, ki ga obdaja, dodaja pa jim še profane alegorične teme, npr. štiri kontinente in štiri letne čase. V nekoliko skromnejši obliki so Marijini čudeži med preprostim, predvsem kmečkim prebivalstvom že predstavljeni v romarski cerkvi v Zagorju pri Planini nad Pilštajnom.

Trdimo lahko, da so po kupoli leškega prezbiterija, ki kažejo poteze Rottmayerjevih zgodnejših del, sladkogorske freske najbolj severnjaško Jelovškovo delo, tako po samem oblikovanju iluzionistične dimenzije kot v naturalističnih podrobnostih. Hkrati pa lahko trdimo, da je prav zaradi potenciranega naturalizma oziroma še konkretnje, zaradi vnašanja vsakdanjosti žanra v stropno slikarijo Jelovšek tu najbolj samosvoj, domač. Obe kupoli, prezbiterijska in ladijska, sta oblikovani podobno, le da ima prva v sredini laterno, ki jo predirajo štiri odprtine. Skozi te svetlobne linice vdirajo sončni žarki in dodajajo slikarji poseben čar in živahnost. Doslej smo opazili, da Jelovšek polagoma dviguje arhitektonski ovir in s tem odmika iracionalni prostor, ko obenem zožuje nebesno odprtino. V sočasnem italijanskem iluzionističnem slikarstvu, npr. pri Tiepolu, ki je od italijanskih iluzionistov poleg Pozza dosegel največji odmev v srednjeevropskih deželah, in kasneje tudi pri A. Maulpertschu, arhitektura nima več te okvirne funkcije, temveč je zgolj razpoložensko vključena v pokrajino. V nemškem iluzionizmu, npr. pri Johannu Zicku, pa arhitektura obdrži svojo prvotno vlogo vse do klasicizma. Pri sladkogorskih kupolah je slikar nalagal arhitektonske elemente v več slojih drugega vrh drugega in tako spretno oblikoval okvir, ki pa ni več

¹⁴ Stane Mikuž, *Freske Franca Ilovška na Sladki Gori*, DS, LII, 1940, pp. 544—550.

kompaktno strnjen kot pri starejših slikarjih, temveč je perforiran, tako da skozi njegovo večplastnost na raznih mestih vidimo nebesno modrino. Nebo, ki je pri Tiepolu zračno in neobremenjeno s človeškimi liki, je pri Jelovšku zatrpano, tako da prehaja preplet človeških teles že v pravo gnečo.

Če pri oblikovanju sladkogorskih kupol lahko govorimo, da je slikar starejši shemi dodajal nove elemente, na primer samostojne gradbene strukture ob krajini, je pri poslikavi njunih pendantivov posegel daleč nazaj v svojo zakladnico iz tridesetih let, k priljubljenim trikotniškimi okvirom, kamor je postavljaj figure (sv. Peter, Kodeljevo, Žalostna gora, Kamnik). Ni pa to edina oblikovna prvina, ki jo je slikar prevzel iz starejših del; očitno je iste predloge uporabil večkrat, kar pa seveda ni bilo nič nenavadnega. Ne nazadnje naj omenimo še, da je naturalističnim hotenjem prilagodil tudi figuraliko — modele. O lepotnem idealu šempetrskih slikarij ni več duha ne sluha. Na sladkogorskih freskah nastopajo ljudje iz vsakdanjosti, sredi med njimi se je upodobil tudi umetnik sam. Skladno s prodiranjem racionalistične misli se proti sredi 18. stoletja v slikarstvu, tudi v iluzionističnem, pojavlja krajina, element, ki potem, ko se v času rokokoja in klasicizma spet preseli na stene, postane samostojen, medtem ko predstavljajo figuralne skupine in arhitektura le še skromnejši del (npr. Jelovškove tapete iz Jabelj, Stadlerjeve iz Dornave, stene v vogalni sobi celjske grofije, ter v mariborskem in ptujskem gradu). Monumentalnost slikarij iz starejšega obdobja zdaj ne igra več nobene vloge. V nemških deželah se ob robu apoteoz krščanskih svetnikov in mitoloških junakov pojavljajo povsem običajni ljudje, oblečeni v sodobno meščansko ali kmečko nošo, pač primerno stanu, ki ga predstavljajo (npr. Holzer).

Okoli leta 1754,¹⁵ torej po sladkogorskih freskah, lahko datiramo Jelovškov opus na Vipavskem (Mikuž je freske postavil v isto leto kot sladkogorske, 1752), slikarije na oboku ladje in prezbiteriju v župnijski cerkvi v Vipavi ter slikani oltar sv. Notburge v Lantierijevi kapeli *podružnice v Slapu pri Vipavi*, ki so ga naročili lastniki okoliških posestev, ki so imeli ob cerkvi eno svojih skromnejših rezidenc, o čemer pričata grba, ki dopolnjujeta slikarijo. Jelovškov slikani božji grob iz Slapa je danes v goriškem muzeju. V *vipavski župnijski cerkvi* so Jelovškove tri ladijske freske in freska na oboku prezbiterija (sl. 11). Na stropu ladje najdemo tri prizore, od katerih srednji predstavlja Marijino vnebovzetje. Prizori so v rahlo vzvalovanih rokokojskih okvirih, in so torej oblikovani kot tabelne podobe. Osrednje naslikano polje je vsebinsko in kompozicijsko poudarjeno. (Tako oblikuje okvire tudi Cebej v Smledniku in Dobravljah.) Delitev oboka na posamezna slikana polja, ki jih obkrožajo in dopolnjujejo bogate oblike štuka, je nadaljevanje oziroma ponovitev dekorativne smeri v razvoju, ki jo poznamo že iz konca 17. stoletja. Ta upošteva subjektivno perspektivo — torej je pri zasnovi kompozicije pomembno stojišče gledalca. Varianta je pogostejša na Severu kot na Jugu, kjer v tem času Giambattista Tiepolo gradi novo obliko iluzionizma z upošteva-

¹⁵ Podatek iz *Župnijske kronike*.

njem objektivne perspektive, a brez kvadratnega arhitekturnega okvira. Spet odpira široke poglede v nebo, pri čemer mu pomagajo množice figur ob spodnjem robu slikarije. Tak tip iluzionizma je v habsburških deželah nadaljeval barvno zelo živahen in svojski A. Maulpertsch. Jelovšek si je na oboku vipavske ladje izbral prvo in dekorativnejšo (ne Tiepolovo), vendar skromnejšo varianto. Slikarija prezbiterijska pa je precej drugačna. V drugi poovici 19. stoletja je poslikavo sten dopolnil Janez Wolf in obnovil tudi Jelovškovo delo (sl. 11). Odtod izvirajo razlike med ladijsko in prezbiterijsko fresko, kajti slednja je zelo temna in nasploh je temačen ves prezbiterijski, saj skozi okno od strani komajda vdre kak sončni žarek v notranjost. Že zaradi ubranosti s koloritom mlajših, nazarensko občutenih Wolfovih stenskih fresk dajejo Jelovškove freske v prezbitериjski vtis hladnejšega klasicizma. O klasicizmu lahko govorimo tudi pri dveh Jelovškovih slikanih oltarjih, k sta nastala za vipavskimi slikarjima. To sta že omenjeni oltar v Slapu in veliki oltar sv. Martina v župnijski cerkvi v Srednji vasi v Bohinju; slednji je signiran »F. Illovscheg pinxit« in datiran 1775 (sl. 13). Pri obeh oltarjih lahko opazimo strogo urejenost klasicizma: spomnimo se gledališke scene iz kamniškega Sv. Jožefa, kjer skladno nastopajo tako plastika kot slikarije; kiparski okras je predviden in vkomponiran v celoto. Enotnemu, a sicer izredno razgibanemu vtisu pomaga še dejanska zgradba prezbiterijska, ki ga obe likovni komponenti, še prav posebno pa slikarska, z vsemi optičnimi učinki do skrajnosti obvladujeta. Pri obeh slikanih oltarjih pa je drugačen tudi kolorit: enostavnejši je, živahnost barv iz tridesetih let je zbledela, postala monotona, kratka, slikani oltarji so se skupaj z realnimi prilagodili novemu okusu. Vse te razlike so po več kot dvajsetih letih, ki ločijo ta dela, popolnoma logične. Hladnemu racionalizmu, ki v tem času preveva vso umetnost, še posebno literaturo, je iracionalnost, brez katere se zdi baročna umetnost obubožana, popolnoma tuja.

Na Jelovškove freske na zunanji cerkveni steni v *Kostanjevici na Dolenjskem* naj samo opozorimo, slikani oltar (signiran in datiran leta 1737) v *Nevljah pri Kamniku*, posvečen sv. Juriju, pa smo že omenili. Gre za skromnejši tip slikanega oltarja s poudarjeno oltarno podobo in njenim logičnim nadaljevanjem v atiki. Na Hrvaškem je Jelovšek poslikal oltarno nišo frančiškanske cerkve v Samoboru (leta 1752).¹⁶

Grobelsko cerkev, ki jo krasi zadnje dokumentirano Jelovškovo delo, nastalo med leti 1759 in 1761, »štejemo v ozko skupino najbolje ohranjenih celostnih umetnin 18. stoletja pri nas, tako zaradi arhitekture kakor plastične in slikarske opreme«¹⁷ (sl. 14). Jelovškove čopiču je freske prvi pripisal Janez Veider. Tako kot že sladkogorskih tudi grobelskih slikarij ne moremo gledati ločeno od celotne notranjosti, saj so organsko zrasle z zgradbo, prav tako kot so njene nepogrešljive sestavine tudi baročni oltarji. Tudi zanje je slikar pri-

¹⁶ Zeljko Jiroušek, *Opči pregled umjetnosti, Almanah kraljevine Jugoslavije*, 6, Zagreb 1938, p. 81.

¹⁷ Stane Mikuš, *Slogovni razvoj Franca Ilovška (1700—1764)*, DS, LIV, 1942, p. 185.

pravil scenarij, dekorativni okvir, izstopa pa belina na oltarjih. V grobeljski cerkvi je Jelovšek poslikal prezbiterijsko in ladijsko kupolo, vmesna obočna pasova ter oboka stranskih kapel. Čeprav nas je že pri sladkogorskih slikarijah presenetilo, da se je vrnil k navidezni arhitekturi, ki naj bi pomagala dvigati prostor, jo srečamo tudi v Grobljah. Pri šenčurski prezbiterijski kupoli je namreč tak način oblikovanja dodatne dimenzije v skladu z glavnimi razvojnimi tokovi, ki silijo poudarek z višin na rob kompozicije, že povsem opustil. V Grobljah je arhitektura le enoplastna in izrazitih lahkotnih rokokojskih oblik; v primerjavi s Sladko goro je arhitektonski okvir lažji, pač pa je opazna sprememba pri oblikovanju sfere nad arhitekturo. Medtem ko je bila pri obeh sladkogorskih kupolah velika gneča na nebu, se je pri grobeljskih vse dogajanje, skratka, vsa dinamika pojavljala ob robu kupol. Tako je nebo postalo prostejše, jasnejše, zračnejše. Število protagonistov se je pri posameznih prizorih skrčilo, nastopajo le bistveni, za razumevanje nepogrešljivi liki. Prizori so med seboj ločeni z arhitektonskimi konstrukcijami in tako zaključeni znotraj posameznih skupin. Prav zračnost in rahljanje vezi med posameznimi prizori, ki so bili do tedaj obvezno podrejeni eni, in to osrednji ideji, sta bistvena dejavnika, ki grobeljske freske približujeta glavnim tokovom iluzionističnega slikarstva. Vmesne predele, polkrožne loke ob kapelah, prostor, ki ga je Stelè imenoval »prehodni prostorski pas«,¹⁹ plitve obočne pasove, je slikar zgoraj dekorativno naznačil s prizori v rokokojskih okvirih, okrasu, ki ga po šestdesetih letih pogosto srečujemo na Štajerskem, posebno v opusu Antona Lerchingerja.

Omenimo naj še motivni svet grobeljskih slikarij. V prezbiteriju je ikonografija posvečena dvema svetnikoma, priljubljenima Mohorju in Fortunatu, v ladijski kupoli najdemo spet eno od številnih verzij Manijinega vnebovzvetja, stranski kapeli pa nudita prostor čaščenju dveh zaščitnikov kmečkega dela, Izidorju in Notburgi, katerih kult je bil sredi 18. stoletja očitno na višku.

Že Stelè je ugotovil, da je notranjščina grobeljske stavbe »neko-liko potlačena«.¹⁹ Slikar prav gotovo ni imel namena, da bi vtis potlačenosti plitkih kupol reševal oziroma jih dvigoval v iluzijo poznejše iracionalne dimenzije. Torej sta se gradbenik in slikar v svojih težnjah popolnoma skladala. Zato slikar ne razkraja z nefunkcionalno arhitektonsko strukturo prvotnih prostorskih mer, temveč jih v celoti upošteva in na njih gradi svoj likovni svet.

Jelovškov iluzionistični razvoj bi lahko strnili v štiri faze. V prvem obdobju do tridesetih let je slikar naslonjen na domače izročilo (npr. Tuštajn), kar kaže, da je dobil prvi pouk najverjetneje pri domačem freskantu. Drugo, italijanizirajoče obdobje, v katerem so se rojevala najmonumentalnejša dela, nosi pečat drugega Jelovškovega učitelja Quaglia. Jelovšek ga ne posnema dosledno, vendar prilagaja svoje oblike njegovemu konceptu (Sv. Peter). To kvalitetno in temelji-

¹⁹ Nace Šumi, Groblje: Razmišljanje ob prezentacijskih delih, *Pogledi na slovensko umetnost*, Pogledi, 2, Ljubljana 1975, p. 74.

¹⁹ France Stelè, *Politični okraj Kamnik: Topografski opis*, Ljubljana 1929, pp. 349–352.

to šolanje se odraža v vseh, tudi poznejših delih. S slikarijami v Lescah je slikar ujel sočasne srednjeevropske tokove. Četrto obdobje predstavljata zadnji njegovi veliki deli, Sladka gora in Groblje, kjer pa slikar ni obdržal nakazane razvojne smeri.

V *romarski cerkvi sv. Valentina na Limbarski gori* so poslikane štiri plitke kapele, vendar je prvi dve od njih v šestdesetih letih prejšnjega stoletja tako temeljito preslikal Matija Koželj,²⁰ da so dobila popolnoma novo podobo. Če se je slikar vsaj deloma držal prvotne predloge, potem lahko z gotovostjo trdimo, da sta bila na delu dva slikarja. Drugi dve kapeli, ki ju datacija oltarjev postavlja v leti 1737 in 1738, sta namreč popolnoma drugače oblikovani. Vsaka je majhna mojstrovina zase, stenske slikarije se z oltarjem vežejo v pre-mišljeno celoto. Ena od kapel, ki je zaradi oblikovanja polkropole s pomočjo arhitekture iluzionistično najzanimivejša, je posvečena sv. Jakobu, druga s prizori v dekorativnih okvirih pa angelu varuhu. Originalno je izpeljana Jakobova lestev (sl. 16), po kateri se vzpenjajo angeli. V zvezi s temi slikarijami omenjajo Potočnikovo ime, vendar je časovno to popolnoma izključeno. Tudi stilna stopnja slikarij se namreč ujema z letnicami na oltarjih.

Jelovškovo delo je nadaljeval njegov sin Andrej Krištof, za kate-rega meni Mikuž da je že pomagal očetu pri zadnjih naročilih na Sladki gori in v Grobljah. Njegov delež pri teh slikarijah bi bilo težko identificirati, ker je izpričanih premalo njegovih samostojnih del. Slikani glavni oltar *zagrebške cerkve sv. Katarine* (1762) kaže, da je močno navezan na očetovo zapuščino. Tradicijo Jelovškovih slikanih oltarjev je v klasicističnem duhu nadaljeval Janez Potočnik (pri sv. Ani v *Tunjicah*, na *Kališču* in *Gomilskem*).

Nadaljevalca Jelovškove tradicije sta dva slikarja, ki sta delovala v drugi polovici 18. stol. na Dolenjskem, in sicer Anton Tušek, ki je zelo okorno (v nerodni skrajšavi) poslikal kupolo na *Veseli gori pri Sentrupertu* (1760), ter Anton Postl, ki je poslikal *svete stopnice na Žalostni gori pri Mokronogu*, datirane 1764. leta, v *Novi Štifti pri Ribnici* (iz leta 1780) ter na *Blejčjem vrhu*. Čas velikih baročnih iluzionističnih kompozicij je že izzvenel; Postl deli celotno slikarijo na posamezne ploskve, ki jih niza eno ob drugo; obdaja jih skromnejša rokokojska ornamentika.

OBDOBJE ZRELEGA BAROKA NA ŠTAJERSKEM — MONUMENTALNO ILUZIONISTIČNO SLIKARSTVO

To obdobje bi lahko omejili od začetka do tridesetih let 18. stoletja, torej od prvih naročil Attemsov v brežiški dvorani ter na Kozjanskem v prvem desetletju prek Flurerjevih slikarij v dvajsetih letih, ki nedvomno pomenijo vrh iluzionističnega slikarstva na Štajerskem, do epizodnejših del J. C. Vogla in Karla Laubmanna v tridesetih letih 18. stoletja. Vsekakor gre za najplodovitejše in najkvalitetnejše obdobje v razvoju iluzionističnega slikarstva pri nas.

²⁰ Koželjeva preslikava je datirana in signirana.

Vzporedno z baročnim stropnim iluzionizmom, ki je nastajal v ljubljanskem krogu in je tesneje povezan z italijanskim umetnostnim izročilom — v začetku stoletja ga je zastopal Giulio Quaglio, po dvajsetih letih pa njegov domači naslednik Franc Jelovšek —, teče razvoj na Štajerskem svojo pot. Medtem ko sta bila omenjena slikarja skoraj edina nosilca razvoja iluzionističnega slikarstva na Kranjskem, je na Štajerskem gradiva več in je izredno bogato. Za Štajersko je značilno, da kot prehodno področje, gledano z zgodovinskega vidika (v nekaterih obdobjih predvsem na prehodu iz 17. v 18. stoletja in na začetku 18. stoletja), sprejema nove pobude z juga prej kot druge avstrijske dežele. Središče kulturnega ustvarjanja je bil v tem času Gradec, kjer je imelo rezidence najpomembnejše štajersko plemstvo. Ob koncu 17. stoletja opažamo, tako kot v večini srednjeevropskih središč, široko in živahno dejavnost italijanskih mojstrov. Na Štajerskem prednjačijo štukaterji, med katerimi nastopajo izključno italijanska imena.

V nemških deželah je ubiralo iluzionistično slikarstvo ob glavnem evropskem toku, ki mu je narekovala smer Italija, nekoliko svojstvene poti, in sicer od organsko okrašenih prostorov renesanse v 16. stoletju, kjer je bila freska samostojna dekorativna enota, do celostne iluzije baročnega prostora v 18. stoletju. Samo po sebi je umevno, da je razcvet iluzionističnega slikarstva omejen le na dežele, kjer se je ohranilo katolištvo. To je območje južne Nemčije, posebno Bavarske z umetnostnim središčem v Augsburgu, današnje Avstrije, kjer so za iluzionistično slikarstvo pomembne tri pokrajine, in sicer Dunaj s spodnjo Avstrijo, Tirolska (na njenem področju deli Hammer²¹ razvoj iluzionizma na tri regije, od katerih je v začetku najpomembnejša južna Tirolska, ki meji z Italijo, kasneje pa se seli pomembnost proti severu), in Štajerska ter dalje Češka, Moravska in Madžarska.

Kot predhodnika srednjeevropskega nemškega iluzionizma lahko imenujemo Hansa Holbeina ml. in njegov perspektivistični načrt fasadne freske plesne hiše (Haus zum Tanz) v Baslu. Ob njem naj omenimo še slikarje neznanega avtorja v gradu Hannoversch-Münden, ob koncu stoletja pa še slikarje v rezidencah v Münchnu in Landshutu. 17. stoletje obvladujejo v nemškem iluzionističnem slikarstvu slikarska imena umetniških družin s tradicijo, kot so Waldmann, Schor in Asam, sledijo še Harms, Rauchmüller in Willmann, ki ga Tintelnot²² imenuje najgloblji poeta med evropskimi freskanti 17. stoletja. 18. stoletje prinaša nemškemu iluzionizmu popolno emancipacijo v odnosu do italijanskega. Najdlje se je italijanski vpliv obdržal na dunajskem dvoru. Na svojo lastno pot je prvi stopil M. Rottmayr, ki je nove iluzionistične principe Andrea Pozza razvil v nemškem baročnem umetnostnem prostoru. Dela njegovih naslednikov, torej druge generacije, Paula Trogerja, C. D. Asama, D. Grana in M. Altomonteja dokazujejo, da je sinteza prostorskih izraznih sredstev — slikarskega, arhitektonskega in plastičnega — najpomembnejša. Slikarija nadaljuje

²¹ Heinrich Hammer: *Die Entwicklung der barocken Deckenmalerei in Tirol*, Strassburg 1912, p. 33 ss.

²² Hans Tintelnot: *Die barocke Freskomalerei in Deutschland: Ihre Entwicklung und europäische Wirkung*, München 1951, p. 294.

oziroma prevzema vlogo arhitekture in plastike. Primer te popolne ubranosti in podrejenosti enemu in edinemu konceptu, čarobni iluziji baročnega gledališča, najdemo v Katarinini cerkvi samostana Festenburg (1710, J. C. Hackhofer) ali v nekoliko drugačni, po raznovrstnosti likovne govorice sicer bogatejši, a manj enotni obliki v samostanski cerkvi v Vorau na sosednjem avstrijskem Štajerskem.

Najpomembnejši mejnik v razvoju iluzionističnega slikarstva avstrijskih dežel je prav gotovo prihod Andrea Pozza na Dunaj 1704, kjer je zadnja svoja dela ustvaril za jezuite in kneza Liechtensteina. S slikarijami v Liechtensteinovi vrtni palači je postavil idealni vzorec za dognano iluzionistično perspektivo poslikav profanih prostorov. Praktične perspektivične sheme, ki jih je nakazal, so naletele na plodna tla v južni Nemčiji in v Avstriji ter našle številne posnemovalce še skoraj vso prvo polovico 18. stoletja.

Za Štajersko je značilno, da so na njenem ozemlju delovali predvsem tuji slikarji. V začetku stoletja je, kot smo že videli, to veljalo za dežele severno od Alp, vendar se je na našem Štajerskem ta navezanost na uvoz vlekla do štiridesetih let, torej do prvih nastopov našega edinega domačega štajerskega iluzionista Antona Lerchingerja in slikarjev — pavlincev. Umetniki so k nam prihajali skupaj s plemiškimi naročniki, ki so imeli na Štajerskem svoja posestva, ali pa so jih povabili, očitno ob pomanjkanju domačih umetnikov, cerkveni krogi (npr. J. C. Vogla, K. Laubmanna idr.). Vsak umetnik je prinesel nekaj svojega, zapustil eno ali več del boljše ali slabše kvalitete, pač odvisno od njegove lastne umetniške moči in šole. O nekem kontinuiranem odnosu učitelj — učenec v prvih tridesetih letih, ko so nastale na Štajerskem najboljše in najprezentativnejše iluzionistične slikarije, ne moremo govoriti. Drugače se je ta razvoj, kot smo videli, pokazal na Kranjskem, kjer je pri Jelovšku očitno kvalitetno šolanje, prav tako pa je očiten tudi njegov vpliv na druge freskante. Jelovšek je bil osrednja umetniška osebnost, zato so se njegovi sodobniki po njem zgledovali in uporabljali njegovo znanje in izkušnje. Na Štajerskem so nastopali kvalitetni mojstri (npr. F. I. Flurer), vendar niso zapustili vplivov in odmevov znotraj našega ozemlja. Taki odmevi pa so se pojavili povsod tam, ker so nastopali domači umetniki, kajti ti so imeli tudi svoje delavnice in pomočnike, saj vemo, da freskantsko slikarstvo zaradi težkih delovnih razmer zahteva več sodelavcev. Edini slikar, pri katerem lahko sledimo nepretrganemu razvoju, saj se nam je na srečo ohranilo več njegovih del, je že večkrat omenjeni Anton Lerchinger.

Prvo obdobje v razvoju štajerskega iluzionističnega slikarstva lahko omejimo nekako s slikarijami v brežiški dvorani; vrh tega obdobja pomeni opus F. Ignaca Flurerja, časovno pa ga zaključujeta slikariji kapel župnijske cerkve v Laškem, delo Johanna Chrysostoma Vogla (1731 in 1737), in v župnijski cerkvi v Slovenski Bistrici, delo Philippa Karla Laubmanna, datirano z letnico 1738. Vzporedno s kranjskim lahko tudi na Štajerskem to najplodovitejše obdobje imenujemo monumentalno. Drugo obdobje se začne okrog leta 1740; z isto letnico kot Laubmannove slikarije je namreč datiran štuk pri Sv. Roku nad Šmarjem; Lerchingerjev delež je kasnejši, saj je ta slikar prvič izpri-

čan šele leta 1741 kot pomočnik A. Pachmayerja pri poslikavi kapele Zalostne Matere božje v Ptujju, ki je žal uničena; pri sv. Roku pa nastopa Lerchinger že kot zrel umetnik. Ob Lerchingerju se v tem drugem obdobju, ki vodi prek rokokoja h klasicizmu, pojavijo slikarji pavlinskega samostana v Lepoglavi. Delovali so pretežno na Hrvaškem, dva od njih, predvsem najkvalitetnejši med njimi, Ivan Ronger, pa sta opravljala naročila izključno sakralne narave tudi na Štajerskem. Obdobje klasicizma označujeta na Štajerskem dva graška slikarja: Matija (Matthias) Schiffer in Alojz (Alois) Gleichenperger. V njunih delih je baročna stropna slikarija v svoji zapozneli obliki vztrajala vse do leta 1810, ko so datirane slikarije v ormoškem gradu. Vztrajnost, ki je sicer značilna za provinco, pa se žal povezuje s padcem kvalitete.

Na začetku pregleda razvoja štajerskega iluzionističnega slikarstva se bomo najprej srečali z naročili dveh plemiških družin, Attemsov in Sauerjev. Okrog leta 1700 je poslikal *dvorano brežiškega gradu* radovljiški rojak Franc Karel Remb,²³ ki se je na stroške mecena Ignaza Marije Attemsa šolal v Italiji in bil do prihoda na Dunaj Attemsov uradni slikar (Hofmaler).²⁴ Slikarijo sestavljajo trije motivno različni pasovi. Stene se, še popolnoma v duhu 17. stoletja, odpirajo v krajino, pred katero klečita po dva giganta in podpirata okvir tabelne podobe, ob stebriščni ograji pa se nam z avtoportretom predstavlja tudi slikar. Drugi slikovni pas je v grlu oboka, v katerem si, kot v antičnem frizu, nepretrgoma sledijo prizori iz Ovidovih *Metamorfoz*. Posamezni detajli so vsekakor povzeti s slikarij Pietra da Cortone v palači Doria-Pamphilj v Rimu (1651—54). Vsaka stranica v frizu — podrobnejše so posamezni prizori že razloženi²⁵ — predstavlja po en element. Na stropu so personifikacije znanosti in umetnosti (sl. 17) skupaj z alegorijo blagostanja hiše Attems (lik Abundantie z odprtim rogom izobilja), ki je z Ignazom Marijo pridobila eno vodilnih mest med štajerskim plemstvom. Očitno je bil ambiciozni grof tako prevzet od svojih uspehov, da je v svoji rezidenci v Gradcu slikarjema Rembu in Görzu kar trikrat naročil upodobitev apoteoze svoje rodbine. Personifikacije znanosti in umetnosti so v Brežicah predstavljene podobno kot na oboku Katarinine cerkve v Festenburgju. Te so časovno kako leto kasnejše od naših in kažejo obenem določene stilne sorodnosti, čeprav so v barvni perspektivi, po odprtosti in zračnosti ter vtisu organske nadgradnje realnega prostora daleč uspešnejše, saj so prav gotovo ene najlepših iluzionističnih slikarij na Štajerskem ali celo v širšem avstrijskem prostoru. Brežiške slikarije pa so še precej togo prilepljene na svojo podlago — plitko banjo.

Slikar brežiške dvorane se ni podpisal; tudi arhivski viri zaenkrat še molčijo o njem. Pač pa vemo, da sta bila od leta 1706 dalje, ko je Domenico Bosco zaključil štukaturo na stópnišču v Attemsovi palači v Gradcu, zaposlena pri slikarski dekoraciji dva freskanta, in sicer

²³ Marjana Cimperman-Lipoglavšek, Iluzionistične poslikave gradov v lasti družine Attems na slovenskem Štajerskem *ZUZ*, n. v., IX, 1972, p. 65.

²⁴ Josef Wastler: *Steierische Künstler Lexikon*, Graz, 1887, p. 139.

²⁵ M. Cimperman-Lipoglavšek, op. cit., pp. 54—57.

Matthias von Görz in Franc Karl Remb.²⁶ Slednjega najdemo leta 1711 že kot »dvornega slikarja historij« na Dunaju, M. von Görz pa je z isto letnico datiral obsežnejši cikel fresk v Hämmerlhausu v Eisenerzu. Torej so freske nastale v času najintenzivnejše dejavnosti umetnosti naklonjenega mecena in oba omenjena freskanta bi prišla v poštev kot avtorja slikarij brežiške dvorane. Po samem konceptu slikarije, po elementih, ki nezmotljivo odražajo italijansko šolanje (Görz je odšel v Italijo kasneje), poznavanju Cortonovih rimskih slikarij, ki se kaže v izredno plastičnem modeliranju figur, tako v Attemsovi palači v Gradcu kot v brežiški dvorani (giganti, ki držijo okvire tabelnih slik, satiri, ki podpirajo zgornje ogredje s školjko, ter ženske figure, ki držijo grba), pa je avtorstvo F. K. Remba nedvomno prepričljivejše. Skupina s pijanim Bakhom je kar v celoti povzeta z grla oboka palače Barberini v Gran Salonu (Pietro da Cortona, 1633 do 1639) in prav tako je s to poslikavo identična skupina v Vulkanovi delavnici, le da je obrnjena. Remb je mojstrsko obvladoval slikano arhitekturo. V Attemsovi rezidenci je namreč naslikal enak okvir, ki ga je Görz dopolnil s tretjo figuralno kompozicijo povečanja rodbine Attems.

Kronološko bomo kot naslednjo omenili letnico 1708, s katero sta zaznamovani dve slikariji. To sta poslikava stropa v glavni dvorani dvorca v Dornavi, naročilo Sauerjev, in slikarije v *romarski cerkvi v Zagorju pri Planini nad Pilštajnom*, ki jih je v zahvalo za uspešno vrnitev z bojov s Turki naročil Ignaz Marija Attems. Cerkev krasijo slikarije dveh različnih slikarskih rok iz dveh različnih časovnih obdobj; med nastankom obeh je preteklo skoraj petdeset let. Starejše slike nosijo letnico 1708, grba Attemsov in Wurmbrandov pa označujeta naročnika. Marija Regina Wurmbrand je bila namreč prva žena Ignaza Marije, zato se ta dva grba pojavljata kot podpis naročnika na vseh slikarijah do leta 1715, torej do smrti predstavnice družine Wurmbrand. Od tedaj dalje se ob Attemsovem pojavlja grb Herbersteinov, kajti Christina Crescentia Herberstein je postala druga žena Ignaza Marije Attemsa. Manjše slikarije, stranski oltarji na stenah v ladji, so po vsej verjetnosti eno manj kvalitetnih del Antona Lerchingerja, nastalo po šestdesetih letih 18. stoletja oziroma leta 1765, potem ko so prezidali severni oratorij. Starejše, kvalitetnejše slikarije, torej iz leta 1708, krasijo oboke prezbiterija, ladje in obeh kapel. Slikarije so bolj dekorativne kot organska celota, razdeljene so na polja, ki vsako zase predstavlja zaključeno podobo, med seboj pa jih povezuje skromnejša ornamentika navideznega in resničnega štuka. Na temenu prezbiterija oblikuje ovalni okvir podobo Marijinega vnebovzvetja, povezanega s kronanjem, torej povsem običajno in ikonografsko jasno kompozicijo (sl. 19). V preostalih štirih odprtinah v grlu oboka pa so prikazani Marijini čudeži z bolniki, kar je razumljivo, saj gre za božjepotno ustanovo. Na ogredju slonijo v zelenem *grisaille* putti z lavretanskimi simboli. Slikarija ladjinega oboka je bila temeljito preslikana in prav tako ona v Dizmovi kapeli, kjer je močno

²⁶ Günter Brucher: *Die barocke Deckenmalerei in der Steiermark*. Graz 1973, p. 49.

zamakalo. Kaže, da je to delo opravil že Lerchinger, ko se je mudil v cerkvi pri poslikavi oltarnih nastavkov. Ladijski obok oblikuje navidezna arhitektura, prav tako kot prezbiterijskega, v ovalno kupolo, ki se na temenu na široko odpira in predstavlja čaščenje Brezmadežne. Ta stoji na polmesecu in zemeljski krogli, pod njo pa so stopničasto razvrščeni svetniki in svetnice, ki se ji klanjajo.

Razgibana arhitektura s štirimi volutami, ki nosijo osrednjo podobo, je razkošnejša. Vanjo sta za balustrado vpletena dva prizora, Obiskovanje in Oznanjenje, v kartušah pa so zelena v zelenem naslikani štirje evangelisti. Oboka v kapelah sta oblikovana podobno kot v drugih dveh prostorih, le da je arhitektonski del v grlu preprostejši, štirje prizori v njem pa so videti kot prave polkrožne odprtine in ne zgolj kot uokvirjene tabelne podobe. Ikonografija se podreja svetnikoma, ki sta jima kapeli posvečeni, torej najdemo v sredini na vrhu apoteozi Jožefa in Dizme, v grlu oboka pa po štiri prizore iz njunega življenja. V Jožefovi kapeli so to Zaroka, Beg v Egipt, Počitek in Smrt, dva putta držita tesarjeve attribute, sekirico in žago. V Dizmovi kapeli so trije prizori, kjer svetnik pomaga sv. Družini, v četrtem pa je latinski napis, ki pove, da je bila kapela zgrajena za župnika Martina Umeka; kronogram da letnico 1708. Tudi tu sta putta, vendar brez atributov. Kot smo že poskušali naglasiti, je iluzionistični koncept slikarij izrazito zaostal. Arhitektura ima pri dvigovanju prostora bolj dekorativno in manj funkcionalno vlogo, saj so slikovna polja s posameznimi prizori ločena s težkim okvirom. Vsak prizor bi bil lahko tabelna podoba, zato so skrajšave bolj naključne kot preračunane za pogled od spredaj. Slikarija tudi po kvaliteti ne dosega drugih Attemsovih naročil, sicer pa je tipično »severnjaška«, če si lahko dovolimo nekoliko posplošeno karakteristiko, predvsem pa popolno nasprotje tiste, ki jo bomo obravnavali takoj za njo.

Pomudimo se še pri avtorstvu fresk. Avtor ni podpisan in tudi arhivsko še ni dokumentiran. Vemo pa, in to smo naglasili že ob freskah brežiške dvorane, da sta ta čas slikala za Attemsa dva freskanta, Remb in Görz. Prvega bi zaradi značaja slikarij, ki daje prednost živahni pripovednosti pred monumentalnostjo — in zagorski prizori to pripovednost, popestreno z navdihom vsakdanjosti, nedvomno kažejo — kot avtorja skoraj gotovo lahko izključili. Görz je svoje osnovno znanje slikanja pridobil pri graškem slikarju M. Echterju.²⁷ Šele kasneje pa je odšel v Italijo. Remb je celo vplival nanj, kar je opazno na kasnejših delih (npr. v samostanski cerkvi Pöllau). Iluzionistična arhitektura je Görzu povzročala precej težav, zato je ploskve napolnjeval s stilizirano ornamentiko, Remb pa je očitno obe iluzionistični sestavini, tako figuraliko kot arhitekturo, odlično obvladal, kar dokazuje stropna slikarija na stopnišču in v predverju 1. nadstropja Attemsove rezidence v Gradcu, kjer se mu je z elegantno nadgradnjo resničnega prostora posrečilo pričarati iluzionistično tretjo dimenzijo. V iluzionističnem pojmovanju prostora je storil nedvomno velik korak naprej od slikarij brežiške dvorane. Figuralika zagorskih

²⁷ Robert Meeraus: *Die Ehemalige Stiftskirche von Pöllau und ihr Maler Matthias von Görz*, Graz, 1925, p. 63.

slikarij nedvomno kaže stilne sorodnosti z Görzovimi slikarijami v Attemsovi palači v Gradcu, manj pa ima skupnega s slikarijami v samostanski cerkvi v Pöllauu, kasnejšim Görzovim delom, ki kaže odvisnost od Rottmayerjevih velikih stropnih kompozicij.²⁸

Ista letnica kot freske v Zagorju pri Planini nad Pilštajnom označuje tudi izredno kvalitetne in reprezentančne slikarije praznične dvorane *dvorca v Dornavi*, ki so jih naročili tedanji lastniki dvorca, grofje Sauerji. Slikarije, ki jih je avtor datiral, signiral pa jih ni, so pripisovali že raznim slikarjem iz Attemsovega kroga, tako skrivnostnemu Joanneckemu, ki ga Wastler²⁹ navaja kot domnevnega avtorja stropnih slikarij viteške dvorane dvorca Štatenberg, znano pa ni nobeno njegovo drugo delo, kot Flurerju, ki je pokazal med vsemi freskanti, ki so ustvarjali za Attemse, nedvomno največje kvalitete. Ravno ta izjemna kvaliteta pa je verjetno zavedla avtorje, ki so opisovali omenjene freske (npr. Šijanca),³⁰ da so jih pripisali kar Flurerju. Po kvaliteti mu je slikar dornavskih fresk nedvomno enak. Mojstra, ki prav gotovo ni domačin, težko iščemo med slikarji Attemsovega kroga, saj so naročniki drugi. Ne le, da so v razvoju iluzionističnega slikarstva najnaprednejše, saj so ujele korak s časom, temveč se z njimi na našem Štajerskem prvič pojavi enotni iluzionistični koncept, ki ni nikjer prekinjen. Navidezna arhitektura nadgrajuje resnični prostor nad večnim zidcem, trapezaste odprtine nad volutami, ki nosijo zgornjo gred, učinkujejo kot predrtine v strukturi nadgradnje, skoznje proseva nebesna modrina, nebo se razteza nad stavbo v vsej širini. S poudarjenimi okviri teh odprtini je slikar iluzijo nepretrganega nadaljevanja nekoliko pokvaril, saj je prizore omejil in jim s tem nadel pečat tabelne podobe. Pri nebesnem prizoru tega ni ponovil, kot na primer njegov sodobnik v Zagorju. Mimo arhitektonskih elementov iluzionistično zvišane dvorane, ki se perspektivistično učinkovito zožujejo od grla oboka proti njegovemu temenu, nam pogled nezadržno zdrsne v nebo.

Ikonografija poslikave je posvečena antičnemu mitološkemu junaku, ki se je odlikoval tako z razumom kot tudi z izredno telesno močjo — Herkulu. V grlu oboka najdemo štiri dejanja iz junakove legende, na temenu pa sledimo njegovemu poveličanju, njegovi poti na Olimp (sl. 18). Dejanje pa se ne zadovoljuje z zgolj mitološko razlago, temveč ponuja tudi alegorično. Personifikacije kreposti skupaj z boginjama lepote in razuma, Venero in Ateno, nas spomnijo drugih podobnih upodobitev zunaj naših ozemeljskih meja. V ikonografiji Attemsov in tudi drugih plemiških hiš se je naročnik identificiral s samim junakom. Pri dornavski stropni slikariji gre torej za poveličanje plemiške hiše, tedanjih lastnikov dvorca, grofov Sauerjev. Ker so

²⁸ Anica Cevc, *Freske Matthiasa von Görza v Marijini cerkvi v Zagorju pri Pilštajnu*, *ZUZ*, n. v., XVI, 1980, p. 53. Avtorica pripisuje freske Matthiasu von Görzu.

²⁹ J. Wastler, op. cit., p. 54.

³⁰ Fran Šijanec, *Krog Attemsovih freskantov*, *Kron*, 5, 1957, pp. 146—154. Šijanec pripisuje freske dornavske dvorane Flurerju, vendar njegovo avtorstvo izključuje letnica nastanka slikarij 1708 (freske so namreč datirane). Tedaj so bili lastniki dvorca grofje Sauerji in tako dornavske freske ne sodijo v krog Attemsovih naročil.

podrobnejši opisi fresk in posameznih prizorov bili že objavljeni, se ob njih ne bomo dlje zadrževali. Povemo naj še, da je ikonografska shema popestrjena še z dvema splošnima alegorijama, priljubljenima sestavinama motivnega programskega sveta profanih prostorov, z alegorijama štirih kontinentov in štirih letnih časov.

Če se ob koncu ustavimo še ob kompoziciji slikarije, lahko ugotovimo, da je izredno jasna; tako figuralni kot arhitektonski del se ne izgubljata v detajlih, v dekorativnosti za vsako ceno.

Naslednjih dveh iluzionističnih slikarij ne povezuje, tako kot prejšnji dve, le ista letnica, temveč celo več, ista slikarjeva roka. Spet se srečujemo z mecenom, ki ga že poznamo, z Ignazom Marijo Attem-som. Gre za iluzionistično poslikavo *podružnice Marije na Pesku v Slakah pri Podčetrtku* (sl. 20) ter prezbiterija *župnijske cerkve v Podčetrtku*. Do leta 1976 smo lahko občudovali le izjemno kvalitetne slikarije v celoti poslikane cerkve v Slakah, tedaj pa so pod freskami iz 19. stoletja v prezbiteriju župnijske cerkve v Podčetrtku odkrili starejše baročne freske in na njih tako letnico kot podpis slikarja. Kronogram da letnico 1712, slikarjevo ime J. C. Waginger pa najdemo v kartuši v grlu oboka. Zaradi enakih stilnih in formalnih potez pa tudi zaradi podobne ikonografije slikarij sklepamo, da gre tudi v Slakah za istega avtorja.³¹ Freskanta je Ignaz Marija Attems poklical celo v Podčetrtek (kjer je bil grad ena od štajerskih posesti Attemsov), potem ko je zelo uspešno sodeloval pri poslikavi samostanske cerkve v Vorauu (leta 1704). Freske v podružnici v Slakah so kvalitetnejše od onih v prezbiteriju župnijske cerkve v Podčetrtku, kar je opazilo že restavratorjevo oko. To dejstvo lahko razložimo s tem, da je slikar prispel k nam z večjo delavnico, kajti samo tako je lahko sprejel dve naročili hkrati. V Slakah, kjer je šlo za večjo površino, je mojster delal v glavnem sam, v Podčetrtku pa naj bi njegov načrt izvedel pomočnik.

Slikar Johann Caspar Waginger iz Sieberstorffa, ki je po arhivskih virih poslikal preddverje, empole in kapele vorauske samostanske cerkve³² je rutinirani mojster krepko modeliranih postav, obogatenih z dekorativnimi nadrobnostmi. Stilno se slikariji v Slakah in Podčetrtku navezujeta na slikarski okras vorauske samostanske cerkve. Osrednje stropne kompozicije, teh je več, učinkujejo kot samostojne podobe. Arhitektura na stenah ladje s sedečimi postavami kreposti ima veliko skupnega z našimi slikarijami. Mogočni trapezasti jeziki, ki jih obkrožajo volute, se zajedajo globoko v banjo ladje in predstavljajo za slikarja značilni dekorativni poudarek.

Nedvomno solidno šolani freskant Johann Caspar Waginger je na Štajersko prinesel tirolsko varianto stropnega iluzionizma, ki pa se bolj kot za enotno strogo Pozzovo shemo iluzije iracionalnega prostora ogreva za njene dekorativnejše inačice. V primerjavi s štiri leta starejšimi dornavskimi slikarijami, ki predstavljajo isto stopnjo v razvoju iluzionizma pri nas, kažejo slednje večji posluš za nadrobnosti in svojsko razpršitev svetlobe; svetlobi izpostavljene površine so moč-

³¹ Marjana Cimperman-Lipoglavšek, Novo ime med baročnimi freskanti na Štajerskem, *ZUZ*, n. v., XIII, 1977, pp. 199—204.

³² *Protocollum antiquissimum*, S. 1121, Samostanski arhiv Vorauu.

no poudarjene. Doseženi so močni kontrasti, ki so logična posledica svetlobnih učinkov, s katerimi si slikar pomaga; v barvni skali po živahnosti izstopajo liki, ki so bolj poudarjeni.

V Podčetrtku in Slakah je tematika poslikave posvečena Mariji. V prezbiterijih nam slikar predstavlja dve inačici Marijinega vnebovzeta. V prezbiteriju v Slakah najdemo izredno zanimivo ikonografsko posebnost; ne gre namreč za preprostejšo upodobitev te tako priljubljene teme, pač pa za bolj kompliciran ikonografski tip. Upodobljeni sta antitetični prapodobi Kristusa in Marije, torej Adam in Eva.³³ Na temenu ladje je naslikan prenos loretske hišice z lavretanskimi simboli, v grlu pa sedijo osebe iz stare in nove zaveze, vse v zvezi z marijansko simboliko. Kapeli sta posvečeni Janezu Krstniku (južna) in sv. Florijanu (severna).

Okoli leta 1720 se je med uradnimi slikarji družine Attems pojavilo ime, ki pomeni osrednjo osebnost v iluzionističnem slikarstvu na Štajerskem, Franz Ignaz Flurer. Rojen je bil leta 1688 v Augsburgu in prišel na Štajersko v začetku dvajsetih let. V Gradcu je izpričan šele v drugi polovici dvajsetih let (leta 1729), ko se je tam nastanil.³⁴ Umril je v Gradcu leta 1742. Torej je svoja prva slikarska dela na Štajerskem opravil prav za Attemse, in to tako uspešno, da se mu je odprla pot do drugih naročil, tako profanih (freske v vrtnem paviljonu dvorca v Göstingu in v praznični dvorani zdravilišča Tobelbad) kot sakralnih (oltarne podobe). Na našem ozemlju je Flurer poslikal v gradu v Slovenski Bistrici dvorano, stopnišče in kapelo, v gradu v Brežicah stopnišče in kapelo, v ptujski proštiji cerkvi kapelo Žalostne Matere božje ter prezbiterij župnijske cerkve v Slovenski Bistrici, ki pa je tako temeljito preslikana, da o prvotnih potezah slikarje ne moremo govoriti. Vidimo torej, da je imel slikar na razpolago različne tipe prostorov, najboljša njegova freskantska dela pa so profane narave. Flurer gradi navidezno arhitekturo od tal do stropa, vendar na stenah tako, da ne razveljavi danih arhitektonskih členov, temveč jih poudari (npr. vrata, okna) in dodaja (npr. pilastri, polstebri). V grlu oboka arhitektonsko ogrodje okrepi in tako zviša realni prostor. Isti tip arhitektonskega okvira smo srečali že v Dornavi ali v knjižnici nekdanjega samostana v Pöllauu, v delih slikarja A. Maderija ali v dvorani dunajskega Spodnjega Belvedera.

Pri Pozzu se slikana arhitektura kot podaljšek realne zajeda globoko v figuralno kompozicijo brez prekinitve. Vtis dvigovanja je pri Flurerju manj silovit. Slikar sestavlja različne arhitektonske elemente: pilastre, polstebre, grede, balustrade, volute, jih postavlja drugega vrh drugega ter tako gradi arhitektonsko ogrodje, ki je dekorativno in ima pri vtisu dvigovanja svojo, čeprav omejeno funkcijo. Med arhitekturo vstavljeni medaljoni s figuralnimi prizori (ponavljajo se tudi pri Jelovšku) prekinjajo njegovo enotnost. Figuralni del je pri Flurerju posebej poudarjen, tako da stropna podoba dominira in zgovorno kaže, da slikar tako praktično kot tudi teoretično obvlada zračno perspektivo, s tem pa, ko intenzivnost barv poudarja ali zmanj-

³³ Ernst Guldan: *Eva und Maria: Eine Antithese als Bildmotiv*, Graz—Köln 1966, p. 21.

³⁴ J. Wastler, op. cit., p. 21.

šuje, učinkovito približuje oziroma odmika dogajanje v irealnem svetu. Na tak način je Flurer poslikal stopnišče in kapelo v *brežiškem gradu* ter dvorano in stopnišče v *slovenjbistriškem gradu* (sl. 23), medtem ko je poslikava kapele le-tega zasnovana drugače (sl. 24). Tu fresko dekorativno dopolnjuje štukatura, pri čemer pa nosi glavno težo še vedno freska; tudi pri tej kombinaciji se Flurer ni mogel povsem odreči arhitektonskim detajlom.

V Slovenski Bistrici spet srečamo antičnega junaka Herkula. Njemu je posvečena motivika dvorane; na stropu je junakova apoteoza, ko ga sprejmejo med olimpijske bogove (sl. 21), v ovalih grla oboka pa deset prizorov njegove legende. Tudi figure v dozdevni arhitekturi, osem po številu, sodijo v Herkulov ikonografski krog. Na stropu stopnišča nam slikar ponuja dva alegorična prizora najverjetneje o zvezi družin Attems in Herbertstein (sl. 22). Herkul se ponovno predstavi na stopnišču brežiškega gradu, in sicer v krogu petih čutov. V kapelah v Brežicah je upodobljeno Poveličanje križa z atributi Kristusovega mučenja, v slovenjbistriškem gradu pa priljubljen marijanski motiv čaščenje Marijinega imena z lavretanskimi simboli.

V krog Attemsovih freskantov se vključuje tudi avtor slikarij v *gradu Statenberg*. Poslikane so viteška dvorana in pet sob v prvem nadstropju. Slikarije so bile tudi v kapeli, ki je žal pogorela, štukaturno dekoracijo pa najdemo skoraj v vseh prostorih. Wastler³⁵ piše, da so vse slikarije delo iste roke, in sicer naj bi bil njihov avtor štajerski slikar Joannecky. Ker pa se njegovo ime ne pojavi v zvezi z nobenim drugim delom, niti freskantskim niti tabelnim, ostaja ta umetniška osebnost še naprej skrivnostna in problematična. Vsekakor so freske, pravzaprav celotna dekoracija v osrednji dvorani, najprezentančnejše in najbolj kvalitetne. V višini drugega nadstropja močno izstopa zidni venec geometričnega profila. Od tod se začnejo stene nagibati v sferičnih trapezih in se sklepajo v ravnem pravokotnem stropu. V stropnem pravokotniku so v figuralni kompoziciji prikazane personifikacije znanosti in umetnosti (sl. 26), v sferičnih trapezih pa štirih elementov, gre torej za najpogostejšo baročno ikonografsko shemo. Koncept stropne dekoracije je povezava freske in štukature, kakršna se je pojavljala v prvih tridesetih letih 18. stoletja sicer redko, a v nemških deželah ni popolnoma izginila, kar še posebej velja za obrobnejše pokrajine. V splošnem pa je štukatura v kombinaciji s slikarjo spet prevzela pomembnejše mesto, kot ga je imela ob koncu 17. stoletja, šele v rokokou, ko je v okviru stropne dekoracije spet posebej naglašena. V Statemberku štukatura učinkovito nadomešča arhitektonski okvir. Njegove polne in bogate oblike sestavljajo mrežo petih polj; plastične figure v oglih nosijo osrednje polje, katerega figuralna kompozicija je koncipirana iluzionistično, preostala štiri polja pa jo dopolnjujejo in pomenijo prehod od grla proti temenu oboka. V osnovi je bila celotnemu dekorativnemu konceptu vzor shema Cortonejevega stropa palače Barberini v Rimu, le da je tu del slikarskega okrasa v grlu oboka prevzela štukatura. S pomočjo zračne perspektive v osrednji kompoziciji, ki se kljub plastični prekinitvi

³⁵ Ibid., p. 85.

(štukturni okvir) nadaljuje z vseh štirih strani, je slikar poudaril že sicer zelo visoko dvorano. Dodamo naj le še, da očitni kontrast med toplim, a temnejšim koloritom slikarije in belino štukature ustvarja izjemne dekorativne učinke. Tudi motivika je dovolj lahkotna: med alegorijo štirih elementov se razvijajo znanosti in umetnosti. Slikarije z mitološkimi zgodbami v stranskih sobah pa so slabše kvalitete.

Ko zaključujemo pregled slikarij, ki so nastale za ambicioznega umetniškega mecena I. M. Attemsa (po njegovi smrti so se njegovi potomci izkazali v gradbeni in kiparski dejavnosti, čas velikih stropnih slikarij pa je z njim minil), lahko zatrdimo, da predstavlja ta skupina slikarij najkvalitetnejše in najprezentativnejše stenske in stropne baročne dekoracije na Štajerskem in da med slikarskimi osebnostmi nedvomno izstopa F. I. Flurer.

Naslednji slikar, ob katerem se moramo ustaviti, Flurerja sicer ni dosegel, je pa zapustil na slovenskem ozemlju dve deli, ki vsekakor zaslužita našo pozornost. Slikar Johann Chrysostom Vogl, za katerega Wastler navaja, da je bil rojen v Gradcu in da je tam leta 1748 tudi umrl, je 1721 poslikal *župnijsko cerkev v Rušah* (sl. 25). Tudi tu sestavljata stropno dekoracijo freska in štukatura, ki se z danjo arhitekturo učinkovito skladata, tako da je celota poleg Sv. Roka nad Šmarjem ena najzanimivejših baročnih cerkvenih notranjščin. Same slikarije so nekoliko okorne, toge in barvno neizrazite, kar opazimo tudi pri drugih Voglovih delih. Slikar je črpal predloge za posamezne upodobitve iz italijanskega *Cinquecenta* (npr. kompozicije Vnebohoda, Marijinega rojstva in Predstavitve Marije v templju), tako da mu posebne inventivnosti ne moremo pripisovati. Isto velja za štukaterja Petra Carja. Izredno bogat in dognan pa je ikonografski program slikarij, posvečen marijanski motiviki z redkimi simboli ter Kristusovem življenju, ki je nedvomno delo teologa. Vse te dekorativne sestavine so z oltarji vred ubrane z arhitekturo in predstavljajo eno bogatejših, izrazito baročnih sakralnih notranjščin pri nas.

Drugo Voglovo delo pri nas sta z vidika iluzionističnega slikarstva zanimivejši slikariji stranskih kapel *župnijske cerkve v Laškem*. Starejša desna kapela Frančiška Ksaverija nosi kronogram 1731; doslej so vsi pisci za Wastlerjem³⁶ ponavljali letnico 1728, vendar lahko iz napisa »Ista nobIs taLiter DepInXIIt Ioannes ChrYsostoMVs VogL«, ki je hkrati signatura in kronogram, razberemo letnico 1731. Na žalost so slikarije danes v zelo slabem stanju in bi bile nujno potrebne obnove. Naročnika slikarij v Laškem sta bila dva: one v Frančiškovi kapeli je naročil župnik Rainer, druge, mlajše, v Križevi kapeli pa Marinc. Slikana razgibana arhitektura, ki jo zaključuje zgoraj bogato golšasto ogredje, oblikuje v obeh kapelah podolgovato elipsasto kupolo. V Frančiškovi kapeli se med oblaki in angeli vzpenja v nebo zaslužni misijonar. V ornamentiranih okvirjih med volutami z akanatom so naslikani prizori iz Frančiškovega življenja, enaka je kompozicija v sosednji kapeli, le da so freske še slabše ohranjene in že teže vidne. Posegajo v krog Kristusove ikonografije (*Arma Christi* ipd.). Na

³⁶ Ibid., p. 177.

delu freske, ki je preslikan (kapela je bila najprej posvečena sv. Križu, zdaj pa Jezusovemu Srcu), je bil v kartuši napis, ki je izkazoval letnico 1737.³⁷

Pri slikarju opazamo svojski kolorit, ubran v temne sive in modrikaste tone, med katerimi izstopa kobaltno modra barva. Na splošno daje celota zelo mračen vtis. Slikarska kompozicija stopnjuje izredno dvigovanje prostora do laterne na temenu obeh kupol, od koder prihaja navzdol le malo svetlobe. Po stilni stopnji slikarije nadaljujejo Flurerjeve iluzionistične rešitve, le da precej kasneje.

Karl Philipp Laubmann, slikar, ki je deloval v okolici Gradca in poslikal leta 1750 glavno dvorano v gradu Hollenegg (slikarije so bile v 19. stol. preslikane), je pri nas z letnico 1738 datiral in signaliral (F. C. Laubmann) freske v kapeli Frančiška Ksaverija v slovenjebistriški župnijski cerkvi. Slikar je popolnoma obvladal iluzionistično arhitekturo, katere zgradba ima svoj daljni izvor v severnoitalijanskem območju. Spet bomo omenili Veronesejeve freske v vili Barbaro v Maseru, s katerimi smo se srečali že ob začetku pri slikarijah celjskega stropa. Od stene navzgor se izmenjujejo balustrade in stebri in med njimi človeški liki, na ograji pa sedijo v rumeni *grisaille* tehniki naslikane teološke kreposti: Vera, Upanje in Ljubezen. Na vrhu zaključuje arhitektonski del preklada, ki oblikuje nebesno odprtino z apotheo Frančiška Ksaverija, s čimer je dosežen izjemen vtis zračnosti. Gledalec ima občutek, da je v odprti *loggi*. Podobne sheme iluzionistične arhitekture in figuralike najdemo pri švicarskem freskantu Rudolfu Byssu (1660—1738), ki je v svojem umetniškem poslanstvu prepotoval skoraj vso Srednjo Evropo. Slikal je tako za češko plemstvo kot za kneza Lotharja Franza von Schönborna v Bambergu. Tako po času kot tudi stilno so Laubmannovim najbližje Byssove freske v Göttweigu (Altmannisaal) iz leta 1731. Freske v kapeli Frančiška Ksaverija se nanašajo na ikonografsko motiviko tega svetnika, na njegovo misijonarsko delovanje. Ob koncu naj opozorimo še na izredno impresiven, a topel kolorit, ki je v našem freskanstvu prav nenavaden.

V letu 1740 je vstopil v štajersko baročno freskantstvo osrednji predstavnik tako imenovane pavlinske smeri iluzionističnega slikarstva Ivan Ranger. Smer se imenuje — tako ji pravi že Stelè — po pavlinskem meniškem redu, ki je imel svoj sedež v Lepoglavi na Hrvaškem. Samostan je postal s svojo živahno slikarsko dejavnostjo tedaj najmočnejše freskantsko slikarsko središče na Hrvaškem, vsekakor pa pomembnejše od Zagreba. V pavlinskem krogu slikarjev se pojavljajo poleg Rangerja še številna druga imena: Luka Marggraff iz Bamberga, Franjo Bobič, Gabriel Taller, Blaž Gruber, Josip Görner. Iz istega umetniškega kroga pa so še slikarije, katerih avtorji niso znani, npr. freske v kapeli sv. Stjepana v Zagrebu, v župnijski cerkvi v Brezovici in frančiškanskem samostanu v Čakovcu. Ob koncu se je v seznam slikarjev omenjene skupine vpisal še slikar iz Rogatca Anton Lerchinger, ki se je delno naslonil na Rangerjev iluzionizem.

Ivan Ranger (živel je med leti 1700 in 1753) je poleg slikarij na Hrvaškem, v cerkvi samostana v Lepoglavi, na oboku in stenah ladje

³⁷ Jože Curk: *Topografsko gradivo, IX: Sakralni spomeniki na območju občine Laško*, Celje, 1967, p. 20.

cerkve sv. Jurija v Purgi, sv. Ivana v Gorici pri Lepoglavi, sv. Jelene v Ivanečki Kamenici, v župnijski cerkvi v Donji Voči, frančiškanski cerkvi v Krapini, frančiškanski cerkvi in lekarni v Varaždinu, v cerkvi sv. Hieronima v Štrigovi in drugod, zapustil tudi slikarije v dveh krajih na slovenskem ozemlju: slikarije v prezbiteriju *samostanske cerkve v Olimju* (sl. 27) ter v ladijski in prezbiterijski kupoli *župnijske cerkve sv. Jerneja v Rogatcu*. Prve so nastale leta 1740; letnica je vstavljena pod baldahin nad priorjevim prestolom. Druge nosijo letnico 1743 (kronogram), medtem ko je bila cerkev dograjena med leti 1738 in 1743, kot je napisano v kartuši nad slavoločnim lokom. Napisu je dodano še pojasnilo, da so bile freske leta 1859 obnovljene. Vse tri kupole so zgovern primer arhitektonskega iluzionizma pri nas. Ranger je mojstrsko obvladal pravila perspektive, medtem ko je figuralni del skromnejši, čeprav so skupine likov, ki segajo v prostor, organsko vpletene v arhitektonsko mrežo. Vzor naslikanim arhitekturam vseh treh kupol so nedvomno Pozzove perspektivne rešitve, saj so tako okrogline kupol, ki povečujejo prostor, kot tudi pendantivi pod njimi zasnovani po splošno znanih shemah slavnega in za razvoj iluzionizma pomembnega jezuita. Ob ladijski kupoli v Rogatcu se kar sama vsiljuje primerjava s Pozzovo navidezno kupolo v dunajski jezuitski cerkvi.³⁸ Stebriščno arhitekturo nadaljujejo kasete do svetlobnice, ki je v Rogatcu malce spremenjena. Za sv. Trojico, ki jo najdemo v jezuitski cerkvi na Dunaju na vrhu svetlobnice, je Ranger priredil mesto nižje med kasetami, laterno pa je zaprl z loki. Iz tega pa vidimo, da je tudi ikonografski program podoben. V obeh primerih spremljajo osrednjega protagonista (v Rogatcu Janeza Krstnika) tri teološke kreposti: Vera, Upanje in Ljubezen. Slikarija arhitekture obeh prezbiterijev tako v Olimju kot v Rogatcu je preračunana na pogled iz ladje. Kopičenja fantazijskih arhitektonskih elementov, ki v Olimju razbija ubranost celote, v Rogatcu ne najdemo, ker je tu prostor zasnovan enotno.

Motivno gre v prezbiteriju v Rogatcu za nebovzetje cerkvenega patrona sv. Janeza, ikonografski program v prezbiteriju v Olimju pa je posvečen Mariji, Jožefu in Kristusu. Nekaj prizorov je izredno zanimivih po žanrski plati, saj kažejo tedanje življenjske razmere in noše.

ROKOKO IN KLASICIZEM

Preden si ogledamo opus najbolj plodovitega in pravzaprav edinega našega štajerskega baročnega freskanta Antona Lerchingerja, naj omenimo še enega mojstra iz pavlinskega slikarskega kroga. Slikar, ki mu žal še ne vemo imena, je nedvomno močna in izrazita umetniška osebnost. Njegova dela so v glavnem pripisovali Antonu Lerchingerju, vendar tako po oblikovanju navidezne arhitekture kot po značilnem koloritu teh slikarij (barve so prav pastelne) lahko sklepamo, da gre za drugega mojstra, ki pa je na Lerchingerja nedvomno vplival. Pripisujemo mu freske *svetih stopnic pri Sv. Roku nad Smarjem pri*

³⁸ A. Pozzo, op. cit., skica 90.

Jelšah, v kapeli sv. Notburge (kult svetnice je bil sredi stoletja na višku, kar smo opazili že pri Jelovščku) v cerkvi sv. Mohorja nad Brestanico in Antonovi ter Martinovi kapeli cerkve sv. Janeza Krstnika v Orehovcu nad Zibiko (sl. 28). Slikarije v kapelicah križevega pota na pobočju nad Šmarjem, datirane med leti 1743 in 1745, so sicer v tako poraznem stanju, da lahko le ugibamo, ali ni bil tudi pri kvalitetnejših postajah na delu naš mojster. Kapela svetih stopnic in božjega groba je nastala kot zadnja, in sicer med letoma 1746 in 1748 (letnica je ohranjena). Freske v njej naj bi bile od navedenih slikarjev prvo delo, zadnji pa sta bili poslikani kapeli božjepotne cerkve v Sentjanžu nad Zibiko; čas nastanka je verjetno okrog leta 1760,³⁹ po prizidavi stranskih kapel. Kupolo oblikuje slikarija desne Martinove kapele s svetnikovo apoteozo in prizori iz njegovega življenja, pri čemer ji pomaga bogatejša arhitektura. V levi polovični kupoli, ki je posvečena sv. Antonu, njegovemu poveličanju ter štirim prizorom iz njegove legende, pa je poudarek na dekorativnejših elementih, kot so školjkasta obroba, dvojne konzole in izredno zavite volute. Na vseh prizorih je zanimiva krajina, kajti slikar je v strahu pred praznino pridno zapolnjeval vso površino. Kvalitetne slikarije so dokaj dobro ohranjene, le deloma jih je poškodovala vlaga, izstopa njihov kolorit, saj barve učinkujejo tako sveže, kot da bi bile pravkar umite.

Vez med monumentalnim štajerskim iluzionističnim slikarstvom prvih tridesetih let 18. stoletja in med klasicizmom, ko iluzionizem že izgublja svojo osrednjo funkcijo povečanja osnovnih dimenzij prostora, predstavlja opus freskanta iz Rogatca Antona Lerchingerja. Njegove slikarije so pripisovali najrazličnejšim slikarjem, tako Gotiebu Gessorju, ki je sicer znan le po oljni podobi v župnijski cerkvi v Malečniku pri Mariboru; Jakob Brollo je namreč ob obnovi fresk pri Sv. Roku nad Šmarjem zapisal, da je njihov avtor Bogumil Gessor. Stegenšek⁴⁰ je Gessorju pripisal tudi slikarije v Galiciji, Konjicah, Petrovčah in Kamnici, Marolt pa poslikave v Galiciji, Petrovčah in Novem Celju Jožefu Schifferju.⁴¹ V razpravi o slovenjgraškem slikarju J. A. Straussu je Sijanec⁴² temu slikarju pripisal freske svetih stopnic ob cerkvi sv. Pankracija v Gradu nad Starim trgom pri Slovenj Gradcu.

Poglejmo najprej na kratko Lerchingerjeve slikarije na slovenskem ozemlju, tiste na Hrvaškem pa bomo le omenili. Leta 1741 srečamo Lerchingerja kot pomočnika ptujskega slikarja Franca Antona Pachmayerja (ali Bachmayerja) pri poslikavi kapele *Zalostne matere božje*

³⁹ *Zupnijska kronika*, Vinski vrh nad Zibiko.

⁴⁰ Auguštín Stegenšek, Slika na oboku župne cerkve v Kamnici pri Mariboru, *LKU*, I, 1914, p. 76–81.

⁴¹ Marjan Marolt: *Dekanija Celje, II: Cerkvene umetnine izven celjske župnije*, Maribor 1932, pp. 146, 240. Freske prezbiterija v Galiciji je Marolt sicer v dvomih pripisal Jožefu Schifferju, obenem pa je ugotovil, »da so v očitni odvisnosti od slikarja petrovškega prezbiterija, dasi kvaliteta zaostaja«. Ob opisu petrovških fresk pa je opaziti, da je njihov avtor identičen s slikarjem novoceljske kapele.

⁴² Fran Sijanec, Slikar Janez Andrej Strauss: Stilna analiza, *CZN*, 27, 1932, p. 85.

v proštiji cerkvi v Ptuju.⁴³ Freske, ki so bile v iluzionističnem smislu dokaj šibke, so danes uničene.

Freske rožnovenske kapele v župnijski cerkvi v Slovenskih Konjicah z zanimivo marijansko ikonografijo (vnebovzetje v svetlobnici, mistične skrivnosti Marijinega življenja in alegorija letnih časov v povezavi z marijanskimi prazniki) postavlja kronogram v leto 1748, prav tako opredeljuje kronogram v ladji z letom 1750 tudi slikarije v cerkvi sv. Marjete v Keblju nad Cezlakom na južnem obronku Pohorja, ki so eno najboljšežnejših Lerchingerjevih del, saj je notranjost poslikana v celoti (sl. 29).⁴⁴ V nežnih rjavkastih tonih enotno ubrane freske le dekorativno zapolnjujejo površine, ki jih ponuja arhitektonska členitev notranjosti. Po stilni stopnji in po izrabi prostora lahko slikarije primerjamo z Jelovškovi v prezbiteriju v Štepanji vasi. Kot na večini Lerchingerjevih slikarij spremlja figuralni del realistična krajina. V prezbiteriju in na slavoloku je tematika vzeta iz življenja cerkvene zaveznice sv. Marjete; tako je na oboku prezbiterija upodobljeno njeno vnebovzetje. Na stenah ladje so na domiselni način predstavljene štiri poslednje stvari, na oboku pa pasijon. Dekorativni vtis celote stopnjujejo bogati rokokojski okviri posameznih prizorov ter poudarjene šilaste obočne kape, vrezane globoko v svod ladje in prezbiterija.

Ob kebeljskih slikarijah naj omenimo še zelo slabo ohranjen slikani oltar (barve so že popolnoma obledele in omet odpada) v cerkvi na Brinjevi gori nad Zrečami, ki ga lahko vzporejamo s sorodnimi, a kvalitetnejšimi Jelovškovi oltarji. Lerchingerjeve slikarije v izredno bogatih rokokojskih štukiranih okvirih v romarski cerkvi sv. Roka nad Šmarjem, ki predstavlja eno najbogatejših rokokojsko ubranih sakralnih notranjščin pri nas, so nastale nedvomno kasneje kot štuk; ta je datiran z letnico 1738. Vsekakor sta bili pri poslikavi notranjščine na delu dve različni roki, kajti slikarije na steni pevskega kora kažejo drugo stilno stopnjo, starejše so, bližje letnici nastanka štuka. Tako slikarija kot štuk ustvarjata nesluteno likovno razpoloženje notranjosti, ki se prav nič ne sklada s cerkveno zunanjščino. Slikarski okras obdaja lahkotni štuk igrivih školjkastih, mrežastih in rastlinskih oblik. Pri slikarijah sv. Roka opazimo za Lerchingerja ne navadno grmadenje, kopičenje figur; na prizoru Marijinega kronanja v sredini se nam ponuja pravi splet človeških likov, tako da že kar težko razlikujemo drugega od drugega. Prvotni vtis nedvomno zelo moti Brollova preslikava. Poleg marijanske ikonografije v ladji s simboli cerkve in krščanskih kreposti ter štirih evangelistov je v prezbiteriju predstavljena legenda sv. Roka.

Cerkev sv. Martina v Kamnici pri Mariboru sta poslikala dva slikarja, in sicer dve kupoli koroški slikar Georg Raf leta 1748,⁴⁵ drugi dve pa Anton Lerchinger leta 1753.⁴⁶ Tretji slikar v Kamnici je bil Jakob Brollo, ki je leta 1868 obnovil freske v prezbiteriju in ladji in

⁴³ Iva in Jože Curk, *Ptuj*, Ljubljana 1970, p. 122.

⁴⁴ Anica Cevc, Anton Lerchinger, *ZUZ*, n. v., V—VI, 1959, pp. 477—488.

⁴⁵ Sergej Vrišer, O avtorjih fresk v Kamnici pri Mariboru, *ZUZ*, n. v., VI, 1955, pp. 243—245.

⁴⁶ Id., *Kamnica*, Zbirka vodnikov, 35, 1973, pp. 9—14.

poslikal kapelo. Prezbiterijski kupoli dekorativna arhitektura elipsasto odmika od gledalca. Podobno je gradil svoje kupolaste kompozicije Adam Mölk, medtem ko v figuraliki prvi slikar kamniških fresk kaže sorodnost s svojim rojakom, freskantom I. Fromillerjem. Izredno zanimivo ikonografijo je razvozljal že Stegenšek:⁴⁷ nanaša se na cerkvenega patrona sv. Martina (sl. 30), obenem pa so predstavljeni v prvi kupoli štirje elementi in v drugi štirje letni časi. Za slikarja je v skladu s pozno letnico nastanka slikarij značilna naturalistična nota. Lerchinger je oblikoval dve obočni polji ladje v dve kupolni okroglini s pomočjo arhitektonskega prstana, ki se dviga nad resnični prostor in odpira pogled v nebo. Podobno iluzionistično rešitev je slikar ponovil v kapeli graščine Novo Celje, katere slikarije z zanimivo marijansko ikonografijo niso več ohranjene.

V sredi šestdesetih let postavljamo Lerchingerjeve slikarije *svetih stopnic ob cerkvi sv. Pankracija na Gradu nad Starim trgom* pri Slovenjem Gradcu, ki jih je Šijanec pripisal mlajšemu Straussu. Lerchinger je tu popolnoma spremenil svoj kolorit, živahnejšim barvam, kot so npr. v Koblju, je dodajal pastelne, rožnate in svetlozelene tone. Kupolo na vrhu stopnic z vnebovzetjem sv. Terezije je oblikoval povsem običajno, tako da je med rahlo razgibanim resničnim venčnim zidcem ponovil skromno arhitekturo, ki jo s štirih strani dopolnjuje rokokojski okras, na enem mestu predrt z angelsko postavo. Slikarija vzdolž stopnic je zanimiva zaradi nenavadne in izjemne ikonografije. Pod križem krvavi Kristus, angel pribija na križ risbo Adama in Eve, drugi jo briše z gobo: greh je izbrisan s Kristusovim trpljenjem.

Sredi šestdesetih let 18. stoletja je Lerchinger poslikal prezbiterij *Marijine cerkve v Petrovčah*, kjer je s polkrožnimi loki in rokokojsko ornamentiko razdelil obok na tri pravokotna polja (sl. 33). Po vzor za tako rešitev je segel daleč nazaj v Rottmayrovo zakladnico v samostanski cerkvi v Melku, kjer je avstrijski iluzionistični slikar na enak način presekal obok ogromnih dimenzij v ladji. Čeprav je slikar izbral staro shemo, poslikavo vseeno preveva duh sočasnih stremljenj, ko je enoten koncept visokega baroka, neugnano in nezadržno kipenje navzgor, že zdavnaj pozabljeno. Motivno predstavlja svod Marijo, štiri evangeliste in štiri cerkvene očete. Podobno kot v petrovškem prezbiteriju je slikar oblikoval slikarije v prezbiteriju *podružnice v Galiciji*, datirane z letnico 1779 (sl. 34).

Starejšim zagorskim slikarijam (Zagorje pri Pilštajnu) je Lerchinger dodal v ladji dva slikana oltarja in štiri votivne podobe žarnskega značaja.

V drugi polovici šestdesetih let 18. stoletja je Lerchinger poslikal kapelo *Frančiška Ksaverija v samostanski cerkvi v Olimju* (sl. 31–32)). Na slikariji je več kronogramov, vendar le glavni napis čez celo ostenje daje letnico 1766. Napis se glasi: »AVXILIO pII popVLI eXtrVCta honorIbVs sanCtI XaVerII, aC attactae MarIae CellensIs«. Gre zgolj za sestavljanje bogatih ornamentalnih rokokojsko uokvirjenih

⁴⁷ A. Stegenšek, op. cit., pp. 76–81.

polj s prizori misijonarjeve legende in njegovim povečanjem. Vzporodnica temu slikarskemu okrasu je slikarija v Rožnovenski kapeli župnijske cerkve v Slovenski Bistrici z zanimivo marijansko motiviko. Z letnico 1780 je slikar datiral freske v samostanski lekarni v Olimju, kjer se prepletata sakralna in profana tematika. Zelo plitek in nizek obok je razdelil na več polj, dekorativni elementi pa že nimajo več takega poudarka kot v Frančiškovi kapeli samostanske cerkve.

Ob koncu naj le bežno preletimo Lerchingerjeve freske onkraj slovenske meje. Privlačne in nedvomno kvalitetne slikarije je freskant zapustil v kapeli Frančiška Ksaverija *dvorca Oršičev v Gornji Stubi* iz srede petdesetih let, ko je arhitektonski iluzionizem še živel, in kot odličen slikar se je Lerchinger tu tudi izkazal. Izredno kvalitetne slikarije kažejo enega najuspešnejših slikarjevih enotnih iluzionističnih konceptov s pravim gledališkim učinkom. Omenimo naj še dve sakralni poslikavi, in sicer dokumentarno izpričane slikarije *cerkve Marije Jeruzalemske na Trškem vrhu nad Krapino* iz leta 1772 ter slikarije v *cerkvi sv. Ivana v Novi vasi pri Zagrebu*, ki so slikarjevo najbolj klasicistično delo in so nastale najverjetneje v začetku devetdesetih let 18. stoletja.

Vzporedno z razvojem štajerskega slikarja Antona Lerchingerja, ki je bil predvsem freskant, bomo na Kranjskem in Vipavskem poskušali opredeliti freskantski opus našega četrtega slikarja baroka Antona Cebeja iz Ajdovščine, sicer bolj znanega kot slikarja oljnih podob. Ukvarjal pa se je, tako kot pred njim že Jelovšek, tudi z načrtovanjem oltarjev.

Slikarski okras *kapele sv. Jožefa v kartuzijanskem samostanu v Bistri* je nedvomno ena Cebejevih kvalitetnejših stvaritev (sl. 36). Pred tem je Cebej že slikal za avguštince v Ljubljani, a freske niso ohranjene, ter v moravški župnijski cerkvi, kjer so bile preslikane. Stelè⁴⁸ postavlja freske v čas po požaru, ki je izbruhnil v samostanu leta 1773, Šerbelj⁴⁹ pa datacijo pomika ob konec petdesetih let. Pet slikovnih polj, od katerih štiri predstavljajo prizore iz Jožefovega življenja (Poroka, Počitek na begu v Egipt, Pot v tempelj, Jožefova smrt), peti, osrednji, pa njegovo Poveličanje, je vključenih v štukirani strop. Gre torej za tipično rokokojsko dekorativno varianto združitve freske in štuka v enotno shemo svetlo-temnih kontrastov.

Leta 1969 so pri obnavljanju notranjščine *župnijske cerkve v Ihanu* odkrili v dveh plitkih nišah v ladji slikarije oltarne arhitekture in jih restavriral, kljub temu pa sta slikana oltarja danes nepopolna, ker so v preteklem stoletju vzdali segmentna okna in s tem okrnili zgornji del poslikave. Avtor se ni podpisal, z letnico 1764 pa je označil Matijevo sekuro na desnem oltarju, za Bratovščino sv. Družine. Levi oltar je posvečen Marijinemu oznanjenju. Oba oltarja sta grajena enako jasno in pregledno, arhitekture ne obremenjuje ornamentika, liki svetnikov pa so brez nepotrebnih detajlov. Slikarija oltarjev se navezuje na starejša Jelovškova oltarja v Slapu pri Vipavi in v Sred-

⁴⁸ France Stelè: *Slikar Fortunat Bergant*, Razprave SAZU, IV/2, Ljubljana 1957, p. 19.

⁴⁹ Ferdo Šerbelj, *Slikar Anton Cebej*, ZUZ, n. v., XIII, 1977, p. 113.

nji vasi pri Bohinju. Pridružujem se Šerbeljevimi ugotovitvam, da je avtor ihanskih slikanih oltarjev Anton Cebej.⁵⁰

Cebejevo najpomembnejše freskantsko delo so slikarije v *podružnični cerkvi sv. Petra v Dobravljah*, vrhunec njegovega freskantskega razvoja. Sorazmerno skromnemu prostoru pokopališke cerkve je s svojimi slikarskimi sredstvi — njegove so tudi oltarne podobe — dodal nove dimenzije. Poslikal je prezbiterij in štiri polja v ladji, pri čemer je freske datiral z letnico 1768 in se na prezbiterijski strani tudi podpisal. Strop je razčlenjen na številna polja, ki so vsa podrejena osrednjemu dogodku, apoteozi svetnika, ki mu je cerkev posvečena (sl. 37). Slikarija se ostro deli na zemeljsko in nebesno sfero, tako da med stropom in steno ostaja le miselna motivna zveza, vključena pa je tudi preprosta slika na štukaturi. Dobraveljski strop in kasnejši strop smledniške kapele nadaljujeta tradicijo Jelovškovih členjenih stropov. Tako razčlenjenost oboka smo spoznali že pri Quagliu v cerkvi Marija Obršljan na Krasu.

Cebej je poslikal tudi obok *grajske kapele v Smledniku pri Ljubljani*, pri katerem gre za podobno členitev oboka kot v Dobravljah, vendar racionalnejšo, strnjeno na najnujnejše elemente. Kapela je posvečena Frančišku Asiškemu, zato gre za motiviko iz njegove legende (sl. 38). Na temenu oboka najdemo svetnikovo apoteozo, v grlu pa personifikacijo njegovih kreposti; slednje spominjajo na like žalujočih na klasicističnih nagrobnikih. Slikarija je bila dokončana okoli leta 1770 in že kaže klasicistične poteze (zlasti figure Kreposti).

V smledniški graščini je poslikana tudi dvorana, katere freske so starejše od onih v kapeli (sl. 35). Dvorana z ravnim, v ogljih rahlo usločenim stropom je poslikana od vrha do tal, pri čemer je slikarija na stenah prilagaja arhitekturi in poudarja resnične stavbne elemente, bogati obliko baročnih vrat in peči ter pogloblja niše s školjkastimi zaključki, pod stropom pa se navidezna gradnja ustavi in zaključuje. Od prizora na stropu jo ločuje široka ploskev ornamenta, ki napolnjuje prostor med arhitekturo in precej skromno razčlenjenim okvirom, ki odpira pogled v nebo. Torej so stene in strop popolnoma ločeni; organske povezave z arhitekturo ni. Poslikava stene kaže starejšo shemo, ko je arhitektonska členitev sten še imela svojo funkcijo v odnosu do stropne slikarije. Profana motivika fresk je razložena.⁵¹ (Vzporednico tem slikarijam najdemo v sobi prvega nadstropja župnišča v Veliki Nedelji, kjer gre prav tako za profano tematiko — Merkur.)

Kot primere poslikav profanih notranjščin v obdobju rokokoja z motivi razpoloženskih krajin na stenah naj omenimo slikarije v stranskih sobah *grofije v Celju*, na *gradovih v Ptujju* in *Mariboru*. V celjski grofiji nas v prvem nadstropju presenetijo grajski parki z galantnimi prizori iz dvornega življenja, dodatni dekorativni učinek pa pričarajo lahkotne fantazijske arhitektonske konstrukcije, ki spominjajo na Piranesijeve *Capriccie*. V nasprotni sobi istega trakta so v bogato or-

⁵⁰ Ibid., p. 119.

⁵¹ Marjana Cimperman-Lipoglavšek, Iluzionistične slikarije v dvorani gradu Smlednik, *ZUZ*, n. v., X, 1973, pp. 117—123.

namentirane rokokojske okvire postavljene različne pokrajine v enotnih barvah.

Na Stajerskem se v obdobju rokokoja predstavljata še dva freskanta, in sicer Mathias Göbler in Adam Mölk. Göbler je dopolnil osrednje polje v *viteški dvorani mariborskega gradu* s podobo bitke pri Parmii (leta 1766); zaradi svetlejšega kolorita freska močno izstopa od ostalih slikarij na oboku. Od njegovih slikarij v prezbiteriju nekdanje *minoritske cerkve v Mariboru* pa so ohranjeni le detajli, tako da celotno slikarijo lahko rekonstruiramo le še po Steletovih fotografijah. Tudi slikarije dunajskega freskanta Adama Mölka, ki je zapustil ogromno del, spadajo v to obdobje; čeprav poslikava na oboku kapele v mariborski stolnici ni njegovo tipično delo.⁵² V svojih kompozicijah je skušal posnemati Asamove arhitektonske strukture kupol, izhodišče pa mu je tudi pri tem bila Pozzova slikana kupola. Adam Mölk je deloval po vsej Avstriji in opravljal svoja naročila z izredno naglico. V samostanu Rein pri Gradcu je najverjetneje prav zaradi tega izpodrnil Antona Lerchingerja, ki se je tudi potegoval za poslikavo samostanske knjižnice.

Kot primer rokokojsko lahkotnih oblik in živahnega kolorita, ubranega v svetlejših tonih, naj navedemo slikarije v *dvorani betnavske graščine* iz leta 1784 (sl. 39).⁵³ Arhitekturna poslikava, ki kljub poznemu času nastanka še ohranja jasen iluzionistični koncept, je pred leti utrpela škodo v požaru. Močno poudarjena, perspektivno pravilno zožujoča se, po Pozzu slikana arhitektura, ki se prične nad večnim zidcem le na dveh krajših straneh, nadaljuje realni prostor, a ga bolj odpira kot dviga, z neba pa nas gledajo nadvse razgibane spogledljive rokokojske figure s cveticami. Beneško varianto dekoracije profane notranjščine predstavlja na slovenski obali *dvorana v palači Besenghi degli Ughi v Izoli*, v kateri se dopolnjujeta štukatura in freska. Stropna freska je bila odkrita šele pred kratkim, nad njo je bila kasnejša iz 19. stoletja, slabše kvalitete, ki so jo pri zadnjih restavratorskih posegih odstranili. Kot vse druge slike prizore tudi osrednjega obdaja štukaturni okvir, vendar sam motiv ni popolnoma jasen, morda gre za alegorijo Pomladi. Ob njem se zvrsti šest medaljonov — ovalov — z motivi iz Ovidovih *Metamorfoz*, posvečenih Apolonovemu mitu. Zanimivih je šest vedut na steni (sl. 40). Gre za idealne vedute z ruševinami in realistične prizore (Piazza del Duomo v Milanu), ki so posneti po grafičnih predlogah. Dekoracija dvorane, ki po svoji kvaliteti nikakor ne izstopa, je nastala po letu 1775, ko je Pasquale Besenghi dal zgraditi palačo.⁵⁴

Prav na koncu naj omenimo še klasicistične slikarije v *gradu Ormož*. Freske so v dveh sobah, preostale pa prekrivajo tapete. Slikarije v nekdanji jedilnici je signiral Alois Gleichenperger in jih datiral z

⁵² Freske so bile restavrirane ob obnovitvi stolnice (restavrator M. Teržan).
⁵³ Jože Mlinarič, *Graščina Betnava pri Mariboru*, *Kron*, 24, 1976, p. 17.

⁵⁴ Stane Bernik: *Organizem slovenskih obmorskih mest Koper—Izola—Piran*, Ljubljana—Piran 1968, p. 124, in A. Alisi, *La famiglia e il palazzo Besenghi degli Ughi, Pagine Istriane*, Trieste, 1950. Palača Besenghi degli Ughi v Izoli je bila sezidana med leti 1775 in 1781; v tem času je bila tudi dekorirana dvorana. Leto začetka gradnje 1775 je vklesano na pročelju stavbe.

letnico 1810. Dvorano oklepajo slikani stebri, ob katerih stojijo štiri boginje, onstran stebrov pa se odpirajo pogledi na različne romantične krajine. Raven strop je prazen, le ob skrajnem robu zaključujejo stensko slikarijo dekorativni elementi. V sosednji sobi je raven strop poslikan z Alegorijo štirih kontinentov. Ob omenjene klasiциstične slikarije na Štajerskem lahko na Kranjskem postavimo delo Andreja Herrleina na oboku *stopnišča Gruberjeve palače* v Ljubljani z Alegorijo trgovine, obrti in tehnike. Herrlein se je podpisal in dodal letnico 1786.

Tradicija baročnih iluzionističnih poslikav je odmevala še v 19. stoletju: naš pregled naj strnejo Layerjeva slikarija v Trziču, Langusove v ljubljanski stolnici, na Šmarni gori in v frančiškanski cerkvi v Ljubljani ter Goldensteinova v Logu pri Vipavi.

WAND— UND DECKENMALEREI DES 18. JAHRHUNDERTS IN SLOVENIEN

Die erste Hälfte des 18. Jahrhunderts, genauer gesagt seine ersten dreißig Jahre, stellt den fruchtbarsten Zeitabschnitt für die Wand- und Deckenmalerei sowohl im mitteleuropäischen Raum wie auch in Slovenien dar. Ähnlich wie die gesamte barocke Malerei weist auch diese an die Architektur gebundene Gattung eigenständige Entwicklungslinien in Kranjsko (Krain) und in Štajersko (Slov. Steiermark) auf. Nach der Gründung der *Academia operosorum* in Ljubljana hat diese Stadt die Kunsteinflüsse Italiens gierig aufgesaugt, während die Steiermark aus historischen Gründen an Graz als Kunstzentrum gebunden blieb.

Zahlreiche Bau- und Bildhaueraufträge wurden in Ljubljana vor allem von italienischen Meistern ausgeführt; der Dom, das Barockdenkmal Ljubljanas, dem eine Schlüsselstellung zukommt, wurde vom italienischen Freskenmaler Giulio Quaglio mit Wandmalereien ausgestattet. Am Gewölbe des *Ljubljanaer Domes* hat Quaglio Elemente der italienischen Illusionsmalerei des 17. Jahrhunderts mit Pozzos vollendeter Auffassung fiktiver Architektur verflochten. Das Wirken des italienischen Meisters in Kranjsko hat die Entwicklung der Deckenmalerei in Slovenien entscheidend beeinflusst. Der Einfluß Quaglios ist besonders ausgeprägt in der ersten Schaffensphase des Slovenen Franc Jelovšek, der vom italienischen Maler ausgebildet wurde; aus dieser Zeit stammen Jelovšeks Fresken in der *S. Peterskirche in Ljubljana*. Das Schema des Tonnengewölbes ist in diesen Malereien vereinfacht, die in die Höhe strebende Bewegung beruhigt sich allmählich, das Hauptgeschehen ist auf den Gewölbeansatz konzentriert. In Jelovšeks zweiter Schaffensphase hingegen werden Einflüsse der mitteleuropäischen, in erster Linie der österreichischen Deckenmalerei deutlich, wovon die Presbyteriummalerei der *Pfarrkirche Lesce* zeugt. Außerst eigenwillig sind seine Spätwerke, die Fresken in *Sladka gora* und in *Grob-lje*, worin ein naturalistisches, in der damaligen deutschen Deckenmalerei ebenso verstärkt zum Ausdruck kommendes Element vorherrscht. Jelovšek ist zweifellos die zentrale Malerpersönlichkeit der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. Seine Werke haben sowohl auf die Zeitgenossen wie auch auf seine Nachfolger gewirkt, so auf Anton Cebej, Janez Potočnik, Anton Postl u. a. Cebej übernahm Jelovšeks Deckenmalereischema und fügte ihm dekorative Rokokolemente hinzu (*Bistra, Dobravlje, Smednik*).

In Kranjsko sind die Entwicklungslinien der Deckenmalerei ganz klar, da man sie anhand der Werke dreier Malerpersönlichkeiten verfolgen kann: Giulio Quaglios, Franc Jelovšek und Anton Cebej. In Štajersko ist die Situation andersgeartet: von einer kontinuierlichen Lehrer-Schüler-Beziehung ließe sich kaum sprechen. Es wirkten nämlich Maler, die an den Grazer und darüber an den weiteren mitteleuropäischen Raum gebunden waren. Daraus stammt der Maler Waginger aus Tirol, der die hochwertigen

Malereien in *Schloß Dornava bei Ptuj* und in der *Kirche Marija na Pesku in Slake bei Podčetrtek* schuf. Der konsequenteste Typus des Architekturillusionismus, der Vereinigung von Figuren- und Architekturkomposition in Stajersko gelang Franz Ignaz Flurer, einem Maler aus Augsburg. Seine Werke in den *Schlössern von Slovenska Bistrica* und *Brežice* stellen neben den Malereien in den *Schlössern Dornava* und *Stemberk* den Kern der Decken- und Wandmalerei in Stajersko dar. Ivan Ranger, der führende Maler des Paulinerordens, der seinen Sitz in Lepoglav hatte, wirkte zu Beginn der vierziger Jahre in Stajersko in den *Pfarrkirchen Olimje* und *Rogatec*; er war gleichfalls aus Tirol gebürtig. In sein Werk übernahm er Pozzos Kuppelscheinarchitektur, österreichische Deckenmalereien dienten ihm als Vorbild für die figurale Komposition.

Nach dem Übergang in die zweite Jahrhunderthälfte werden die Deckenmalereien bescheidener, die Maler bedienen sich schon geläufiger Schemen, die dem neuen Geschmack angepaßt werden. Die Monumentalität der hochbarocken Malerei wird vom Dekorativen des Rokoko abgelöst. Der Stuck wird als plastisches Element erneut aufgenommen, auf Decken und Wänden findet man wieder Landschaftsmalereien. In den vierziger Jahren beginnt in Stajersko der einheimische Freskenmaler Anton Lerchinger aus Rogatec zu wirken. Sein Opus ist genügend umfassend, um von einer eigenen Variante der Deckenmalerei zu sprechen, die eine Synthese der Errungenschaften des mit Rokokoelementen bereicherten Pauliner und Grazer Kreises, darstellt; seine Spätwerke hingegen sind schon vom Klassizismus geprägt (*St. Rochus oberhalb von Smarje bei Jelše, Kamnica bei Maribor, Petrovče, Grad oberhalb von Slovenj gradec, Slovenske Konjice*).

Wenn man das wesentliche Geschehen in der Entwicklung der Decken- und der Wandmalerei in Slovenien kurz zusammenfaßt, so kann man feststellen, daß für die ersten, in dieser Gattung produktivsten drei Jahrzehnte die Öffnung und die Erhöhung des realen Raumes charakteristisch sind. Die Malereien steigern den Eindruck einer organischen, in vertikaler Richtung verlaufenden Raumerweiterung, gegen die Jahrhundertmitte zu beruhigt sich das in die Höhe strebende Übersäumen allmählich. In der zweiten Jahrhunderthälfte, in der die naturalistische Komponente sowie die Landschaft stärker vertreten sind, entfalten sich die Malereien in erster Linie zu einem dekorativen Beiwerk; in Übereinstimmung damit wird der Stuck als plastische Zugabe erneut eingesetzt. Die Tradition der Wand- und Deckenmalerei erwies sich in Slovenien offensichtlich als außerordentlich zählebig; vereinzelte Beispiele können nämlich noch zu Beginn des 19. Jahrhunderts nachgewiesen werden.

PROŠNJI SLIKARJA TOMINCA

Ksenija Rozman, Ljubljana

V arhivu Akademije likovnih umetnosti na Dunaju sta med akti vloženi tudi dve lastnoročno podpisani in datirani Tominčevi prošnji.¹ Prva je naslovljena na visokost, t. j. na takratnega protektorja dunajske akademije likovnih umetnosti kneza Metternicha in je datirana v Ljubljani, dne 15. februarja 1821. Slikar Tominc prosi Metternicha, naj vsreduje njegovo prošnjo cesarju in jo kot poznavalec likovnih nadarjenecv tudi podpre. Tominc prosi za štipendijo, da bi se v Rimu na akademiji izpopolnil v zgodovinskem slikarstvu.

Druga prošnja je naslovljena na cesarja in je prav tako datirana v Ljubljani, dne 15. februarja 1821. Našteti so nekateri že znani podatki o Tominčevem življenju in delu, ki so bili pred leti objavljeni iz drugih virov.² V članku omenjam le nove podatke ali pa tiste, ki potrjujejo dosedanje domneve oz. zahtevajo nekatera pojasnila.

Tominc je zapisal, da ga je že od zgodnje mladosti mikalo slikanje in je upodabljal svete podobe. Ni imel nikakršne šolske izobrazbe, temveč je sledil naravnemu čutu. Ni nenavadno, da so v tako majhnem mestu, kot je Gorica, opazili njegovo nadarjenost in nagovarjali očeta, naj bi ga poslal učiti v kakšno večje središče. To pa ni bilo mogoče, ker oče ni imel sredstev. Leta 1808 je prišla v Gorico cesarjeva sestra Marijana Avstrijska, ki ga je s priporočilnim pismom poslala v Rim in mu zagotovila, da bo posredovala pri cesarju za letno študijsko podporo. Ker je sreča na tem svetu minljiva in nestalna, je slikar po letu in pol izgubil dobrotnico.³ Ko je prejel prvo nagrado na akade-

¹ Akten 1821, brez pag., Archiv der Akademie der bildenden Künste, Dunaj. — Pismi sta objavljeni na str. 51—52 z vsemi pravopisnimi posebnostmi.

² Ksenija Rozman, Mladostno delo in življenje slikarja Jožefa Tominca, *Srečanja*, IV, 19, 1969, pp. 37—39, sl. na str. 36 (od tod cit. Rozman, *Srečanja*, 1969); eadem, Ali je slikal Jožef Tominc v Ljubljani?, *ZUZ*, n. v., VIII, 1970, pp. 223—242; eadem, Stirje Tominčevi portreti, *ZUZ*, n. v., IX, 1972, pp. 125—129, sl. 1—3; eadem, Der Maler Josef Tominc, *Mitteilungen der Österreichischen Galerie*, 63/64, 1975, pp. 111—132, sl. 108—119 (od tod cit. Rozman, *Mitteilungen*, 1975).

³ Marijana Avstrijska je pripotovala v Gorico 5. nov. 1808, umrla pa je 1. oktobra 1809, torej je bila Tominčeva podpornica le malo manj kot leto dni.

miji, je oče Janez Tominc spoznal, da mu je treba omogočiti nadaljevanje študija, zato mu je pomagal z letno podporo.⁴ Leta 1817 je Tominc naslikal *Madonno di Foligno*. Profesorjem se je zdelo prav, da so o tem poročali časniki v Rimu, na Dunaju in v Londonu.⁵ Vse te pohvale pa niso slikarju prav nič pomagale, kajti po osmih letih se je moral vrniti v Gorico, pa čeprav je bilo njegovo znanje še pomanjkljivo. Oče ga ni mogel več podpirati.⁶ Slikar dodaja, da je v temni negotovosti, v kateri sveti droben žarek upanja z dobrotnega sonca, ki razsvetljuje vse srečne avstrijske dežele in za katerega upa, da bo tudi njemu polno zasvetilo. Na kolenih pred prestolom njegovega veličanstva prosi, da bi mu bila dodeljena podpora za krajši čas. Z njo bi mogel dokončati slikarski študij v Rimu. Vsak dan se bo spominjal s prošnjami k Najvišjemu, da bi bili cesarju in vsej njegovi cesarsko-kraljevi družini dodeljeni blagoslovi.

Pismi sta pisani italijansko, poudarjeno vljudno z vsemi okrasnimi besedami in zagotovili velike vdanosti, kot je bilo nekoč v navadi v avstrijskem cesarstvu in tudi drugod v Evropi. Tominc nam razkriva, česar do zdaj nismo zatrdno vedeli, da se je vseh osem let študija v Rimu učil na Akademiji sv. Luka in da je pred tem v Gorici slikal nabožne podobe. Dopolnjuje našo vednost, da so o kopiji slike po Rafaelu *Madonna di Foligno* poročali tudi časniki v Londonu in na Dunaju. Pomembno je tudi, da sta pismi datirani v Ljubljani z dnem 15. februarja 1821. S tem se slikarjevo bivanje približa začetku ljubljanskega kongresa, ki se je uradno začel 12. januarja 1821. Od starih raziskovalcev je le hrvaški zgodovinar Ivan Kukuljević Sakcinski v *Zapisniku IV* zapisal,⁷ da je prišel Tominc v Ljubljano v času kongresa, kjer je nameraval ostati osem dni, bivanje pa je podaljšal na dve leti. Goričan Štefan Kociančič je kot dopisnik v Kukuljevićevem *Arhivu za povjestnico jugoslavensku* leta 1854 še dodal, da so »ondi gospodje iz vseh krajev njegovo ročnost o slikanju spoznavati in po vrednosti ceniti jeli.«⁸ Ti dve pismi sta zdaj tudi najstarejša zgodovinska vira, ki pričujeta o Tominčevem bivanju v Ljubljani že februarja leta 1821.

⁴ Med risbami in dokumenti Akademije sv. Luka v Rimu sta le ena risba in en vpis nagrade Jožefa Tomince (srebrna medalja) iz leta 1814 (cf. Rozman, *Srečanja*, 1969, pp. 36, 38—39). Srebrna medalja je bila edina podeljena od dveh možnih. Zlate, prve medalje, niso podelili.

⁵ Poznamo le poročilo v rimskem časniku *Cracas*, 6. 18. jan. 1817, pp. 2—3. Kopijo je pri Tomincu naročil Goričan Carlo Catinelli za angleškega lorda Bentincka (cf. Rozman, *Srečanja*, 1969, p. 38, op. 7).

⁶ Leta 1814 je slikarjev oče prosil cesarja, da bi sinu Jožefu naklonil podporo, vendar po vsej verjetnosti brez uspeha (cf. St. K. Rom, 10 a, *Varia 1814—1816*, pp. 254, 255, 260 in 261, — Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Dunaj).

⁷ Ivan Kukuljević Sakcinski, *Zapisnik IV*, sign. XV, 23 D, VIII. 2, Arhiv Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb.

⁸ Stepan Kociančič, Odgovori na vprašanja društva za jugoslovansko povestnico, v: Ivan Kukuljević Sakcinski: *Arhiv za povjestnico jugoslavensku*, III, Zagreb 1854, p. 289.

prot: 8 März 1821

A Sua Altezza Principe de Metternig Duca di Portello etc: etc:
e Ministro dirigente delli affari Esteri di Sua Imperiale Reggia Maestà
etc: etc:

Giuseppe Tominz di Gorizia

Affinchè si compiaccia graziosissimamente far pervenire a Sua
Maestà l'Imperatore la quì annessa supplica, e nell'isteso tempo
d'accordagli benignamente l'alta sua Protezione.

Atlezza!

Al celeberimo conoscitore Supremo, e Direttore delle belle arti,
che è l'Altezza Vostra presenta una Supplice memoria diretta a sua
Maestà il nostro benefico Sovrano, che ha per aggetto ad otenerne una
pensione, onde terminare il corso per lo studio storico pitoresco che
manca per rendermi perfetto nell'arte cui mi sono dedicato, non senza
proffitto, dopo aver consacrato alla medesima 8 anni di studio inde-
fesso, e non interrotte nell' Accademia delle Scienze in Roma.

Piaccia all'Altezza vostra di offrire alla Maesta sua, l'augusto
Monarca dell' Austria una tal Supplica, con quel fervore che e propria
all'Altezza vostra, che sa premiare i genj delle belle arti, onde attere-
re io posso la spezial grazia che imploro, giacche senza di questa, inde-
bolite le forze delli proprj genitori perirebbe in me giunto all'eta
di 27 anni, qualunqua siasi spirito dell'arte, che per mancanza
de mezzi, non potrei coltivare.

Con la speranza che siano esauditi i miei votti, ho l'onore di
tributarle quei osequj, che mi fano essere

Dell'Altezza Vostra

Lubiana il di 15. febrajo 1821

Umilissimo Servo
Giuseppe Tominz

prot: 8 März 1821

A Sua Sacra Maesta L'Imperatore dell'Austria, Re d'Ungaria Boe-
mia, Illirjo Lombardo-Veneto etc: etc:

Giuseppe Tominz di Gorizia

Implora un Solievo per terminare in Roma le ancor mancanti
Lezioni scolastiche di Pittura, avendo già date prove della sua abilità
con essere già posto nei pubblici Fogli di Vienna, Londra, e Roma
nell'anno 1817, con aver riportato il primo premio del Nudo nel-
l'Accademia detta di S. Lucca in Roma.

Sacra Maesta!

Sino dalli primi anni della sua giovanile età trovava il sottoscritto fidelissimo Suddito della Maesta Vostra fuori di modo attaccato alla Pittura, in maniera che formava il principale oggetto delle sue occupazioni disegnando materialmente delle sacre immagini senza aver avuto scuola veruna, se nonche ciò, che gli dettava il naturale suo istinto.

Strano non è, se una Città piccola come Gorizia sia divulgata la notizia delle sue operette mottivo, che diede addito d'essere consigliato il Padre del sottoscritto dagli suoi Amici a volerlo far intraprendere la Pittura in qualche Capitale, ma ciò non era possibile d'effettuare a mottivo della ristrettezza della facoltà del medesimo.

Nell'anno 1808 epoca di cui conserverà indellebile memoria sino all'ultimo respiro di sua vita, l'Arciduchessa Imperiale Marianna in allora abitante in Gorizia venuta pure a risapere il particular genio del sottoscritto alla Pittura si compiaque graziosissimamente di profondere sul medesimo i benigni influssi di sue beneficenze indirizzandolo per Roma, accompagnato con lettere di raccomandazione per apprendere tal professione avendolo imprima assicurato, che non mancherà di raccomandarlo a Sua Maesta l'Imperatore, affinché ottenga un annuale sollievo sino al compimento delle scolastiche sue occupazioni. Siccome ogni bene di fortuna è inconstante in questo Mondo, e che tutto tenda alla sua distruzione, così il sottoscritto si vide dopo un anno e mezzo esposto a soffrire la fatal disgrazia della perdita della sua Benefattrice, avendola il Ciel pietoso a se in premio di tante belle opere, che per ogni dove stano, e staranno perpetuamente scolpite.

Giovanni Tominz suo Padre avendo inteso, che il sottoscritto abbia ripostato il primo premio nell'Accademia del Nudo detta di san Lucca trovo neccessario di farlo continuare nella detta professione somministrandogli un tenue annuale sollievo, così pure nell'Anno 1817 fu encominato un suo lavoro rappresentante il Quadro della Madona di fuligno, per il che i Professori dell'Accademia hanno trovato giusto d'inserire nei pubblici fogli di Roma, Vienna, e Londra la speciale loro contentezza di tale sua opera.

Tante lodi, ed encomj al sottoscritto nulla giovarono mentre il suo povero Padre dopo il corso di 8 anni non potendo più oltre portare un peso, che superava le sue forze, ha dovuto il sottoscritto ritornare a Gorizia sua Patria col troppo sensibile ancor mancanti istruzioni.

Nella densa oscurità, in cui ora si trova il sottoscritto traluce un piccolo raggio di quel benefico sole, che illumina i felicissimi Stati Austriaci, per via del quale unicamente spera d'essere rischiarato appieno.

Prostrato adunque genuflesso il sottoscritto al Trono della Maestà Vostra implora che gli venga concesso un sollievo per qualche piccolo tratto di tempo, entro il quale egli possa giungere al termine delle Lezioni di Pittura in Roma, riservandosi di quotidianamente porgere incessanti preci all'Altissimo, accioche diffonda le sue benedizioni sopra la sacra sua Persona e sopra l'intiera Imperiale, e Reale sua Famiglia.

Lubiana il di 15mo Febrajo 1821.

Fedelissimo suddito
Giuseppe Tominz

TWO PETITIONS BY THE PAINTER TOMINC

Jožef Tominc/Tominz (Gorizia 1790 — Gradišče 1866) was the most talented Slovenian painter of the first half of the 19th century. Non-Slovenian authors discussing his life and work have in the past discounted the data of the Croatian historian Ivan Kukuljević Sakcinski, who maintained that the Archduchess Marianne of Austria had sent Tominc to Rome to study and that he had been painting in Ljubljana at the time of the Ljubljana Congress in 1821 and later. The articles mentioned in note 2 have confirmed Kukuljević's writings on the basis of old archives sources and newly-discovered Tominc paintings in Ljubljana and elsewhere.

The published petitions were addressed to Prince Metternich and to the Emperor Franz I. They are written in Italian and are full of polite phrases. The painter requested a scholarship with which he wished to continue his studies in Rome to improve his historical painting. These letters are a contribution to our previous knowledge of Tominc: that he painted religious pictures in early youth in Gorizia, that he spent eight years as a pupil of the Accademia di San Luca in Rome, that his copy of Raphael's *Madonna di Foligno* was not only mentioned by a Roman newspaper (*Cracas*) in 1817, but also by Viennese and London newspapers, and finally, that the painter was already in Ljubljana on 15 February 1821, that is, in the early days of the Ljubljana Congress.

OBLIKOVNI ZNAČAJ NOVEGA MESTA

Jelka Pirkovič-Kocbek, Ljubljana

Značilnost slovenske naselbinske kulture je, da jo sestavlja več pokrajinsko obarvanih enot, med katerimi ima vsaka nekoliko drugačno naselbinsko mrežo, vsaka drugačen prevladujoč tip naselij, vsaka posebno zaznamovano tradicionalno arhitekturo mest in vasi in posebnosti v oblikah naselij. Kje so globlji vzroki za razlike med pokrajinami, razlike, ki jih prištevamo med kulturne konstante določenega prostora — to je eno temeljnih vprašanj, s katerim se ukvarja naša umetnostna zgodovina že od Steletovih časov dalje. Nanj obstajata dve vrsti odgovorov. V prvo sodijo splošna razmišljanja, s katerimi ocenjujemo vplive različnih dejavnikov — od geografskih lastnosti slovenskih pokrajin do zgodovine različnih kulturnih vplivov, ki jih je že Stelè opredelil kot vplive srednjeevropskega in mediteranskega kulturnega kroga. Taka razmišljanja pa pogosto vodijo v posploševanja in tako marsikatera značilnost, ki sicer določa kulturno podobo pokrajine, ne najde ustrezne razlage. Druga vrsta odgovorov tako sledi drugačni poti: s pomočjo posamičnih študij, ki obravnavajo posebnosti v ožjih prostorskih okvirih, počasi sestavljamo mozaik mestnih, vaških in sploh naselbinskih oblik na Slovenskem. O tem, kakšen je odnos (umetnostno)zgodovinskih strok do vprašanja oblikovanosti naselij, smo govorili na drugem mestu.¹ V pričujočem sestavku bi radi predstavili konkreten primer,² kako je mogoče z umetnostnozgodovinskega stališča analizirati oblike določenega naselja. Pri tem izhajamo iz postavke, da so naselbinske oblike pomembni proizvodi človekove ustvarjalnosti, kjer sodelujejo cele generacije, se zrcali kulturna podoba pokrajine in kjer končno lahko razberemo družbene okoliščine, ki so vplivale na nastanek, razvoj in spreminjanje naselbinskih oblik v daljših zgodovinskih obdobjih.

Ker je naloga široko zastavljena, presega ožjo umetnostnozgodovinsko naravnost, tako da se ne moremo izogniti vpletanju spoznanj in postopkov sorodnih družbenih ved, ki se vsaka po svoje loteva proučevanja mest in drugih naselij. V prvi vrsti se tako srečujemo z urbano zgodovino in urbano geografijo, pa tudi z drugimi

¹ Jelka Pirkovič-Kocbek, Vključevanje (umetnostno)zgodovinskih ved v urbanistično in prostorsko načrtovanje, *Sinteza*, 1981, 53—54, pp. 67—73.

² Članek je povzet po daljšem besedilu, ki je sestavni del strokovnih gradiv za urbanistični načrt Novega mesta.

vejami historiografije in geografije. Po naši sodbi pa takšno prepletanje umetnostni zgodovini lahko le koristi, ker ji odpira nova področja in prispeva k širšemu vključevanju stroke v tokove sodobnega življenja. Poslanstvo umetnostne zgodovine na področju proučevanja naselbinskih oblik je, da opozarja na kulturne razsežnosti celotne naselbinske dediščine in ne le na njene spomeniške vrednote.

Nič novega ne povem, če rečem, da je pokrajina v okolici Novega mesta izrazito razgibana, saj je to značilen valovit kraški svet z grički, vzpetinami, dolinami in terasami, po katerem se vije Krka in tečejo številni potoki. Nekdaj je bil pas ob reki močno obrasel z gozdom, katerega ostanka sta Portovald in Ragov log. Na območju kasnejšega mesta je Krka ustvarila tri zaporedne okljuje. Nekdanji prebivalci Dolenjske so si že v davнинi za svoje bivališče izbrali srednjo oklujko, ki jo z zaledjem povezuje najožji pas zemljišča in ki jo prav v tej kritični točki varuje največja vzpetina okolice — Marof.³ Poleg tega, da je prostor s treh strani obdan z vodo, s četrte pa dostop vanj zapira Marof, so tukaj dobre možnosti za naselitev tudi zato, ker imajo južna pobočja Marofa in Kapiteljskega hriba ugodno orientacijo. Razmeroma varne so bile tudi lege na terasi na Težko vodo, kjer danes stoji vrsta naselij agrarnega nastanka od Gotne vasi preko Jedinščice, Regrče vasi do Šmihela. Prav za kmetijstvo razmeroma primerne tla so poleg vidika varnosti pospeševala zgodnje naseljevanje v novomeškem prostoru.

Ni moj namen, da bi ponavljala splošno znana dejstva o zgodovini poselitve novomeškega okoliša v prazgodovini in antiki. Poudarila bi le, kako je bila namestitev prazgodovinske utrjene naselbine na Marofu pomembna za nadaljnji potek naseljevanja v tem prostoru: s tem je bila namreč določena osnovna prometna shema območja (poti v smeri jugozahod—severovzhod in sever—jug s prehodom čez Krko) in preko antične naselbinske tradicije (ko se je sicer težišče preneslo z Marofa na Kapiteljski hrib) tudi na izbiro naselbinskih točk v zgodnjem srednjem veku.

V zvezi s prehodom čez Krko v območju Novega mesta je najbolj zanimivo vprašanje, kje je ta prehod bil. Ker nimamo nikakršnih oprijemljivih dokazov, lahko na njegov obstoj in lokacijo le posredno sklepamo — ne moremo namreč prezreti dejstva, da sta bili prazgodovinska in antična naselbina nameščeni na levem bregu Krke, medtem ko je bilo eno najpomembnejših halštatskih grobišč na nasprotnem bregu — na Znančevih njivah.⁴ Torej je že v prazgodovini moral obstajati prehod čez reko najverjetneje v obliki broda. Zdi se, da je njegovo lokacijo treba iskati tam, kjer je bil v srednjem veku postavljen brod pri Dolenjih vratih in kjer so kasneje zgradili lesen most. Grobišče na Znančevih njivah je namreč v neposrednem zaledju tega prehoda čez Krko, ki je utemeljen tudi z mikro-topografskega stališča

³ Tako ima Marof nadmorsko višino 228 m, Na Drski 225 m, Ragov log 223 in Recljev hrib 221 m, Grm 217 m, Sipčev hrib 212 m in Kapiteljski hrib 202 m, medtem ko je gladina Krke pod železniškim mostom na nadmorski višini približno 162 m.

⁴ Keltski grobovi so bili odkriti tudi ob Zagrebški cesti — cf. Tone Knez, Novo mesto kot arheološko najdišče, *Kron*, 1980, 2, p. 84.

(najbolj prikladen spust s terase pod Kapitljskim hribom do rečnega brega, razmeroma lahek dostop do vode tudi s kandijske strani ter bližini izliva Težke vode in močnega kraškega izvira pod sedanjim kandijskim mostom). Tega prostorskega okvira se je kasneje držala tudi rimska vicinarna cesta, ki se je od glavne ceste Emona—Siscia odcepila pri Karteljevemu in je preko ozemlja Novega mesta vodila čez Gorjance.⁵

Prvo naselbinsko jedro v prostoru Novega mesta je, kot je znano, bilo na Marofu. Čeprav je kot naselitveno območje obstajalo največ do 4. stoletja našega štetja, pa je njegova namestitvev posredno vplivala tudi na namestitvev srednjeveške naselbine: že v prazgodovini je bila namreč načrtovana prometna pot, ki je najverjetneje vodila od Marofa skozi današnje mestno jedro pod kapitljskim gričem do brodišča na Krki. Prav ta stara pot je privabljala tudi kasnejše prebivalce naših krajev v času antike, pozne antike in zgodnjega srednjega veka, da so si iskali zavetja v varni okljudi Krke in na vzpetini Kapitljskega hriba.

Prav Kapitelj smemo šteti za tisto naselbinsko jedro v okviru današnjega mesta, za katero lahko s precejšnjo gotovostjo predvidevamo, da je bilo verjetno nepretrgano poseljeno vse od pozne antike do ustanovitve srednjeveškega mesta in da tako povezuje najstarejšo naselbinsko tradicijo s tisto, ki traja še danes. Sondažna izkopavanja na proštijem vrtu so sicer odkrila skromne ostanke morebitne rimske naselbine,⁶ vendar bi natančnejše arheološko raziskovanje (predvsem v ožjem območju kapitljske cerkve) nedvomno prispevalo k bolj trdnim dokazom o starejši gradbeni zgodovini Novega mesta.

Domnevamo, da je na vrhu kapitljske vzpetine stala utrdba, s katere je bilo mogoče nadzorovati cesto, ki se je vila pod kapitljskim pobočjem, po terasi nad Krko (nekako tam, kjer sta danes Prešernov trg in Sokolska ulica), in pa prehod čez reko, ki sem ga že omenila. Ob utrdbi je morala stati še kulturna stavba, pod vrhom (bodisi proti Bregu ali nad Loko) pa naj bi stala skromna naselbina.

Kot smo že rekli, nimamo trdnih arheoloških dokazov za to domnevo, vendar jo vsaj posredno lahko podkrepimo z etimologijo imena Gradec, ki se je v srednjeveških listinah ohranilo za lokaliteto na območju kasnejšega mesta, in z dokaj upravičeno hipotezo nekaterih avtorjev, ki vidijo v spodnjem delu kapitljskega zvonika ostanek utrjene pristave stiškega samostana,⁷ katerega temelji pa bi utegnili biti še starejši.

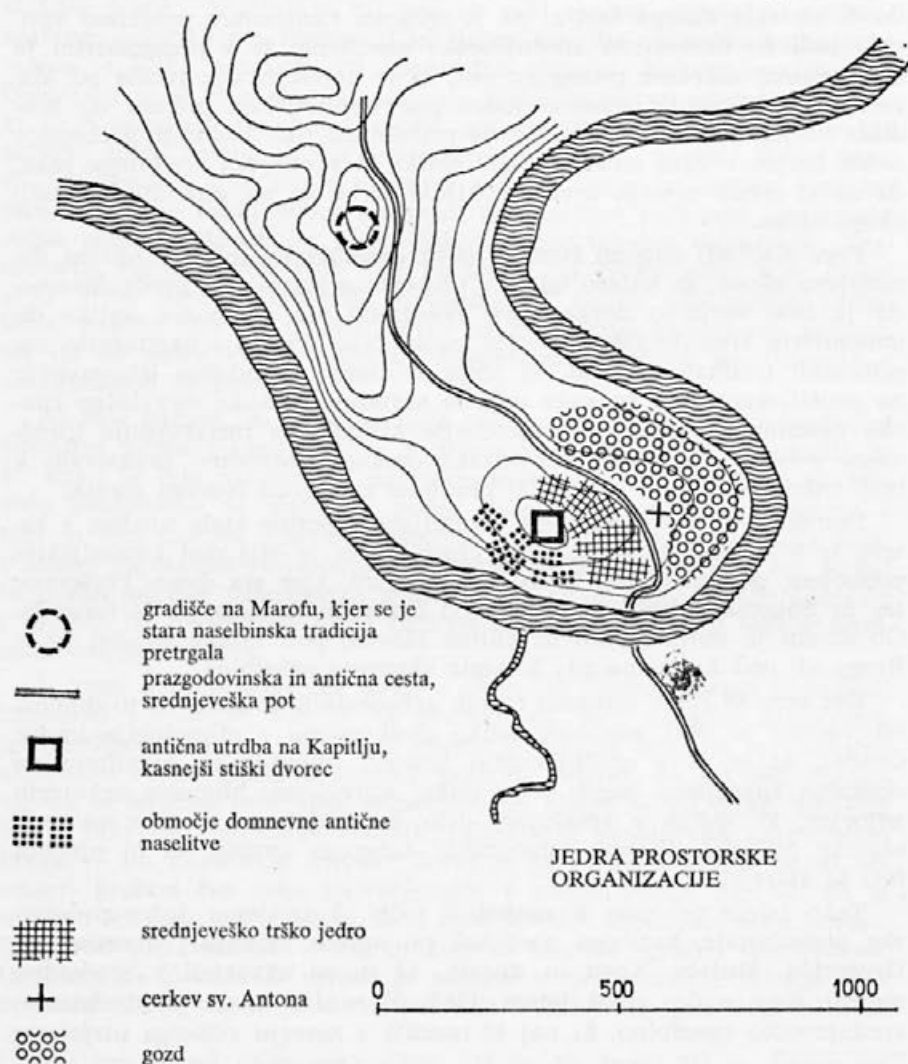
Tako lahko pridemo k naslednji točki, k tretjemu jedru prostorske organizacije, katerega nastanek po našem mnenju (povzetem po Gregoriču, Mušiču, Kosu in drugih, ki so se ukvarjali z zgodovino mesta) sega v čas pred letom 1365. V mislih imam predurbansko srednjeveško naselbino, ki naj bi nastala v zavetju stiškega utrjenega

⁵ Sonja Petru, Novo mesto v rimski dobi, *Novo mesto 1365—1965*, Maribor 1969, p. 76.

⁶ Tone Knez, op. cit., p. 92.

⁷ Marjan Mušič, Podoba novomeške kapitejske cerkve skozi čas, *Novo mesto 1365—1965*, p. 167.

Gradca in ki bi imela delno ruralni značaj (listine govore o šestih kmetijah v Gradcu),⁸ delno pa celo trškega, če se pridružimo mnenju Kosa in drugih,⁹ ki v ožjo zvezo z Gradcem postavljajo v virih omenjeni Marchstatt — tržec oziroma tržišče. Vendar nasprotno kot Kos menim, da sledov srednjeveškega Marchstatta ni prekrilo kasnejše Rudolfovo, ampak da se je slednje naslonilo na svojega protourbanega predhodnika.

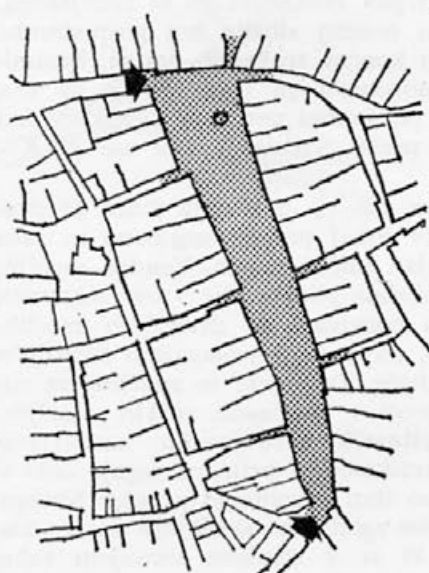
⁸ Božo Otorepec, Prepisi in prevod zmenjalne listine iz leta 1365, *ibid.*, p. 112.

⁹ Milko Kos, Ustanovitev Novega mesta, *ibid.* pp. 81–82.

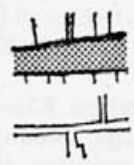
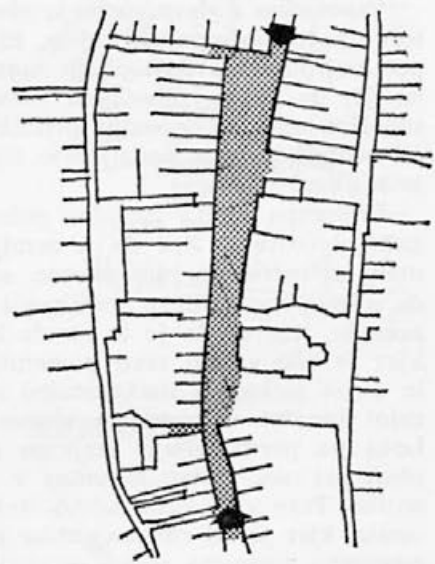
Novo mesto kot srednjeveško mesto ima prometno mrežo v bistvu enako zasnovano kot večina naših srednjeveških mest. Njene osnovne prvine so: trg oziroma tržna ulica, sistem kapilarnih poti, ki ga sestavljajo prečne in stranske ulice, ter tako imenovane obzidne poti, ki vodijo po obodu mesta, ob notranji strani obzidja. V primeru Novega mesta sta posrečeno združeni dve potezi: na pravokotni osnovi temelječa zasnova Glavnega trga in ulic v njegovem zaledju in v bistvu krožni venec obzidnih ulic, katerih traso je seveda določala krožna oblika obzidja. Čeprav je bilo novomeško obzidje odstranjeno že pred skoraj dvema stoletjema, je njegov potek vtisnil mestni zasnovi neizbrisne sledi: ob njem so iz nekdanjih obzidnih poti nastale ulice z značilno pozidavo. Obroč obzidnih ulic je pretrgan na dveh mestih, in sicer tam, kjer je imelo zemljišče poseben status: na prostijskem in frančiškanskem vrtu. Po nekdanjih obzidnih poteh pa so danes speljane naslednje ulice: zahodni del Vrhovčeve in Šolska ulica, Breg in Hladnikova ulica.

Omenila sem že, da Glavni trg in ulice, ki se vanj iztekajo, začrtujejo pravilni, bolj ali manj na pravih kotih temelječi vzorec. Res da

NOVO MESTO

KRANJ

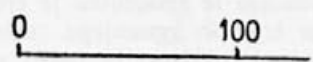

trg

stranske ulice

glavni dostopi na trg

se sam Glavni trg lijakasto oži proti svojemu južnemu izteku, vendar je njegov širši severni del skorajda pravokotno zaključen, prečne ulice pa se nanj iztekajo v dokaj pravilnemu sistemu in so z izjemo Dilančeve ulice nanj pravokotne. Že na prvi pogled se vidi, da gre za mestni predel, ki je bil načrtno zasnovan, in sicer tako, da so najprej začrtali obsežni tržni prostor oziroma lijakasti trg kot razširitev glavne cestne hrbtenice, nato pa razdelili zemljišče ob njem na značilne srednjeveške trakaste parcele, ki pa so bile do svoje običajne dolžine (okrog 90 m) razvite le v spodnjem zahodnem obrobju trga.

Sam trg je največji srednjeveški trg na Slovenskem in tudi sicer ga med mestnimi trgi prekaša le Kongresni trg v Ljubljani, ki pa je precej mlajšega nastanka. (V to vrsto seveda ne štejem trgov iz novejših dobe, ki pa imajo povsem drugačen značaj in videz — na primer trg v Velenju, Trg osvoboditve v Ljubljani itd.) Speljan je po terasi nad Krko, ki pa se v južnem koncu spušča proti reki. Kot že rečeno, se nanj veže vrsta stranskih ulic, na zgornjem in spodnjem koncu pa se vanj izteka glavna mestna prometna žila, ulica, ki povezuje Gorenja in Dolenja mestna vrata. V tem je prehodna prometna vloga, pa tudi oblikovanost novomeškega trga sorodna tisti, ki jo ima glavni trg v Kranju.

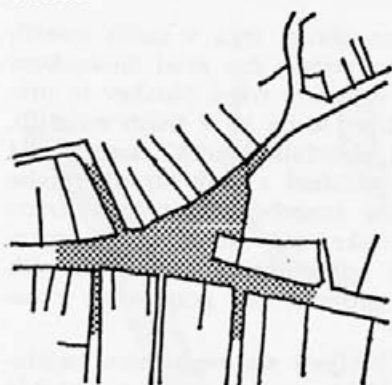
Vzporedno z glavno smerjo obeh trgov, novomeškega in kranjskega, torej potekajo stranske ulice, ki so nekdanje služile kot gospodarske poti oziroma kot dostopi do zadnjih koncev trakastih parcel. Zanimivo je, da je na zahodnem robu novomeškega trga nastala še ena vzdolžna ulica, ki je vodila približno po sredini parcelnega niza. Očitno se namreč parcele nadaljujejo tudi preko Sokolske ulice vse do Kosome ulice.

Prometna mreža zahodne polovice starega mestnega jedra je drugače oblikovana. Res da je zemljišče tukaj precej razgibano in zato manj primerno za pravokotno speljan ulični raster. Vendar menim, da niso le topografske značilnosti določale poteka ulic v tem mestnem predelu, temveč da je ta mreža bila zasnovana po drugačnih načelih, kjer je bilo v prvi vrsti pomembno, da se poti prilagajajo zemljišču in da se stekajo v funkcionalno središče. Te poteze so značilne za ruralni prostor oziroma za vzorec proti v gručastih vaških naseljih. Le-ta pa predstavljajo verjetno najstarejšo srednjeveško naseljitveno plast pri nas, katere korenine v marsikaterem primeru segajo celo v antiko. Prav v to vrsto lahko štejem tudi naseljitveni prostor Novega mesta, kjer je od rimske antike preko zgodnjega srednjega veka stala naselbina (oziroma njeni ostanki), ki se v visokem srednjem veku imenuje Gradec. V primeru novomeškega Gradca je toponim verjetno označeval naselbino pod utrjeno srednjeveško postojanko (stiškim dvorom), ki pa je, kot sem že omenila, imela tudi antično naselbinsko tradicijo.¹⁰

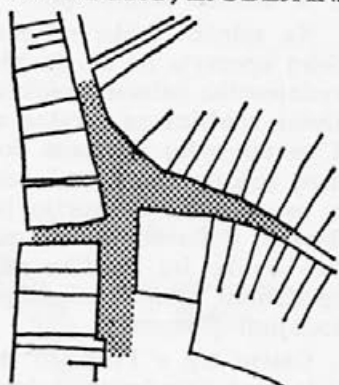
Lokacijo te naselbine je treba iskati na območju današnjega Kidričevega trga in zgornjega (zahodnega) dela Prešernovega trga. Slednji nedvomno predstavlja jedro predurbanega naselja, vaško oziroma tr-

¹⁰ Predvsem M. Kos, op. cit., pp. 81–83, in drugi.

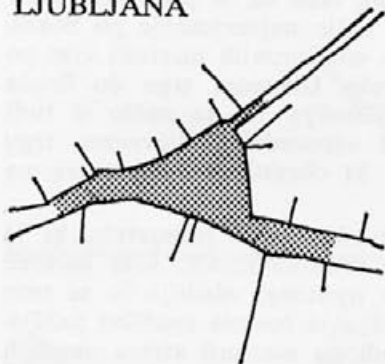
PTUJ

STARI TRG, LJUBLJANA

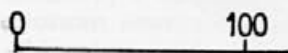
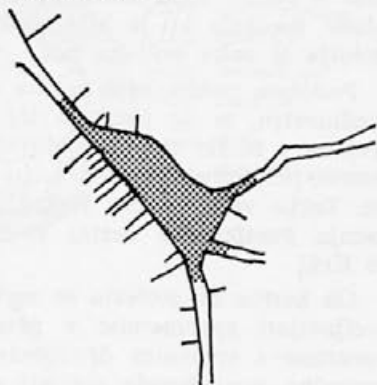
BORŠNIKOV TRG
LJUBLJANA

NOVO MESTO

LESKOVEC

ško središče, okrog katerega so bili razporejeni domovi in v katerega so se stekale lokalne poti.

Na splošno lahko rečemo, da trikotna oblika trga v naših mestih vselej opozarja na to, da njegova zasnova sega v čas pred nastankom srednjeveške urbane naselbine. Skratka, trikotna tržna ploskev je praviloma značilna za ruralne naselbinske tipe, le da so v tistih naseljih, ki so do sedaj (oziroma do nedavnega) obdržala kmečki značaj, trgi manj izrazito oblikovani: niso strnjeno pozidani z vseh strani, stavbe in parcelne meje tvorijo bolj nepravilne (nazobčane) stranice tržne ploskve, v tlorisu gre za manj geometrijske, zato pa za bolj »organske« oblike itd. Razlika med ruralnimi trikotniškimi trgi in iz njih izpeljanimi, geometriziranimi urbanimi dvojniki naj ponazorim z naslednjimi primeri:

Glavni trg v Ptujju in Stari trg v Ljubljani sta nedvomno najstarejša med navedenimi primeri, njuni začetki namreč segajo v obdobje rimske naselbinske tradicije in sta nastala na stičiščih cest, ki so bile načrtane že v tem času. Tudi glavne arterije, ki se stekajo v novomeški trg, so lahko pedsrednjeveškega nastanka in so vodile od stare lokalitete na Marofu k prehodu čez Krko, tako da je prometna smer po Kidričevem in Prešernovem trgu ter dalje najverjetneje po Sokolski ulici — starejša od tiste, ki je vodila od Gorenjih mestnih vrat po današnji Cesti komandanta Staneta preko Glavnega trga do broda (kasneje lesenega mostu) čez Krko v Kandijo. Na ta način si tudi lahko razložimo sicer nenavaden potek vzporednice Glavnemu trgu po sredini dolgih srednjeveških parcel, ki obroblyajo Glavni trg na njegovem zahodnem robu.

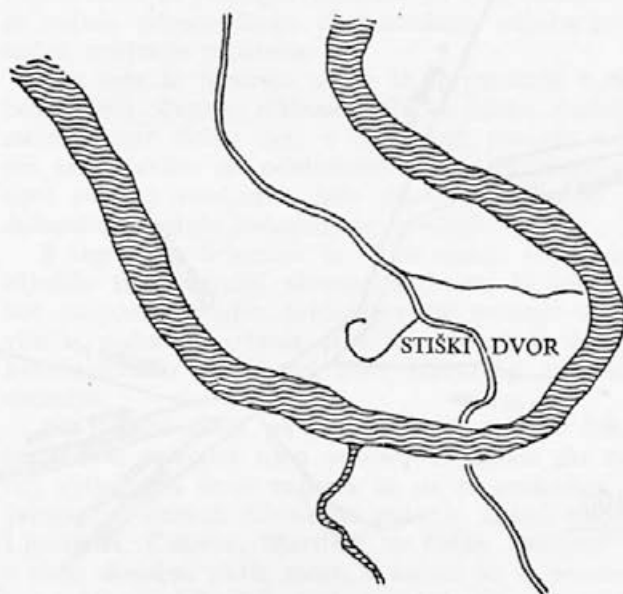
V območju pred Gorenjimi vrati je nastala mreža prometnic, ki je značilna za srednjeveška predmestja ob mestnih vratih: le-ta namreč predstavljajo edini prehod skozi zaporo mestnega obzidja in se zato proti njim stekajo vse poti iz okolice. Tako je nastala značilna pahljačasta mreža prometnic, ki se ponovi tudi na notranji strani mestnih vrat, kjer se stikajo štiri poteze: stara in nova glavna prometna smer in dve obzidni poti.

Opozorim naj, da je do konca 19. stoletja glavna severna vpadnica v mesto vodila čez Marof, po sedanjem Kettejevem drevoredu. Prav tako je odcep proti Ločni in dalje Mačkovcu potekal po današnji Ulici talcev, medtem ko je bila sedanja Cesta herojev še v začetku našega stoletja le ozka poljska pot.

Podobna pahljačasta cestna mreža se je razvila tudi v Kandijem predmestju, le da pri tem lahko takoj opazimo posebnost: ceste so urejene v obliki dvojne pahljače, ki jo lahko ponazorimo s priloženo shemo, pri čemer sta bili A_1 in A_2 prehoda čez oviri (oziroma mostova čez Težko vodo in čez Krko), med njima pa je bila prometnica (današnja Partizanska cesta) speljana po reliefno najbolj ugodni trasi ob Krki.

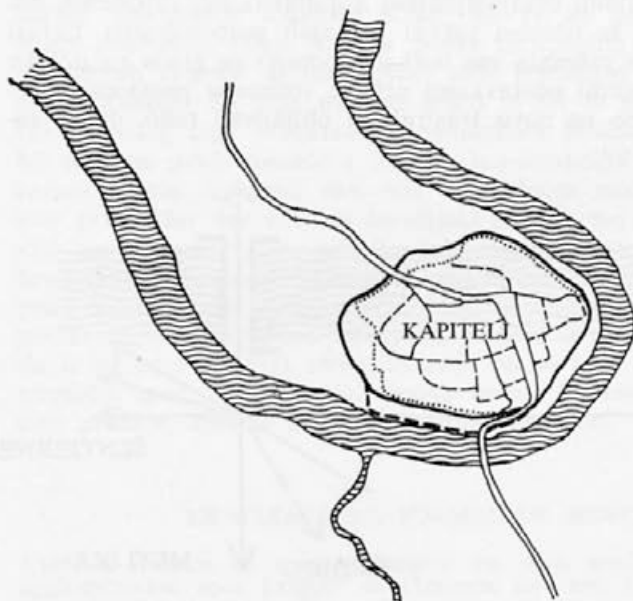
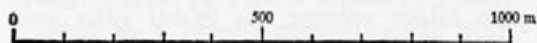
Ob koncu 19. stoletja so se tudi v Novem mestu postopoma pričele uveljavljati spremembe v prostorski organizaciji mesta, ki so bile povezane s splošnim družbenim razvojem, še posebej pa so jih neposredno pospeševale novosti v tehnologiji prometa. Tako ni čudno,

Razvoj prometne mreže v mestnem jedru lahko ponazorimo takole:

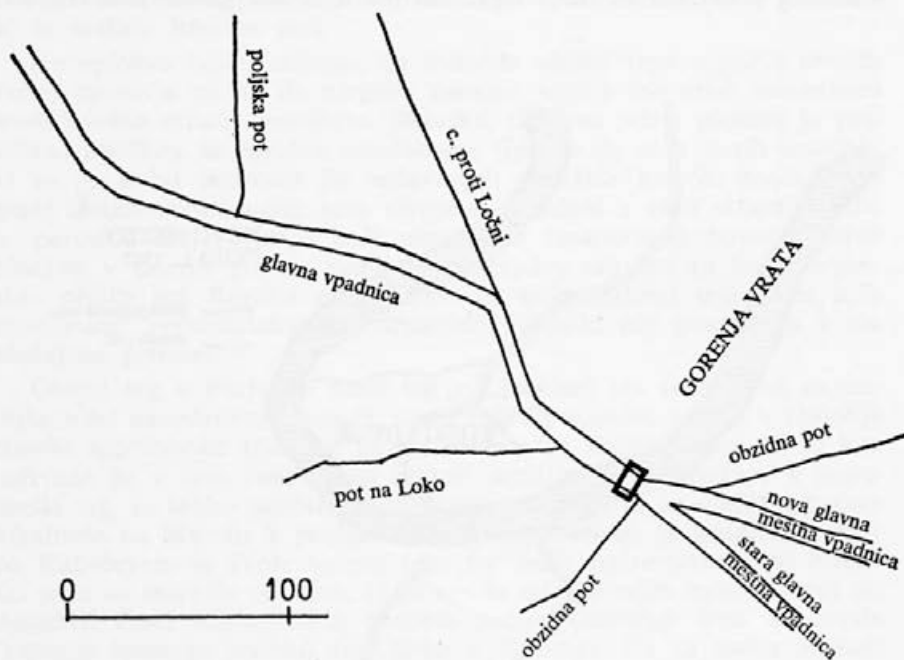
NOVO MESTO
PRED L. 1365

- glavna prometna smer
- stranske poti

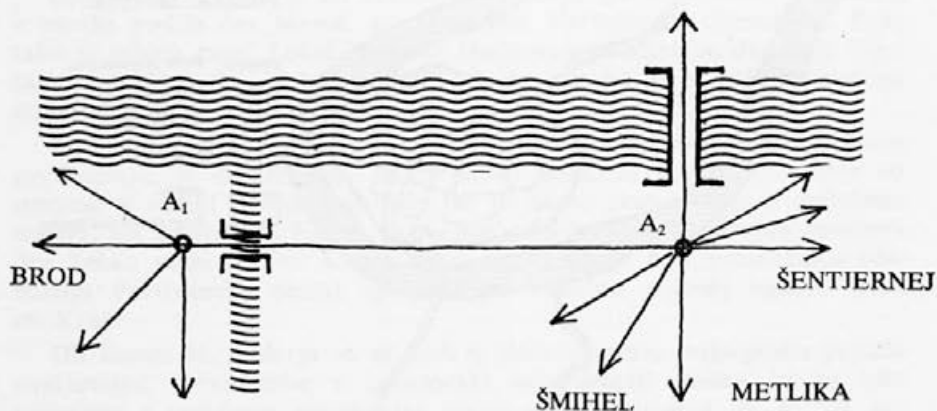

NOVO MESTO
PRED K. 18. STOL.

- glavna prometna smer
- starejše poti
- gospodarske poti
- obzidne poti
- obzidje
- drugo obzidje pod Bregom

da je prav prometno omrežje tisto, ki je v mestih industrijske dobe oznanjalo nove prostorske odnose in ki je bilo najbolj podvrženo hitrim spremembam. Na splošno lahko rečemo, da je bil splet prometnic v predindustrijski dobi enakovreden del celotne naselbinske zasnove, z vse močnejšim uveljavljanjem kapitalističnih družbenih odnosov pa so promet in njegovi tokovi postajali pomembnejši, hkrati pa so se ta vprašanja reševala vse bolj avtonomno ne glede na učinke in povezave s preostalimi postavkami urbane (oziroma prostorske) celote. Prometne poti so na novo trasirali in oblikovali tako, da so za-

$A_1 - A_2$ = sedanja Partizanska cesta poteka po reliefno najbolj ugodni trasi ob Krki

dostili le enemu cilju: večji učinkovitosti (ekonomičnosti) samega prometa. Tako se je prav pri prometu najprej pričelo uveljavljati načelo parcialnega reševanja posameznih problemov, povezanih z razvojem mest in pokrajin, obenem pa tudi funkcionalistični pristop, kjer je načelo neposrednega ekonomskega učinka prevladalo nad drugimi načeli urejanja prostora.

Kot sem že omenila, so se te spremembe v Novem mestu dogajale postopoma. Čeprav njihove začetke lahko razberemo že v preteklem stoletju (ter delno celo v določenih posegih s konca 18. stoletja — pri tem mislim na odstranitev srednjeveškega obzidja), so se v polnem obsegu uveljavile šele po letu 1945, ko je tudi Novo mesto dokončno postalo industrijsko središče.

Z izgradnjo železnice je Novo mesto »ujelo zadnji vlak« in se priključilo tisti skupini slovenskih mest, ki jim je predvsem železnica kot najpomembnejša pridobitev 19. stoletja omogočila, da so se razvila v sodobna urbana središča. Torej je železnica odigrala močno katalizatorsko vlogo pri novi hierarhiji urbanih središč na našem ozemlju.

Na urbani ravni pa je v večini primerov lokacija železniškega postajališča, oziroma njen prostorski odnos do mestnega središča precej vplival na smer razvoja in na premaknitev težišča centralnih dejavnosti v smereh železniške postaje. Zgledi takšnih premikov so Trst, Ljubljana, Celovec, Maribor in Celje, medtem ko Novo mesto sodi v tisto skupino naših mest, v kateri se ta proces ni odvijal preprosto zato, ker je bila železniška postaja zgrajena na odročnem kraju. V tem je »dolenjska metropola« podobna Kranju, Postojni in Ptujju. Toda čeprav se zaradi železnice mestno središče ni preselilo v njeno bližino, je v Novem mestu vseeno prišlo do širitve mesta proti severu (ob Ljubljanski cesti in leta 1912 trasirani Cesti herojev), ker je pač zaradi topografije (okljuje Krke) bil za to prostor najprimernejši. Nova prometna vloga Novega mesta in splošne zahteve po izboljšavi prometnih razmer so narekovale tudi izgradnjo novega cestnega mostu v Kandiji. Za ožje mestno jedro je bil to najpomembnejši poseg (ki je poleg tega predstavljal pomemben dosežek inženirstva, saj je bil to eden prvih mostov z jekleno konstrukcijo pri nas). Ne le, da so zaradi mostu žrtvovali dve hiši ob južnem zaključku Glavnega trga (ter prav tako dve hiši na kandijski strani), saj ta izguba za prostorsko zaključenost trga ni bila tako boleča kot podoben, le da bolj brezobziren poseg na glavnem mariborskem trgu, kjer so leta 1913 prav tako zgradili novi most čez Dravo, pomembneje je, da se je z novim mostom bistveno izboljšala prometna povezava s Kandijo, tako da je najprej Kandija sama, kasneje pa so tudi Grm in po vojni širše območje med Žabjo vasjo, Gotno vasjo, Šmihelom in Drsko postali tisti prostor, kjer se je mesto najbolj razširilo.

LE CARACTERE FORMEL DE NOVO MESTO

L'article montre de quelle manière on peut analyser les formes d'une agglomération sous l'aspect de l'histoire de l'art. La ville de Novo mesto s'est développée à l'endroit d'un très ancien passage de la rivière dont

le coude lui donnait une bonne position de défense. Le noyau de la ville actuelle ne se borne pas à Rudolfswert, la cité médiévale fondée en 1365, mais inclut aussi un quartier un peu plus ancien sous le sommet du Kapiteljski grib (Mont du chapitre) où il y a eu probablement une bourgade au nom de Gradec. Novo mesto possède divers éléments caractéristiques communs à toutes les villes médiévales: structure de son plan, réseau des rues, place du marché centrale, parcellation. La structure traditionnelle de la ville a été graduellement transformée et complétée. Les transformations de la construction urbaine ont été surtout intenses à une époque récente où la ville est devenue le centre industriel de sa région.

OCENE IN POROČILA
NOTES ET COMPTES RENDUS

KNJIŽNE OCENE

Annie-Paule Quinsac:

SEGANTINI:

CATALOGO GENERALE, I—II,
Milano: Electa Editore, 1982. 291
(I) in 314 (II) strani.

Annie-Paule Quinsac je docentka za umetnostno zgodovino na Univerzi South Carolina in že vrsto let proučuje življenje in delo italijansko-švicarskega slikarja Giovannija Segantinija. Je tudi avtorica velike Segantinijeve razstave, ki je bila pred štirimi leti na Japonskem in v Milanu, in seveda spremnega kataloga. Tokrat v dveh zajetnih knjigah predstavlja večidel še neobjavljeno in po strogih znanstvenih kriterijih urejeno dokumentacijo ter kompleten korpus Segantinijevih del (slike in risbe), zgodovinsko-kritično katalogiziran in analiziran. Slikarjeva figurativna tematika je interpretirana s pomočjo rekonstrukcije zgodovinskega, intelektualnega in človeškega razpoloženja, v katerem je nastajala in se razvijala.

Industrijska ekonomija se ob koncu 19. stoletja začne najprej razvijati v severnoitalijanskih pokrajinah, kar tudi v umetnosti pojasnjuje rojstvo tehnično-znanstvenih interesov, naprednih idej in hkrati tudi socialnih težav. Tako je v slikarstvu zadnjega desetletja preteklega stoletja za Milano značilen divizionizem Gaetana Previatija, G. Segantinija, V. Grubicyja, P. Pellizza da Volpeda in mnogih drugih. Divizionizem Previatija, Segantinija idr. je od francoskega neoimpresionizma povzel le teoretsko-znanstvene osnove in navdušenje za znanost, nikdar pa ni sprejel ideje o raziskovanju umetnosti, katere glavna pobudnika sta bila v Franciji Seu-

rat in Signac. Poleg tega pa Italija tudi ni poznala impresionizma, ki bi bil predmet znanstvene raziskave neoimpresionizma. Tako ostane diverzionizem le tehnika, ki služi zgodovinsko-alegorični retoriki Previatija, spiritualizmu in simbolizmu Segantinija, politično-socialni ideologiji Pellizza da Volpeda itn.

Giovanni Segantini, čigar dela so bila nekaj časa zelo blizu našemu Ivanu Groharju, je bil rojen 1858 v Arcu, postal sirota že pri petih letih in preživljal žalostna leta svojega otroštva delno tudi v poboljševalnici. Med leti 1875 in 1879 je v Milanu obiskoval Likovno akademijo Brero, kjer se je srečal s skupino umetnikov z enako stilno usmeritvijo in enakimi socialnimi idejami. Tu spozna tudi Bugattija, načrtovalca in izdelovalca pohištva, s čigar sestro Bice se 1880 tudi poroči. Obdobje, ki ga Segantini preživi v Milanu in v Brianzi, je za oblikovanje njegove umetniške osebnosti izjemnega pomena. Prvine lombardskega slikarstva bodo tudi pozneje vedno prisotne na njegovih platnih, čeprav močno spremenjene.

Odločilno za razvoj Segantinijevega slikarstva pa je bilo brez dvoma srečanje z V. Grubicyjem, ki ga je s pogodbo o odkupu vseh naslikanih del osvobodil gmotnih skrbi in obenem tudi usmeril h konfrontaciji z mednarodno umetnostjo — posebno francosko — ter k študiji Milleta. Grubicy ga je tudi napeľjal, da je v divizionistični tehniki naslikal novo verzijo »Ave Marie na jezeru« (Ave Maria a trasbordo). Od divizionizma, ki mu je omogočil intenzivnejše podajanje efektov duhovne preobrazbe stvarnega, je

le kratek korak k simbolizmu in prav kot simbolist doseže Segantini v avstrijsko-nemškem okolju izredna priznanja.

Najbolj ustvarjalen del svojega življenja preživi Segantini v švicarskih Alpah, najprej v Savogninu (1886—1894) in pozneje na Maloji (Engadina, 1894—1899). Prav tu nastane v zadnjem letu njegovega življenja eno najbolj znanih del »Alpski triptih«, ki pomeni sintezo realizma, naturalizma in simboliz-

ma. Življenje, Narava in Smrt: materinska ljubezen v spomladanskem razpoloženju Alp, vrnitev z dela v poletnem večeru in na koncu zima z visokim snegom ter rumenkasto svetlobo nad gorskimi vrhovi. Smrt ga dohiti v koči, na skoraj 3000 m visokem Schafbergu (1899), v alpskem svetu, v katerem je bil rojen in kateremu so posvečena njegova najpomembnejša dela.

Tatjana Wolf

NARODNA GALERIJA V LETU 1982

KATALOG RAZSTAV

JOZEF PETKOVSEK 1861—1898. Ljubljana 1982. Izdano ob retrospektivni razstavi. — Lastniki razstavljenih del. Restavratorji umetnin. Kazalo. Tomaž Brejc: *Jožef Petkovšek. Življenjepis.* France Mesesnel: *Jožef Petkovšek slovenski slikar* — ponatis. Tomaž Brejc: *Razstave, Literatura o umetniku. Katalog razstavljenih del.* — Kratice in krajsave. Reprodukcije. Str. 98, 39 črno-belih reprodukcij + 9 barvnih + 1 barvna na naslovni strani. Priloga: resume v angleščini, 8 strani. Izid kataloga je podprla DO Računalniški sistemi DELTA.

RAZSTAVE

1 **JOZEF PETKOVSEK 1861—1898** (18. 3.—18. 7. 1982). Razstavljenih je bilo 20 olj in 6 risb iz lasti Narodne galerije in zasebne lasti. Slike: *Kanal v Benetkah*, NG S 1895, *Storklja in zamorček*, zas. 1., *Baletka*, zas. 1., *Polaganje v grob*, p. c. sv. Trojice, Vrhnika, *Izplačevanje koscev*, NG S 301, *Dekliški portret*, NG S 1307, *Tihožitje*, NG S 307, *Dekle v rožnatem*, NG S 1911, *Dekle v narodni opravi*, NG S 306, *Italijanski deček*, NG S 304, *Perice ob Ljubljani*, zas. 1., *Perice ob Ljubljani*, NG S 308, *Teodor Filipescu*, NG S 302, *Beneška kuhinja*, študija, NG S 1453, *Beneška kuhinja*, NG S 1748, *Pismo*, NG S 309, *Doma*, NG S 305, *Počitek pri košnji*, zas. 1., *Avtoportret (?)*, NG S 303. Risbe: *Hrenova hiša na Verdu*, NG G 4389, *Glava mladeniča*, NG G 712, *Hynais pri slikanju*, NG G 712, *»Genij Slave«*, NG G 713, *»Zmagoslava«*, NG G 714.

2 **LIKOVNA DELA SLOVENSkih SLIKARJEV V STAROSTNEM OB-**

DOBJU (5.—7. 4. 1982). Razstava je bila prirejena ob II. jugoslovanskem gerontološkem kongresu v Ljubljani. Razstavo 30 del iz lasti Narodne galerije in druge lasti je pripravila Ida Tomše. Dela: Franc Kavčič, *Salamonova sodba*, NG S 1486, Jožef Tominc, *Nikola Lazarevič*, NG S 1781, Marija Lazarevič, NG S 1782, Mihael Stroj, *Ljubljanska meščanka*, NG S 1212, Ivan Franke, *Krajina*, NG S 1763, *Krajina*, NG S 1762, Ivana Kobilca, *Deklica z modro pentljo v laseh*, NG S 156, Mica Čop roj. Kessler, NG S 1756, Ferdo Vesel, *V gozdu*, NG S 23, Gvidon Birolla, *Vaški podobar*, NG S 23, Maksim Gaspari, *Deseti brat in desetnica*, zas. 1., *Deseti brat in desetnica*, zas. 1., Rihard Jakopič, *Tihožitje*, NG S 1148, Liza Lever, NG S 109, Matej Sternen, *Pred zrcalom*, NG S 1191, *Na divanu*, NG S 1380, Matija Jama, *Senklavž*, MG, *Kolo*, NG S 1405, Gojmir A. Kos, *Tihožitje*, MG 528, France Pavlovec, *Zima v Bohinju*, MG 41, Božidar Jakac, *Avtoportret*, zas. 1., *Novo mesto*, zas. 1., Miha Maleš, *Mesečna romanca*, zas. 1., France Mihelič, *Rojstna hiša z Lucijo*, MG 556, Lojze Spacal, *Lunin mrk*, zas. 1., Riko Debenjak, *Magične dimenzije CCX 1974*, MG 1252, Zoran Mušič, *Nismo poslednji*, MG 621, Maksim Sedej, *Na obali*, zas. 1., Nikolaj Omersa, *Tihožitje z ribami in steklenico*, zas. 1., Gabrijel Stupica, *Avtoportret*, MG 557.

3 **SLOVENSKI IMPRESIONISTI** (11. 10.—7. 11. 1982). Izbor 32 del iz potujoče razstave, ki ko je Narodna galerija priredila v Deželni galeriji v Celovcu. Ivan Grohar: *Pod Koprivnikom*, MM 60, *Grabljice*, MM 63, *Devin*, Slov. filharmonija, Ljub-

Ijana, *Macesen*, CK ZKS, *Sejalec*, NG S 1327, *Cvetoča jablana*, NG S 15, *Sedlo*, NG S 1501, *Vaška cesta*, NG S 1369, *Pravljica*, NG S 1502, *Krompir*, Komite za kulturo SRS, Rihard Jakopič: *Samotna breza*, NG S 107, *Sončni breg*, NG S 110, *Zima*, NG S 1402, *Vaški motiv*, NG S 96, *Stara Gradaščica*, NG S 631, *Samotar*, NG S 98, *Cvetlično tihožitje*, NG S 1148, *Marija Jama: Kamnolom*, NG S 1846, *Dürnstein*, NG S 1410, *Dürnstein II*, NG S 1411, *Krajina ob Donavi*, NG S 115, *Pogled na Ljubljano z Barjem*, NG S 114, *Šenklavž*, MM, *Višeca veja*, NG S 111, *Bežigrad* NG S 1412. *Matej Sternen: Rozi Klein-Sternen*, zas. 1., *Ulica v Monakovem*, NG S 1331, *Pri šivanju*, zas. 1., *Zena ob mizi*, NG S 336, *Na divanu*, NG S 1380, *Ležeči akt*, NG S 1833, *Violinistka*, NG S 1975.

4 FERDO VESEL (12. 11. 1982 — 30. 1. 1983). Informativna razstava z izborom 30 del iz zbirke Narodne galerije. Razstavo pripravila Polonca Vrhunc. Dela: *Bradati mož v profilu*, NG S 532, *Zenski polakt*, NG S 681, *Podoba I. Kobilce*, NG S 1865, *Študija ženske glave*, NG S 524, *Sedeči deček s kučmo*, NG S 520, *Kanin*, NG S 525, *Sirota*, NG S 527, *Prijateljci*, NG S 531, *Pred svatbo*, NG S 528, *Pustne šeme*, NG S 510, *Glava starca*, NG S 509, *Zenski akt*, NG S 511, *Umetnikova usoda*, NG S 526, *Samaritanka*, NS G 534, *Osveta*, NG S 529, *Kranjica*, NG S 515, *Beneški vrt*, NG S 683, *Gozd*, NG S 514, *Deček v zelenju*, NG S 530, *Potoček*, NG S 513, *Motiv iz Stranj*, NG S 516, *Tihožitje s klobaso*, NG S 532, *Divji lovec*, NG S 533, *Jessy Case*, NG S 517, *Zena Sonja*, NG S 518, *Zena z lešerbo*, NG S 1308, *Pogorišče*, NG S 521, *Študija žene do pasu*, NG S 551, *Študija dekliške glave*, NG S 522, *Ohcet*, NG S 1652. — Ciklostirano besedilo Polonca Vrhunc.

POTUJOČE RAZSTAVE

1 FRAN KLEMENČIČ FRAN ZUPAN. 13 del Frana Klemenčiča in 17 del Frana Zupana. Poleg del, naštetih v ZUZ nv XVI, 1980, str. 138, dodana 4 dela F. Klemenčiča: *Krajina*, NG S 1960, *Na Gorenjskem*, NG S 1606, *Ljubljana z gradom*, NG

S 682, *Zimski motiv ob vodi*, NG S 1591. — Rp Anica Cevc. Likovni salon, Kočevje (7. 2.—1. 3. 1982). Delavski dom, Zagorje (17. 11.—12. 1982). Knjižnica C. Kosmača, Tolmin (3. 12.—22. 12. 1982).

2 LOVSKI IN POKRAJINSKI MOTIVI. Izbor 30 del iz zbirke Narodne galerije. Razstavo je pripravila Anica Cevc. Dela: N. a.: *Mlin na Tirolskem*, NG S 972, *Gorski potok*, NG S 1358, *Gorska krajina*, NG S 1534, *Gorska krajina z jezerom*, NG S 855. Anton Karinger: *Kamniška Bistrica*, NG S 1565, *Šum v Vintgarju*, NG S 151, *Motiv pri Eppanu*, NG S 1684, *Pogled iz doline Kamniške Bistrice proti jugu*, NG S 1483, *Koča na Koroškem*, NG S 1484, *Mojstrana z dolino Vrat*, NG S 1564, *Skale s kočo*, NG S 1578. A. Lang: *Alpska krajina*, NG S 711, Heinrich Wettavh: *Triglav iz doline Vrat*, NG S 690. Maks Koželj: *Logarska dolina*, NG S 1952, *Brana z Okrešlja*, NG S 1953, *Kamniška Bistrica*, NG S 1954. Thuma: *Srnjak v gozdu*, NG S 1034. Saša Santel: *Krajina v zelenju*, NG S 1636. J. F. Hering: *Prehod lovcev čez potok*, NG G (CZ 311A). Carl Jorgach: *Prizor z lova*, NG G (CZ 2793/494c), *Prizor z lova*, NG G (CZ 494 b), *Prizor z lova*, NG G (CZ 494 b). John El. Ridinger: *Srnjaki ob vodi*, NG G (CZ 1278). Piter Snyders: *Ris napada merjasca*, NG G 1721. Georg Wright: *Lovski psi*, NG G (ZC/21A). Tisk po Franu Defreggerju: *Citrar v koči na planini*. NG G. M. C. Lattermann: *Gozdni studenček*, NG G 725. N. a.: *Ulovljena lisica (ZC)*, *Streljanje v tarčo (ZC)*, *Po boju (ZC)*. Likovni salon, Radlje (7. 5.—17. 6. 1982).

RAZSTAVE V INOZEMSTVU

1 SLOWENISCHE IMPRESSIONISTEN AUS DER NARODNA GALERIJA LJUBLJANA — NATIONALGALERIE LAIBACH (18. 8.—30. 9. 1982). Kärntner Landesgalerie, Klagenfurt. Ob razstavi je galerija v Celovcu izdala katalog: uvod Karl Newole, besedilo ob razstavi Emilijan Cevc, katalog z biografskimi podatki slikarjev Anica Cevc. 20 str., 6 črno-belih + 1 barvna reprodukcija.

cija na naslovni strani. Razstavljen del (60): Ivan Grohar: 1 *Pod-Koprivniko*, MM 60, 2 *Grabljice*, MM 63, 3 *Devin*, Slov. filharmonija, Ljubljana, 4 *Mecesen*, CK ZKS, 5 *Sejalec*, NG S 1327, 6 *Cvetoča jablana*, MM 15, 7 *Sveta Ciril in Metod*, NG S 1370, 8 *Sedlo*, NG S 1501, 9, *Vaška cesta*, NG S 1369, 10 *Pravljice*, NG S 1502, 11 *Krompir*, Komite za kulturo SRS. Rihard Jakopič: 12 *Henrik Czerny*, NG S 626, 13 *Mulat*, NG S 1398, 14 *Profil črnca*, NG S 629, 15 *Zima ob Gradaščici*, NG S 99, 16 *Svetnik*, NG S 101, 17 *Alkoholik*, NG S 1386, 18 *Samotna breza*, NG S 107, 19 *Sedeča deklca*, NG S 106, 20 *Sončni breg*, NG S 110, 21 *Breze*, NG S 108, 22 *Pravoslavni svečenik*, NG S 1397, 23 *Zima*, NG S 1402, 24 *Borovci*, NG S 1400, 25 *Vaški motiv*, NG S 96, 26 *Sestrici*, NG S 1401, 27 *Hiše v Krakovem*, NG S 1205, 28 *Stara Gradaščica*, NG S 631, 29 *Samota*, NG S 93, 30 *Tivoli*, NG S 1392, 31 *Pogled na ljubljanski grad*, NG S 1387, 32 *Krajina z reko*, NG S 105, 33 *Krakovski vrtovi*, NG S 1395, 34 *Kristus Tolažnik*, NG S 1195, 35 *Cvetlično tihožitje*, NG S 1148. Matija Jama: 36 *Usmiljenka*, NG S 112, 37 *Kamnomol*, NG S 1846, 38 *Dürnstein I*, NG S 1410, 39 *Dürnstein II*, NG S 1411, 40 *Krajina ob Donavi*, NG S 115, 41 *Beograd*, NG S 1847, 42 *Pogled na Ljubljano z Barjem*, NG S 114, 43 *Senklavž*, MM 44 *Viseča veja*, NG S 111, 45 *Tetka in Jelica*, NG S 113, 46 *Bežigrad*, NG S 1412, 47 *Tivoli v snegu*, NG S 773. Matej Sternen: 48 *Rozi Klein-Sternen*, zas. 1., 49 *Speča*, NG S 1354, 50 *Ulica v Monakovem*, NG S 1331, 51 *Pri šivanju*, zas. 1., 52 *Pomladansko sonce*, NG S 339, 53 *Gozd*, NG S 340, 54 *Zena ob mizi*, NG S 336, 55 *Na divanu*, NG S 1380, 56 *Devin*, NG S 348, 57 *Ležeči akt*, NG S 1833, 58 *Violinistka*, NG S 1975, 59 *Dekle s knjigo*, NG S 1381, 60 *Zena pred ogledalom*, NG S 1191. — Rk. z repr.

2 SLOVENSKI IMPRESIONISTI. Dom likovnih umetnikov Bolgarije, Sofija (25. 11.—15. 12. 1982). Razstavo je pripravila Narodna galerija po programu o kulturnem sodelovanju med SFRJ Jugoslavijo in LR Bolgarijo. Ob razstavi je bil izdan katalog: uvod Emilijan Cevc, katalog Anica Cevc. 16 str., 7 črno-belih reprodukcij. Razstavljenih je

bilo 50 del, ista kot na razstavi v Celovcu, razen št. 3, 4, 9, 10, 12, 16, 21, 23, 35, 42, 46. — Rk. z repr.

3 FRANZ CAUCIG/KAVČIČ (1755—1828). Zeichnungen aus der Nationalgalerie Ljubljana/SFRJ. Kabinett des Stadtmuseums, Weimar (5. 10.—4. 11. 1982).

Razstava je zamenjalna kulturna akcija po mednarodnem dogovoru med SFRJ Jugoslavijo in NDR za razstavo Dürerjeve grafike iz Dessau leta 1981 v Narodni galeriji. Ob razstavi, ki jo je pripravila Ksenija Rozman, je bil izdan katalog: tekst, biografski podatki, bibliografija, katalog del Ksenija Rozman. 87 str., 62 koloriranih repr. + 1 na naslovni strani. Razstavljenih je bilo 62 risb: 1 *Fokion z ženo in bogato Jonko*, NG G 79, 2 *Fokion zavrne Aleksandrova darila*, NG G 85, 3 *Bitka med Aratovo vojsko in Etolijci pred Artemidinim templjem v mestu Pellene*, NG G 84, 4 *Herod v grobnici kraljev Davida in Salomona*, NG G 81, 5 *Myconov grob*, NG G 39, 6 *Ženitovanjska pogodba*, NG G 52, 7 *Zavraten umor*, NG G 52, 8 *Ogri prisegajo Mariji Tereziji*, NG G 80, 9 *Mučeništvo sv. Jerneia*, NG G 78, 10 *Pridiga sv. Antona*, NG G 32, 11 *Razvaline Koloseja in Monte Celio*, NG G 72, 12 *Del Koloseja*, NG G 1372, 13 *Razvaline Koloseja*, NG S 1371, 14 *Dvorišče v Kartuziji*, NG G 1370, 15 *Kapitol*, NG G 23, 16 *Cestijeva piramida*, NG G 68, 17 *Villa Negroni*, NG G 73, 18 *Villa Negroni*, NG G 53, 19 *Villa Patrizi*, NG G 71, 20 *Palatin*, NG G 60, 21 *Antični grob pred Porta del Popolo*, NG G 70, 22 *Vatikanski muzej*, NG G 63, 23 *Ponte Nomentano*, NG G 74, 24 *Villa Colonna v Marinu*, NG G 77, 25 *Grottaferrata*, NG G 64, 26 *Albansko jezero*, NG G 66, 27 *Pot v Velletri*, NG G 1369, 28 *Goščava pri Marimu*, NG G 62, 29 *Goščava pri Marimu*, NG G 76, 30 *Avgustov most pri Vicovaru*, NG G 1368, 31 *Farafeld*, NG G 56, 32 *Votlo drevo v Pratru*, NG G 25, 33 *Dolina podzemске jame*, NG G 51, 34 *Zvonik sv. Justa v Trstu*, NG G 50, 35 *Arco di Riccardo (Stara antična vrata v Trstu)*, NG G 69, 36 *Gostija na prostem*, NG G 48, 37 *Italijanska krajina z ribiči*, NG G 61, 38 *Tennengebirge in reka Salzach*, NG G 55, 39 *Slap v Gollingu*, NG G 49, 40 *Moški akt*, NG G 34, 41 *Moška*

akta, NG G 47, 42 *Moška figura v halji s hrbtne strani*, NG G 2, 43 *Skica figure za sliko Paris in Helena pred egipčanskim kraljem Protejem*, NG G 3, 44 *Pastirica s kravama in ovcami*, NG G 58, 45 *Risba treh ovac*, NG G 54, 46 *Risba rastlin*, NG G 21, 47 *Pes*, NG G 42, 48 *Laokoon*, NG G 46, 49 *Polifem in Odisej*, NG G 16, 50 *Favn lovec*, NG G 22, 51 *Apolon Belvederski*, NG G 9, 52 *Venus Kallipygos*, NG G 24, 53 *Nimfa*, NG G 13, 54 *Studija glav s Trajanovega stebra*, NG G 41, 55 *Heliodorova glava*, NG G 35, 56 *Glava učenca iz Atenske šole*, NG G 37, 57 *Del Dispute*, NG G 45, 58 *Barbar gigant*, NG G 20, 59 *Smrt sv. Jožefa po Carlu Marattu*, NG G 29, 60 *Pokol nedolžnih otrok po Nicolasu Poussinu*, NG G 19, 61 *Risba štirih glav in roke*, NG G 8, 62 *Moška in ženska obraza in risba roke*, NG G 7. — Rk. z repr.

**POSOJENO GRADIVO
ZA RAZSTAVI**

FERDO VESEL 120-letnica rojstva.
Kulturni center »Ivan Napotnik«

Titovo Velenje (12. 2.—4. 3. 1982). Iz svojih zbirk je Narodna galerija posredovala 17 del: *Kmet od Baltika*, NG S 509, *Deček s kučmo*, NG S 520, *Sirota*, NG S 527, *Studij ženske glave*, NG S 524, *Osveta*, NG S 529, *Kranjica*, NG S 515, *Zena z leščerbo*, NG S 1308, *Portretna sklica prve slikarjeve žene Jessy Case*, NG S 517, *Podoba slikarjeve žene*, NG S 518, *Samaritanka*, NG S 534, *Deček v zelenju*, NG S 530, *Ohcet*, NG S 1652, *Studija dekliške glave*, NG S 611, *Ženski akt*, NG S 511, *Krajina*, NG S 254, *V gozdu*, NG S 514, *Motiv pri Stranjah*, NG S 516.

VASILIJ KANDINSKY, New York, Guggenheim Museum (21. 1.—21. 3. 1982), San Francisco, Museum of Modern Art (22. 4.—20. 6. 1982), München, Städtische Galerie im Lenbachhaus (18. 8.—17. 10. 1982). Iz svojih zbirk je Narodna galerija posredovala štiri oljna dela Antona Ažbeta: *Avtoportret*, NG S 1527, *Ženski polakt*, NG S 1, *Zamorka*, NG S 3, *V haremu*, NG S 1321.

Polonca Vrhunc

BIBLIOGRAFIJA
BIBLIOGRAPHIE

**UMETNOSTNOZGODOVINSKA BIBLIOGRAFIJA
ZA LETO 1979**

**KNJIGE, PREVODI
IN OCENE**

- 1
Tomaž Brejc, Frank R. di Federico: Francesco Trevisani, eighteenth-century painter in Rome. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/79, str. 45—46.
- 2
id., Italy and Spain 1600—1750. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 29—30.
- 3
id., Michael Baxandall: Painting and experience in fifteenth century Italy. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 283—286.
- 4
id., Za razumevanje avantgarde. Zelimir Koščevič: Izpitanje meduprostora. — *Dnevnik* 4. 10. 1979, št. 271, str. 8.
- 5
Peter Fister, Obnova in varstvo arhitekturne dediščine. — Lj: Partizanska knjiga, 1979. — 174 str., 194 str. pril.
- 6
Goričane. — V Mbr: Obzorja, 1979. — 30 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, 91). Iz vsebine: Damjan Prelovšek, Dvorec Goričane. Pavla Štrukelj, Muzej neevropskih kultur.
- 7
Rudi Jakhel, Iluzija in resničnost urbanih središč: prispevek h kritiki urbanistične ideologije. — V Lj: Cankarjeva založba, 1979. — 219 str., 12 str. pril. — (Misel in čas).
- 8
Milček Komelj, Slovensko ekspresionistično slikarstvo in grafika: duhovno usmerjena umetnost dvajsetih let dvajsetega stoletja. — Lj: Partizanska knjiga, 1979. — 137 str., 104 str. pril.
- 9
Peter Krečič, Martellijev leksikonski izziv. — *Dan* 1979, št. 84, str. 21.
O knjigi: Claudio Martelli, Artisti triestini del Novecento.
- 10
Likovna umetnost / prev. Aleš Rojec; priredba Stane Bernik, Vida Hudoklin-Simaga, Hanka Stular. — Lj: Cankarjeva založba. 1979. — 291 str. — (Leksikoni CZ).
- 11
Marjana Lipoglavšek, Günter Brucher: Die barocke Deckenmalerei in der Steiermark. — *ZUZ* 1978—1979 št. 14—15, str. 286—287.
- 12
ead., Ann Sutherland Harris: Andrea Sacchi. — *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 44—45.
- 13
Jure Mikuž, Ekkehardt Kaemerlin: Ikonographie und Ikonologie... — *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 19—20.
- 14
id., George Kubler: The shape of time. — *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 14—16.
- 15
id., John White: The birth and rebirth of pictorial space. — *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 30.
- 16
id., Mark Roskill: What is art history? — *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 39—40.

- 17 id., Reusselaer W. Lee: Names on trees. Ariosto into art. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 43—44.
- 18 id., W. Eugene Kleinbauer; Modern perspectives in western art history. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 16—19.
- 19 id., Wolfgang Stechow: Northern renaissance art 1400—1600. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 29.
- 20 Kruno Prijatelj, C. Fisković: Hvarska katedrala. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 288—289.
- 21 id., D. Medaković: Manastir Savina — velika crkva riznica rukopisi. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 289.
- 22 Radmirje. — V Mbr: Obzorja, 1979. — 30 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 92).
Vsebina: Sergej Vrišer, Radmirska cerkev. Marjetica Simoniti, Radmirska zakladnica.
- 23 Branko Reisp. Turjak. — Mbr.: Obzorja, 1979. — 31 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 94).
- 24 Barbara Rupel, Denis Bablet: The revolutions in stage design of the 20th century. — *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 46—50.
- 25 Camillo Semenzato, Svet umetnosti/ — Lj: Mladinska knjiga, 1979. — 640 str.: ilustr.
Prevod dela: Il mondo dell'arte.
- 26 Nelida Silić-Nemec, Goriški in furlanski mojstri na Reki. Radmila Matejčić: Udio goričkih i furlanskih majstora u baroknoj umjetnosti Rijeke. — *Primorska srečanja* 1979, št. 14, str. 110—114.
- 27 Lučka Stojan, Jacques Derrida: La verité en peinture. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 21—26.
- 28 Ida Tomše, Vizija umetnosti češkega marksista. Karel Teige: Semenjanje umetnosti. — *NRazgl* 23. 2. 1979, št. 4, str. 121—122.
O tem še: Janez Vrečko, *Dialogi* 1979, št. 3, str. 175—178.
- 29 Urbanistični inštitut Slovenije: Raziskovalna dejavnost Urbanističnega inštituta SR Slovenije: 1977/ pripravila Asja Krečič. — Lj: Urbanistični inštitut SRS, 1978 (1979). — IV, 50 f.
- 30 Sergej Vrišer, Mariborski muzej II: umetnostna zbirka. — V Mbr: Obzorja, 1979. — 30 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 96).
- 31 id., Sladka gora. — 2. izd. — V Mbr: Obzorja, 1979. — 26 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 21).
- 32 Marijan Zadnikar, Med umetnostnimi spomeniki na Slovenskem Koroškem. — Celje: Mohorjeva družba, 1979. — 305 str.: ilustr. — (Veliki slovenski kulturni spomeniki; 3).
- 33 Edvard Zajec, Informatix: knjiga likovnih dialogov. — Trst: Založništvo tržaškega tiska, 1979. — 72 str. Besedilo še v ital. in angl.
- 34 Mirina Zupančič in Majda Žbontar, Gradovi na domžalskem in moravškem območju. — V Mbr: Obzorja, 1979. — 30 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 95).
- 35 Milan Železnik, Nova Štifta na Dolenjskem. — 2. izd. — V Mbr: Obzorja, 1979. — 34 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 29).

ČLANKI
SPLOŠNO, KIPARSTVO,
SLIKARSTVO, GRAFIKA,
OBLIKOVANJE

- 36 Diana Agrest, Design versus ne-design / prev. Braco Rotar. — *ČZKZ* 1979, št. 32, str. 147—172.
- 37 Cene Avguštin, Oris oblikovanja prostorskih ambientov in dominant v gorenjskih mestih. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 231—234.

- Referat s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978. 49
- Vesna Bučič, Meščanske skrinje v Sloveniji. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 183—198: ilustr. 50
- Julij Bertonec, Estetika v designu. O vzgoji in ustvarjalnosti — in o nekaterih vidikih visokošolskega sistema. — *NRazgl* 8. 6. 1979, št. 11, str. 322. 38
- Lojze Bizjak, Esej o umetniški lepoti. — *Primorska srečanja* 1979, št. 14, str. 73—78. 39
- id., Idejna lepota v umetnosti. — *Primorska srečanja* 1979, št. 15, str. 179—180. 40
- Vladimir Bonačić, Računalniška umetnost — koncept dinamičnega objekta. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 59—64: ilustr. 41
- Tomaž Brejc, Francesco Trevisani v Rimu in Kopru. K sliki Zasmehovnje Kristusa iz koprškega Sv. Bassa. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 177—182: ilustr. 42
- id., Ko umetnost ne bo več »problematična«, ko bo samo »kultura na počitnicah«, je sploh ne bomo več opazili.../ intervju zap. Jure Apih. — *Teleks* 13. 4. 1979, št. 15, str. 16—19: ilustr. 43
- id., Prispevki k bralnemu gradivu na področju umetnostne teorije renesanse in baroka. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 26—29. 44
- id., Sodobne teorije umetnostne zgodovine pri nas in v svetu. — *Zbornik predavanj Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* 15, 1979, str. 411—429. 45
- id., To bi morali vedeti: Miha Vitpničnik, Al Stone: multivizijski projekt na TV. — *Teleks* 14. 12. 1979, št. 50, str. 12—13. 46
- id., Umetnostna zgodovina danes: problemi in perspektive. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 2—4. 47
- Tomaž Brejc, Gustav Gnamuš in Jure Mikuž, Barva je mesto, kjer se srečata misel in univerzum. Ars futura. — *Delo* 29 12. 1979, št. 303, str. 27. 48
- Milan Butina, Likovno produktivno delo kot likovna praksa. — *Anthropos* 1979, št. 3/4, str. 245—265. 49
- id., Vprašanja likovne umetnosti. — *NRazgl* 9. 11. 1979, št. 21, str. 617—618. 50
- Emilijan Cevc, Renesančna reliefa v Škofji Loki in na Turjaku. — *Loški razgledi* 26/1979, str. 37—44: ilustr. 51
- Štefka Cobelj, Razvoj krajinarstva. — *Tednik* 12. 7. 1979, št. 2, str. 9: ilustr. 52
- Jože Curk, Slovenještajerski trgi in mesta v 19. stoletju. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 223—230: ilustr. Referat s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978. 53
- Hubert Damisch, Drugi »ich« ali želja po praznini: za nagrobnik Loosa. — *CZKZ* 1979, št. 32, str. 183—197. 54
- Ješa Denegri, Kriza umetnosti danes. Pismeni intervju. — *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 596. 55
- id., Video umetnost od 1965 do danes. — *Ekran* 1979, št. 1/2, str. 50—51: ilustr. 56
- Iztok Durjava, O sociologiji likovne umetnosti. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 4/1979, str. 9—14. 57
- France Golob, Mojster krtinskih fresk. — *Loški razgledi* 26/1979, str. 67—76: ilustr. 58
- Nataša Golob, Zapisi o nekaterih razstavah srednjeveške umetnosti. *Bilten slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 40—43. 59

- Gotik in der Steirermark, St. Lambrecht; Karel IV, Nürnberg; Die Parler und der Schöne Stil, Köln. — 71
- Taras Kermauner, Dva patetična eseja. — *Problemi* 1979, št. 189, str. 71—74.
- 62 O skupini OHO in družini iz Šempasa. — 72
- Branko Gradišnik, Knjižna oprema — slovenska in na Slovenskem — med letoma 1678 in 1800. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 37—80: ilustr.
- 63 Gabrijel Kolbič, Kdaj bo lepo na Zemlji? Nove snovi, nove funkcije umetnosti. — *Večer* 18. 8. 1979, št. 192, str. 8: ilustr.
- Jost Hermand, »Resnična« resničnost — k sporu zahodne umetnostne kritike o realizmu / prev. Igor Kramberger. — *Sodobnost* 1979, št. 7, str. 762—772.
- 64 id., Problem amaterstva. — *Večer* 9. 6. 1979, št. 133, str. 8.
- Holografija in umetnost. — *ZiT* 1979, št. 5, str. 38—39.
- 65 O tem še: Mirko Vovšek, *Večer* 7. 7. 1979, št. 155, str. 8.
- Vida Hudoklin-Šimaga in Franc Curk, Spremembe parametrov slikarskih platen v času. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 109—121: ilustr.
- 66 Gabrijel Kolbič, Slikarjevo mnenje o tem, kaj je estetika, erotika, pornografija. — *Večer* 16. 6. 1979, št. 139, str. 8.
- Pontus Hulten, Vračanja k osnovnim vrednotam grafike. Pogovor z direktorjem »Centre Beaubourg« v Parizu / zap. Bogdan Pogačnik. — *Delo* 7. 6. 1979, št. 131, str. 9.
- 67 Milček Komelj, Franc Ksaver Sko-la. Zapuščinski portret bidermajerskega slikarja. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 144—158: ilustr.
- Mirko Kambič, Marko Pernhart in fotografske reprodukcije njegovih del v 19. stoletju. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 257—262: ilustr.
- 68 id., Ilustracija Antikrista iz leta 1769. Primer slovenskega ljudskega akvarela iz 18. stoletja, problem njegove likovne opredelitve in kvalitete. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 72—74: ilustr.
- Referat s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978.
- 69 id., O ustreznosti poimenovanja. Problem formalne opredelitve in položaj ekspresionizma v slovenskem slikarstvu. — *NRazgl* 25. 5. 1979, št. 10, str. 292—293.
- Sergej Kapus, Razkritje vizualnega. — *Problemi* 1979 št. 192/193, str. 63 do 77.
- 70 id., Miniature plemiških spominskih knjig s konca 16. in prvih desetletij 17. stoletja iz Arhiva SR Slovenije. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 68—71: ilustr.
- Kenneth Noland, Piet Mondrian.
- 69 Peter Krečič, Na rob odrinjeno oblikovanje / zap. Marjetica Gregorčič. — *7D* 2. 8. 1979, št. 31, str. 26—27.
- 80 id., Poročilo o referatih in razpravi. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 279—282.
- Bojan Kavčič, Na meji likovnega in literarnega izkustva. Konkretistična prizadevanja mednarodnega gibanja »Westeast« se med drugim izražajo tudi v težnji po splošni razumljivosti. — *Delo* 28. 8. 1979, št. 200, str. 6.
- 70 S simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978.
- 81 id., Starejša ljubljanska industrija — vprašanja arhitekture. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 239—242: ilustr.
- Kdo predvideva smrt umetnosti. Odlomki iz pogovora za zeleno mizo. — *NRazgl* 20. 4. 1979, št. 8, str. 240 do 241.
- Sodelovali: Lazar Trifunović, Aleksa Čelebonović, Djordje Kadijević, Zoran Pavlović, Ješa Denegri.

- 82
id., Umetnost 19. stoletja na Primorskem — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 235—238: ilustr.
- Oboje s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978.
- 83
id., Skupina Junij. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 23—28+3—5: ilustr.
- 84
Maja Krulc, II. kongres Zveze umetnostnozgodovinskih društev Jugoslavije. Celje, 6. in 7. 12. 1978. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 80.
- 85
ead., Umetnostnozgodovinska bibliografija za leto 1974. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 297—324.
- 86
Stane Kumar, Petdeset let »Zemlje«. — *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 494. O hrvaškem združenju umetnikov Zemlja še: id., *TV-15* 26. 4. 1979, št. 16/17, str. 9: ilustr.
- 87
Adolf Loos, Ornament in zločin / prev. Pavle Gantar. — *CZKZ* 1979, št. 32, str. 173—181.
- 88
Saša Mächtig, Interdesign Mexico 78. — *Raziskovalec* 1979, št. 12, str. 658—659.
- 89
Djordje Malavrazić, Razlogi avantgardnega hermetizma. — *NRazgl* 23. 11. 1979, št. 22, str. 659—660.
- 90
Nela Malečkar, Razkrinkavanje. Happening na ljubljanskem gradu. — *Mladina* 10. 5. 1979, št. 18, str. 37: ilustr.
- 91
Lev Menaše, Freske v podružnični cerkvi Sv. Andreja pri Moravčah in Mojster Zaprtega vrta. — *ZUZ* 1978 do 1979, št. 14—15, str. 159—176: ilustr.
- 92
id., Marijanska ikonografija in položaj slovenskega cerkvenega slikarstva v 19. stoletju. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 249—256. Referat s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978.
- 93
Jure Mikuž, Austrakcija ni akademizem. — *Delo* 8. 9. 1979, št. 210, str. 33. O tem še: Čoro Skodlar, *Delo* 6. 10. 1979, št. 234, str. 22+33.
- Jure Mikuž, O slovenskem socrealističnem slikarstvu. — *NRazgl* 20. 7. 1979, št. 14, str. 410. O tem še: Alenka Gerlovič, *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 490—491.
- 95
Jure Mikuž, Podoba trupla: predvojno slovensko slikarstvo in njegovo vpisovanje v evropsko likovno tradicijo. — *Problemi* 1979, št. 192/193, str. 57—60.
- 96
Stefan Morawski, O funkcijah najnovejše umetnosti. — *NRazgl* 20. 4. 1979, št. 8, str. 247—248 in 11. 5. 1979, št. 9, str. 280—281.
- 97
Milena Moškon, Dragocena najdba. Zanimiv relief iz leta 1466. Iz celjske srednjeveške zapuščine — *NoviT* 28. 6. 1979, str. 8: ilustr.
- 98
Anka Novak, Poslikano pohištvo na Gorenjskem. — *SlovK* 1979, str. 160—164: ilustr.
- 99
Tomaž Pavšič, Spomeniki in spominske plošče osebam v občinah Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica, Sežana in Tolmin. — *Goriški letnik* 6/1979, str. 337—401: ilustr.
- 100
Sreten Petrović, Fenomenološka sociologija umetnosti pri poznem Hauserju. — *TiP* 1979, št. 1, str. 40—50.
- 101
id., Gre za koncept avtentične ustvarjalnosti za osvoboditev dela v celoti. — *Dnevnik* 5. 7. 1979, št. 180, str. 5. O marksističnem razumevanju umetnosti.
- 102
id., Umetnost — enotnost umnosti in čutnosti. — *NRazgl* 20. 7. 1979, št. 14, str. 419—421.
- 103
Tatjana Pregl, Novodobna knjižna ilustracija. — *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 678.
- 104
ead., Sklenjen in logičen proces. Razvoj slovenske knjižne ilustracije. — *NRazgl* 6. 4. 1979, št. 7, str. 205—206.
- 105
Damjan Prelovšek, Nekateri problemi raziskovanja arhitekture 19. stoletja. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 219—222.

Referat s simpozija Slovenska umetnost 19. stoletja, Radovljica 1978.

106

id., Plečnikov prispevek k dunajski secesiji. — *NRazgl* 9. 3. 1979, št. 5, str. 141.

107

Prešernovi nagrajenci: Vladimir Makuc, Ive Šubic: *TV-15*, 22. 2. 1979, št. 7, str. 7; *Večer* 8. 2. 1979, št. 32, str. 2 in 4–5; *Dnevnik* 8. 2. 1979, št. 37, str. 5; *Delo* 8. 2. 1979, št. 32, str. 8; *NRazgl* 9. 2. 1979, št. 3, str. 74–76.

108

Ksenija Rozman, Runkove vedute slovenskih krajev. — *ZUZ* 1978–1979, št. 14–15, str. 115–140: ilustr.

109

Vojan Rus, Možnosti marksistične estetike. — *Delo* 4. 10. 1979, št. 232, str. 14–15, 11. 10. 1979, št. 238, str. 8–9; 18. 10. 1979, št. 244, str. 18–19.

110

Ivan Sedej, Nekaj nepovezanih misli o likovni kritiki. — *TiP* 1979, št. 3, str. 379–381.

111

Nelida Silič, Drobec iz bogate primorske spomeniške zakladnice. Spomenik padlim v NOB v Dornberku. — *PrimN* 9. 11. 1979, št. 46, str. 8.

112

Marjetica Simoniti, Zlatarska in pasarska obrt v Slovenjem Gradcu. — *ZUZ* 1978–1979, št. 14–15, str. 199–210: ilustr.

113

Lojze Smasek, Slike na pročeljih. Cestna likovna umetnost in njene možnosti pri nas. — *Večer* 17. 8. 1979, št. 191, str. 6.

114

Ferdinand Serbelj, Katalog Cebejevih del. — *ZUZ* 1978–1979, št. 14–15, str. 81–114.

115

Čoro Škodlar, Nerodna zmeta strokovnjakov. — *Teleks* 16. 3. 1979, št. 11, str. 29–31: ilustr.
O portretu, ki so ga pripisovali Antonu Ažbetu.

116

Nace Šumi, Koroška umetnost v slovenskem okviru. — *Zbornik predavanj Koroški kulturni dnevi* 10, 1979, str. 17–21; povzetek še v *SlovV* 10. 8. 1979, št. 32, str. 7.

id., Likovna umetnost ob koncu 18. stoletja na Slovenskem. — *Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* 1979, str. 397–408.

118

id., Nekateri problemi preučevanja umetnosti 19. stoletja. — *ZUZ* 1978 do 1979, št. 14–15, str. 213–218.
Referat s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978.

119

Hanka Štular, O proizvodnji keramike v Sloveniji v 19. stoletju. — *ZUZ* 1978–1979, št. 14–15, str. 263 do 268: ilustr.
Referat s simpozija v Radovljici.

120

Jožica Teppey, Znamenite lekarniške freske. — *DL* 22. 2. 1979, št. 8, str. 40, priloga št. 130: ilustr.
Olimje

121

Ida Tomše, Iskalci opore v simbolizmu in abstrakciji. Slikarstvo. — *Delo* 26. 5. 1979, št. 121, str. 27.

122

Boris Vizintin, Učinkovito spraševanje o pomenu sodobne risbe. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 43–49 + 4–6: ilustr.

123

Sergej Vrišer, Baročne prižnice na slovenskem štajerskem. Poskus tipološke opredelitve. — *ZUZ* 1978–1979, št. 14–15, str. 11–36: ilustr.

124

id., Barok — neodtujljivi del naše kulturne dediščine. — *NRazgl* 9. 11. 1979, št. 21, str. 620.

125

id., Kritično o našem baroku. — *Večer* 20. 10. 1979, št. 246, str. 8.
Oboje o Pogovoru o baročni umetnotni na Slovenskem, Maribor 1979.

126

Marko Waltritsch, Na glavnem goriškem pokopališču odkrita grobnica — spomenik jugoslovanskim borcem. — *Pdk* 28. 10. 1979, št. 250, str. 1.

127

Dane Zajc, Bližine in razdalje med sliko in besedo. Esej. — *NRazgl* 12. 1. 1979, št. 1, str. 12–13.

- 128 Franc Zalar, Mlado slovensko kiparstvo. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 9—16+3—5: ilustr.
- 129 Fedja Zimić, Škandal ali »vsakdanjost«. Kako so likovno opremili novi beograjski hotel Intercontinental in kaj piše NIN. — *Delo* 5. 9. 1979, št. 207, str. 8.
- 130 Matija Žargi, Izdelki livarne na Dvoru pri Žužemberku. — *ZUZ* 1978—1979, str. 275—278: ilustr. Referat s simpozija Umetnost 19. stoletja na Slovenskem, Radovljica 1978.
- 131 Milan Železnik, Zlati oltarji na loškem ozemlju od 1690—1720. — *Loški razgledi* 26/1979, str. 45—54: ilustr.
- 132 Andreja Žigon, Stensko slikarstvo poznega 19. stoletja na Slovenskem. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 243—248: ilustr. Referat s simpozija v Radovljici.
- ARHITEKTURA, URBANIZEM**
- 133 Marko Apih, 2 hotela, 2 ideologiji. — *Informativni bilten Zavoda ŠRS za družbeno planiranje* 1979, št. 4/5, str. 39—43: ilustr.
- 134 Cene Avguštin, Oris zgodnovinsko-urbanističnega in arhitekturnega razvoja gorenjskih mest. — *Snovanja* 19. 6. 1979, št. 2, str. 21—24: ilustr.
- 135 id., Prostorski ambienti Škofje Loke v srednjem veku. — *Loški razgledi* 26/1979, str. 62—66: ilustr.
- 136 Roland Barthes, Semiologija in urbanizem. — *Problemi* 1979, št. 184/186, str. 280—285.
- 137 Tatjana Bregant, Arheološki prispevki k pojasnitvi stavbnega razvoja starega gradu nad Celjem. — *Zbornik predavanj Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* 15, 1979, str. 357—370.
- 138 Marko Cotič, Dileme sodobne arhitekture. — *NRazgl* 28. 9. 1979, št. 18, str. 518—519.
- 139 Pavle Gantar, Sociološko raziskovanje za potrebe mestnih prenov. — *AB* 1979, št. 43, str. 35—37.
- 140 Andrej Grögl, Ali res ne vemo, kaj naj bi postavili in s čim oživili Ljubljano pod gradom. — *Delo* 7. 11. 1979, št. 260, str. 7.
- 141 Slobodan Jovanović, Novosadska arhitekturna kronika. — *Sinteza* 1979 št. 45/46, str. 95.
- 142 Otmar Klipšteter, Novosti ljudje sprejemajo. — *Večer* 31. 5. 1979, št. 125, str. 2; 1. 6. 1979, št. 126, str. 2. Posvetovanje arhitektov o individualni stanovanjski gradnji, Maribor. O tem še: Okrogla miza, *Delo* 23. 6. 1979, št. 145, str. 22.
- 143 Katja Kreitmayer, Načrtovanje prenov v Ljubljani. — *AB* 1979, št. 43, str. 13.
- 144 Tine Kurent, Ob Kottmanovi analizi stiškega florisa. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 161—165: ilustr.
- 145 Janez Lajovic, Kraigherjeva ploščad. — *AB* 1979, št. 43, str. 22—23: ilustr.
- 146 id., Za dejavno arhitekturno kritiko. — *NRazgl* 23. 3. 1979, št. 6, str. 157—159. Cf. št. 288.
- 147 Janja Lap, Kje je zdaj arhitektovo mesto z njegovimi vizijami? Urejanje sosesk. — *Delo* 5. 5. 1979, št. 103, str. 23.
- 148 Janez Maček, Sodoben pristop k projektiranju sakralnih objektov in Slovenci. — *Cerkev* 1979, št. 7/8, str. 126—127.
- 149 Zoran Manević, Beograjska arhitekturna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 90—91: ilustr.
- 150 Milan Mihelič, Mednarodna avtomatska telefonska centrala v Ljubljani. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 51—55: ilustr.
- 151 Dušan Moškon, Ormož. — *AB* 1979, št. 43, str. 30—34; ilustr.

- 152 Braco Mušič, Načrtovalec o uresničenem. — *Večer* 5. 3. 1979, št. 53, str. 5.
- O urbanističnem snovanju Maribor—jug. 153
- Damjan Ovsec, Zale, kraj neslavnega spomina. — *AB* 1979, št. 43, str. 8—9: ilustr.
- 154 Antoneta Pasinovič, Arhitekturna dediščina kot sadika sodobnosti. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 75—78: ilustr.
- Analiza hotela Kaktus na Braču. 155
- Sergij Pelhan, Izgradnja gledališča v Novi Gorici. — *Primorska srečanja* 1979, št. 15, str. 173.
- 156 Jelka Pirkovič-Kocbek, Arhitektura: odnos med prakso in zgodovino. Merila in vrednote, ki vplivajo na naše arhitekturno snovanje. — *NRazgl* 12. 1. 1979, št. 1, str. 4—5.
- 157 ead., Urbanistično urejanje in izgradnja Maribora po letu 1945. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 29—42 + 5: ilustr.
- 158 Damjan Prelovšek, Arhitektonska obnova Ljubljane po potresu 1895. — *AB* 1979, št. 43, str. 16—17.
- 159 id., Zalujoče Zale. — *AB* 1979, št. 43, str. 4—7: ilustr.
- 160 Marlen Premšak, Staro v novem prijemu. Razgrnitev celjskega prostorskega plana. — *Večer* 4. 9. 1979, št. 206, str. 9: ilustr.
- 161 Edo Ravnikar, Objekt velikih možnosti. — *Dnevnik* 20. 10. 1979, št. 287, str. 12.
- O projektu kulturnega doma Ivan Cankar. 162
- Vojteh Ravnikar, Nekaj o peščevih površinah. — *AB* 1979, št. 43, str. 21.
- 163 id., Trgovina in pošta v Vremenskem Britofu. — *AB* 1979, št. 43, str. 29: ilustr.
- 164 Braco Rotar, Način gradnje. Materialistična teorija označevalne prak-
- se na področju gradnje. — *Problemi* 1979, št. 184/186, str. 115—136.
- 165 Ivan Simončič, Grad Turn pri Dragatušu. — *Kronika* 1979, št. 3, str. 155—157: ilustr.
- 166 Ivan Stopar, Rogaška Slatina. — *AB* 1979, št. 43, str. 24—26: ilustr. Cf. št. 219, 222.
- 167 Silva Šeruga, Ena najstarejših Mariborčank. Premalo poznamo preteklost starih mestnih hiš. — *Večer* 2. 8. 1979, št. 178, str. 5: ilustr.
- 168 ead., 90-letnica bivše moške kaznilnice v Mariboru. — *Večer* 3. 10. 1979, št. 231, str. 5: ilustr.
- 169 Čoro Škodlar, Grad kot sod brez dna. — *Delo* 27. 1. 1979, št. 22, str. 22+31.
- O ljubljanskem gradu. 170
- Rudi Štrukl, Semiologija Resljeve ceste. — *Problemi* 1979, št. 187, str. 50—51.
- 171 France Štukl, Loška meščanska arhitektura s posebnim ozikom na leseno gradivo in razmišljanje o njej. — *Loški razgledi* 26/1979, str. 55—61: ilustr.
- 172 Ciril Tavčar, Labirint naselij in prometni vrtinci. Nekaj misli o načinu urbanističnega načrtovanja mesta Ljubljane. — *Delo* 15. 6. 1979, št. 138, str. 7.
- 173 Vinko Torkar, Natečaju za idejno arhitektonsko rešitev kulturnega centra v Novi Gorici na rob. — *Primorska srečanja* 1979, št. 15, str. 144—150.
- 174 Janez Tušek, Kdaj bo konec nenačrtosti? Ljubljanski urbanistični labirint. — *Delo* 13. 1. 1979, št. 10, str. 24.
- 175 Borut Uršič, Romarska cerkev v Logu pri Vipavi. — *Goriški letnik* 6/1979, str. 313—331: ilustr.
- 176 Aleš Vodopivec, Nasilje in arhitektura ali nasilje arhitekture nad mestom. O krizi arhitekture današnjega časa. — *Mladina* 6. 12. 1979, št. 48, str. 4—5: ilustr.

- 177
Marko Vuk, Arhitektura kraške renesanse. Oris problematike. — *Goriški letnik* 6/1979, str. 289—312: ilustr.
- 178
Marjan Zadnikar, »Istrska skupina« romanske arhitekture v Sloveniji. — *Slovensko morje in zaledje* 1979, št. 2/3, str. 97—106: ilustr.
- 179
id., Rezultati najnovejših raziskav srednjeveške arhitekture. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 153—159: ilustr.
- 180
Janko Zlodre, Zapiski o ideoloških oblikah arhitekturne zavesti. — *CZKZ* 1979, št. 33/34, str. 133—158.
- 181
Andreja Zigon, Informacija o nekaterih revijah s področja arhitekture, urbanizma in oblikovanja (letnik 1979). — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 3/1979, str. 50—51.
- MUZEOLOGIJA
IN KONSERVATORSTVO**
- 182
Aleš Arih, Različno zanimanje po občinah. — *Večer* 12. 12. 1979, št. 288, str. 6.
O varstvu kulturne dediščine.
- 183
Ivan Bogovčič, Na rob restavratorskim akcijam po potresih leta 1976. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 99—108: ilustr.
- 184
id., Kmečke freske in rimski zid. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 237—242: ilustr.
V okolici Idrije.
- 185
id., Tesnjenje razpok v stenskih slikah s poliuretanskim kitom. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 199 do 204: ilustr.
- 186
Vesna Bučič, Društvo muzealcev Slovenije od leta 1839 do 1977. — *Argo* 1976—1978 (1979), str. 3—18, št. 15—17.
- 187
ead., Poročilo o delu Društva muzealcev Slovenije od leta 1972 do 1976. — *Argo* 1976—1978 (1979), št. 15—17, str. 51—55.
- 188
Marjeta Ciglencečki, Del antične dediščine rešen propada. — *Tednik* 22. 11. 1979, št. 45, str. 3.: ilustr.
- 189
ead., Poročilo o delu Pokrajinskega muzeja v Ptujju 1974—78. — *CZN* 1979, št. 1/2, str. 612—615.
- 190
Štefka Cobelj, Začetek muzejske sezone v Ptujju. — *Tednik* 19. 4. 1979, št. 15, str. 7; 26. 4. 1979, št. 16, str. 11; 10. 5. 1979, št. 17, str. 13.
O ptujskem muzeju še: Vlasta Koren, *Argo* 1976—1978 (1979), št. 15—17, str. 26—31; Marjan Šneberger, *Tednik* 26. 4. 1979, št. 16, str. 10.
- 191
Iva Curk-Mikl, Raziskovanje rimskih cest v okviru varstva spomenikov. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 63—65.
- 192
ead., Konservatorjeve misli ob kongresu klasične arheologije. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 233—235.
- 193
ead., Rimska mesta Jugoslavije kot konservatorski problem. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 55—61: ilustr.
- 194
ead., 30 let organiziranega varstva spomenikov v Jugoslaviji. — *Argo* 1976—1978 (1979), št. 15—17, str. 48 do 49.
- 195
Jože Dular, Trideset let Belokranjskega muzejskega društva v Metliki 1949—1979. — *ZC* 1979, št. 4, str. 617—621.
O Belokranjskem muzeju še: Ivan Zoran, *DL* 8. 11. 1979, št. 45, str. 36.
- 196
Vlasta Felc, Novi obrazi starih hiš. Staro mestno jedro Radovljice »revitalizirajmo«. — *Delo* 23. 11. 1979, št. 274, str. 9: ilustr.
- 197
Marjan Gregorič, Posavski muzej Brežice. — *CZN* 1979, št. 1/2, str. 588—590.
- 198
Peter Fister, Arhitekturna dediščina kot kriterij za identiteto in kontinuiteto v procesu oblikovanja okolja. — *AB* 1979, št. 43, str. 10—12: ilustr.
- 199
id., Izkušnje in naloge pri revitalizaciji (prenovi) spomeniško po-

- membnih mestnih in vaških jeder. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 21—53: ilustr. 200
- Helena Grandovec, Ohraniti pomemben spomenik. Obnova cerkve v Jeruzalemu. — *Večer* 24. 10. 1979, št. 249, str. 6: ilustr. 201
- Dinko Gregorin, Uresničevanje ustave na področju naravne in kulturne dediščine. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 5—20. 202
- Sonja Hojer, Stare vrednote v sodobnem okolju / zap. Vitko Kogoj. — *PrimN* 9. 2. 1979, št. 7, str. 9. 203
- Jure Kobe, Živeti z dediščino. — *AB* 1979, št. 43, str. 3. 204
- Vera Kolšek, Pokrajinski muzej v Celju. — *CNZ* 1979, št. 1/2, str. 593 do 598: ilustr. 205
- Karmen Lazar, Kako obnoviti zgodovinske spomenike kulture. Katastrofalni potres v Črni gori ni prizanesel niti kulturni dediščini. — *Večer* 12. 5. 1979, št. 109, str. 8: ilustr. 206
- O tem še: Ivan Sedej, *Dnevnik* 1. 6. 1979, št. 147, str. 5; 2. 6. 1979, št. 148, str. 5; Stojan Žitko, *Delo* 11. 8. 1979, št. 186, str. 21: ilustr. 207
- Peter Mali, Uporaba utrjevalnih in impregnacijskih sredstev v restavraciji. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 225—231: ilustr. 208
- Drago Medved, Nesreča od davna. Velika škoda v Marijini cerkvi. — *NoviT* 8. 2. 1979, št. 5, str. 7: ilustr. Celje. 209
- Janez Mikuž, Zavod za spomeniško varstvo Maribor / zap. Nevenka Dobljekar. — *Tednik* 12. 7. 1979, št. 26, str. 5: ilustr. 210
- Alenka Molek, Kulturna dediščina: kaj, zakaj, kako varovati. — *AB* 1979, št. 43, str. 28. 211
- Dragica Mordej, Naporavnan dolg Ljubljani. — *7D* 25. 10. 1979, št. 43, str. 8—10: ilustr. 212
- O Kozlerjevi hiši v Ljubljani. 213
- Marijan Novak, Zolč okrog galerije Tate. — *Delo* 7. 11. 1979, št. 260, str. 8: ilustr. 214
- Gregor Pečenko, Zaščita lesenih umetniških in etnoloških predmetov. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 231—232. 215
- Mirč Pestiček, Schiffrerjeva freska po delih. Restavratorski podvig v Celju. — *Večer* 23. 3. 1979, št. 68, str. 6. 216
- Peter Petru, K utemeljitvi posebnih priznanj Skupnosti muzejev Slovenije. — *Argo* 1976—1978 (1979), št. 15—17, str. 56—57. (Valvasorjeve nagrade: Sergej Vrišer, Miroslav Pahor, Anton Polenec, Boris Kuhar, Nada Sedlar, Jože Dular). 217
- id., Poročilo o dejavnosti skupnosti muzejev Slovenije 1974—75. — *Argo* 1976—1978 (1979), št. 15—17, str. 50 do 51. 218
- Damjan Prelovšek, Izhodišča za polihromacijo arhitekturnih spomenikov. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 179—187: ilustr. 219
- Branka Primc, Zvesti nareku časa. Obnavljanje fasad v starem Celju / zap. Zdenka Stopar. — *NoviT* 8. 11. 1979, št. 44, str. 9: ilustr. 220
- Miroslav Slana, Mariborska kulturna dediščina. Letos predvidevamo sodelovanje Zavoda za spomeniško varstvo s stanovanjsko skupnostjo. — *Dnevnik* 26. 1. 1979, št. 24, str. 5: ilustr. 221
- Ivan Stopar, Rogaška Slatina v luči spomeniškega varstva. — *AB* 1979, št. 43, str. 27: ilustr. Cf. št. 166, 222. 222
- Coro Skodlar, Konservatorski spodrsljaj porušil ubranost. Harmonično celoto starega dela Ljubljane razbija ponesrečeno obnovljeno levo krilo mestne hiše. — *Delo* 12. 1. 1979, št. 9, str. 8. 223
- Nataša Štupar-Šumi, Božičev (Attemsov) dvorec Vogrsko. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 189—198: ilustr. 224
- ead., Pokrito sprehajališče v Rogaški Slatini. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 215—224: ilustr. Cf. št. 166, 219.

- 223
ead., Rekonstrukcija romanske rotunde v Selu — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 173—177: ilustr.
- O tem še: Marjan Zadnikar, prav tam, str. 167—172.
- 224
Alojz Umek, Konservacija in tehnična dokumentacija kulturne dediščine v Pokrajinskem muzeju v Celju. — *Novit* 6. 9. 1979, št. 35 do 11. 10. 1979, št. 40: ilustr.
- 225
Marjan Vidmar, Muzeji in tretji svet. — *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 506—507.
- III. simpozij ICOMa v Londonu, maj 1979.
- 226
Sergej Vrišer, Med načrti in uresničevanji. — *Večer* 17. 4. 1979, št. 90, str. 6: ilustr.
- Pokrajinski muzej v Mariboru.
- 227
Marko Waltritsch, Koristen in bogato ilustriran vodič po gorskih pokrajinskih muzejih. — *Pdk* 11. 2. 1979, št. 35, str. 5.
- 228
id., Prostore nekdanjega gradu v Gradišču bi lahko usposobili za kulturni center. — *Pdk* 27. 5. 1979, št. 119, str. 6: ilustr.
- 229
Alfred Zeleznik, Mojster odkril mojstra. — *DL* 27. 12. 1979, št. 52, str. 28, pril. št. 149: ilustr.
- Viktor Povše odkriva freske v sevniškem gradu.
- 230
Milan Zeleznik, Kulturni spomeniki v sodobni družbi. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 65—67.
- 231
Andreja Žigon, Obnavljanje in ohranjanje stenskih slikarij druge polovice in poznega 19. stoletja. — *Varstvo spomenikov* 22/1979, str. 205—214: ilustr.
- 232
Salvator Žitko, Problematika obalnega muzealstva. — *Primorska srečanja* 1979, št. 14, str. 99—101.
10. srečanje primorskih muzealcev, Koper 1979.
- Polemika: *PrimN* 22. 3. 1979, št. 12, str. 9; 23. 3. 1979, št. 13, str. 22; *PrimN* 6. 4. 1979, št. 15, str. 9.
- LIKOVNE KOLONIJE**
- Borl** 233
Helena Grandovec, 11. slikarska kolonija na Borlu. — *Večer* 28. 8. 1979, št. 200, str. 6.
- Marjan Šneberger, *Tednik* 30. 8. 1979, št. 33, str. 7.
- Bovec** 234
VI. slikarska kolonija Rudija Kogejca: Peter Grum, *PrimN* 13. 7. 1979, št. 28, str. 8.
- Dobrna** 235
Marlen Premšak, Množičnost in strog kriterij. Ex tempore. — *Večer* 15. 9. 1979, št. 216, str. 8.
- Izlake** 236
Nande Razboršek, Ob petnajstletnici prve slovenske slikarske kolonije na Izlakah. — *Delo* 10. 2. 1979, št. 34, str. 29.
- Kapela** 237
Branko Žunec, Snovanja med kapelskimi goricami. — *Vestnik*, 2. 8. 1979, št. 29, str. 5.
- Kostanjevica** 238
Gema Hafner, Umetnost utrjuje sožitje sveta. — *Dialogi* 1979, št. 3, str. 188—189.
- Lendava** 239
Brigita Bavčar, 7. mednarodna razstava kolonije v Lendavi. — *Vestnik* 13. 12. 1979, št. 47, str. 5: ilustr.
- Novo mesto** 240
1. novomeški ex tempore: Ivan Zoran, *DL* 17. 5. 1979, št. 20, str. 7.
- 241
9. dolenska slikarska kolonija: Janez Mesesnel, *Delo* 12. 12. 1979, št. 288, str. 9; Andrej Pavlovec, *Dolenjski razgledi* 20. 12. 1979, št. 7 sn. 3, str. 111; Jože Splichal, *DL* 9. 8. 1979, št. 32, str. 7; Bojana Zokalj-Jesih, *TV—15* 16. 8. 1979, št. 32, str. 7.

Piran

242

14. slikarski ex tempore:

Marijan Tršar, *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 585; Franc Zalar, *Dnevnik* 15. 9. 1979, št. 252, str. 5; Marijan Zlobec, *Delo* 4. 9. 1979, št. 206, str. 8.

Ravne

234

Matjaž Počivalšek in Mustafa Walied, Upodobljen odnos do stroja in dela / zap. Franc Rotar. — *Večer* 3. 9. 1979, št. 205, str. 4.

Seča pri Portorožu

244

Forma viva:

Cvetka Guzej Sabadin, *PrimN* 14. 9. 1979, št. 38, str. 9; ead, *PrimN* 26. 10. 1979, št. 44, str. 8; Sonja Hojer, *NRazgl* 28. 12. 1979, št. 24, str. 712; Erik Lovko in Mirsad Begić / zap. Stana Zavavlav, *PrimN* 5. 10. 1979, št. 41, str. 9; ilustr.; Ljuban Omladič, *PDK* 6. 11. 1979, št. 257, str. 6.

Strmec

245

Likovna kolonija »Srečanje v Strmecu«:

Vojko Cunder, *PrimN* 24. 8. 1979, št. 35, str. 7; ilustr.; Ace Mermolja, *PDK* 12. 9. 1979, št. 210, str. 3.

Skofja Loka

246

Grohharjeva slikarska kolonija:

Manja Anderle, *Dnevnik*, 28. 6. 1979, št. 174, str. 5; Marija Volčjak, *Glas* 12. 6. 1979, št. 44, str. 6; ilustr.

Trebnje

247

XII. tabor likovnih samorastnikov:

Ivan Zoran, *DL* 28. 6. 1979, št. 26, str. 5; id., *DL* 19. 7. 1979, št. 29, str. 12.

Trst

248

Milko Bambič, Uspel ex tempore v Starem mestu. — *PDK* 16. 9. 1979, št. 214, str. 8.

Zreče

249

Drago Medved, Načrti niso pozabljeni. Zreška forma viva. — *NoviT* 23. 8. 1979, št. 33, str. 8.

RAZSTAVE**SKUPINSKE PO SLOVENIJI IN JUGOSLAVIJI**

250

Eva Gspan, Dokumentacija razstav od 1. 1. 1978 do 31. 12. 1979. — *Sinteza*, 1980, št. 50/52, str. 158—191.

Ajdovščina

251

Jure Mikuž, Razgibano likovno do-gajanje na Goriškem. — *NRazgl* 11. 5. 1979, št. 9, str. 269—270.

Pilonova galerija:

252

Pripadniki JLA, likovni umetniki. 30. 5.—3. 6. 1979 zlož. uv. Brane Kovič. Rec.: Maks Hožič, *PrimN* 8. 6. 1979, št. 24, str. 8.

Banja Luka

253

Zmago Jeraj, Zbirka Terzić. — *Večer* 6. 12. 1979, št. 28, str. 4.

Izložbeni salon Doma kulture:

254

IX. jesenji salon. Prisustvo fotografije u savremenoj umjetnosti. 20. 11.—10. 12. 1979, rk. uv. Azra Begić, Dušan Đokić, Irina Subotić, Zdenko Rus, Ješa Denegri.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 28. 12. 1979, št. 24, str. 720; Zmago Jeraj, *Večer* 1. 12. 1979, št. 279, str. 6; ilustr.

Beograd

255

Ješa Denegri, Beogradska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46 str. 89—90; ilustr.

256

Ješa Denegri, Novi slovenski slikarji. Vrsta slovenskih slikarjev se je predstavila v Beogradu. — *NRazgl* 26. 1. 1979, št. 2, str. 52—53.

Salon Muzeja savremene umjetnosti:

257

Grupa OHO, 1966-1971. 25. 1—13. 2. 1979.

Rec.: Fedja Zimić, *Delo* 26. 1. 1979, št. 21, str. 8.

Celje

258

Marlen Premšak, Celjska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 83—84; ilustr.

- Pokrajinski muzej: 259
Milena Moškon, Tlakovec z grbom Celjanov. Nov eksponat v Pokrajinskem muzeju. — *NoviT* 23. 8. 1979, št. 33, str. 8: ilustr.
- Likovni salon: 260
Podobe otrok v celjskem muzeju. 12.—19. 10. 1979, zlož. uv. Milena Moškon.
Rec.: Igor Gedrih, *NRazgl* 9. 11. 1979, št. 21, str. 622; id., *PD* 2. 11. 1979, št. 17, str. 12.
- Dubrovnik
Umjetnička galerija: 261
Novi oblici figuracije. 25. 7.—15. 9. 1979, rk. uv. Antun Karaman, Igor Zidić, Guido Quien.
Rec.: Bogdan Pogačnik, *Delo* 25. 8. 1979, št. 198, str. 23.
- Jesenice 262
Razstavna dejavnost na Jesenicah v preteklem letu. — *Železar* 25. 1. 1979, št. 3, str. 14.
- Franci Zagoričnik, Slapar-Zagoričnik-Kladnik. — *Železar* 5. 4. 1979, št. 13, str. 13.
- Kamnik
Razstavišče Veronika: 264
Naš srednjeveški denar. 8.—19. 2. 1979, zlož. uv. Albin Pogačnik.
Rec.: Andrej Rant, *NumV* 1979, št. 7, str. 224—225; *Glas* 13. 2. 1979, št. 12, str. 16.
- Rok Zelenko, Karel Zelenko, Sonja Rauter-Zelenko. 6.—17. 3. 1979, zlož. uv. Mirko Juteršek.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 9. 3. 1979, št. 57, str. 8.
- 266
Alojz Berlec, Tomaž Perko. 21.—30. 6. 1979, zlož. uv. Borut Rovšnik.
Rec.: Borut Rovšnik, *Kamniški občan* 9. 7. 1979, št. 12, str. 7: ilustr.
- 267
750 let Kamnika na malih grafikah. December 1979.
Rec.: Rajko Pavlovec, *Glas* 11. 12. 1979, št. 96, str. 11; id., *Dnevnik* 7. 12. 1979, št. 332, str. 5.
- Koper 268
Sonja Hojer, Likovna kronika slovenske obale. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 88—89: ilustr.
- Galerija Loža: 269
Trije z beneške ABA. Benčič, Mohorovič, Stojkov. September 1979, zlož. uv. Andrej Medved.
Rec.: Tomaž Gorenc, *Mladina* 18. 10. 1979 št. 41, str. 35: ilustr.
- Fotogalerija: 270
II. mednarodni bienale kombinirane fotografije Koštabona 1978. rk. uv. Aleksander Bassin.
Rec.: Cvetka Guzej-Sabadin, *PrimN* 5. 1. 1979, št. 2, str. 5.
- Kranj 271
Cene Avguštin, Gorenjska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 82—83: ilustr.
- 272
id., Likovno življenje na Gorenjskem v letu 1979. — *Snovanja* 13. 2. 1979, št. 1, str. 9—11.
- 273
Marko Jenšterle, Center za estetsko vzgojo — da ali ne?. — *Mladina* 8. 3. 1979, št. 9, str. 34: ilustr.
- Stebriščna dvorana v Mestni hiši: 274
Razstava likovnih del otrok s cerebralno paralizo. 23. 11.—20. 12. 1979. Zlož. uv. Cene Avguštin.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 14. 12. 1979, št. 97, str. 9.
- Mala galerija v Mestni hiši: 275
Prodajna razstava male grafike. 20. 12. 1978—23. 1. 1979.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 26. 1. 1979, št. 7, str. 10; id., *Delo* 31. 1. 1979, št. 25, str. 8.
- Labore: 277
Stane Jarm, Ive Subic. 25. 6.—9. 7. 1979, rk. uv. Cene Avguštin.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 22. 6. 1979, št. 47, str. 6.
- Ljubljana 277
Janez Mesesnel, Ljubljanska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 81—82.

Moderna galerija:

278
Breda Misja, Partizanska grafika in risba. Moderna galerija, Ljubljana 25. april—11. maja 1975. — *Argo* 1976—1978 (1979), št. 15—17, str. 32—33.

279
Zoran Kržišnik, Nerešen status likovnega dela. — *Delo* 3. 11. 1979, št. 257, str. 25.

Moderna galerija in njene usmeritve.

O tem še: Čoro Škodlar, *Delo* 10. 11. 1979, št. 263, str. 31.

280
Razstava sodobne beneške grafike. 16. 2.—4. 3. 1979. Prenos v Maribor, Umetnostna galerija 5. 4.—4. 5. 1979, rk. uv. Giorgio Trentin (odlomek objavljen v *NRazgl* 23. 2. 1979, št. 4, str. 119).

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 28. 2. 1979, št. 49, str. 10; Franc Zalar, *Dnevnik* 3. 3. 1979, št. 60, str. 5; Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 4. 5. 1979, št. 102, str. 6; ilustr.

281
Curk, Vrščaj. 22. 2.—5. 3. 1979, rk. uv. Mirko Juteršek, Aleksander Bassin.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 28. 2. 1979, št. 57, str. 5; Aleksander Bassin, *NRazgl* 6. 7. 1979, št. 13, str. 394.

282
Slovenska likovna umetnost 1945—1978. 22. 3.—6. 5. 1979, rk. v 3 knjigah, uv. Zoran Kržišnik, Nace Sumi, Jure Mikuž, Tomaž Brejc, Marijan Tršar, Spelca Copic, Melita Stele-Možina, Stane Bernik.

Del razstave v novem likovnem razstavišču Rihard Jakopič — cf. št. 288.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 20. 4. 1979, št. 8, str. 232; Milan Dekleva, *Dnevnik* 4. 5. 1979, št. 119, str. 5; Marjetica Gregorčič, *Večer* 23. 3. 1979, št. 68, str. 2; Darinka Kladnik, *Dnevnik* 26. 4. 1979, št. 114, str. 5; Manca Košir, *7D* 17. 5. 1979, št. 20, str. 22—23; Peter Krečič, *NRazgl* 25. 5. 1979, št. 10, str. 294; Zoran Kržišnik, *Dnevnik* 1. 4. 1979, št. 89, str. 5; id., *NRazgl* 6. 4. 1979, št. 7, str. 200; Jernej Novak, *Dnevnik* 16. 3. 1979, št. 73, str. 5; Damjan Ovsec, *Mladina* 29. 3. 1979, št. 12, str. 5; Bogdan Pogačnik, *Delo* 16. 3. 1979, št. 63, str. 9; Marlen Premšak, *Večer* 31. 3. 1979, št. 76, str. 4; Dimitrij Rupel, *Teleks* 30. 3.

1979, št. 13, str. 13; Ivan Sedej, *Dnevnik* 18. 4. 1979, št. 106, str. 5; id., *Dnevnik* 19. 4. 1979, št. 107, str. 5; Nelida Silič, *PrimN* 20. 4. 1979, št. 17, str. 8 (delež primorskih likovnikov); Franc Udovič, *PDK* 23. 3. 1979, št. 69, str. 6; Igor Zabel, *Mladina* 17. 5. 1979, št. 19, str. 294; Franc Zalar, *Dnevnik* 25. 4. 1979, št. 113, 26. 4. 1979, št. 114, str. 5, 27. 4. 1979, št. 115, str. 4; Marijan Zlobec, *Delo* 9. 11. 1979, št. 262, str. 8; Ivan Zoran, *DL* 19. 4. 1979, št. 16, str. 9 (dolenjski delež).

Polemika *Kaj nam pove in česa ne pove razstava Slovenska likovna umetnost*: Lev Menaše, *Delo*, 29. 3. 1979, št. 74, str. 8; Tomaž Brejc in Marijan Tršar, *Delo* 7. 4. 1979, št. 81 (!82), str. 37; Janez Lenassi, *Delo* 12. 4. 1980, št. 87, str. 31; Jure Mikuž, *Delo* 14. 4. 1979, št. 88, str. 33; Zoran Kržišnik, *Delo* 19. 4. 1980, št. 93, str. 18; Dore Klemenčič Maj, *Delo* 5. 5. 1979, št. 103, str. 29; Zoran Kržišnik in Jure Mikuž, *Delo* 12. 5. 1979, št. 109, str. 37; Dore Klemenčič Maj, *Delo* 16. 6. 1979, št. 138 (!139), str. 27, prav tam Izjava šestnajstih likovnih umetnikov; Marjan Remec in Barbara Zupančič, *Delo* 30. 6. 1979, št. 151, str. 27; *Delo* 14. 7. 1979, št. 162, str. 16 + 27 (pripravljalni odbor, delavski svet Moderne galerije, Gorazd Šefran); *Delo* 15. 9. 1979, št. 216, str. 27 (podpisanih 25 umetnikov); Jernej Stante, *Delo* 13. 10. 1979, št. 240, str. 27.

Cf. št. 311.

283

13. *Mednarodni bienale grafike*. 8. 6.—23. 9. 1979, rk. uv. Jure Mikuž. Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 13. 8. 1979, št. 16, str. 460; Stane Bernik, *Delo* 14. 6. 1979, št. 137, str. 8; Igor Gedrih, *PD* 22. 6. 1979, št. 11, str. 13; ilustr., Andrej Jemec, *Delo* 21. 6. 1979, št. 143, str. 9; *Delo* 23. 6. 1979, št. 145, str. 28 (anketa: Zvest Apollonio, Cene Avgustin, Meta Gabršek-Prošenc, Jože Horvat-Jaki, Stane Jagodič, Marko Kravos, Peter Krečič, Lev Menaše, Janez Mesesnel, Iztok Premrov, Gorazd Šefran, Marija Tršar, Edvard Zajec); Lev Menaše, *NRazgl* 31. 8. 1979, št. 16, str. 460; Bogdan Pogačnik, *Delo* 6. 6. 1979, št. 130, str. 9; (pogovor s predsednikom mednarodne žirije Ronaldom Alleyem); Marlen Premšak, *Večer* 19. 6. 1979, št. 141, str. 6. ilustr.; Miodrag Protić, *Delo*

9. 6. 1979, št. 133, str. 20; Dimitrij Rupel, *Teleks* 22. 6. 1979, št. 25, str. 11; Ivan Sedej, *Dnevnik* 23. 7. 1979, št. 169, str. 5; Snežna Šlamberger, *Dnevnik* 8. 6. 1979, št. 154, str. 5 (izjave članov žirije); Igor Zabel, *Mladina* 20. 9. 1979, št. 37, str. 38; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 7. 1979, št. 195, str. 5; Marijan Zlobec, *Delo* 31. 5. 1979, št. 125, str. 9; id., *Delo* 9. 6. 1979, št. 133, str. 6.
- Polemika *Zakaj se Jaki jezi?*: Jože Horvat, *Večer* 30. 6. 1979, št. 150, str. 8; odgovor *Moderne galerije v Ljubljani*, *Večer* 28. 7. 1979, št. 174, str. 8.
- 284
- 15 sodobnih makedonskih likovnih umetnikov*. 2.—18. 10. 1979, rk. uv. Viktorija Vasev-Dimeska.
- Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 591—592; Janez Mesesnel, *Delo* 9. 10. 1979, št. 236, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 16. 10. 1979, št. 283, str. 5.
- 285
- Dnevi Tbilisija in gruzinske kulture*. 8.—14. 10. 1979.
- Rec.: Mirko Juteršek, *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 602; Janez Mesesnel, *Delo* 10. 10. 1979, št. 237, str. 8.
- 286
- Razstava ameriškega slikarstva sedemdesetih let*. 17. 10.—4. 11. 1979, rk.
- Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 26. 10. 1979, št. 43, str. 13; ilustr.; Igor Zabel, *Mladina* 15. 11. 1979, št. 45, str. 36; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 6. 11. 1979, št. 303, str. 5.
- 287
- Pomembnejša imena sodobne španske umetnosti*. 13. 12. 1979—6. 1. 1980, rk.
- Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 28. 12. 1979, št. 52, str. 15; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 12. 1979, št. 351, str. 5.
- Likovno razstavišče Rihard Jakopič:
- 288
- Slovenska likovna umetnost 1945—1978*. Cf. št. 282.
- Rec.: Darinka Kladnik, *Dnevnik* 31. 3. 1979, št. 88, str. 15; Jelka Pirko-vič-Kocbek, *NRazgl* 8. 6. 1979, št. 11, str. 327—328; ead., *Dnevnik* 14. 4. 1979, št. 102, str. 5; Marlen Premšak, *Večer* 11. 4. 1979, št. 85, str. 6; Ivan Sedej, *Dnevnik* 7. 4. 1979, št. 95, str. 5; *SlovV* 23. 3. 1979, št. 12, str. 3.
- Polemika o kritiki in arhitekturi: Dušan Blagajne, *NRazgl* 6. 7. 1979, str. 391—392, št. 13; Aleš Vodopivec in Vladimir Mušič prav tam; Peter Krečič, *NRazgl* 20. 7. 1979, št. 14, str. 410—411; Dušan Blagajne, Vinko Torkar, Aleš Vodopivec, *NRazgl* 10. 8. 1979, št. 15, str. 439; Stane Bernik, *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 489; Peter Krečič prav tam, str. 490.
- Cf. št. 146.
- 289
- Bio 8. 8. bienale jugoslovanskega industrijskega oblikovanja*. 4. 10.—28. 10. 1979, rk.
- Rec.: Anketa Dela, *Delo* 13. 10. 1979, št. 240, str. 28 (Bernard Bernat, Biba Bertok, Marjan Gašperšič, Marijan Gnamuš, Peter Krečič, Saša Mächtig, Peter Petriček, Jernej Repovš, Peter Skalar, Anton Smrdelj, Peter Vogrič, Tomo Vran); Stane Bernik, *NRazgl* 23. 11. 1979, št. 22, str. 652 + 643; Tomaž Brejc, *Teleks* 19. 10. 1979, št. 42, str. 15; Miro Cetin in Nana Lesnika, *DEN* 13. 10. 1979, št. 41, str. 16; Milan Dekleva, *Dnevnik* 5. 10. 1979, št. 272, str. 5; Marjan Gnamuš, *DEN* 13. 10. 1979, št. 41, str. 16; ilustr.; Marlena Humek Pehani, *Večer* 3. 11. 1979, št. 257, str. 14; Branislav Nešović, *Delo* 5. 10. 1979, št. 233, str. 6; Ivan Sedej, *Dnevnik* 17. 10. 1979, št. 284, str. 5; 18. 10. 1979, št. 285, 20. 10. 1979, št. 287, str. 5.
- Narodna galerija:
- 290
- Polonca Vrhunc, Narodna galerija v letih 1977 in 1978*. — *ZUZ* 1978—1979, št. 14—15, str. 290—294.
- 291
- Snežna Šlamberger, Umetnina leta, Naša Narodna galerija je na dražbi v Münchnu odkupila dragocen gotski kip*. — *Dnevnik* 22. 11. 1979, št. 319, str. 5.
- O tem še: Marijan Zlobec, *Delo* 22. 11. 1979, št. 273, str. 8; ilustr.
- 292
- Faksimili iz grafične zbirke Albertina na Dunaju*. 9.—29. 1. 1979.
- Rec.: Igor Zabel, *Mladina* 8. 2. 1979, št. 5, str. 34; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 13. 1. 1979, št. 11, str. 5.
- 293
- Barvna grafika Nemške demokratične republike*. 1. 10.—4. 11. 1979, rk.

Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 12. 10. 1979, št. 41, str. 13; ilustr.; Igor Gedrih, *PD* 19. 10. 1979, št. 16, str. 12; Janez Mesesnel, *Delo* 6. 10. 1979, št. 234, str. 6; Jernej Novak, *Dnevnik* 2. 10. 1979, št. 269, str. 5; Igor Zabel, *Mladina* 1. 11. 1979, št. 43, str. 37.

294

Češka gotska umetnost od 14. do 16. stoletja. 14. 11. 1979—27. 1. 1980, rk.

Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 30. 11. 1979, št. 48, str. 13; Emilijan Cevc, *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 694; Igor Gedrih, *PD* 7. 12. 1979, št. 19, str. 12; Igor Zabel, *Mladina* 20. 12. 1979, št. 50, str. 34; ilustr.; Marijan Zlobec, *Delo* 14. 11. 1979, št. 266, str. 9.

295

Podobe otrok v preteklosti. 12. 12. 1979—25. 2. 1980, rk. uv. Ferdinand Serbelj.

Rec.: Snežna Šlamberger, *Dnevnik* 13. 12. 1979, št. 338, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 29. 12. 1979, št. 354, str. 5.

Mestna galerija:

296

II. bienale Intart. cf. leto 1978.

Rec.: Igor Zabel, *Mladina* 18. 1. 1979, št. 2, str. 32—33.

297

Društvo likovnih umetnikov — Zavesje. 12. 2.—8. 3. 1979, rk. uv. Janez Mesesnel.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 22. 2. 1979, št. 44, str. 8; Igor Zabel, *Mladina* 15. 3. 1979, št. 10, str. 35; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 2. 1979, št. 53, str. 5.

298

Dobitniki študentskih Prešernovih nagrad. Bječić, Meden, Waldegg, Vrdoljak, Tahir. rk. uv. Jože Brumen, Aleksander Bassin, Almira Brebec.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 21. 4. 1979, št. 109, str. 5.

299

Znanost-umetnost. Marjan Smerke, Jože Spacal, Slavko Tihec. 9. 5.—10. 6. 1979, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 19. 5. 1979, št. 119, str. 6; Sandi Sitar, *ŽiT* 1979, št. 6, str. 18—26; ilustr.; id., *Dnevnik* 18. 5. 1979, št. 133, str. 5; Franc Zupan, *Sodobnost* 1979, št. 8, 9, str. 919—920.

300

Nagrajenci reškega bienala mladih. Od 8. 8. 1979.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl*, 26. 10. 1979, št. 20, str. 585; Janez Mesesnel, *Delo* 31. 8. 1979, št. 203, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 18. 8. 1979, št. 224, str. 5.

Razstavljali: B. Jesih, H. Gvardjančič, D. Mojovič, I. Kuduz, D. Mileusnić, Z. Milić.

301

Deset srbskih umetnikov. Od 9. 10. 1979.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 23. 11. 1979, št. 22, str. 656; Janez Mesesnel, *Delo* 2. 11. 1979, št. 256, str. 7; Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 10. 1979, št. 293, str. 5.

302

Razstava DSLU poklonjenih del črni gori. November 1979, rk. uv. Ivan Sedej.

Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 23. 11. 1979, št. 47, str. 15; Janez Mesesnel, *Delo* 20. 11. 1979, št. 271, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 4. 12. 1979, št. 329, str. 5.

Arkade:

303

Švicarska fotografija od 1840 do danes. Od 26. 8. 1979.

Rec.: Mirko Kambič, *Delo* 27. 9. 1979, št. 226, str. 7; Snežana Šlamberger, *Dnevnik* 29. 8. 1979, št. 235, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 8. 9. 1978, št. 245, str. 5.

Galerija Labirint:

304

Keramika 78 Liboje. 17. 1.—17. 2. 1979.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 23. 3. 1979, št. 6, str. 169; Janez Mesesnel, *Delo* 23. 1. 1979, št. 18, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 1. 1979, št. 22, str. 5.

305

Kritiki izbirajo. 25. 4.—16. 5. 1979, rk. uv. Cene Avguštin (H. Marchel), Aleksander Bassin (J. Boljka), Stane Bernik (M. Pajk), Meta Gabršek-Prosenč (Z. Jeraj), Mirko Juteršek (J. Lenassi), Peter Krečič (M. Pajk), Andrej Medved (Z. Marušič), Jure Mikuž (J. Bernik), Iztok Premrov (B. Kovačič), Marijan Tršar (S. Celić), Franc Zalar (F. Peršin).

Rec.: Igor Zabel, *Mladina* 7. 6. 1979, št. 22, str. 38; ilustr.

Poslovni center Iskra:

306

Pero Mandič, Jože in Zlata Volarič. 20. 8.—7. 9. 1979.

Rec.: Alojz Boc, *Iskra* 25. 8. 1979, št. 32, str. 7; polemika: Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 8. 1979, št. 230, str. 5; Jože Volarič, *Dnevnik* 7. 9. 1979, št. 244, str. 5.

Bežigradska galerija:

307

Milena Gregorčič, Lovro Inkret. 30. 5.—20. 6. 1979, zlož. uv. Aleksander Bassin, Vilma Praprotnik.

Rec.: Tomaž Bole, *Mladina* 7. 6. 1979, št. 22, str. 38—39; ilustr.

308

Likovna prizadevanja na Gorenjskem. Grafika 16. 7.—4. 8. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin.

Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 24. 7. 1979, št. 56, str. 4; Janez Mesesnel, *Delo* 7. 8. 1979, št. 182, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 3. 8. 1979, št. 209, str. 5.

309

Bežigradska sekcija DSLU. 15. 10.—3. 11. 1979, rk. uv. Franc Zalar.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 3. 11. 1979, št. 300, str. 5.

Galerija SKUC:

310

Razstava slik Andraža Salamuna, Tuga Sušnika, Andreja Trobentarja. Od 21. 5. 1979.

Rec.: Lev Menaše, *Delo* 31. 5. 1979, št. 125, str. 8.

Galerija Emonska vrata:

311

V čast razstavi Slovenska likovna umetnost 1945—1978. Razstava Kiar Meško, Rudi Spanzel, Bard Iucundus. 29. 3.—13. 4. 1979, rk. uv. Lev Menaše.

Rec.: Milan Dekleva, *Dnevnik* 30. 3. 1979, št. 87, str. 5; Janez Mesesnel, *Delo* 10. 4. 1979, št. 84, str. 8; Marlen Premšak, *Večer* 4. 4. 1979, št. 79, str. 6.

Polemika *Spodbuda za novo vrednotenje likovne ustvarjalnosti: Zoran Kržišnik, Delo* 31. 3. 1979, št. 27, str. 6—7; Stane Jagodič, *Delo* 7. 4. 1979, št. 81 (182), str. 37; Janez Pirnat in Ivan Varl, *Delo* 14. 4. 1979, št. 88, str. 22 + 33; Alenka Lukman-Košir, *Delo* 21. 4. 1979, št. 94, str. 37.

Cf. št. 282.

Gospodarsko razstavišče:

312

Svedsko oblikovanje. Od 27. 6. 1979. Rec.: Mojca Arh, *Večer* 10. 7. 1979, št. 157, str. 6; Sonja Hribovšek, *Mladina* 13. 9. 1979, št. 36, str. 35; Niko Kralj, *Delo* 10. 7. 1979, št. 185, str. 6, 12. 7. 1979, št. 160, str. 5; Barbara Rupel, *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 492.

Pionirski dom:

313

Igor Zabel, *Otroški likovni izdelki in umetnost.* — *Mladina* 25. 1. 1979, št. 2, str. 34.

Maribor

314

Meta Gabršek-Prošenc, *Mariborska likovna kronika.* — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 84—86.

Umetnostna galerija:

315

25 let Umetnostne galerije. Pridobitve 1969—1979. September—oktober 1979, rk. uv. Maja Vetrih.

Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 4. 10. 1979, št. 232, str. 4; ead, *Mariborski tisk* 1979, št. 12, str. 22; ilustr.; Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 31. 7. 1979, št. 176, str. 6; ilustr.; Branko Rudolf, Bogo Teply, Maja Vetrih, *Večer* 7. 2. 1979, št. 31, str. 5; Gordana Spremo, *Večer* 21. 3. 1979, št. 66, str. 6; Maja Vetrih, *NRazgl* 12. 10. 1979, št. 19, str. 556; ead, *Večer* 4. 10. 1979, št. 232, 5. 10. 1979, št. 233, str. 4; Vili Vuk, *Večer* 8. 10. 1979, št. 235, str. 4.

Razstavni salon Rotovž:

316

Razstava slikarskih del osmih ustvarjalcev. Od 26. 1. 1979. Razstava še v Kranju, Novem mestu, Krškem in Slovenj Gradcu. Rk. uv. Ivan Sedej.

M. Berovič, I. Brišnik-Remec, M. Kokol, J. Kovačič, G. Medak, V. Pogačar, M. Remec, T. Zeleznik. Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 3. 2. 1979, št. 28, str. 4; Ivan Zoran, *DL* 8. 3. 1979, št. 10, str. 9.

317

Sedem berlinskih realistov. Od 29. 5. 1979.

Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 15. 6. 1979, št. 130, str. 6; ead, *NRazgl* 8. 6. 1979, št. 11, str. 345—346; Helena Grandovec, *Večer* 1. 6. 1979, št. 126, str. 6; Janez Mesesnel, *Delo* 5. 6. 1979, št. 129, str. 8.

Murska Sobota

Franc Obal, Prekmurska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 86—88.

Paviljon arh. F. Novaka:

4. jugoslovanski bienale male pastike. Od 22. 9. 1979, rk. uv. Aleksander Bassin.

Rec.: Aleksander Bassin, *Vestnik* 27. 9. 1979, št. 37, str. 5; Tomaž Brejce, *Teleks* 5. 10. 1979, št. 40, str. 13; Meta Gabršek-Prosenec, *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 584—585; Janez Mesesnel, *Delo* 2. 10. 1979, št. 230, str. 7; Franc Obal, *Vestnik* 20. 9. 1979, št. 36, str. 5; Marlen Premšak, *Večer* 24. 10. 1979, št. 249, str. 6; ilustr.; Ernest Ružič, *PDK* 7. 10. 1979, št. 232, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 9. 1979, št. 263, str. 5.

Nova Gorica

Jure Mikuž, Razgibano likovno dogajanje na Goriškem. — *NRazgl* 11. 5. 1979, št. 9, str. 269—270.

Galerija Meblo:

Lucijan Bratuž, Jure Cihlar, Franc Golob, Vladimir Klanjšček. Od 25. 4. 1979, zlož.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 4. 5. 1979, št. 102, str. 8.

Herman Gvardjančič, Zmago Jeraj, Boris Jesih, Bogoslav Kalaš, Franc Novinc. 26. 10.—10. 11. 1979, rk. uv. Zmago Jeraj.

Rec.: Milko Rener, *PDK* 7. 11. 1979, št. 258, str. 3.

Novo mesto

Dolenjska galerija:

Skupina Junij. 6.—27. 1979, zlož. uv. Stane Jagodič.

Rec.: Ivan Zorman, *DL* 15. 2. 1979, št. 7, str. 7; ilustr.

Piran

Mestna galerija

Razstava tapiserij. III. mednarodna razstava likovnih umetnic. Od 10. 3. 1979. Preneseno v Maribor, Razstavnici salon Rotovž od 30. 7. 1979. Rk. uv. Sonja Hojer.

Rec.: Sonja Hojer, *PrimN* 23. 3. 1979, št. 13, str. 8; ead, *NRazgl* 6. 4. 1979, št. 7, str. 214, Helena Gran-

dovec, *Večer* 1. 8. 1979, št. 177, str. 6; Janez Mesesnel, *Delo* 2. 8. 1979, št. 178, str. 6.

Jaka Jeraša, Tomaž Lunder, Razstava fotografij. November 1979. Rec.: Cvetka Guzej-Sabadin, *PrimN* 16. 11. 1979, št. 47, str. 9.

Radenci

Brigita Bavčar-Anzelc, Zdraviliška muzejska zbirka. — *Vestnik* 18. 10. 1979, št. 40, str. 5; ilustr.

Reka

Vanda Ekl, Kvarnerska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 94—96; ilustr.

Moderna galerija:

10. binale mladih. Julij-september 1979, rk.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 31. 8. 1979, št. 16, str. 470; Zora Stančič, *Mladina* 19. 7. 1979, št. 28 str. 33; ilustr.

Rogaška Slatina

Razstavnici salon:

Razstava likovnih del Prešernovih nagrajencev. 9. 3.—6. 4. 1979, zlož.

Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 22. 3. 1979, št. 67, str. 4.

Sarajevo

Muhamed Karamehmedović, Sarajevska likovna kronika. — *Sinteza* 1979 št. 45/46, str. 91—92.

Skopje

Viktorija Vasev-Dimeski, Skopska likovna kronika. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 92—94; ilustr.

Slovenj Gradec

Umetnostni paviljon:

Otroci za boljši svet. 21. 9.—17. 10. 1979, rk. uv. Tatjana Pregl, Tomaž Kržišnik, Peter Krečič, Lado Pengov.

Rec.: Tatjana Pregl, *Mladina* 8. 11. 1979, št. 44, str. 12; ead, *Večer* 29. 9. 1979, št. 228, str. 11; ead, *Delo* 15. 9. 1979, št. 216, str. 18; ead, *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 502;

Branko Sosič, *Delo* 10. 10. 1979, št. 237, str. 8; id., *Delo* 19. 10. 1979, št. 245, str. 9.

333

Mednarodna likovna razstava Za boljši svet. Oktober—december 1979, rk. uv. Aleksander Bassin, Stane Bernik.

Rec.: Stane Bernik, *Dnevnik* 5. 12. 1979, št. 330, str. 5; Tomislav Ivič, *Večer* 24. 10. 1979, št. 249, str. 2; Tomaž Brejc, *Teleks* 2. 11. 1979, št. 44, str. 13; ilustr.; Peter Krečič, *NRazgl* 14, 12. 1979, št. 23, str. 282—283; Ivan Praprotnik, *Delo* 25. 10. 1979, št. 250, str. 9; Marlen Premšak, *Večer* 17. 11. 1979, št. 269, str. 8; Ivan Sedej, *Dnevnik* 27. 11. 1979, št. 324, str. 5; Branko Sosič, *Delo* 10. 11. 1979, št. 263, str. 22.

Škofja Loka

Galerija na loškem gradu:

334

Marina Mihelič-Satler, Gorazd Satler. Februar 1979, zlož. uv. Andrej Pavlovec.

Rec.: Marija Volčjak, *Glas* 8. 3. 1979, št. 18, str. 5.

335

Vida Fakin, Jože Ciuha, Peter Adamič, Ive Subić. Maj 1979.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo*; Franc Zalar, *Dnevnik* 29. 5. 1979, št. 144, str. 5.

Šoštanj

336

Marlen Premšak, *Odslej v Šoštanju* stalna zbirka del Ivana Napotnika. *Večer* 25. 10. 1979, št. 250, str. 4.

Tacen

Šolski center RSNZ:

337

Razstava ilustracij Marlenke in Marije Stupica. 27. 3.—20. 4. 1979.

Rec.: Tatjana Pregl, *Delo* 30. 3. 1979, št. 75, str. 8.

Tržič

Paviljon NOB:

338

Skupina 77. 8. 2.—12. 3. 1979, zlož. B. Sinkovec, B. Povalej, A. Loc, I. Primožič.

Rec.: Helena Jelovčan, *Glas* 16. 2. 1979, št. 13, str. 6; ead., *Snovanja* 13. 2. 1979, št. 1, str. 7—9; ilustr.

Zagreb

Kabinet grafike JAZU:

339

VII. zagrebačka izložba jugoslaven-skog crteža. Maj—junij 1979, rk. Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 594.

Galerija Spektar:

340

Janez Vidic i Vlasta Tihec. 25. 4.—12. 5. 1979, rk.

Rec.: Maja Vetrih, *Dialogi* 1979, št. 7/8, str. 490—491; ilustr.

RAZSTAVE V TUJINI

Bologna

341

Arte fiera 79:

Olga Ratej, *Delo* 3. 8. 1979, št. 179, str. 6; Tinca Stegovec, *NRazgl* 10. 8. 1979, št. 15, str. 447.

Bratislava

342

Bienale ilustracij 1979:

Tatjana Pregl, *NRazgl* 9. 11. 1979, št. 21, str. 630—631; Marjan Zlobec, *Delo* 19. 10. 1979, št. 245, str. 8, popr., 24. 10. 1979, št. 249, str. 8.

Dunaj

343

Slovenski impresionisti in njihovi predhodniki:

Tomaž Brejc, *Teleks* 15. 6. 1979, št. 24, str. 24—25; Olga Ratej, *Delo* 26. 5. 1979, št. 121, str. 6; Marjan Sedmak, *Delo* 16. 5. 1979, št. 112, str. 10; Franc Šrmpf, *Večer* 30. 5. 1979, št. 124, str. 6; Jaka Stular, *Delo* 1. 6. 1979, št. 126, str. 8.

London

344

Iztok Durjava, London 1979. *Outsiderji.* — *Mladina* 10. 5. 1979, št. 18, str. 34; Damjan Ovsec, *Mladina* 31. 5. 1979, št. 21, str. 38—39; ilustr.

Opčine

345

Iztok Durjava, *Razstava slovenske partizanske grafike v Prosvetnem domu PD Tabor na Opčinah.* — *PDK* 15. 4. 1979, št. 85, str. 6.

Tokio

346
Drago Buvač, Mlada slovenska kiparja Mirjam Zupančič in Alojz Jerčič sta z razstavama v Tokiu in Osaki pritegnila pozornost kritikov. — *Delo* 11. 7. 1979, št. 159, str. 7.

Trst

347
Damjan Prelovšek, Vpliv Otta Wagnerja in njegovih učencev. Ob tržaški razstavi »Wagnerjeva šola 1894—1912«. — *Delo* 18. 7. 1979, št. 165, str. 7.

ZDA

348
Ksenija Rozman, Pompeji 79, Rufino Tamayo, Bernard Berenson. Tri spominske razstave v ZDA. — *NRazgl* 28. 9. 1979, št. 18, str. 536—537.

SAMOSTOJNE RAZSTAVE**ALJANČIČ, Marko**

349
Marko Aljančič. Kitajska srečanja. Kranj, Stebriščna dvorana v Mestni hiši 11. 12. 1979—2. 2. 1980, zlož. uv. Alenka Puhar.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 16. 1. 1979, št. 4, str. 5.

ANASTASOV, Rodoljub

350
Rodoljub Anastasov. Lj, Mala galerija 10. 7.—5. 8. 1979, rk. uv. Vladimir Veličkovski.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 20. 7. 1979, št. 167, str. 7; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 7. 1979, št. 199, str. 5.

BEM, Bojan

351
Bojan Bem. Lj, Mala galerija 7. 8.—2. 9. 1979, rk. uv. avtor.
Rec.: Lev Menaše, *Delo* 15. 8. 1979, št. 189, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 10. 8. 1979, št. 216, str. 5.

352
Bojan Bem. Koper, Meduza september 1979, zlož.
Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 10. 8. 1979, št. 15, str. 440—441.

BENČIČ, Boris

353
Boris Benčič. Koper, Loža avgust 1979.
Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 10. 8. 1979, št. 15, str. 440—441.

BENČIČ, Marjan

354
Marjan Benčič. Koper, Loža september 1979.
Rec.: Andrej Medved, *PrimN* 14. 9. 1979, št. 38, str. 9.

BERNIK, Janez

355
Janez Bernik. Radenci, Razstavni salon hotela Radin september 1979.
Rec.: Tatjana Pregl, *NRazgl* 12. 10. 1979, št. 19, str. 557.

BOLJKA, Janez

356
Janez Boljka. Ajdovščina, Pilonova galerija 5.—23. 12. 1979, zlož. uv. Marijan Tršar.
Rec.: Vojko Cuder, *PrimN* 21. 12. 1979, št. 52, str. 8: ilustr.

BOLTAR, France

357
France Boltar 1923—1978. Spominska razstava. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 7.—26. 9. 1979, Radovljica, Sivčeva hiša junij—julij 1979, rk. uv. Maruša in Cene Avguštin.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 28. 9. 1979, št. 77, str. 6; Maruša Avguštin, *Glas* 26. 6. 1979, št. 48, str. 5; Janez Mesesnel, *Delo* 26. 9. 1979, št. 225, str. 7; Marjan Tomšič, *PD* 13. 7. 1979, št. 12, str. 20.

BRANISELJ KRAJC, Milena

358
Milena Braniselj-Krajc. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 29. 6.—29. 7. 1979, zlož. uv. Vilma Praprotnik.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 685; Jerneja Nadrat, *Glas* 6. 6. 1979, št. 51, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 7. 7. 1979, št. 182, str. 5.

BRATOŽ, Remigij

359
še za leto 1978: Mbr, Mala galerija: Gema Hafner, *Dialogi* 1979, št. 1, str. 57—59.

- BRATUŠ, Lucijan 360
Lucijan Bratuš. Lj. Mala galerija 30. 10.—25. 11. 1979, rk. uv. Brane Kovič.
 Rec.: Igor Gedrih, *PD* 7. 12. 1979, št. 19, str. 12; Brane Kovič, *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 685; Janez Mesesnel, *Delo* 8. 11. 1979, št. 261, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 8. 11. 1979, št. 305, str. 5.
- BUIČ, Jagoda 361
Jagoda Buič. *Tapiserije 1968—79*. Lj. Likovno razstavišče Rihard Jakopič 17. 5.—10. 6. 1979, rk. uv. Zoran Kržišnik.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 492; Igor Gedrih, *PD* 22. 6. 1979, št. 11, str. 16; Manca Košir, *Teleks* 25. 5. 1979, št. 21, str. 14—17 (intervju); Janez Mesesnel, *Delo* 29. 5. 1979, št. 123, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 2. 6. 1979, št. 148, str. 5; Franc Zupan, *Sodobnost* 1979, št. 8/9, str. 919—925; *Večer* 30. 5. 1979, št. 124, str. 6.
- BURWITZ, Nils 362
Nils Burwitz. Lj. Mala galerija 2.—28. 10. 1979, rk. uv. Zoran Kržišnik.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 26. 10. 1979, št. 251, str. 8; Igor Zabel, *Mladina* 8. 11. 1979, št. 44, str. 38—39; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 12. 10. 1979, št. 279, str. 5.
- CAVDARBASHA, Agim 363
Agim Cavdarbasha. Lj. Mala galerija 17. 4.—13. 5. 1979, rk. uv. Equem Basha.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 6. 7. 1969, št. 13, str. 394; Janez Mesesnel, *Delo* 24. 4. 1979, št. 96, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 4. 5. 1979, št. 119, str. 5.
- CERAR, Marija 364
Marija Cerar. *Razstava fotografij*. Kranj, Klet v Prešernovi hiši 22. 8.—27. 9. 1979.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 13. 8. 1979, št. 69, str. 5; Janez Mesesnel, *Delo* 26. 9. 1979, št. 225, str. 7.
- CIUHA, Jože 365
 Milko Bambič, *Ciuhova grafika v Kulturnem domu (Trst)*. — *PDK* 20. 4. 1979, št. 89, str. 4; Milko Renner, *PDK* 12. 5. 1979, št. 106, str. 3.
- 366
 Jože Ciuha. Pariz, Jugoslovanski kulturni center 20. 3.—15. 4. 1979.
 Rec.: Marjeta Novak, *Delo* 20. 4. 1979, št. 93, str. 10.
- CADEŽ, Dragica 367
Dragica Cadež, skulpture v lesu. Koper, Loža od 15. 3. 1979, Ajdovščina, Pilonova galerija, Kranj, Mestna hiša, Maribor, rk. uv. Marijan Tršar.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 21. 8. 1979, št. 66, str. 5; Maks Hožič, *PrimN* 20. 4. 1979, št. 17, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 31. 7. 1979, št. 206, str. 5.
- ČEMAŽAR, Lojze 368
Lojze Čemažar, Skofja Loka; Galerija na loškem gradu, februar 1979.
 Rec.: Andrej Pavlovec, *Glas* 9. 2. 1979, št. 11, str. 7; id., *Delo* 2. 2. 1979, št. 27, str. 8.
- CERNE, Peter 369
Peter Cerne. Krško, Galerija 11.—25. 5. 1979, zlož. uv. Ivan Sedej.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 5. 1979, št. 141, str. 5; Ivan Zoran, *DL* 17. 5. 1979, št. 20, str. 7.
- ČOBAL, Bogdan 370
Bogdan Čobal. Celje, Likovni salon 8.—24. 2. 1979, zlož. uv. Meta Gabršek-Prošenc. Prenos v Mbr, Razstavni salon Rotovž.
 Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 16. 2. 1979, št. 39, str. 6.
- DEMSAR, Tone 371
Tone Demšar. Lj, Labirint 4.—25. 10. 1979, zlož. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Lev Menaše, *NRazgl* 26. 10. 1979, št. 20, str. 585; Janez Mesesnel, *Delo* 12. 10. 1979, št. 239, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 18. 10. 1979, št. 285, str. 5.
- DIDEK, Zoran 372
Zoran Didek. Mbr, Avla, junij 1979.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 6. 6. 1979, št. 130, str. 8.

GATNIK, Kostja

373

Kostja Gatnik. Koper, Meduza september 1979, zlož. uv. Andrej Medved.

Rec.: Cvetka Guzej-Sabadin, *Prim. Novice* 31. 8. 1979, št. 36, str. 8; Andrej Medved, *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 684—685; Franc Zalar, *Dnevnik* 14. 9. 1979, št. 251, str. 5.

GNAMUŠ, Gustav

374

Gustav Gnamuš. Solkan, Galerija osnovne šole 26. 10.—20. 11. 1979, zlož. uv. Jure Mikuž.

Rec.: Andrej Medved, *Delo* 24. 10. 1979, št. 249, str. 8; id., *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 684.

GOLIJA, Bojan

375

Bojan Golija. Kranj, Galerija v Mestni hiši 8.—27. 6. 1979, zlož. uv. Breda Ilich-Klančnik. Nova Gorica, Galerija Meblo.

Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 15. 6. 1979, št. 138, str. 6; Dušan Mevlja, *Večer* 8. 11. 1979, št. 261, str. 4.

GOLOB, Zdenka

376

Zdenka Golob, Žalec, Savinov salon 24. 10.—3. 11. 1979.

Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 7. 11. 1979, št. 260, str. 6.

377

Lj, Labirint, še leto 1978: Tinca Stegovec, *Naša žena* 1979, št. 1, str. 23: ilustr.

GORJUP, Rudi

377

Rudi Gorjup. Kranj, Galerija v Mestni hiši 18. 5.—6. 6. 1979, rk. uv. Cene Avguštin.

Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 25. 5. 1979, št. 39, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 31. 5. 1979, št. 146, str. 5.

GORJUP, Tomaž

378

Tomaž Gorjup. Reka, Mali salon od 16. 3. 1979.

Rec.: Milan Zinaić, *NRazgl* 22. 6. 1979, št. 12, str. 371.

379

Tomaž Gorjup. Lj, Mala galerija 12. 6.—8. 7. 1979, Celje, Likovni salon, rk. uv. Zoran Kržišnik. Piran, Mestna galerija.

Rec.: Zoran Kržišnik, *NRazgl* 22. 6. 1979, št. 12, str. 361; Janez Mesesnel, *Delo* 27. 6. 1979, št. 148, str. 8; Marlen Premšak, *Večer* 2. 11. 1979, št. 256, str. 5; Marijan Tršar, *Sodobnost* 1979, št. 8/9, str. 919—925; id., *Večer* 3. 7. 1979, št. 152, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 27. 6. 1979, št. 173, str. 7.

GOSTINČAR, Tomaž

380

Tomaž Gostinčar. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 6. 4.—3. 5. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 5. 5. 1979, št. 103, str. 6.

GRČKO, Slavko

381

Slavko Grčko, grafike. Lj, *Ars* 14. 5.—14. 6. 1979.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 18. 5. 1979, št. 114, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 5. 1979, št. 134, str. 5.

GUNDEJ, Milan

382

Razstava kserografij Milana Gundēja. Koper, Meduza od 13. 4. 1979.

Rec.: Tomaž Gorenc, *Mladina* 26. 4. 1979, št. 16/17, str. 24: ilustr.

GVARDJANČIČ, Herman

383

Herman Gvardjančič. Škofja Loka, Galerija loškega gradu, Bled, Festivalna dvorana od 27. 7. 1979.

Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 14. 8. 1979, št. 64, str. 5; Andrej Pavlovec, *Glas* 8. 5. 1979, št. 34, str. 5.

HERMAN, Anton

384

Anton Herman. Kranj, Mala galerija v Mestni hiši 7.—26. 9. 1979, zlož. uv. Mirko Juteršek.

Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 28. 9. 1979, št. 77, str. 6; Janez Mesesnel, *Delo* 26. 9. 1979, št. 225, str. 7.

HLEBŠ, Vinko

385

Vinko Hlebš, Kranj, Mala galerija v Mestni hiši 12. 10.—21. 11. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin.

Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 23. 10. 1979, št. 84, str. 5.

HOČEVAR, Leopold

386

Leopold Hočevar. Žalec, Savinov salon 18.—27. 1. 1979.

Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 23. 1. 1979, št. 18, str. 6.

HUZJAN, Zdenko

387

Zdenko Huzjan. Lj. Labirint 6.—27. 3. 1979, zlož. uv. Ivan Sedej.

Rec.: Brigita Bavčar-Anzelc, *Vestnik* 10. 5. 1979, št. 17, str. 5; ilustr.; Igor Zabel, *Mladina* 29. 3. 1979, št. 12, str. 33; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 14. 3. 1979, št. 71, str. 5.

JAGODIČ, Stane

388

Abstraktna videnja Staneta Jagodiča, Lj, Emonska vrata 25. 5.—6. 6. 1979, rk. uv. Peter Krečič. Idrija, Galerija.

Rec.: Tea Dominko, *PD* 8. 6. 1979, št. 10, str. 7; Lev Menaše, *NRazgl* 20. 7. 1979, št. 14, str. 412; Mirko Juteršek, *NRazgl* 12. 1. 1979, št. 1, str. 15; Sandi Šitar, *Dnevnik* 30. 10. 1979, št. 297, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 7. 6. 1979, št. 153, str. 5.

JAKAC, Božidar

389

Božidar Jakac. Jubilejna razstava ob 80-letnici. Lj, Likovno razstavišče Rihard Jakopič 19. 7.—16. 9. 1979, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Milček Komelj, *Delo* 29. 9. 1979, št. 228, str. 19; Dimitrij Rupel, *Teleks* 10. 8. 1979, št. 32, str. 13; Snežna Šlamberger, *Dnevnik* 20. 7. 1979, št. 195, str. 5.

390

Božidar Jakac. Velenje, Galerija 5. 10.—5. 11. 1979, rk. uv. Bogdan Pogačnik. Slovenj gradec, Umetnostni paviljon, Celovec.

Rec.: Luc Menaše, *NRazgl* 22. 6. 1979, št. 12, str. 371; Bogdan Pogačnik, *Delo* 13. 6. 1979, št. 135 (1136), str. 8; Marlen Premšak, *Večer* 14. 6. 1979, št. 137, str. 4; ead, *Večer* 23. 10. 1979, št. 248, str. 6.

JAKOB, Karel

391

Se o retrospektivi v Murski Soboti v letu 1978 in prenos v Lj, Mestna galerija 19. 1.—6. 2. 1979, rk.

Rec.: Ivo Antič, *Dialogi* 1979, št. 5, str. 314—315; Aleksander Bassin, *NRazgl* 12. 1. 1979, št. 1, str. 16; Janez Mesesnel, *Delo* 6. 2. 1979, št. 30, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 10. 2. 1979, št. 39, str. 5.

JERAJ, Zmago

392

Zmago Jeraj. Koper, Meduza, julij 1979, Mrb, *Ars* 2, 26. 10.—26. 11. 1979.

Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 30. 10. 1979, št. 254, str. 10; ead, *Večer* 16. 11. 1979, št. 268, str. 6; Andrej Medved, *NRazgl* 10. 8. 1979, št. 15, str. 440.

JERNEJEC, Mladen

393

Mladen Jernejec. Lj. *SKUC* 26. 3.—9. 4. 1979.

Rec.: Lev Menaše, *Delo* 4. 4. 1979, št. 78 (179), str. 8.

KALAJDŽISKI, Goce

394

Goce Kalajdžiski. Velenje, Galerija Kulturnega centra 30. 3.—18. 4. 1979, rk. uv. Bogdan Pogačnik.

Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 7. 4. 1979, št. 82, str. 8; Manja Anderle, *Dnevnik* 13. 1. 1979, št. 11, str. 5.

KAPOR, Momo

395

Momo Kapor. Lj. Labirint 7.—21. 2. 1979, Mbr, *Ars* 2 marec 1979, zlož.

Rec.: Tomaž Gorenc, *Mladina* 22. 2. 1979, št. 7, str. 32; ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 20. 2. 1979, št. 42, str. 8; Dušan Mevlja, *Večer* 20. 3. 1979, št. 65, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 17. 2. 1979, št. 46, str. 5.

KOBILICA, Ivana

396

Ivana Kobilica 1861—1926. Lj, Narodna galerija 24. 5.—2. 9. 1979, rk. uv. Anica Vevc, Polonca Vrhunc, Špelca Copič (odlomek v *NRazgl* 8. 6. 1979 št. 11, str. 333).

Rec.: Martin Casagrande Richter (= Bojan Štih), *Dnevnik* 4. 9. 1979, št. 241, str. 5; Anica Vevc, *Dnevnik* 1. 9. 1979, št. 238, str. 5; Meta Gabršek, *Večer* 27. 7. 1979, št. 173; Igor Gedrih, *PD* 8. 6. 1979, št. 10, str. 7; Manca Košir, *7D* 28. 6. 1979, št. 26, str. 26—27; Bogdan Pogačnik, *Delo* 13. 7. 1979, št. 161, str. 7; Dimitrij Rupel, *Teleks* 1. 6. 1979, št. 22, str. 11; ilustr.; Snežna Šlamberger, *Dnevnik* 24. 5. 1979, št. 139, str. 5; Igor Zabel, *Mladina* 2. 8. 1979, št. 30, str. 21; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 21. 6. 1979, št. 167, str. 5; Marijan Zlobec, *Delo* 14. 8. 1979, št. 188, str. 6; Asta Znidaršič, *Naša žena* št. 10, str. 28; Dušan Zeljez-

- nov, *Iskra* 8. 9. 1979, št. 34, str. 7; id, *PDK* 2. 9. 1979, št. 202, str. 5: ilustr.
- KOMEL, Silvester** 397
Janez Mesesnel, Na VI. večeru z muzami v Zemonu pri Vipavi je razstavil svoje slike Silvester Komel. — *Delo* 29. 6. 1979, št. 150, str. 8.
- KONJOVIĆ, Milan** 398
Milan Konjović. Lj, Likovno razstavišče Rihard Jakopič 14. 6.—8. 7. 1979, Mbr, Razstavni salon Rotovž, rk. uv. Meta Gabršek Prošenc, Zoran Kržišnik, Katarina Ambrožič. Rec.: Milan Dekleva, *Dnevnik* 16. 6. 1979, št. 162, str. 5; Meta Gabršek Prošenc, *Večer* 30. 3. 1979, št. 75, str. 6; ead, *Dialogi* 1979, št. 4, str. 347—349; Branko Jeranko, *NRazgl* 23. 3. 1979, št. 6, str. 178—179; Tanja Kremžar, *Večer* 16. 2. 1979, št. 39, str. 2; Janez Mesesnel, *Delo* 15. 3. 1979, št. 62, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 3. 7. 1979, št. 179, str. 5.
- KOPORC, Leon** 399
Leon Koporc. Lj, Bežigradska galerija 15.—24. 11. 1979, zlož. uv. Franc Zalar. Rec.: Igor Gedrih, *PD* 21. 12. 1979, št. 20, str. 12; Mateja Kos, *Mladina* 13. 12. 1979, št. 49, str. 35; ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 22. 11. 1979, št. 273, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 11. 1979, št. 321, str. 5
- KOROSEC, Josip** 400
Zalec. Savinov salon še leto 1978: Mirko Juteršek, *NRazgl* 9. 3. 1979, št. 5, str. 140—141; Marlen Premšak, *Večer* 6. 1. 1979, št. 4, str. 4.
- KOS, Ivan** 401
Akademski slikar Ivan Kos. Krško, Galerija 5.—19. 10. 1979, zlož. uv. Breda Ilich-Klančnik. Rec.: Ivan Zoran, *DL* 11. 10. 1979, št. 41, str. 7.
- KRANJEC, Miško** 402
Razstava fotografij Miška Kranjca. Lj, Ars 13. 8.—13. 9. 1979. Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 21. 8. 1979, št. 227, str. 5.
- KRŽISNIK, Tomaž** 403
Tomaž Kržišnik. Skofja Loka, Galerija na loškem gradu, december 1979. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 13. 12. 1979, št. 289, str. 9.
- KUDUZ, Ante** 404
Ante Kuduz, grafike. Lj, Labirint 27. 12. 1978—17. 1. 1979, zlož. uv. Vlado Bužančič. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 5. 1. 1979, št. 3, str. 10; Igor Zabel, *Mladina* 18. 1. 1979, št. 2, str. 35; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 6. 1. 1979, št. 4, str. 5.
- LANC, Aladin** 405
Aladin Lanc. Kamnik, Razstavišče Veronika 26. 4.—5. 5. 1979, zlož. uv. Mirko Juteršek. Rec.: Mira Jančar, *Dnevnik* 26. 5. 1979, št. 141, str. 5; ead, *Kamniški občan* 4. 6. 1979, št. 10, str. 5.
- LAVRENČIČ, Avgust** 406
Avgust Lavrenčič. Nova Gorica, Meblo 6.—21. 4. 1979, rk. uv. Marlen Premšak. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 19. 4. 1979, št. 92, str. 8; Marlen Premšak, *Večer* 3. 5. 1979, št. 101, str. 4; Franc Zalar, *Dnevnik* 31. 1. 1979, št. 29, str. 5.
- LICEN, Mira** 407
Mira Ličen. Piran, Mestna galerija, Mbr, Razstavni salon Portorož, rk. uv. Meta Gabršek Prošenc. Rec.: Cvetka Guzej-Sabadin, *Prim. Novice* 8. 6. 1979, št. 24, str. 9; Andrej Medved, *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 684.
- LUŽNIK, Pavle** 408
Pavle Lužnik. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 26. 10.—8. 11. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin. Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 23. 11. 1979, št. 92, str. 6.
- MAKUC, Vladimir** 409
Vladimir Makuc. Zalec, Savinov salon 8.—17. 2. 1979, zlož. uv. Iztok Premrov.

- Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 20. 2. 1979, št. 42, str. 6; *Teleks* 9. 2. 1979, št. 6, str. 15. (intervju).
- MARAŽ, Adrijana** 410
Adrijana Maraž. Kranj, Galerija v Tavčarjevi 43, rk. uv. Zoran Kržišnik.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 4. 1979, št. 112, str. 5.
- MATELIČ, Janez** 411
Janez Matelič. Koper, Meduza marec—april 1979, Solkan, Galerija osnovne šole 11. 6.—15. 7. 1979, zlož. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 6. 4. 1979, št. 7, str. 206.
- MAUROVIČ, Andrija** 412
Razstava originalnih stripov Andrije Mauroviča. — Mbr, Mali razstavnici salon Rotovž od 14. 5. 1979.
 Rec.: Ivo Antič, *Dialogi* 1979, št. 10, str. 639.
- MEDVESCEK, Pavel** 413
Pavel Medvešček, grafike. Ajdovščina, Pilonova galerija 10.—27. 5. 1979, zlož. uv. Ivan Sedej.
 Rec.: Lojze Bizjak, *Primorska srečanja* 1979, št. 14, str. 108; Maks Hožič, *PrimN* 18. 5. 1979, št. 21, str. 8.
- MERSI, Janez Jurij** 414
Baročni kipar Janez Jurij Mersi. Mbr, Pokrajinski muzej od 17. 9. 1979.
 Rec.: Ferdo Šerbelj, *Delo* 27. 10. 1979, št. 252, str. 25; Franc Zalar, *Dnevnik* 6. 10. 1979, št. 273, str. 5.
- MESARIČ, Franc** 415
Franc Mesarič. Mbr, Umetnostna galerija 7.—21. 9. 1979, rk. uv. Breda Ilich-Klančnik.
 Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 11. 9. 1979, št. 212, str. 6; Ernest Ružič, *PDK* 7. 10. 1979, št. 232, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 27. 9. 1979, št. 264, str. 5.
- MESKO, Kiar** 416
Lev Menaše, Ob razstavi Kiarja Meška na Vrhniki. — *NRazgl* 11. 5. 1979, št. 9, str. 270.
- MIHELIC, France** 417
Franc Mihelič. Lj. Mala galerija 27. 11.—23. 12. 1979, rk. uv. Nace Sumi.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 6. 12. 1979, št. 283, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 11. 12. 1979, št. 336, str. 5; *Teleks* 7. 12. 1979, št. 49, str. 14 (intervju).
- MIRNIK, Cveta** 418
Cveta Mirnik, Celje, Likovni salon 18.—31. 7. 1979, zlož. uv. Alenka Domjan. Mbr, Ars 2, oktober 1979.
 Rec.: Dušan Mevlja, *Večer* 12. 10. 1979, št. 239, str. 6.
- MOLE, Izidor** 419
Razstava malih fresk na lehnjavih ploščah. Mbr, Avla od 7. 11. 1979.
 Rec.: Dušan Mevlja, *Večer* 14. 11. 1979, št. 266, str. 6.
- MURTIČ, Edo** 420
Edo Murtič. Lj, Iskra poslovni center 28. 2.—24. 3. 1979, rk. uv. Igor Zidič.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 13. 3. 1979, št. 60, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 7. 3. 1979, št. 64, str. 5.
- MUSIC, Zoran** 421
Lojze Bizjak, Razstava Zorana Mušiča v palači Attems. Naš rojak razstavlja v Gorici. — *PrimN* 12. 1. 1979, št. 3, str. 8; Milko Rener, *PDK* 14. 1. 1979, št. 12, str. 5; ilustr.; Marijan Zlobec, *Delo* 13. 1. 1979, št. 10, str. 28.
- NEMEC, Negovan** 422
Negovan Nemeč. Nova Gorica, Meblo 22. 12. 1978—6. 1. 1979, rk. uv. Jure Mikuž.
 Rec.: Jure Mikuž, *PrimN* 1. 1. 1979, št. 1, str. 8.
- NOVINC, Franc** 423
Franc Novinc. Solkan, Galerija osnovne šole, Koper, Meduza, Kranj, Galerija v Mestni hiši 29. 6.—29. 7. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 6. 4. 1979, št. 7, str. 206; Janez Mesesnel, *Delo* 27. 9. 1979, št. 226, str. 6; Franc Novinc, *Glas* 10. 7. 1979, št. 52, str.

5; Franc Zalar, *Dnevnik* 6. 7. 1979, št. 181, str. 5; *Teleks* 9. 3. 1979, št. 10, str. 14 (intervju).

OLAK, Leobard
(=BARD IUCUNDUS)

424
Bard Iucundus. Celje, Likovni salon 28. 2.—18. 3. 1979, rk. uv. Meta Gabršek Prosenec.

Rec.: Alenka Domjan, *ToviT* 29. 3. 1979, št. 12, str. 8; Marlen Premšak, *Večer* 3. 3. 1979, št. 52, str. 4.

425
Janez Mesesnel, Razstava portretov slikarja Barda Iucundusa na novembrskem srečanju z muzami v Zemonu. — *Delo* 10. 11. 1979, št. 263, str. 6

OMERSA, Nikolaj

426
Janez Mesesnel, Ob razstavi obmorskih izrezov prof. N. Omerse na Zemonu pri Vipavi. — *Delo* 23. 2. 1979, št. 45, str. 8.

PAJK, Milan

427
Photo by Milan Pajk. Lj, Arkade od 26. 11. 1979.

Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 7. 12. 1979, št. 49, str. 13.

PALČIČ, Klavdij

428
Razstava grafika prof. Klavdija Palčiča. Celovec, Aula Slovenica 26. 3.—13. 4. 1979.

Rec.: *SlovV* 30. 3. 1979, št. 13, str. 3 (uvodni govor Zorana Kržišnika); Igor Zabel, *Mladina* 11. 1. 1979, št. 1, str. 34: ilustr. (še za razstavo v Labirintu 1. 1978).

PANDUR, Lajči

429
Lajči Pandur. Zalec, Savinov salon 21.—29. 12. 1979.

Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 26. 12. 1979, št. 300, str. 6.

PAVLETIČ-LORENČAK, Darinka

340
Darinka Pavletič-Lorenčak. Celje, Likovni salon 7.—23. 6. 1979.

Rec.: Drago Medved, *NoviT* 28. 6. 1979, št. 25, str. 8.

PEČARIČ, Herman

431
Retrospektivna razstava Hermana Pečariča. Piran, Mestna galerija ja-

nuar—februar 1979, rk. uv. Andrej Medved, Mirko Juteršek.

Rec.: Boris Jež, *Delo* 24. 1. 1979, št. 19, str. 11; Mirko Juteršek, *NRazgl* 9. 3. 1979, št. 5, str. 140—141; id., *Primorska srečanja* 1979 št. 13, str. 59—60; id., *PDK* 28. 1. 1979, št. 24, str. 6; Zdenka Lovec, *PrimN* 26. 1. 1979, št. 5, str. 9; Andrej Medved, *PrimN* 12. 1. 1979, št. 3, str. 9; Janez Mesesnel, *Delo* 15. 2. 1979, št. 38, str. 9; Lojze Perko, *Primorska srečanja* 1979, št. 16, str. 240; Franca Udovič, *PDK* 20. 1. 1979, št. 17, str. 2.

PEČARIČ, Silvij

432
Silvij Pečarič. Milje, Il Mandracchio, oktober 1979.

Rec.: Milko Bambič, *PDK* 12. 10. 1979, št. 236, str. 4; id., *PDK* 20. 5. 1979, št. 113, str. 5: ilustr.

PENGOV, Miša

433
Miša Pengov, Lj, Labirint 28. 3.—17. 4. 1979, zlož. uv. Mirko Juteršek. Rec.: Igor Zabel, *Mladina* 26. 4. 1979, št. 16/17, str. 46: ilustr.

PIRNAT, Janez

434
Istrski kamen. Lj, Preddverje Križank 20. 6.—30. 8. 1979, rk. Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 20. 7. 1979, št. 14, str. 412; Oto Bihalji Merin, *NRazgl* 28. 9. 1979, št. 18, str. 529; Janez Mesesnel, *Delo* 5. 7. 1979, št. 154, str. 6; Ivan Sedej, *Dnevnik* 28. 6. 1979, št. 174, str. 5.

POČIVAVŠEK, Matjaž

435
Matjaž Počivavšek, skulpture, Lj, SKUC 13.—28. 12. 1979. Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 21. 12. 1979, št. 51, str. 14—15; Juš Turk, *Dnevnik* 19. 12. 1979, št. 344, str. 5.

POLAJNAR, Albin

436
Albin Polajnar. Kranj, Galerija v Mestni hiši 25. 4.—16. 5. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin. Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 8. 5. 1979, št. 34, str. 5; Janez Mesesnel, *Delo* 5. 5. 1979, št. 103, str. 6.

PRIMOŽIČ, Tošo

437
Tošo Primožič. Mbr, Ars 2, maj 1979.

- Rec.: Dušan Mevlja, *Večer* 11. 5. 1979, št. 108, str. 6.
- PROTIĆ, Miodrag B.** 438
Miodrag B. Protić. Mbr, Umetnostna galerija 16. 11.—17. 12. 1979, rk. uv. Josip Depolo, Maja Vetric, Vlado Bužančić.
 Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 4. 12. 1979, št. 281, str. 6; Maja Vetric, *Večer* 27. 11. 1979, št. 227, str. 6.
- PUTRIH, Boštjan** 439
Boštjan Putrih, Celje, Likovni salon 25. 4.—18. 5. 1979, rk. uv. Aleksander Bassin.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 6. 7. 1979, št. 13, str. 394; Marlen Premšak, *Večer* 22. 5. 1979, št. 117, str. 6; ead, *7D* 10. 5. 1979, št. 19, str. 26—27; Franc Zalar, *Dnevnik* 9. 5. 1979, št. 124, str. 5.
- RAUTER-ZELENKO, Sonja** 440
 Janez Mesesnel, Na letošnjem V. večeru z muzami na Zemonu je razstavljala svojo keramiko kiparka Sonja Rauter-Zelenko. — *Delo* 25. 5. 1979, št. 117, str. 8.
- RAVNIK, Janez** 441
Janez Ravnik. Bled, Festivalna dvorana od 10. 8. 1979, Kranj, Galerija v Mestni hiši 28. 9.—11. 10. 1979 zlož. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 24. 8. 1979, št. 67, str. 5; Danica Dolenc, *Glas* 2. 10. 1979, št. 78, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 29. 8. 1979, št. 235, str. 5.
- RIJAVEC, Milan** 442
 Janez Mesesnel, Izbor iz slikarskega opusa Milana Rijavca na večeru z muzami na Zemonu. — *Delo* 20. 1. 1979, št. 16, str. 6.
- 443
Milan Rijavec. *Pregledna razstava del*. Novo mesto, Dolenjska galerija 7.—29. 6. 1979, rk. uv. Janez Mesesnel.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 13. 6. 1979, št. 135 (1136), str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 6. 1979, št. 165, str. 5; Ivan Zoran, *DL* 14. 6. 1979, št. 24, str. 9.
- ROGELJ, Albin** 444
Albin Rogelj. Lj, Mala galerija 4.—30. 9. 1979, rk. uv. Marijan Tršar.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 26. 6. 1979, št. 147, str. 8; id, *Delo* 7. 9. 1979, št. 209, str. 8; Marijan Tršar, *NRazgl* 28. 9. 1979, št. 18, str. 521; Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 9. 1979, št. 257, str. 5.
- ROTAR, France** 445
France Rotar. Lj, Mala galerija 15. 5.—10. 6. 1979, rk. uv. Marijan Tršar.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 22. 6. 1979, št. 12, str. 361; Janez Mesesnel, *Delo* 24. 5. 1979, št. 119 str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 5. 1979, št. 139, str. 5; Franc Zupan, *Sodobnost* 1979, št. 8/9, str. 919—925; *Teleks* 25. 5. 1979, št. 21, str. 12.
- ROTMAN, Janez** 446
Razstava likovnih del slikarja Janeza Rotmana. Mbr, Mala galerija Ivana Čobala od 24. 1. 1979, zlož. uv. Vladimir Gajšek.
 Rec.: Jože Curk, *Večer* 16. 2. 1979, št. 39, str. 6.
- RUS, Marija** 447
Marija Rus. Celje, Likovni salon 22. 3.—8. 4. 1979, rk. uv. Jure Mikuž.
 Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 29. 3. 1979, št. 74, str. 4.
- SAKSIDA, Rudolf** 448
 Milko Bambič, Presenetljiva Saksidova iznajdljivost na razstavi v Gregorčičevi dvorani (Trst). — *Pdk* 25. 2. 1979, št. 47, str. 6; Milko Renner, *Pdk* 23. 5. 1979, št. 115, str. 3.
- SCHMIDT, Matjaž** 449
Matjaž Schmidt, Lj. Bežigrajska galerija 13. 8.—1. 9. 1979, zlož. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 29. 8. 1979, št. 201, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 16. 8. 1979, št. 222, str. 5.
- SEDEJ, Maksim st.** 450
Maksim Sedej, olja. Krško, Galerija 1.—30. 6. 1979, rk. uv. Ivan Sedej.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 6. 1979, št. 172, str. 5.

SELJAK, Ivan

451

Janez Mesesnel, Novejši akvareli Ivana Seljaka Copicča na oktober-skem večeru z muzami na Zemonu. — *Delo* 30. 10. 1979, št. 254, str. 8.

SLANA, France

452

Janez Mesesnel, Ob razstavi akvarelov Franceta Slane na december-skem večeru z muzami na Zemonu. — *Delo* 28. 12. 1979, št. 302, str. 8.

SLAPAR, Nejc

453

Razstava del Nejča Slaparja. Tržič, Paviljon NOB 13. 4.—2. 5. 1979, zlož. uv. Janez Šter.

Rec.: Janez Šter, *Glas* 13. 4. 1979, št. 29, str. 5.

SLIVNIKER-BELANTIČ, Vida

454

Razstava del akademske slikarke Vide Slivnik-Belantič. Mbr, Razstavni salon Rotovž 9.—23. 1. 1979, rk. uv. Ivan Sedej.

Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 13. 1. 1979, št. 10, str. 4.

SMOLE, France

455

France Smole. Kranj, Mala galerija v Mestni hiši, zlož. uv. Cene Avguštin.

Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 12. 10. 1979, št. 81, str. 6; Danica Dolenc, *Glas* 2. 10. 1979, št. 78, str. 5.

STEGOVEC, Tinca

456

Janez Mesesnel, Tinca Stegovec z razstavo novih grafik na 4. večeru z muzami v Zemonu. — *Delo* 25. 4. 1979, št. 97, str. 8.

457

Tinca Stegovec. Lj, Labirint, november 1979, zlož. uv. Lev Menaše.

Rec.: Mateja Kos, *Mladina* 29. 11. 1979, št. 47, str. 35; Janez Mesesnel, *Delo* 3. 11. 1979, št. 257, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 10. 11. 1979, št. 307, str. 5; Asta Znidarčič, *Naša žena* 1979, št. 12, str. 6.

STIPLOVSEK, Franjo

458

Retrospektiva Franja Stiplovška. Brežice, Galerija Posavskega muze-

ja, junij 1979, Mbr, Razstavni salon Rotovž od 5. 9. 1979, rk. uv. Meta Gabršek-Prošenc.

Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Dialogi* 1979 št. 5, str. 315—318: ilustr.; Gema Hafner, *Večer* 20. 9. 1979, št. 220, str. 4; Milček Komelj, *NRazgl* 14. 9. 1979, št. 17, str. 488; Marlen Premšak, *Večer* 19. 7. 1979, št. 166, str. 4; Jožica Teppey, *DL* 11. 1. 1979, št. 1/2, str. 4; Franc Zalar, *Dnevnik* 12. 7. 1979, št. 187, str. 5.

STOJKO, Tone

459

Tone Stojko. Lj, Labirint 12. 9.—3. 10. 1979, zlož. uv. Darko Štrajn.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 22. 9. 1979, št. 259, str. 5.

SUHY, Branko

460

Branko Suhy. Novo mesto, Dolenjska galerija 9.—25. 11. 1979, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Jože Simčič, *DL* 15. 11. 1979, št. 46, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 28. 11. 1979, št. 325, str. 5.

SEFRAN, Gorazd

461

Gorazd Šefran. Lj, Mala galerija 20. 3.—15. 4. 1979, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 28. 3. 1979, št. 73, str. 8; Igor Zabel, *Mladina* 19. 4. 1979, št. 15, str. 41: ilustr.

SIBILA, Janez

462

Janez Sibila. Mbr, Ars 2, maj 1979, Lj, Bežigradska galerija 13. 9.—3. 10. 1979, zlož. uv. Maja Vetrih.

Rec.: Vanda Brvar, *Večer* 24. 5. 1979, št. 119, str. 4; Janez Mesesnel, *Delo* 18. 9. 1979, št. 218, str. 6.

SPANZEL, Rudi

463

Rudi Spanzel. Lj, Labirint, 6.—27. 6. 1979, rk. uv. Lev Menaše.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 21. 6. 1979, št. 143, str. 8.

STOVIČEK, Vladimir

464

Vladimir Stoviček, plakete, medalje, plastika. Brežice, Galerija Posavskega muzeja 7. 2.—4. 3. 1979, zlož. uv. Meta Gabršek-Prošenc.

- Rec.: Ida Tomše, *NRazgl* 23. 2. 1979, št. 4, str. 105; Ivan Zoran, *DL* 15. 2. 1979, št. 7, str. 7.
- SUTEJ, Miroslav** 465
Miroslav Sutej. Solkan, Galerija osnovne šole 20. 4.—25. 5. 1979.
 Rec.: Brane Kovič, *PrimN* 25. 5. 1979, št. 22, str. 8.
- ŠVARA, Deziderij** 466
 Milko Bambič, Švara v Občinski (Trst). — *PDK* 21. 10. 1979, št. 244, str. 7; ilustr.; Milko Renner, *Dan* 1979, št. 87, str. 13; *DEn* 6. 1. 1979, str. 9 (intervju).
- TIHEC, Slavko** 467
 Mbr, Umetnostna galerija še za leto 1978: Breda Ilich-Klančnik, *NRazgl* 26. 1. 1979, št. 2, str. 45.
- TOMAN, Veljko** 468
Veljko Toman. Zalec, Savinov salon, maj 1979.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 20. 4. 1979, št. 93, str. 10; Marlen Premšak, *Večer* 17. 5. 1979, št. 113, str. 4; Franc Zalar, *Dnevnik* 17. 5. 1979, št. 132, str. 5.
- TRSTENJAK-JOVIČIČ, Vera** 469
Vera Trstenjak-Jovičič. Kranj, Galerija v Mestni hiši 12. 1.—4. 2. 1979, zlož. uv. Aleksander Bassin.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 19. 1. 1979, št. 5, str. 5; ilustr.
- UNKOVSKA, Biljana** 470
Biljana Unkovska. Koper, Meduza od 3. 8. 1979, zlož. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Tomaž Gorenc, *Mladina* 6. 9. 1979, št. 35, str. 37; ilustr.; Andrej Medved, *NRazgl* 14. 12. 1979, št. 23, str. 684; Janez Mesesnel, *Delo* 23. 8. 1979, št. 195 (196), str. 6.
- VALVASSORI, Giorgio** 471
Giorgio Valvassori. Kranj, Galerija v Mestni hiši 22. 8.—6. 9. 1979, rk. za Ajdovščino, Kranj in Lj, uv. Brane Kovič.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 31. 8. 1979, št. 69, str. 5; Maks Hožič, *PrimN* 15. 6. 1979, št. 25, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 31. 8. 1979, št. 237, str. 5.
- ZAHARIAS, Aladar** 472
Aladar Zahariaš. Kranj, Galerija v Mestni hiši 12. 10.—8. 11. 1979, zlož. uv. Cene Avguštin. Rogaška Slatina, Razstavni salon 16. 8.—6. 9. 1979.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 19. 10. 1979, št. 83, str. 8; Helena Grandovec, *Večer* 14. 8. 1979, št. 183, str. 6.
- ZAJEC, Edvard** 473
Edvard Zajec. Kranj, Galerija v Mestni hiši 7.—27. 9. 1979, Koper, Piran, Novo mesto, rk. uv. Peter Krečič.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 28. 9. 1979, št. 77, str. 6; Andrej Medved, *NRazgl* 10. 8. 1979, št. 15, str. 441; Peter Krečič, *PDK* 17. 6. 1979, št. 137, str. 5; Branko Sosič, *Delo* 5. 10. 1979, št. 233, str. 7; Franc Udovič, *PDK* 27. 5. 1979, št. 119, str. 7.
- ZELENKO, Karel** 474
 Janez Mesesnel, Grafični listi Karla Zelenka na letošnjem sedmem večeru z muzami na Zemonu. — *Delo* 5. 9. 1979, št. 207, str. 9.
- ZELENKO, Rok** 475
Rok Zelenko. Lj. Ars 17. 4.—14. 5. 1979, Bled, Galerija Mladinska knjige od 15. 6. 1979, zlož. uv. Nina Pirnat.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 28. 4. 1979, št. 99, str. 6.
- ZULIAN, Boris** 476
Boris Zulian. Novo mesto, Dolenjska galerija 12. 10.—4. 11. 1979.
 Rec.: Milko Bambič, *PDK* 18. 10. 1979, št. 241, str. 4.
- ZUPET, Franc** 477
Franc Zupet-Krištof. Lj. Labirint 16. 8.—5. 9. 1979, zlož. uv. Lev Mešaša.
 Rec.: Ivan Mrak, *2000*, 1979, št. 1, str. 43—45; Franc Zalar, *Dnevnik* 25. 8. 1979, št. 231, str. 5.

BIOGRAFIJE

ANDERLE, Jiri

478

Bohumil Hrabal, Jiri Anderle. — *NRazgl* 9. 11. 1979, št. 21, str. 630.

479

Marijan Zlobec, Bienale na Hradčanih. — *Delo* 25. 7. 1979, št. 171, str. 6.

AUGUSTINČIČ, Antun

480

Nekrologi: *Naš čas* 18. 5. 1979, št. 19, str. 1; Božidar Jakac, *TV—15* 24. 5. 1979, št. 20, str. 15; Drago Medved, *NoviT* 17. 5. 1979, št. 19, str. 6; Srečko Niedorfer, *Večer* 12. 5. 1979, št. 109, str. 3; Matko Peič, *NRazgl* 22. 6. 1979, št. 12, str. 372; France Udovič, *Pdk* 11. 5. 1979, št. 105, str. 1; *Dnevnik* 11. 5. 1979, št. 126, str. 7; *Večer* 11. 5. 1979, št. 108, str. 16; Marijan Zlobec, *Delo* 11. 5. 1979, št. 108, str. 8.

BEER, Nikolaj

481

Moje slikarstvo so ljudje in krajina / zap. Brigita Bavčar Anzelc. — *Vestnik* 26. 4. 1979, št. 16, str. 5: ilustr.

BERČIČ, France

482

Pištola uporabnejša od čopiča / zap. Asja Matjaž. — *7D* 16. 8. 1979, št. 33, str. 16—17.

483

Udobje in šminka na slikarjevem platnu / zap. Andrej Pengov Bitenc. — *Mladina* 13. 9. 1979, št. 36, str. 6—9: ilustr.

BOLJKA, Janez

484

Iztok Premrov, Desetletje Boljkove figurlike. — *Sinteza* 1979, št. 45/46, str. 17—22+3+5: ilustr.

485

Marijan Zlobec, Spomenik hmeljarju. — *Delo* 20. 12. 1979, št. 295, str. 13.

V Žalcu.

BRANISELJ-KRAJČ, Milena

486

Oblikovalka štafetne palice: Asja Matjaž, *Večer* 14. 3. 1979, št. 60, str. 3; Živa Paulin, *Delo* 24. 3. 1979, št. 70, str. 29.

ČERNE, Peter

487

Sodobniki. — *Teleks* 23. 3. 1979, št. 12, str. 12: ilustr.

ČERNIGOJ, Avgust

488

Peter Krečič, kako se je iztekel čas konstruktivizma. — *Delo* 8. 3. 1979, št. 56, str. 8; id., Uvod v opus Avgusta Černigoja. — *Primorska srečanja* 1979, št. 16, str. 240—244.

GALIČ, Štefan

489

Ujet v svoj barvni svet / zap. Brigita Bavčar-Anzelc. — *Vestnik* 12. 4. 1979, št. 14, str. 5: ilustr.

JAKAC, Božidar

490

Ob 80-letnici: Milko Bambič, *Pdk* 22. 7. 1979, št. 167, str. 5; Iztok Durjava, *Borec* 1979, št. 11, str. 633—636; Igor Gedrih, *PD* 7. 9. 1979, št. 13, str. 6; *Teleks* 20. 7. 1979, št. 29, str. 16—17 (intervju); Milček Komelj, *DL* 12. 7. 1979, št. 28, str. 7; Stane Mikuz, *NRazgl* 28. 9. 1979, št. 18, str. 516; Bogdan Pogačnik, *Delo* 14. 7. 1979, št. 162, str. 21; Marlen Premšak, *Večer* 16. 6. 1979, št. 139, str. 5 + 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 14. 7. 1979, št. 189, str. 5; Dušan Željeznov, *Pdk* 22. 7. 1979, št. 167, str. 5 + 6.

KOS, Tine

491

Ob 85-letnici: Viktor Kojc, *Dnevnik* 27. 1. 1979, št. 25, str. 5; id., *Večer* 30. 1. 1979, št. 24, str. 6; Bogdan Pogačnik, *Delo* 1. 2. 1979, št. 26, str. 8.

Nekrologi:

492

Špelca Čopič, *NRazgl* 20. 4. 1979, št. 8, str. 231; Ivan Sedej, *Dnevnik* 11. 4. 1979, št. 99, str. 5; Melita Stele Možina, *Delo* 11. 4. 1979, št. 85, str. 8.

KRAŠOVEC, Metka

493

Sodobniki. — *Teleks* 16. 11. 1979, št. 46, str. 14.

MOLE, Izidor

494

Tinca Stegovec, Oživljanje umetnin. — *PD* 25. 5. 1979, št. 9, str. 6: ilustr.

- MUSIČ, Zoran 495
 Jakopičeva nagrada:
 Alenka Gerlovič, *Delo* 12. 5. 1979, št. 109, str. 26; Zoran Kržišnik, *PDK* 15. 4. 1979, št. 85, str. 647; id., *Delo* 10. 4. 1979, št. 84, str. 8; *PDK* 11. 4. 1979, št. 82, str. 3.
- OBLAK, Leobard 496
 Bard Iucundus: Akademija mi je dala le diplomu / zap. Marlen Premšak. — *7D* 8. 3. 1979, št. 10, str. 26—27.
- PERKO, Lojze 497
 Ob 70-letnici:
 Milan Dekleva, *Dnevnik* 21. 4. 1979, št. 109, str. 5; Mirko Juteršek, *N. Razgledi* 11. 5. 1979, št. 9, str. 269; Bogdan Pogačnik, *Delo* 24. 4. 1979, št. 96, str. 8; Dušan Željznov, *PDK* 3. 6. 1979, št. 125, str. 5 + 6.
- PILON, Veno 498
 Milko Bambič, Po sledovih življenja Vena Pilona... — *PDK* 30. 12. 1979, št. 301, str. 15 + 17.
- POTOKAR, Cita 499
 Sodobniki. — *Teleks* 20. 7. 1979, št. 29, str. 14.
- SAMBOLEC, Duba 500
 Marijan Zlobec, Ko se soočiš z realnostjo. — *Delo* 25. 1. 1979, št. 20, str. 9.
- SEDEJ, Maksim ml. 501
 Sodobniki. — *Teleks* 13. 4. 1979, št. 15, str. 14.
- SLANA, France 502
 Sodobniki. — *Teleks* 19. 1. 1979, št. 3, str. 10.
- Intervju / zap. Marlen Premšak. — *7D* 30. 8. 1979, št. 35, str. 12—13.
- SPACAL, Jože 504
 Sodobniki. — *Teleks* 14. 9. 1979, št. 37, str. 12.
- TIHEC, Slavko 505
 Sodobniki. — *Teleks* 19. 10. 1979, št. 42, str. 16.
- Manca Košir, O nizkem soncu in dolgih sencah. — *7D* 18. 10. 1979, št. 42, str. 20—21.
- VELICKOVIČ, Vlado 507
 Manca Košir, Požrešna zver povprečnost. Intervju. — *Teleks* 5. 10. 1979, št. 40, str. 16—19: ilustr.
- ZORKO, Janez 508
 Marjeta Novak, Montparnasse je njegov. — *Teleks* 16. 3. 1979, št. 11, str. 21—23.
 O njem še: Ivan Zoran, *Dolenjski razgledi* 8. 2. 1979, št. 5, sn. 3, str. 70—71: ilustr.; id., *DL* 18. 1. 1979, št. 3, str. 9.

**UMETNOSTNOZGODOVINSKA BIBLIOGRAFIJA
ZA LETO 1980**

**KNJIGE, PREVODI
IN OCENE**

- 1
Janez Bernik / ur. Zoran Kržišnik.
— Lj: Mladinska knjiga, 1980. —
287 str., 217 reprodukcij. — (So-
dobne likovne monografije).
- 2
Estetska vzgoja / Herbert Grün...
et al. — Lj: Univerzum, 1980. —
109 str., 9 str. pril.
- 3
Franc Habe, Predjama: grad in ja-
ma. — Postojna: Postojnska jama,
1980. — 43 str., 16 f. pril.
- 4
Arnold Hauser, Umetnost in druž-
ba / prev. Helena Menaše. — Lj:
Državna založba Slovenije, 1980. —
278 str.
- 5
Prevod dela: Kunst und Gesel-
schaft. Uvod Rastko Močnik.
- 6
Horvat Jože-Jaki / uv. Zoran Kr-
žišnik; bibliografija Ljerka Menaše.
— Velenje: Kulturni center »Ivan
Napotnik«, 1980. — 185 str.: ilustr.
Jaki / uv. Tone Svetina. — Čako-
vec: »Zrinski«, 1980. — XXVII, 298
str.
- 7
Andrej Hrausky, Krier: Stadtraum.
Urbanspace. — AB 1980, št. 46/47,
str. 38—39: ilustr.
- 8
id., Robert Krier v Ljubljani. —
AB 1980, št. 48/49, str. 21—23: ilustr.
- 9
Izbrana slovenska fotografija: ak-
tualni trenutek / ur. Jadranka Bo-
gataj. — Lj: Odbor za likovno de-
javnost pri ZKOS; Kabinet sloven-
ske fotografije, 1980. — 28 str.:
ilustr.
- 10
Peter Krečič, Avgust Černigoj: mo-
nografija. — Trst: Založništvo tr-
žaškega tiska, 1980. — 189 str.:
ilustr.
- 11
Rec.: Ješa Denegri, *Sinteza* 1980, št.
50/52, str. 122—123.
- 12
Luc Menaše, Trije leksikoni, slikar-
stvo in Slovenci. — *NRazgl* 22. 2.
1980, št. 4, str. 104—105.
- 13
Kindlers Malerei Lexikon, Zürich
1971
- 14
Die grosse Enzyklopädie der Male-
rei, Freiburg 1976—1978.
- 15
Petit Larousse de la Peinture, Pa-
riz 1979.
- 16
Janez Mikuž, Stolnica v Kopru. —
V Mbr: Obzorja. 1980. — 30 str.:
ilustr. — (Kulturni in naravni spo-
meniki Slovenije; 104).
- 17
Zdravko Mlinar, Urbanizacija, urba-
nizem in sociologija. — Lj: FSPN,
1978 /1980/. — 219, IV str.
- 18
Vladimir Mušič, Urbanizem — baj-
ke in resničnost: zapisi na robu
dvajsetletnega razvoja našega
prostorskega načrtovanja. — Lj: Can-
karjeva založba, 1980. — 374 str., 48
str. pril.
- 19
Rajko Pavlovec, Bohinj v miniatu-
rni knjižici. — *Glas* 9. 5. 1980, št. 36,
str. 9: ilustr.
- 20
Grafika Karolyja Andruska.
- 21
Slovenski impresionisti / izbor slik
in spremna beseda France Stele. —
2. izd. — Lj: Državna založba Slo-
venije, 1980. — 197 str.: ilustr.
- 22
Tihec: kronologija nekega nastaja-
nja / sprem. bes. Zoran Kržišnik.
— Mbr: Obzorja, 1980. — 129 str.,
4 f. pril.: ilustr.
- 23
Bes. v slov., angl., franc. in nem.

- 16
Andreja Žigon, Cerkev sv. Martina v Smartnem pri Litiji. — Mbr: Obzorja, 1980. — 30 str.: ilustr. — (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije; 106).
- ČLANKI**
SPLOŠNO, SLIKARSTVO,
KIPARSTVO, FOTOGRAFIJA,
OBLIKOVANJE
- 17
Ivo Antič, Kam greš, karikatura. — *Dnevnik* 10. 7. 1980, št. 187, str. 5.
O karikaturi še: Vladimir Gajšek, *Večer* 7. 6. 1980, št. 132, str. 8; Ciril Gale, *Mladina* 17. 4. 1980, št. 16, str. 28: ilustr.
- 18
Cene Avguštin, Amaterska likovnost — vzvod za premagovanje težav tehniziranega sveta / zap. Danica Zlebir. — *Glas* 19. 8. 1980, št. 63, str. 4.
- 19
Lenka Bajželj, Naložba, ki dolgoročno mora dati sadove. V Berlinu je bil kongres mednarodnega Design centra. — *Delo* 14. 6. 1980, št. 139, str. 26.
- 20
Aleksander Bassin, Figuralne zasnove v mlajšem slovenskem slikarstvu. — *NRazgl* 24. 4. 1980, št. 8, str. 232—233.
- 21
Vladimir Bonačić, Miroljub Cimerman in Dunja Donassy, Niz plakatov Palestina — odvzeta in zanikana domovina. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 91—96: ilustr.
- 22
Tomaž Brejc, Claude Monet in slovenski impresionisti. — *Sodobnost* 1980, št. 11, str. 1004—1021.
- 23
id., Iz zgodovine slikarstva na slovenski obali. Tiepolo pri nas. — *Primorska srečanja* 1980, št. 20, str. 86—92.
- 24
Vesna Bučič, Meščanske skrinje v Sloveniji II. — *ZUZ* 16/1980, str. 117—131: ilustr.
- 25
Milan Butina, Vloga telesa in fizičnega dela v likovni umetnosti. — *Sodobnost* 1980, št. 8/9, str. 823—833.
- 26
Anica Cevc, Freske Matthiasa von Görza v Marijini cerkvi v Zagorju pri Podčetrtku. — *ZUZ* 16/1980, str. 53—73: ilustr.
- 27
Emilijan Cevc, Deveti bienale tapisrije v Lausannu. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 123—125: ilustr.
- 28
id., Pokrajinske variante srednjeveške plastike na Slovenskem. — *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* 16, 1980, str. 201—206.
- 29
id., Tri starejše glave Janeza Krstnika na Slovenskem. — *Traditiones* 7—9/1978—1980, str. 31—47: ilustr.
- 30
Jure Cihlar, Negotova umetnikova eksistenca krepi občutek, da ga družba ne potrebuje. — *Delo* 4. 4. 1980, št. 80, str. 6.
Cf. št. 37, 55, 64, 72.
- 31
Bojan Djurić, III. colloquio internazionale sul mosaico antico, Ravenna. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 31.
- 32
Tit Doberšek, Kraljestvo za prestol. — *Delo* 5. 2. 1980, št. 29, str. 6.
O afriški umetnosti.
- 33
Iztok Durjava, Slovenska partizanska grafika in risba. — *Dialogi* 1980 št. 6, str. 377—378.
- 34
Aleš Erjavec, Analiza Garaudyjevih pogledov na umetnost. — *Anthropos* 1980, št. 1/2, str. 304—318, št. 4/6, str. 161—176.
- 35
Vladimir Gajšek, Umetnost in vrednotenje. — *Večer* 31. 5. 1980, št. 126, str. 8.
- 36
Bogo Grafenauer, Hinko Smrekar, »Slovenski zgodovinarji«. — *Kronika* 1980, št. 1, str. 10—13: ilustr.
- 37
Stane Jagodič, Prisotnost metafizike ob kritičnem manku. Pogovor o skupini Junij, o odmevih na mednarodno razstavo in o težavah, ki jih imajo samostojni likovni razstavljalci / zap. Branko Sosič. — *Delo* 1. 8. 1980, št. 178, str. 11.
O skupini Junij še: *Dnevnik* 30. 5. 1980, št. 147, str. 5.

- 38 Milček Komelj, Simbolizem in simbolika kot sestavini slovenskega impresionističnega in ekspresionističnega slikarstva. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 107—108.
- 39 Brane Kovič, Francoska in sovjetska fotografija 1900—1930. — *Ekran* 1980, št. 1, str. 33—35: ilustr.
- 40 Marko Kravos, Beneški likovniki. — *Dan* 1980, št. 93, str. 18—19: ilustr.
- 41 Peter Krečič, Je Iskrin design na odločilni prelomnici?. — *Delo* 15. 10. 1980, št. 242, str. 8.
- 42 id., Za sedaj le dobri vzorci. — *Obveščanje in odločanje* 1980, št. 1, str. 61.
O slovenskem političnem plakatu še: Vljako Krivokapič, prav tam, str. 54—57; Aleksander Levi, prav tam, str. 62—64; Nimani Shyqui, prav tam, str. 58—60; Aleksander Pajvančič, prav tam, str. 64—65.
- 43 Maja Krulc, Umetnostnozgodovinska bibliografija za leto 1975. — *ZUZ* 16/1980, str. 143—174.
- 44 Kvaliteta edino merilo. Pogovor z likovniki o likovni umetnosti /zap. Helena Grandovec. — *Večer* 24. 5. 1980, št. 120, str. 8.
Ivo Goisniker, Elvira Kostič, Jože Tisnikar, Slavko Kores.
- 45 Aleksander Levi, Formalna grafična analiza. — *Obveščanje in odločanje* 1980, št. 2, str. 23—33: ilustr.
O grafični obliki glasil organizacij združenega dela.
- 46 Saša Mächtig, ICSID in UNIDO: Interdesign Mexico 78. — *Sinteza* 1980 št. 47/49, str. 137.
- 47 id., Oblikovanje v osemdesetih letih. — *NRazgl* 30. 5. 1980, št. 10, str. 297.
- 48 Gorazd Makarovič, Pomen ljudske umetnosti v zavesti današnjega Slovenca. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 45—50: ilustr.
- 49 Luc Menaše, Vsake poceni sanje še niso škodljive. Poizkus odgovora na vprašanje: Kaj je to, kič?. — *Jana* 5. 3. 1980, št. 10, str. 32—33: ilustr.
- 50 Jure Mikuž, Narava-umetnik-družba: pojav, osmislitev in izživetje realizma. — *Problemi* 1980, št. 8/9, str. 76—80.
- 51 id., Slovenska likovna kritika 1950 do 1960. — *Sodobnost* 1980, št. 10, str. 934—947.
- 52 Rastko Močnik, Realismusstreit. — *Problemi* 1980, št. 8/9, str. 84—87: ilustr.
- 53 Jože Oblak, Nova spominska obeležja NOB v idrijski občini. — *PDK* 1980, št. 86, str. 7.
- 54 Drago Pahor, Štirim z bazoviške gmajne. — *JKol* 1980, str. 89—93: ilustr.
Milko Renar, Bazovica v slovenski umetnosti. — *PDK* 7. 9. 1980, št. 206, str. 11: ilustr.
- 55 Lajči Pandur in Vasilije Cetkovič, Umetnost na kredit. Svobodni umetniki in njihov položaj / zap. Smail Festić. — *7D* 3. 4. 1980, št. 14, str. 16—17: ilustr.
Cf. št. 30, 37, 64, 72.
- 56 Tomaž Pavšič, Spomeniki in spominske plošče osebam v občinah Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica, Sežana in Tolmin. — *Goriški letnik* 7/1980, str. 141—209: ilustr.
- 57 Vladimir Pezdirc, Nahrbtnik z zasilnim bivališčem. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 69—70: ilustr.
- 58 Marko Pogačnik: Skulptura za kulturni dom v Novi Gorici. — *AB* 1980, št. 47/49, str. 18—20: ilustr.
- 59 Vesna Popović: Oblikovanje v pogojih naravnih nesreč. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 126—130: ilustr.
- 60 Tatjana Pregl, Nagrajena slovenska ilustratorja. — *Otrok in knjiga* 1980, št. 10, str. 71—87: ilustr.
Marjan Manček in Marjan Amalietti.
- 61 ead., Povojna slovenska ilustrirana knjiga. — *Delo* 4. 12. 1980, str. 282 do 25. 12. 1980, št. 300 /vsak četrtek/.

- ead., Razvoj slovenske knjižne ilustracije. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 35—47+5+8: ilustr. 62
- Prešernove nagrade: Božidar Jakac; /sklad/: Tone Demšar, Stane Jagodič, Duba Sambolec, Vojteh Ravnikar: 63
- Tone Pavček, *DEn* 9. 2. 1980, št. 5, str. 10; id., *Večer* 8. 2. 1980, št. 32, str. 2+5 —6; *NRazgl* 8. 2. 1980, št. 3, str. 74—75;
- O demokratičnem evidentiranju: *Delo* 1. 3. 1980, št. 51, str. 20; Dušan Blagajne ml. in Aleš Vodopivec, *Delo* 15. 3. 1980, št. 63, str. 31.
- Gorenjske Prešernove nagrade: Herman Gvardjančič: Marija Volčjak, *Glas* 8. 2. 1980, št. 10, str. 7: ilustr. 63
- Jozo Puljizevič, Umetnik — berač ali bogatin? Iz žgočih pogovorov o kulturi. — *Delo* 5. 4. 1980, št. 81, str. 28—29. 64
- Cf. št. 30, 37, 55, 72.
- Arthur Pulos, Funkcionalnost popolne lepote. Pogovor s predsednikom mednarodne organizacije za industrijsko oblikovanje / zap. Bogdan Pogačnik. — *Delo* 23. 8. 1980, št. 197, str. 4. 65
- Milko Rener, Slovenski slikarji v goriških domovih. — *JKol* 1980, str. 66—67. 66
- Braco Rotar, Toponimije. Nekaj pripomb o slikarskem realizmu. — *Problemi* 1980, št. 8/9, str. 59—75: ilustr. 67
- Intervencija na III. mednarodnem kongresu psihoanalize, Milano 1980. 68
- Borut Rovšnik, Stilni razvoj ornameta na fasadah v Sloveniji. — *ZUZ* 16/1980, str. 25—51: ilustr. 69
- Dimitrij Rupel, Vprašanje sociologije umetnosti. — *Problemi* 1980, št. 1/2, str. 72—75. 70
- Vojan Rus, Delo, ustvarjalnost in umetnost. Prispevek ljubljanskega simpozija na temo »ustvarjalnost in človekov sveta«. — *Delo* 4. 9. 1980, št. 207, 11. 9. 1980, št. 213, str. 14. O tem še: Janez Lampič, *Delo* 6. 9. 1980, št. 209, str. 16 + 27. 71
- Nelida Silič-Nemec, Problematika povojnih javnih spomenikov na Primorskem. — *JKol* 1980, str. 156 do 167: ilustr. 72
- Slikanje ni konjiček niti obrtništvo na poslovni tok. Kako se mladi ljubljanski likovniki premalo, preveč ali pa sploh ne znajdejo, kadar iščejo streho zase oziroma za svoje slike in kipe / zap. Marjan Skumavc. — *Delo* 10. 6. 1980, št. 135, str. 13. 73
- Sodelovali: Marija Rus, Vasja Ulrich, Biljana Unkovska, Albin Ambrožič, Jaka Rozman, Stefan Balažič, Stane Jagodič. Cf. št. 30, 37, 55, 64. 74
- Tinca Stegovec, Humanizem kot navdih. Ob kongresu Mednarodnega biografskega centra v Amsterdamu. — *NRazgl* 21. 11. 1980, št. 22, str. 667—668. 75
- Strip: Enki Bilal, *Mladina* 13. 11. 1980, št. 46, str. 28—31; Claudio Bertieri, *Mladina* 13. 11. 1980, str. 46, str. 32—33; Miloš Ekar, *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 51—55+4—7: ilustr., Ciril Gale, *Mladina* 28. 8. 1980, št. 35, str. 24; id., *Mladina* 27. 3. 1980, št. 13, str. 37; id., *Mladina* 17. 4. 1980, št. 16, str. 29; ilustr., id., *Mladina* 30. 10. 1980, št. 44; id., *Mladina* 14. 2. 1980, št. 7, str. 38: ilustr., id., *Mladina* 11. 9. 1980, št. 37, str. 39; id., *Mladina* 24. 4. 1980, št. 17/18, str. 51; Helena Grandovec, *Večer* 19. 1. 1980, št. 15, str. 8: ilustr., Srečko Jovanović, *Mladina* 13. 11. 1980, št. 46, str. 24; Miroslav Slana, *Dnevnik* 5. 1. 1980, št. 3, str. 5. 76
- Hanka Stular, Secesijsko obrtno in industrijsko oblikovanje in uporaba umetnost na Slovenskem. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 100—104: ilustr. 77
- V teoriji je vse lepo, v praksi pa ne. — *Obveščanje in odločanje* 1980, št. 6, str. 37—45. 78
- Okrogla miza o vizualni podobi Ljubljane: Peter Krečič, Stane Bernik, Albin Vengust, Gregor Košak, Saša Mächtig, Jani Bavčer, Radenko Komljenović, Marjan Rožič, Vladimir Pezdirc, Milan Zeleznik. 79

77
Maja Vetrih, Elementov kvalitete bi lahko bilo več. Pogovor o likovni kulturi. — *Večer* 4. 4. 1980, št. 80, str. 6.

78
Andreja Vrišer, Noša na portretih 17. stoletja na Slovenskem. — *ZUZ* 16/1980, str. 83—115: ilustr.

79
Sergej Vrišer, Baročne prižnice v osrednji Sloveniji. — *ZUZ* 16/1980, str. 9—23: ilustr.

80
id., Doneski k baročnemu kiparstvu na slovenskem štajerskem. — *CZN* 1980, št. 1, str. 131—139: ilustr.

81
Tatjana Wolf, Izviri abstraktne umetnosti. — *Delo* 8. 1. 1980, št. 5, str. 6.

82
Za kvaliteto in skren izraz. Mesto in pomen ljubiteljskega slikarstva / zap. Helena Grandovec. — *Večer* 25. 1. 1980, št. 20, str. 5.

Sodelovali: Maja Vetrih, Meta Gabršek-Prošenc, Majda Emeršič, Bogdan Čobal, Marjan Jelenc, Jadranka Bogataj.

83
Igor Zabel, Pota slovenske likovne umetnosti. — *Mladina* 11. 1. 1980, št. 12, str. 46: ilustr.

ARHITEKTURA, URBANIZEM

Marko Apih, Uveljavitev forme. Nova /nagrajena/ stavba Skupščine občine Sežana. — *NRazgl* 7. 3. 1980, št. 5, str. 139; ilustr.

85
Adolf Behne, Ne oblikovani prostor marveč »oblika« realnosti / prev. N. Kosmač-Kogej. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 41.

86
Janez Bizjak, Marko Cotič in Dušan Engelsberger, Kulturni dom Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 87—90: ilustr.

87
Jože Curk, Studnice — pomemben spomenik naše umetnostne zgodovine. — *CZN* 1980, št. 2, str. 284—310.

88
Jože Dobrin, Vzgojnovarstveni zavod Poljane II v Ljubljani. — *Sin-*

teza 1980, št. 50/52, str. 56—58: ilustr.

89
Dom upokojeencev v Domžalah / Stefan Kacin, Radislav Popovič, Jurij Princes, Bogdan Spindler. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 72—23: ilustr.

90
Janez Dular, Simbol česa je Navje danes?. — *2000* 1980, št. 213, str. 154—156.

O tem še: Ivan Mrak, prav tam, str. 152—153.

91
Matjaž Durjava, Simbolna arhitektura. Ob rob natečajem za zgradbi Doma družbenopolitičnih organizacij v Ljubljani in Politične šole ZKJ v Kumrovcu. — *NRazgl* 12. 3. 1980, št. 6, str. 160—161.

92
Nadja Engelman, Težave pri prenovi in graditvi kmečkih domov. — *SodK* 1980, št. 2, priloga str. 1—2. O tem še: Peter Fister, prav tam, str. 5—8; ilustr.; Jože Marinko, prav tam, str. 9—16; Dušan Moškon, prav tam, str. 2—5.

93
Dušan Fatur, Lokacijska problematika slovenske industrije. — *IB* 1980, št. 1/2, str. 10—12; št. 4, str. 25—28; št. 9/10, str. 12—13.

94
Olga Franko, Kako v Poljansko dolino v bodoče? — *Loški razgledi* 27/1980, str. 254—261: ilustr.

O tem še: Slovensko konservatorsko društvo, Zveza urbanistov Slovenije, Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo, Društvo arhitektov Ljubljana, stališče posveta v Skofji Loki. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 126—127 in *Loški razgledi* 27/1980, str. 316—319, *AB* št. 48/49, str. 5—6. Pripravili: Stane Bernik, Dušan Blagajne ml., Miha Jazbinšek, Bračo Mušič, Aleš Sarec, Milan Zeleznik.

95
Pavel Gantar, K vprašanju uporabnosti urbane sociologije. Referat na poljsko-jugoslovanskem srečanju urbanih sociologov. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 48—52.

O tem še: Darinka Kladnik, *Dnevnik* 2. 9. 1980, št. 240, str. 5; Jan Makarovič, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 608—609; Zdravko Mlinar, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 606

- do 607; Aleš Sarec, prav tam, str. 607; Dolfe Vogeltnik, prav tam, str. 608.
- 96
Lojze Gosar, Pavle Mihevc in Aleksander Jakoš, Pomen tipologije naselij za planiranje. — *GV* 52/1980, str. 63—77; ilustr.
- 97
Jadranka Grmek, Kare Resljeva-Metelkova-Slomškova-Masarykova. — *AB* 1980, št. 48/49, str. 28—29; ilustr.
- 98
Antoine Grumbach, Gledališče spomina / prev. Radojka Verčko. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 40—41.
- 99
Meta Hočvar, Dramski prostor. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 29—36; ilustr.
- 100
Peter Hoffer, Novi komercializem / prev. Anton Pibernik. — *AB* 1980, št. 48/49, str. 42—43.
- 101
Andrej Hrausky, Jencks v Benetkah. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 44—47; ilustr.
- 102
Zmago Jeraj, Očarljivost gledališkega odra. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 37—39; ilustr.
- 103
Slobodan Jovanović, Novosadska arhitekturna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 154; ilustr.; št. 50/52, str. 157.
- 104
Mirko Kambič, Projekt fontane v ljubljanski Zvezdi. — *Kronika* 28/1980, št. 2, str. 138—139; ilustr.
- 105
Janez Kobe, Stavba Splošne plovbe v Portorožu. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 75—78; ilustr.
- 106
Jurij Kobe in Janez Koželj, Mostovi. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 11—14.
- 107
Jurij Kobe, Vinko Torkar in Aleš Vodopivec, Pot po Italiji. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 16—21; ilustr.
- 108
Fedja Košir, Za beneškimi fasadami. — *NRazgl* 10. 10. 1980, št. 19, str. 551—552.
Polemika: Grega Košak, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 616—617; ilustr.; Fedja Košir, *NRazgl* 21. 11. 1980, št. 22, str. 645; Jurij Kobe, prav tam, str. 644—645; Grega Košak, *NRazgl* 12. 12. 1980, št. 23, str. 683.
- 109
Vladimir Kozorog in Marko Pogačnik, Pokopališče — mesto mrtvih. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 31—34; ilustr.
- 110
Janez Koželj in Vojteh Ravnikar, Italijanska moderna na naših tleh. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 22—25; ilustr.
- 111
Peter Krečič, Nekateri vidiki slovenske arhitekture sedemdesetih let. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 9—22+3+5; ilustr.
- 112
Marjan Krisper, Mednarodni seminar Urban systems v Dubrovniku avgusta 1980. — *Raziskovalec* 1980, št. 11, str. 557—558.
- 113
Svetozar Križaj, Pilonova galerija v Ajdovščini. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 61—62; ilustr.
- 114
Tine Kurent, Začetek proporcijskega reda. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 132—135; ilustr.
- 115
Tine Kurent, Jože Marinko in Lojze Muhič, Oktogram in hieroglif, ki pomeni »naselje«. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 131—135.
- 116
Saša Levi, Sarajevska arhitekturna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 150—151; ilustr.: št. 50/52, str. 149—150.
- 117
Zoran Manević, Jugoslovanske razstave moderne arhitekture. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 23—28+3+5; ilustr.
- 118
id., Beograjska arhitekturna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 143—144.
- 119
Zoran Manević in Aleksander Milenković, Beograjska arhitekturna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 148—150.
- 120
Mladen Marčina, Antični forum Zadar. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 35—37; ilustr.
- 121
Zdravko Mlinar, Urbanizem in osvobajanje človekove osebnosti. — *NRazgl* 29. 8. 1980, št. 16, str. 453—455.

- 122 Dušan Moškon, Solski center Vojvodina v Tolminu. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 63—67: ilustr.
- 123 id., V merilu narave? Nekaj here-tičnih misli okrog arhitekture. — *NRazgl* 8. 2. 1980, št. 3, str. 78.
- 124 Marko Mušič, Na rob. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 46.
O natečaju za stavbo gospodarske zbornice in hotel Merkator v Lj.
- 125 Andrej Pogačnik, Kje bi ljudje radi živeli in zakaj. Raziskava: strukturalizem našega prostorskega okolja in njegov pomen. — *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 4—5.
- 126 id., Primerjava podiplomskih študijev urbanističnega in regionalnega planiranja. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 117—122.
- 127 Marko Pogačnik, Vodnik v Benetke I. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 34 do 40: ilustr.
- 128 Denis Poniž, O arhitekturi, umetnosti in človekovi meri. — *AB* 1980, št. 48/49, str. 7.
Polemika Matjaž Durjava, *AB* 1980, št. 50/51, str. 48.
- 129 Proizvodna dvorana tovarne in trgovine Toko v Domžalah / Stefan Kacin, Radosav Popović, Jurij Princes, Bogdan Spindler. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 74: ilustr.
- 130 Viktor Pust, Aktualni problemi stanovanjske arhitekture in razvoja. Povzetek gradiva za posvetovanje dne 1. 2. 1980, in zaključno poročilo. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 115—117.
- 131 Vojteh Ravnikar, Blagovna hiša v Kozini. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 85—86: ilustr.
- 132 id., Prizidek k skupščini občine Sežana. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 79—84: ilustr.
- 133 id., Trgovina in pošta v Vremškem Britofu. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 59—62: ilustr.
- 134 Aldo Rossi, Vprašanja tipologije / prev. N. Kosmač-Kogej. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 42.
- 135 Eda Schauer, Kakšne bi morale biti stavbe in mesta, da bi ljudje v prihodnosti spet lahko živeli, delali in stanovali v skladu z naravo. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 97—100: ilustr.
- 136 Strokovno srečanje »Mišeluk« Novi Sad 12.—14. marec 1980. — *AB* 1980, št. 48/49, str. 8—13.
Vsebina: Stipe Šuvar, Družbenost v urbanem prostoru.
Branislav Krstić, Graditev naselij — del razvoja socialistične družbe.
- 137 Aleš Šarec, Problematika gradnje regionalnega nakupovalnega centra. — *AB* 1980, št. 48/49, str. 3—4.
- 138 Lučka in Aleš Šarec, Mesto našega časa. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 105—114: ilustr.
- 139 Rikardo Tomšič, Špica. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 32—33: ilustr.
V Ljubljani.
- 140 Vinko Torkar, Dom-hiša-mesto. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 28—30: ilustr.; *Primorska srečanja* 1980, št. 17/18, str. 281—286.
- 141 Tretja srečanja AB Nasilje in arhitektura. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 4—15: ilustr.
Sodelovali: Dušan Blagajne, Tine Hribar, Darka Podmenik, Franko Adam, Boško Budisavljevič, Ratko Miličević, Taras Kermauner.
- 142 Aleš Vodopivec, Arhitektura kot arhitektura. — *AB* 1980, št. 46/47, str. 3.
- 143 id., Kritika soseske v Žalcu. — *AB* 1980, št. 48/49, str. 24—25: ilustr.
- 144 id., Natečaj za dom družbenopolitičnih organizacij. Kakšen tip zgradbe ustreza domu. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 4—8: ilustr.
- 145 Vojaška gimnazija Franc Rozman Stane v Ljubljani / Stefan Kacin, Radosav Popović, Jurij Princes, Bogdan Spindler. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 68—71: ilustr.
- 146 Marjan Vrhovec, Osrednje območje Ljubljane, mestno središče danes in jutri. — *AB* 1980, št. 50/51, str. 24—28: ilustr.

- 147
 Marijan Vrtovec, Blagovnica Alpko-
 merc v Tolminu. — *Sinteza* 1980,
 št. 50/52, str. 66—68: ilustr.
- 148
 id., Center usmerjenega izobraževa-
 nja v Kamniku. — *Sinteza* 1980, št.
 50/52, str. 63—65: ilustr.
- 149
 Tatjana Wolf, »Večni milanski tri-
 enale« — *Delo* 6. 2. 1980, št. 30, str.
 8.
 Triennale designa in arhitekture.
- MUZEOLOGIJA
 IN KONSERVATORSTVO**
- Anketa Dela: Varstvo kulturnih os-
 talin / pripravil Branimir Nešović. —
Delo 16. 8. 1980, št. 191, str. 28.
 Sodelovali: Cene Avguštin, Emili-
 jan Cevc, Štefka Cobelj, Iva Curk,
 Stanko Hovnik, Peter Krečič, Ljud-
 mila Plesničar, Marijan Slabe, Mar-
 jan Tepina, Marjan Vidmar, Anton
 Žagar.
- 151
 Brigita Bavčar, Svojevredna galerija
 domačija v Seliščih. — *Vestnik* 15.
 8. 1980, št. 61, str. 5: ilustr.
- 152
 Branko Berčič, Priznanja ob 40-let-
 nici muzejskega dela v Škofji Loki.
 — *Loški razgledi* 27/1980, str. 301
 do 306: ilustr.
- O Loškem muzeju, 40-letnici in Val-
 vasorjevi nagradi še:
- Branko Sosič, *Delo* 13. 12. 1980, št.
 290, str. 26; Marija Volčjak, *Glas*
 15. 1. 1980, št. 3, str. 5: ilustr.; ead.,
Glas 11. 1. 1980, št. 2, str. 20.
- 153
 Marjeta Ciglencečki, Pokrajinski mu-
 zej /Ptuj/ v sodelovanju s sorod-
 nimi ustanovami. — *Tednik* 12. 6.
 1980, št. 23, str. 9: ilustr.
- 154
 Jože Čakš, Premalo samozavesti.
 Naša kulturna dediščina. O razsta-
 vi in pogovoru v Lesičnem. — *No-
 viT* 21. 2. 1980, št. 7, str. 16.
- 155
 Mevludin Ekmečić, Galerija vseh
 galerij / zap. Smail Festić. — *7D*
 14. 8. 1980, št. 33, str. 16—17: ilustr.
 Galerija portretov v Tuzli.
- 156
 Peter Fister, Pomoč pri preštevanju
 arhitekturne dediščine na Tolmin-
 skem. — *Potresni zbornik* 1980, str.
 367—376: ilustr.
- 157
 France Forstnerič, Sveta Neža skri-
 va svoja leta. Nežina podružnična
 cerkev nad Ravnami je doslej ve-
 ljala za gotski spomenik, pri ob-
 navljanju pa so restavradorji pod
 gotskimi elementi odkrili arhitek-
 turne prvine še starejšega datuma.
 — *Delo* 26. 7. 1980, št. 173, str. 11:
 ilustr.
- 158
 Darinka Kladnik, Narodni muzej in
 njegova perspektiva. — *Dnevnik* 5.
 4. 1980, št. 94, str. 5: ilustr.
- 159
 Ivan Krasko, Jakčeva umetnina v
 Novem mestu. Novomeščani bodo
 preuredili stavbo šolskega centra
 za gostinstvo v Jakčev dom. —
Dnevnik 12. 11. 1980, št. 310, str.
 5.
- 160
 Peter Krečič, Kako daleč seže zgo-
 dovinarjev glas / zap. Janez Škrlič.
 — *Dnevnik* 24. 9. 1980, št. 262, str.
 9: ilustr.
- 161
 Meddisciplinarno posvetovanje o
 vprašanih slovenskega muzejstva.
 — *Glasnik SM* 1980, št. 1, str. 7 do
 48+ov.
- Sodelovali: Bogo Grafenauer, Peter
 Petru, Branko Reisp, Jasna Horvat,
 Sergej Vrišer, Joža Mahnič, Viktor
 Smolej, Janez Rotar.
- 162
 Andrej Medved, Sodobna in aktu-
 alna podoba obalnih galerij. —
Delo 28. 5. 1980, št. 124, str. 9.
- 163
 Stane Mrvič, Vlaga in utesnjenost.
 Muzej ljudske revolucije je na
 enem od najlepših krajev v Ljub-
 ljani, toda... / zap. Dragica Mor-
 dej. — *Večer* 15. 9. 1980, št. 215,
 str. 3: ilustr.
- 164
 Vilko Novak, Leto kulturne dedi-
 ščine. — *Delo* 17. 1. 1980, št. 13, str.
 8.
- O popisu kulturne dediščine v
 Franciji.
- 165
 Bogdan Pogačnik, Spomeniki naše
 dežele v svetovni zakladnici. *Sest*

jugoslovanskih spomenikov v svetovnem registru 56 zavarovanih spomenikov. — *Delo* 11. 4. 1980, št. 86, str. 8.

O Hrastovljah in Franji v tem sklopu: Alenka Puhar, *Delo* 30. 4. 1980, št. 102, str. 29.

166
Pregled dogajanj v zvezi s kulturnimi spomeniki na Tolminskem pred potresom 1976 in po njem. Drobci iz dokumentacije ZSV Gorica. — *Potresni zbornik* 1980, str. 377—404: ilustr.

167
Damjan Prelovšek, K novi podobi ljubljanskih Križank. — *NRazgl* 13. 6. 1980, št. 11, str. 329.
Odg.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 27. 6. 1980, št. 12, str. 361

168
Damjan Prelovšek, Navček za Navje. — *NRazgl* 29. 8. 1980, št. 16, str. 455.

169
Marlen Premšak, Cvetje za baročno gospo. Pomembno odkritje v sevniškem gradu. — *Večer* 3. 1. 1980 št. 1, str. 5: ilustr.

170
Bogdan Reichenberg, Kako oživiti Lent / zap. Helena Grandovec. — *Večer* 20. 2. 1980, št. 42, str. 4.

171
Marijan Slabe, Arheološki terenski spomeniki v luči družbenega planiranja. — *Loški razgledi* 27/1980, str. 27—30: ilustr.

172
id., Ob otvoritvi razstave meščanske keramike. — *Loški razgledi* 27/1980, str. 311—313: ilustr.

173
Jože Šorn, Portoroški oddelek piranskega pomorskega muzeja. — *Kronika* 1980, št. 1, str. 57—58: ilustr.

174
France Štukl, Drobci iz spomeniškega varstva v Skofji Loki. — *Loški razgledi* 27/1980, str. 34—52: ilustr.
Cf. št. 94.

175
Ludvik Tončič, Muzej ni svetišče / zap. Janez Skrlj. — *Dnevnik* 24. 8. 1980, št. 231, str. 5.

176
Marko Uršič, Nov muzejski prikaz revolucionarnih gibanj. Z izgradnjo Muzeja ljudske revolucije Slovenije bomo ustvarili sintetično pod-

bo naše revolucionarne preteklosti od kmečkih uporov do danes. — *Delo* 9. 10. 1980, št. 237, str. 7.

177
Andrej Vovko, Seminar o vzgojni vlogi muzejev in zgodovinskih spomenikov / Cardiff od 14. do 19. 4. 1980/. — *ZC* 1980, št. 1/2, str. 232 do 233.

178
Sergej Vrišer, Slabo varstvo baroka. Mariborski pogovor o baročni umetnosti na Slovenskem razvnel umetnostne zgodovinarje. — *Delo* 5. 11. 1980, št. 259, str. 9.
O tem še: id., *Večer* 5. 11. 1980, št. 257, str. 6.

179
id., Slovenski muzeji in galerije. — *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture* 16, 1980, str. 207 do 214.

180
Vili Vuk, Kje je shranjena slovenska kulturna dediščina. — *Večer* 12. 7. 1980, št. 161, str. 8.

181
id., Zadnje prednostno leto? Varstvo kulturne dediščine v letošnjem letu. — *Večer* 15. 1. 1980, št. 15, str. 8.

182
Alfonz Zajec, Deset let muzejske dejavnosti v Žireh. — *Loški razgledi* 27/1980, str. 306—308: ilustr.
O tem še: Marija Volčjak, *Glas* 30. 5. 1980, št. 42, str. 7: ilustr.

183
Ana Zaletelj, Zgodovinski pregled zakonodaje o spomeniškem varstvu in o arhivih. — *Arhivi* 1980, št. 1/2, str. 29—39.

184
Marijan Zlobec, Idejna zasnova stalne razstave zgodovine Slovencev. — *Delo* 14. 6. 1980, št. 139, str. 25.
Narodni muzej v Ljubljani.

185
id., Prepočasno obnavljanje stare primorske vasi. Revitalizacija Stanjela, pa čeprav je nacionalni spomenik, se zatika ob pomanjkanju sredstev. — *Delo* 24. 1. 1980, št. 19, str. 8: ilustr.

186
Milan Ževart, Naš muzej je odprta ustanova. — *Večer* 23. 5. 1980, št. 119, str. 6; 21. 7. 1980, št. 168, str. 3: ilustr.

O Muzeju narodne osvoboditve v Mariboru.

KOLONIJE IN SIMPOZIJI

Bistrica ob Sotli

187
Slikarska kolonija »Titovi kraji —
naši kraji«;
Drago Medved, *NoviT* 14. 8. 1980,
št. 32, str. 9; Jože Volfand, *Delo*
19. 8. 1980, št. 193, str. 5.

Izlake

188
17. slikarska kolonija:
Svato Krasnik, *Dnevnik* 30. 7. 1980,
št. 206, str. 5: ilustr.

Kostanjevica

189
20-letnica Forme vive:
Helena Grandovec, *Večer* 23. 8.
1980, št. 196, str. 8: ilustr., Gema
Hafner, *Večer* 12. 9. 1980, št. 123,
str. 6; Ladislav Lesar, *Dnevnik* 31.
8. 1980, št. 238, str. 19 /upoštevane
še kolonije v Seči, na Ravnah in
v Mariboru/; Bogdan Pogačnik,
Delo 6. 8. 1980, št. 182, str. 6; Bran-
ko Sosič, *Delo* 1. 9. 1980, št. 204,
str. 3; Franc Setinc, *Delo* 1. 9. 1980,
št. 204, str. 3; Danilo Vaupotič, *7D*
9. 10. 1980, št. 41, str. 24: ilustr.;
Darja Vaupotič, *Večer* 2. 7. 1980, št.
153, str. 6: ilustr.

Lendava

190
Likovna kolonija Lendava 1980:
Ferenc Kiraly, *Večer* 22. 8. 1980, št.
195, str. 6; Marjan Skumavc, *Delo*
10. 9. 1980, št. 212, str. 7.

Majšperk

191
2. kolonija likovnih amaterjev:
Štefka Cobelj, *Tednik* 22. 5. 1980,
št. 20, str. 7: ilustr.; ead., *Večer* 15.
5. 1980, št. 113, str. 6.

Maribor

192
1. jugoslovanski triennale ekologija-
umetnost / rk. uv. Meta Gabršek-
Prosenc, Zvone Kržišnik, Muhamed
Karamehmedović, Marijan Susov-
ski, Shyqri Nimani, Vladimir Velič-
kovski, Irina Subotić, Djordje Jo-
vić, Olga Perović:
Emica Antončič, *Mladina* 18. 12.
1980, št. 51, str. 39: ilustr.; Alek-
sander Bassin, *NRazgl* 26. 12. 1980,

št. 24, str. 723; Meta Gabršek-Pro-
senc, *Delo* 19. 11. 1980, št. 271, str.
9; Vladimir Gajšek, *Večer* 5. 12.
1980, št. 281, str. 6: ilustr.; Milojka
Kline, *Delo* 25. 12. 1980, št. 300, str.
8; Vili Vuk, *Večer* 22. 11. 1980, št.
272, str. 3: ilustr.; *NRazgl* 26. 12.
1980, št. 24, str. 722—723 /sodelovali
avtorji uvodov v katalog/.

Forma viva:

193
Helena Grandovec, *Večer* 20. 9.
20. 9. 1980, št. 200, str. 8: ilustr.

Novo mesto

194
Novoteksova dolenska slikarska
kolonija:
Milan Dekleva, *Dnevnik* 16. 8. 1980,
št. 223, str. 5: ilustr.; Andrej Pav-
lovec, *Večer* 30. 7. 1980, št. 175, str.
6.

Piran

195
15. mednarodni slikarski ex tempo-
re:
Janez Mesesnel, *Delo* 4. 9. 1980, št.
207, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik*
19. 9. 1980, št. 257, str. 5.

Ptuj

196
Slikarska kolonija Poetovio-Ptuj:
Marjan Šneberger, *Tednik* 28. 8.
1980, št. 34, str. 7: ilustr.

Rašica

197
Ex tempore, Rašica 1980:
Tomaž Bole, *Mladina* 9. 10. 1980,
št. 41, str. 36: ilustr.

Srebrenik

198
Smail Festić, Stara trdnjava — sli-
karska kolonija. — *Večer* 18. 8.
1980, št. 191, str. 4.

Trebnje

199
13. srečanje naivnih umetnikov:
Bogdan Pogačnik, *Delo* 3. 7. 1980,
št. 155, str. 6.

Vrata

200
Slikarska kolonija:
Marija Volčjak, *Glas* 12. 8. 1980, št.
61, str. 5: ilustr.

Vuzenica

201
Tomislav Ivic in M. Petek, V Vuzenici se mladi likovniki zbirajo že deset poletij. — *Večer* 1. 9. 1980, št. 203, str. 4: ilustr.

RAZSTAVE SKUPINSKE V SLOVENIJI IN JUGOSLAVIJI

202
Eva Gspan, Dokumentacija razstav od 1. I. do 31. XII. 1980. — *Sinteza* 55/57, 1982, str. 147—173.

Ajdovščina

Pilonova galerija:

203
Jean Vodaine, grafika in Walter Bianchi, akvareli, gvaši, risbe. 18. 6.—6. 7. 1980, zlož. uv. Danilo Jejčič, Janez Mesesnel.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 25. 6. 1980, št. 148, str. 8.

Beograd

204
Ješa Denegri, Beograjska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 147—148; št. 50/52, str. 142—143.

Muzej savremene umetnosti:

205
Jugoslovensko slikarstvo šeste decenije. Julij-september 1980, rk. uv. za slovensko umetnost Špelca Čopič, Marijan Tršar, Peter Krečič, Tomaž Brejc, Jure Mikuž.
Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks*, 1. 8. 1980, št. 31, str. 11.

206
Mednarodna izložba likovnih umetnosti — Beograd 1980 1. 10.—1. 12. 1980, rk /od Slovencev razstavljal T. Salamun/.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 10. 10. 1980, št. 19, str. 569; Tomaž Brejc, *Teleks* 17. 10. 1980, št. 42, str. 11.

Narodni muzej:

207
Bogdan Pogačnik, V galeriji Narodnega muzeja so odprli veliko likovno razstavo Kitajsko tradicionalno slikarstvo od 1644 do 1977. — *Delo* 17. 1. 1980, št. 13, str. 8.

Bled

Festivalna dvorana:

208
Cene Avguštin, Ob koncu blejskih likovnih prireditiv. Razstavljali so

Anton Plemelj, Albin Polajnar, Ive Šubic, Berko Berčič, Peter Adamič in Janez Ravnik. — *Delo* 27. 8. 1980, št. 200, str. 6.

Celje

209
Marlen Premšak, Celjska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 142—143; št. 50/52, str. 134—135: ilustr.

Pokrajinski muzej:

210
Milena Moškon, Zanimivosti iz Pokrajinskega muzeja v Celju. — *NoviT* 10. 7.—31. 7. 1980, št. 27—30 in 18. 9.—18. 12. 1980, št. 37—50 /razen št. 38, 40—44 in 49/;
Vladimir Šlibar, *NoviT* 17. 1.—3. 7. 1980, št. 2—26 /razen št. 4, 5, 12, 14, 17, 18, 20, 21, 24/ in 7. 8.—6. 11. 1980, št. 31—44 /razen 35, 37—42/.

Likovni salon:

211
Božidar Jakac, Veno Pilon, Miha Maleš, Tone Kralj. 21. 11.—4. 12. 1980, potujoča razstava Moderne galerije Lj.
Rec.: Alenka Domjan, *NoviT* 4. 12. 1980, št. 48, str. 8.

Dubrovnik

212
Aleksander Bassin, Dubrovnik se doslej ni mogel pohvaliti z živahnejšo dejavnostjo. — *Delo* 6. 11. 1980, št. 260, str. 8.

Kamnik

Razstavišče Veronika:

213
Atelje Bluf /Alojz Berlec, Borko Tepina, Janko Testen/. 25. 4.—6. 5. 1980, zlož. uv. Borut Rovšnik.
Rec.: Borut Rovšnik, *Kamniški občan* 19. 5. 1980, št. 10, str. 6.

Koper

214
Sonja Hojer, Likovna kronika slovenske obale. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 145—146: ilustr.; št. 50/52, str. 137—138.

215
Janez Mesesnel, Likovni odmevi z obale. — *Delo* 12. 7. 1980, št. 162, str. 6.

216
Andrej Medved, Na meji slikarstva in kiparstva. Ob mednarodni razstavi keramike v Kopru. — *NRazgl* 30. 5. 1980, št. 10, str. 302.

Galerija Loža:

- 217
Fotografija petih dežel. 22. 2.—4. 4. 1980, rk.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 16. 5. 1980, št. 9, str. 269.
- 218
Balogh, Balog, Varjasi. 4. 4.—16. 5. 1980, rk.
 Rec.: Andrej Medved, *Delo* 30. 5. 1980, št. 126, str. 8.
- 219
Grupa 143. 25. 7.—25. 9. 1980, rk. uv. Ješa Denegri.
 Rec.: Tomaž Gorenc, *Mladina* 9. 10. 1980, št. 41, str. 37.
 Galerija Meduza:
- 220
Mala slika. 1. 1.—1. 2. 1980, rk. uv. Andrej Medved. Prenos v Idrijo, Galerija 13.—27. 8. 1980.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 21. 3. 1980, št. 6, str. 176; Jože Oblak, *PDK* 2. 9. 1980, št. 201, str. 4.
- Kostanjevica
 Lamutov likovni salon:
- 221
 6. grafični bienale jugoslovanskih otrok. November-december 1980, rk. uv. Branko Sosič.
 Rec.: Ivan Krasko, *Dnevnik* 25. 11. 1980, št. 323, str. 5.
 Samostanska cerkev:
- 222
Razstava tapiserij iz zbirke tovarne Dekorativna. Junij—avgust 1980, rk.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 9. 7. 1980, št. 159, str. 6; Darja Vaupotič, *Večer* 28. 8. 1980, št. 200, str. 4: ilustr.
- Kranj
- 223
 Cene Avguštin, Gorenjska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 141—142: ilustr.; št. 50/52, str. 133—134.
 Galerija v Mestni hiši:
- 224
Razstava likovnih del slovenskih restavradorjev. 29. 2.—26. 3. 1980, rk. uv. Ivan Sedej.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 11. 3. 1980, št. 69, str. 5.
- 225
Socialna tematika v slovenski fotografiji med obema vojnama. 30. 5. do 25. 6. 1980, rk. uv. Aleksander Bassin, Stojan Kerbler.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 19. 6. 1980, št. 25, str. 37: ilustr.
- 226
14 grafikov iz Beograda. 30. 7.—27. 8. 1980, zlož.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 22. 8. 1980, št. 229, str. 5.
- 227
Likovni značaj fotografije v NOB. 26. 11.—24. 12. 1980, rk. uv. Aleksander Bassin.
 Rec.: Cene Avguštin, *Delo* 12. 12. 1980, št. 289, str. 8.
 Mala galerija v Mestni hiši:
- 228
Zlata Volarič, Jože Volarič 29. 8.—24. 9. 1980, zlož. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 5. 9. 1980, št. 68, str. 5: ilustr.; Marko Jenšterle, *Mladina* 18. 9. 1980, št. 38, str. 39.
- 229
Henrik Marchel, Miha Dalla Valle. 11.—31. 10. 1980.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 6. 11. 1980, št. 45, str. 38: ilustr.
 Stebriščna dvorana v Mestni hiši:
- 230
 ... dolžnost do upora. /26 avstrijskih umetnikov/ 26. 9.—5. 10. 1980, zlož. uv. Mirko Messner.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 8. 10. 1980, št. 276, str. 5.
- 231
Rastlinski, živalski in arhitekturni motivi na antičnih novcih. 24. 10.—7. 11. 1980.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 6. 11. 1980, št. 45, str. 38: ilustr.
 Galerija v Prešernovi hiši :
- 232
Sodobna jugoslovanska grafika. 11. do 24. 1. 1980.
 Rec.: Branko Sosič, *Delo* 18. 1. 1980, št. 14, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 25. 1. 1980, št. 21, str. 5.
- Lipica
- 233
 Marjan Zlobec, V Lipici odprli kiparsko, slikarsko in fotografsko razstavo ob 400-letnici kobilarne. — *Delo* 25. 8. 1980, št. 198, str. 2.
 O tem še: Janez Mesesnel, *Delo* 11. 10. 1980, št. 239, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 25. 9. 1980, št. 263, str. 5.
- Ljubljana
- 234
 Janez Mesesnel, Ljubljanska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 139—140: ilustr.; št. 50/52, str. 129—130.

Moderna galerija:

235
Se za leto 1979: Janez Mesesnel, Razstava »Pomembna imena sodobne španske umetnosti« v Moderni galeriji. — *Delo* 8. 1. 1980, št. 5, str. 6; Igor Zabel, *Mladina* 24. 1. 1980, št. 4, str. 34: ilustr.

236
Se za leto 1979: Jugoslovanski kritiki o razstavi Slovenska likovna umetnost 1945—1978. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 13—34+3—8: ilustr.

Izjave: Ješa Denegri, Ivo Maroevič, Slobodan Ristić, Irina Subotić, Marijan Susovski, Boris Petkovski. Zapis o simpoziju: Peter Krečič, *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 97—101.

237
V letu 1980 je bila v Moderni galeriji odprta stalna muzejska zbir-stoletja. O tem: Viktor Konjar, *Večer* 26. 4. 1980, št. ka slovenske likovne umetnosti 20. 99 str. 8.

Likovno razstavišče
Rihard Jakopič:

238
Peter Krečič, Novo ime ne ustreza. — *Delo* 9. 8. 1980, št. 185 str. 27
Polemika: Stefan Balažič, *Delo* 11. 10. 1980, št. 239, str. 31; Peter Krečič, *Delo* 25. 10. 1980, št. 251, str. 18.

239
Se za leto 1979: 8. *BIO*: Maja Krulc, *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 104 do 106; Polemika: Barbara Rupel, *Les* 1980, št. 1/2, str. 19—20; Niko Kralj, prav tam, str. 31—32.

240
Se za leto 1979: *Slovenska ilustracija*.

Tomaž Brejc, *Teleks* 11. 1. 1980, št. 2, str. 15; Milan Dekleva, *Dnevnik* 13. 1. 1980, št. 11, str. 17; Branko Sosič, *Delo* 8. 1. 1980, št. 5, str. 6; Nace Šumi, *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 16: ilustr.

241
Britanski plakati 1890—1978. 21. do 31. 1. 1980, rk.
Rec.: Mateja Kos, *Mladina* 7. 2. 1980, št. 6, str. 36: ilustr.

242
Atelje '80. *Gvardjančič, Jesih, Tone Lapajne*. 6.—16. 3. 1980, zloženki uv. Irina Subotić, Pavel Mrak.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 21. 3. 1980, št. 6, str. 196 (samo La-

pajne); Tomaž Brejc, *Teleks* 14. 3. 1980, št. 11, str. 12—13; Janez Mesesnel, *Delo* 18. 3. 1980, št. 65, str. 9; Tatjana Pregl, *NRazgl* 21. 3. 1980, št. 6, str. 169 (samo Lapajne); Franc Zalar, *Dnevnik* 14. 4. 1980, št. 73, str. 5.

243
Razstava mladih slovenskih umetnikov. Rojeni po letu 1945. 20. 3. do 20. 4. 1980 (v dveh delih), rk. uv. Zoran Kržišnik, Jure Mikuž.

Rec.: Anкета Dela / pripr. Marjan Zlobec, *Delo* 5. 4. 1980, št. 81, str. 32; Tomaž Brejc, *Teleks* 28. 3. 1980, št. 13, str. 13 in 18. 4. 1980, št. 16, str. 15; Lev Menaše, *NRazgl* 13. 6. 1980, št. 11, str. 322; Janez Mesesnel, *Delo* 29. 3. 1980, št. 75, str. 6 in 17. 4. 1980, št. 91, str. 9; Ivan Sedej, *Dnevnik* 30. 3. 1980, št. 88, str. 17; Igor Zabel, *Mladina* 29. 5. 1980, št. 22, str. 34—35; Franc Zalar, *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 94—96; id., *Dnevnik* 26. 4. 1980, št. 115, str. 5; Asta Znidarčič, *NŽ* 1980, št. 6, str. 13: ilustr.

244
III. bienale INTART. 26. 4.—22. 5. 1980, rk. uv. Iztok Premrov.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 13. 6. 1980, št. 11, str. 332; Janez Mesesnel, *Delo* 5. 11. 1980, št. 259, str. 9; id., *Delo* 15. 5. 1980, št. 113, str. 12; Marija Volčjak, *Glas* 29. 4. 1980, št. 33/34, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 13. 5. 1980, št. 130, str. 5.

245
Grupa JUNIJ 80, prisotnost metafizike. 30. 5.—22. 6. 1980, rk. uv. Joan Fontcuberta, Stane Jagodič, Peter Krečič, Lev Menaše.

Rec.: Meta Gabršek-Proscenc, *Dialogi* 1980, št. 7/9, str. 522—527: ilustr.; popr. št. 12, str. 800; Igor Gedrih, *Sodobnost* 1980, št. 8/9, str. 833 do 837; Peter Kosmač, *Mladina* 12. 6. 1980, št. 24, str. 37: ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 6. 6. 1980, št. 132, str. 8; Ivan Sedej, *Dnevnik*, 13. 6. 1980, št. 161, str. 5 in 14. 5. 1980, št. 162, str. 5; Marijan Zlobec, *Delo* 30. 12. 1980, št. 304, str. 8; Polemika: Lev Menaše, *NRazgl* 27. 6. 1980, št. 12, str. 358; Stane Jagodič, *NRazgl* 11. 7. 1980, št. 13, str. 392.

246
Grupa 69. 26. 6.—27. 7. 1980, rk. — posebna priloga revije *Teleks*.
Rec.: *Teleks* 20. 6. 1980, št. 25, str. 35—42 / izjave razstavljalcev: J.

- Bernik, J. Buić, S. Čelić, R. Debenjak, D. Džamonja, D. Hozo, A. Jemec, A. Maraž, Š. Planinc, M. B. Protić, V. Richter, R. Rotar, S. Tihec, Drago Tršar, R. Veličković, M. Zaimović; Lev Menaše, *NRazgl* 25. 7. 1980, št. 14, str. 413; Ivan Sedej, *Dnevnik* 18. 7. 1980, št. 195, str. 5. in 19. 7. 1980, št. 196, str. 5; Franc Zalar, *Dnevnik* 12. 7. 1980, št. 189, str. 5; Janez Zalaznik, *Mladina* 14. 8. 1980, št. 33, str. 21: ilustr.
- 247
Društvo slovenskih likovnih umetnikov. December 1980, rk. uv. Jože Ciuha.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 25. 12. 1980, št. 300, str. 8; Ivan Sedej, *Dnevnik* 30. 12. 1980, št. 356, str. 5.
- Narodna galerija:
- 248
Polonca Vrhunc, Narodna galerija v letu 1979. — *ZUZ* 16/1980, str. 135 do 140.
- 249
Adrian Grizold, Obisk v ljubljanski Narodni galeriji. — *Večer* 6. 6. 1980, št. 131, str. 6: ilustr.
- 250
Še za leto 1979: Franc Zalar, Eppur si muove. Ob dveh razstavah v Narodni galeriji. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 114—116.
Holandija 17. stoletja in Od Corota do Bonnarda.
- 251
Secesija na Madžarskem. 29. 10. do 14. 12. 1980, rk. uv. Zsuzsa O. Jobbagyi.
Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 7. 11. 1980, št. 45, str. 13; Igor Gedrih, *PD* 8. 12. 1980, št. 19, str. 12: ilustr.; Gabi Korošec, *Mladina* 13. 11. 1980, št. 46, str. 36: ilustr.; Damjan Prelovšek, *Delo* 12. 11. 1980, št. 265, str. 8; Ferdo Serbelj, *Večer* 28. 11. 1980, št. 277, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 17. 11. 1980, št. 315, str. 4; Marijan Zlobec, *Delo* 30. 10. 1980, št. 255, str. 13.
- Mestna galerija:
- 252
Listi. /Člani Zveze hrvatskih društev likovnih umetnikov/ 13. 3.—2. 4. 1980, rk. uv. Josip Depolo.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 24. 4. 1980, št. 8, str. 241; Igor Gedrih, *PD* 21. 4. 1980, št. 8, str. 24; Janez Mesesnel, *Delo* 21. 3. 1980, št. 68, str. 8: ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 27. 3. 1980, št. 85, str. 5.
- Mesto obvešča. *Pesarski občinski plakat*. 20.—30. 5. 1980, zlož. uv. Italo Lupi.
Rec.: Peter Krečič, *Delo* 21. 5. 1980, št. 118, str. 9.
- 254
Nagrajenci reškega bienala mladih. 4.—21. 6. 1980, rk. uv. Franc Zalar.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 27. 6. 1980, št. 12, str. 370; Janez Mesesnel, *Delo* 14. 6. 1980, št. 139, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 21. 6. 1980, št. 169, str. 5; Igor Zabel, *Mladina* 3. 7. 1980, št. 27, str. 33: ilustr.
- 255
Konec Lojze, Gorenc Bojan, Špenko Tanja. 8.—29. 7. 1980, zlož.
Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 2. 8. 1980, št. 209, str. 5.
- 256
Dobitniki študentovskih Prešernovih nagrad. 6.—27. 8. 1980, rk.
Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 8. 1980, št. 226, str. 5.
- 257
Maleševa zbirka grafik in risb slovenskih, jugoslovanskih in tujih avtorjev. 3.—25. 9. 1980, rk. uv. Eva Gspan.
Rec.: Peter Krečič, *Delo* 30. 9. 1980, št. 229, str. 8.
- 258
Sodobna likovna umetnost, Vojvodine, osmo desetletje. 8. 12. 1980 do 7. 1. 1981, rk. uv. Grozdana Šarčević.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 27. 6. 1980, št. 12, str. 370; Janez Mesesnel, *Delo* 17. 12. 1980, št. 293, str. 9; Tatjana Pregl, *NRazgl* 26. 12. 1980, št. 24, str. 720; Franc Zalar, *Dnevnik* 25. 12. 1980, št. 351, str. 5; Janez Založnik, *Mladina* 18. 12. 1980, št. 51, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 4. 12. 1980, št. 330, str. 5.
- Arkade:
- 259
Železarne na Dvoru pri Žužemberku. 1.—31. 10. 1980, rk. uv. Jože Sorn, Meta Matijević, Matija Žargi.
Rec.: Peter Krečič, *NRazgl* 27. 6. 1980, št. 12, str. 359.
- Bežigrajska galerija:
- 260
Irena Spendl, Ignac Kofol. 7.—26. 3. 1980, rk. uv. Franc Zalar.
Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 3. 1980, št. 77, str. 3.

- 261
Društvo likovnih samorastnikov Ljubljana 16.—26. 4. 1980, rk. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Tomaž Bole, *Mladina* 22. 5. 1980, št. 21, str. 35: ilustr.
- 262
Poljsko ljubiteljsko slikarstvo. 30. 10. 1980.
 Rec.: Tomaž Bole, *Zbor občanov* 4. 11. 1980, št. 18, str. 8; Janez Mesnel, *Delo* 18. 11. 1980, št. 270, str. 8.
- Galerija Tivoli:
- 263
 Lujo Vodopivec, ... pogovor z akademskim slikarjem ob otvoritvi galerije Tivoli / zap. Milan Dekleva. *Dnevnik* 22. 9. 1980, št. 260, str. 4: ilustr.; Emica Antončič, *Mladina* 9. 10. 1980, št. 41, str. 34: ilustr.
- Galerija SKUC:
- 264
IX. mednarodna razstava fotografije. Od 16. 1. 1980.
 Rec.: Mateja Kos, *Mladina* 31. 1. 1980, št. 5, str. 36: ilustr.; Lev Menaše, *Delo* 23. 1. 1980, št. 18, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 2. 2. 1980, št. 31, str. 5: ilustr.
- 265
 Igor Zabel, Abstraktna umetnost kot sinteza. — *Mladina* 29. 5. 1980, št. 22, str. 39: ilustr.
 Emerik Bernard, Lujo Vodopivec.
- Galerija Ars, Čevljarška 2:
- 266
 Polona Komac, Ob otvoritvi galerije Ars v stari Ljubljani. — *Jana* 30. 4. 1980, št. 18, str. 24: ilustr.
- Galerija Emonska vrata:
- 267
Keramika Liboje 80. Od 11. 11. 1980.
 Rec.: Marijan Zlobec, *Delo* 12. 11. 1980, št. 265, str. 9.
- Mestni muzej:
- 268
Poslikane tarče. Januar 1980, rk. uv. Marija Zeleznik, Franc Zalar.
 Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 11. 1. 1980, št. 8, str. 6: ilustr.; Ivan Sedej, *Dnevnik* 27. 1. 1980, št. 25, str. 17; id., *Dnevnik* 6. 8. 1980, št. 213, str. 5; Zdenko Vrdlovec, *Dnevnik* 9. 1. 1980, št. 7, str. 5; Franc Zalar, *NRazgl* 8. 2. 1980, št. 3, str. 73: ilustr.
- 269
 Maribor
 Meta Gabršek-Prošenc, Mariborska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 130—133: ilustr.
- 270
 Bogo Čerin, Fotografija v Mariboru. — *Večer* 12. 7. 1980, št. 161, str. 27.
 Umetnostna galerija:
- 271
60 let organizirane likovne dejavnosti v Mariboru. 25. 4.—21. 5. 1980, združeno še z razstavama v Razstavnem salonu Rotovž in v Univerzitetni knjižnici Maribor, rk. uv. Maja Vetrih, Meta Gabršek-Prošenc, Breda Ilich-Klančnik, Milojka Klinne.
 Rec.: Emica Antončič, *Mladina* 12. 6. 1980, št. 24, str. 34: ilustr.; Tomaž Brejc, *Teleks* 23. 5. 1980, št. 21, str. 13; Jože Curk, *Večer* 27. 5. 1980, št. 122, str. 6; France Forstnerič, *Delo* 29. 4. 1980, št. 101, str. 6; Meta Gabršek-Prošenc, *Dialogi* 1980, št. 5, str. 304—306; Bogomil Gerlanc, *PDK* 7. 9. 1980, št. 206, str. 13+14 /delež primorskih likovnikov/; Helena Grandovec, *Večer* 12. 4. 1980, št. 87, str. 8; Irena Sapač, *Delo* 7. 8. 1980, št. 183, str. 7; Franc Zalar, *Dnevnik* 4. 6. 1980, št. 152, str. 5; Maja Vetrih, *NRazgl* 12. 9. 1980, št. 17, str. 492; k temu članku Meta Gabršek-Prošenc, *NRazgl* 26. 9. 1980, št. 18, str. 521.
- 272
Andre Verlon in Herwig Zens, grafike. 6.—22. 6. 1980, zlož.
 Rec.: Emica Antončič, *Mladina* 10. 7. 1980, št. 28, str. 22: ilustr.; Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 5. 6. 1980, št. 130, str. 4: ilustr.; Marko Jenšterle, *Mladina* 11. 9. 1980, št. 37, str. 39: ilustr.
 Razstavni salon Rotovž:
- 273
Loys Egg, razstava grafik, Herbert Ryba, foto-grafika. 9.—31. 1. 1980, zlož.
 Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 15. 1. 1980, št. 11, str. 6.
- 274
Novi Sad 80. 30. 6.—11. 7. 1980, rk. uv. Jure Mikuž, Djordje Jović.
 Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 11. 7. 1980, št. 160, str. 6.
- 275
Nova fotografija 3. 14. 7.—1. 8. 1980, rk. v srbohrv. / od Slovencev uv. Tomaž Brejc, Meta Gabršek-Prošenc /.

- Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 16. 7. 1980, št. 164, str. 6; Borut Grce, *Mladina* 7. 8. 1980, št. 32, str. 22 do 23: ilustr.; Milojka Kline, *Večer* 31. 7. 1980, št. 176, str. 4: ilustr.
- 276
- Louisa Biland, slikarstvo. Hanna Korflür, kiparstvo.* 6.—27. 8. 1980, zlož.
- Rec.: Emica Antončič, *Mladina* 4. 9. 1980, št. 36, str. 37: ilustr.; Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 19. 6. 1980, št. 142, str. 4: ilustr.; Milojka Kline, *Večer* 15. 8. 1980, št. 189, str. 6: ilustr.
- 277
- Greenwich, Reineckendorf, Maribor.* 26. 9.—17. 10. 1980, zlož.
- Rec.: Emica Antončič, *Mladina* 9. 10. 1980, št. 41, str. 36: ilustr.; Detlef Dzembritski / zap. Helena Grandovec, *Večer* 2. 10. 1980, št. 230, str. 4; Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 3. 10. 1980, št. 231, str. 6: ilustr.
- 278
- Razstava del treh likovnikov iz Banja Luke. /Omer Berber, Tomislav Dugonjić, Mustafa Skopljak/* 21. 10.—6. 11. 1980, rk. v srbohrv.
- Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer* 18. 10. 1980, št. 251, str. 6: ilustr.
- 279
- Meta Gabršek-Prošenc, *Široke možnosti z novimi prostori / zap. Helena Grandovec.* — *Večer* 22. 11. 1980, št. 272, str. 8.
- Pokrajinski muzej:
- 280
- Razstava novo v starem. /idejni projekti novogradenj v starem Mariboru/.* Od 27. 8. 1980, zlož.
- Rec.: Sergej Vrišer, *Večer* 26. 8. 1980, št. 198, str. 6: ilustr.
- 281
- Iz albuma stare dekorativne grafike.* Oktober 1980, rk. uv. Sergej Vrišer.
- Rec.: Darja Vaupotič, *Delo* 2. 10. 1980, št. 231, str. 9; Sergej Vrišer, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 620; id., *Večer* 1. 10. 1980, št. 229, str. 6.
- Mala galerija Ivana Čobala:
- 282
- Razstava likovnih del Larise Čobalove, Gordane Gašperinove in Janke Marinčiča.* Od 6. 2. 1980.
- Rec.: Jože Curk, *Večer* 14. 3. 1980, št. 62, str. 6.
- Murska Sobota
- 283
- Franc Obal, Pomurska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 146—147: ilustr.; št. 50/52, str. 138.
- Grad:
- 284
- Alojz Berlec, Borko Tepina, Janko Testen.* 18.—31. 1. 1980, zlož. uv. Franc Obal.
- Rec.: Franc Obal, *Vestnik* 1. 2. 1980, št. 8, str. 5: ilustr.
- 285
- Razstava umetniške in uporabne grafike skupine Orfelin iz Beograda.* 14.—28. 3. 1980, zlož.
- Rec.: Franc Obal, *Vestnik* 25. 4. 1980, št. 32, str. 5.
- Galerija Murska Sobota:
- 286
- Pomurski slikarji, kiparji in umetniški fotografi.* 17. 10.—17. 12. 1980, rk. uv. Breda Ilich-Klančnik, Jure Mikuž, Franc Obal.
- Rec.: Brigita Bavčar, *Vestnik* 19. 12. 1980, št. 97, str. 5: ilustr.
- Nova Gorica
- 287
- Marko Vuk, Goriška likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 143—145: ilustr.; št. 50/52, str. 135 do 137.
- Novi Sad
- 288
- Slobodan S. Sanader, Novosadska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 155—157: ilustr.
- Novo mesto
- Dolenjska galerija
- 289
- Arheološki plakat.* 19. 8.—1. 9. 1980, zlož.
- Rec.: Tone Knez, *NRazgl* 26. 9. 1980, št. 18, str. 520.
- Piran
- Mestna galerija:
- 290
- Likovna zbirka Splošne plovbe Piran.* 19. 2.—17. 3. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
- Rec.: Andrej Medved, *Delo* 23. 1. 1980, št. 18, str. 9: ilustr.
- 291
- Mojstri starejše generacije.* 28. 11. do 31. 12. 1980, rk.
- Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 23. 12. 1980, št. 298, str. 8.

- Poreč 292
XX. Annale. Tendencije suvremenog pejzaža. 2. 7.—10. 3. 1980, rk.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 3. 9. 1980, št. 206, str. 6.
- Ptuj
 Pokrajinski muzej: 293
 Štefka Cobelj, Dve slike Janeza Mežana v muzejski zbirki. — *Večer* 15. 5. 1980, št. 112, str. 4; ilustr.
 O tem še: ead., *Tednik* 22. 5. 1980, št. 20, str. 11: ilustr.
- Razstavni paviljon Dušana Kvedra: 294
Razstava kiparja Viktorja Gojkoviča in grafika Petra Vernika. 14. do 24. 2. 1980.
 Rec.: Marjan Šneberger, *Tednik* 21. 2. 1980, št. 7, str. 5: ilustr.
- 295
Razstava del članov Društva likovnih umetnikov Varaždin. 7.—17. 11. 1980.
 Rec.: Štefka Cobelj, *Tednik* 13. 11. 1980, št. 264, str. 6 in 14. 11. 1980, št. 265, str. 6.
- Radenci 296
 Janez Bogataj, Muzejska zbirka Radenske v Radencih. — *Kronika* 1980, št. 1, str. 58—59: ilustr.
 id., *Vestnik* 11. 7. 1980, str. 301—306: ilustr.
- Razstavni salon Radin: 297
 Jože Toth, *likovni pedagog in Konrad Kranjc.* 2.—20. 3. 1980.
 Rec.: Vlado Sagadin, *Vestnik* 21. 3. 1980, št. 22, str. 5.
- Reka 298
 Vanda Ekl, Kvarnerska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 152—154: ilustr.; št. 50/52, str. 154 do 155.
 299
 ead., 10. bienale mladih na Reki. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 96—97.
- 300
VII. mednarodna izložba originalnog crteža. 26. 6.—15. 10. 1980, rk.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 26. 9. 1980, št. 18, str. 528; Zmago Jeraj, *Večer* 7. 8. 1980, št. 182, str. 6.
- Rogaška Slatina
 Razstavni salon: 301
Večer s Prešernovimi nagrajenci. 7. 3.—6. 4. 1980, zlož.
 Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 8. 4. 1980, št. 83, str. 6.
- Skopje 302
 Viktorija Vasev-Dimeska, Skopska likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 151—152; št. 50/52, str. 150—154.
- Slovenj Gradec 303
 Karel Pečko, Slovenj Gradec — mesto miru, ideje OZN. — *Večer* 4. 10. 1980, št. 232, str. 26: ilustr.
- Umetnostni paviljon: 304
 Še za leto 1979: Franc Zalar, Ob mednarodni likovni razstavi Za boljši svet. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 88—94: ilustr.
- 305
Razstava del bolivijskih likovnih umetnikov. 25. 3.—8. 4. 1980.
 Rec.: Bogdan Pogačnik, *Delo* 2. 4. 1980, št. 78, str. 8; Marlen Premšak, *Večer* 16. 4. 1980, št. 90, str. 6.
- Solkan 306
 Marica Nakrst, Razstavna galerija v Solkanu. — *Primorska srečanja* 1980, št. 17/18, str. 319—320.
- 307
 Hanka Štular, Gravirane steklene plakete. V Solkanu so odprli razstavo oblikovanega stekla Dane in Remija Kočica. — *Delo* 7. 3. 1980, št. 56, str. 11: ilustr.
- Skofja Loka 308
 Zorka Šubic, Nova razstavna zbirka v Loškem muzeju. — *Loški razgledi* 27/1980, str. 308—310: ilustr.
 Poslikana meščanska keramika 16 in 17. stoletja.
- Tržič 309
 Helena Jelovčan, Galerija odpira pogled v umetnost. — *Glas* 18. 3. 1980, št. 21, str. 10.

- Tuzla 310
1. internacionalni bienalni festival portreta — grafika i crtež. 1. 8. do 15. 9. 1980, rk.
Rec.: Smail Festić, *Večer* 14. 8. 1980, št. 188, str. 4.
- Velenje 311
Milena Moškon, Nova pridobitev. — *Naš čas* 8. 2. 1980, št. 5, str. 7: ilustr.
Napotnikova skulptura Rodovitnost.
- Zagreb 312
Davor Matičević, Zagrebška likovna kronika. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 144—149.
- 313
Branimir Žganjer, Razstavni sprehodi v Zagrebu. — *Večer* 2. 12. 1980, št. 278, str. 5: ilustr.
- 314
Tomaž Brejc, Retrospektivna razstava Ljuba Ivančiča v Moderni galeriji v Zagrebu. — *Teleks* 18. 1. 1980, št. 3, str. 12—13: ilustr.
- 315
Ivo Maroević, 14. zagrebški salon. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 166 do 119.
- 316
Janez Mesesnel, Ob veliki študijski razstavi Ekspresionizem in hrvaško slikarstvo v Umetniškem paviljonu v Zagrebu. — *Delo* 22. 4. 1980, št. 95, str. 8.
O tem še: Bogdan Pogačnik, *Delo* 27. 8. 1980, št. 200, str. 7.
- Zemona 317
Marijan Zlobec, Ajdovska tovarna pohištva je na svoje stroške obnovila stari lovski dvorec Zemona pri Vipavi. — *Delo* 15. 2. 1980, št. 38, str. 8: ilustr.
- RAZSTAVE V TUJINI**
- Basel 318
Blaž Ogorevc, Kiparstvo XX. stoletja. — *Mladina* 17. 7. 1980, št. 29, str. 22.
- Benetke 319
Biennale s temo Umetnost 70-ih let /Jugoslavija nastopila z izborom monumentalnih spomenikov NOB/: Meta Gabršek-Prosenec, *Dialogi* 1980, št. 12, str. 789—794: ilustr.; Zmago Jeraj, *Večer* 5. 7. 1980, št. 155, str. 6; Jure Mikuž, *NRazgl* 27. 6. 1980, št. 12, str. 378—379 in 11. 7. 1980, št. 13, str. 402; Vojteh Ravnikar, *AB* 1980, št. 48/49, str. 26—27: ilustr.; id., *AB* 1980, št. 50/51, str. 40—43: ilustr.; Jaša J. Zlobec, *Mladina* 18. 9. 1980, št. 38, str. 38; Marijan Zlobec, *Delo* 29. 5. 1980, št. 125, str. 8; id., *Delo* 16. 10. 1980, št. 243, str. 8; /o polemiki med V. Malekovičem in D. Džamonjo/; id., *Delo* 4. 6. 1980, št. 130, str. 8.
- 320
Marijan Zlobec, V beneški palači Grassi je... na ogled mala antološka razstava ameriškega pop-arta. — *Delo* 10. 6. 1980, št. 135, str. 8.
- Berlin 321
Jože Horvat, Pismo iz Berlina /Adolph Menzel/. — *Delo* 5. 8. 1980, št. 181, str. 4.
- Bruselj 322
Brane Kovič, Bruegel, dinastija slikarjev. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 38—40.
O tem še: Božo Mašanović, *Delo* 10. 10. 1980, št. 242, str. 8.
- Celovec 323
Mirko Messner, Razstava avstrijskih umetnikov ob jubileju celovške slovenske revije Kladivo s temo antifazišem /galerija Hildebrad/. — *NRazgl* 10. 10. 1980, št. 19, str. 555.
- Firenze 324
Igor Zabel, Firenze e la Toscana dei Medici nell'Europa del Cinquecento. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 33—38.
O tem še: Igor Gedrih, *NRazgl* 13. 6. 1980, št. 11, str. 341—343; Olga Ratej, *Delo* 5. 4. 1980, št. 81, str. 28: ilustr.

- London 325
 Tomaž Brejc, Postimpresionizem. Evropsko slikarstvo med 1880 in 1910. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 41—42.
- 326
 Brane Kovič, »Radovedno oko« André Kertéz. — *Ekran* 1980, št. 3/4, str. 55—56: ilustr.
- 327
 Lev Menaše, Slikarstvo Andrewa Wyetha. Razmišljanje ob razstavi v londonski Royal Academy of Arts. — *NRazgl* 8. 8. 1980, št. 15, str. 448.
- 328
 Jure Mikuž, Abstraction: towards a new art. Painting 1910—1920. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 42 do 44.
- 329
 Marijan Novak, Paul Gauguin, Paul Cezanne in Vincent van Gogh sredi pozornosti. Na največji doslejšnji razstavi 428 slikarskih stvaritev iz 14 svetovnih zbirk. — *Delo* 12. 1. 1980, št. 9, str. 24.
- 330
 Mirjam Novak, Ženske predstave o moških. O londonski razstavi 35 umetnic. — *Mladina* 20. 11. 1980, št. 47, str. 33: ilustr.
- 331
 Ifigenija Zagoričnik, Stanley Spencer v Londonu. — *NRazgl* 24. 10. 1980, št. 20, str. 600—601.
- Milano 332
 Tatjana Wolf, Portret skozi stoletja. V Milanu so odprli na novo urejeno Mestno pinakoteko z odlično razstavo. — *Delo* 4. 12. 1980, št. 282, str. 9.
- 333
 ead., Še druga polovica avangarde /Italijanske umetnice 1910—1940/. — *Delo* 26. 3. 1980, št. 72, str. 8: ilustr.
- München 334
 Igor Gedrih, Dvesto let britanskega slikarstva. Ob razstavi v »Haus der Kunst« v Münchnu. — *NRazgl* 25. 1. 1980, št. 2, str. 61—62; popr. *NRazgl* 8. 2. 1980, št. 3, str. 91.
- 335
 Marko Jenšterle, Slike namesto kiparskih del /Marino Marini v Mestni galeriji moderne umetnosti/. — *Mladina* 18. 12. 1980, št. 51, str. 38: ilustr.
- New York 336
 Tomaž Brejc, To smo videli v New Yorku /Picasso/. — *Teleks* 18. 7. 1980, št. 29, str. 11.
 O tem še: Lev Menaše, *NRazgl* 21. 11. 1980, št. 22, str. 650.
- 337
 Lev Menaše, Retrospektiva Edwarda Hopperja v New Yorku. — *NRazgl* 12. 12. 1980, št. 23, str. 693.
- Oxford 338
 Iztok Durjava, Aleksander Mihajlovič Rodčenko. — *Mladina* 17. 1. 1980, št. 3, str. 35: ilustr.
- Pariz 339
 Milko Bambič, /Kulturna pisma iz Pariza/. — *PDK* 3. 1. 1980, št. 2, str. 4; *PDK* 24. 1. 1980, št. 19, str. 4 /Picasso/; *PDK* 8. 4. 1980, št. 81, str. 4 /Dali/ — o tem še: Marko Jenšterle, *Mladina* 24. 4. 1980, št. 17/18, str. 49: ilustr.; Marie Claude Vogrič, *NRazgl* 21. 3. 1980, št. 6, str. 184—185/; *PDK* 25. 5. 1980, št. 122, str. 7 /Monet — o tem še: Vilko Novak, *Delo* 12. 2. 1980, št. 35, str. 6/.
- 340
 Jure Mikuž, Tendances de l'art en France 1968—1978/9. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 44—46.
- 341
 Ida Tomše, Moskva—Pariz 1900 do 1930. — *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 14—15: ilustr.
- Trbiž 342
 Jure Mikuž, Tomaso da Modena. — *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva* 5/80, str. 32—33.
- Trst 343
 Damjan Prelovšek, La scuola di Wagner 1849—1912. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 119—122: ilustr.

- 344 Franc Udovič, Druga tržaška razstava hrvaškega mojstra Price v galeriji Planetario. — *PDK* 24. 4. 1980, št. 95, str. 2.
- 345 id., Gergolet /Nino/ v občinski. — *PDK* 17. 11. 1980, št. 240, str. 4.
O tem še: Milko Bambič, *PDK* 26. 10. 1980, št. 248, str. 6.
- 346 id., Igor Krmpotič v Barbacanu. — *PDK* 28. 3. 1980, št. 72, str. 4.
- 347 id., Kolektivna »minislik« v galeriji Cartesius. — *PDK* 10. 6. 1980, št. 134, str. 4 in 9. 8. 1980, št. 182, str. 4.
- 348 id., Lep pregled velike ustvarjalnosti znanega tržaškega mojstra Marchiga. V prvem nadstropju tržaške pristaniške postaje. — *PDK* 16. 7. 1980, št. 164, str. 4.
- 349 id., Od »eteričnosti« in »gotske vertikale« do »Ameriške grafične umetnosti«. Iz tržaških umetnostnih galerij. — *PDK* 13. 3. 1980, št. 60, str. 4.
- 350 id., Sprehod po tržaških galerijah. — *PDK* 17. 12. 1980, št. 292, str. 4.
- 351 Franc Udovič in Boris Pangerc, Dr. Robert Hlavaty in Mario Magajna. Na Opčinah razstavljata. — *PDK* 3. 5. 1980, št. 102, str. 4.
O Hlavatyju še: Peter Krečič, *PDK* 11. 5. 1980, št. 110, str. 5.
- Zürich
- 352 Denis Poniž, DADA v Zürichu. — *NRazgl* 30. 5. 1980, št. 10, str. 296.
- SAMOSTOJNE RAZSTAVE**
- ANDERLE, Jiři
- 353 9. prodajna razstava, Jiři Anderle. Lj., Ars Cevljarska 24. 10.—10. 11. 1980, zlož. uv. Tatjana Pregl. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 5. 11. 1980, št. 259, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 11. 11. 1980, št. 309, str. 5.
- ANGELI RADOVANI, Kosta 354
Kosta Angeli Radovani. Piran, Mestna galerija 25. 6.—17. 7. 1980, rk. uv. Zvonko Makovič. Rec.: Andrej Medved, *Delo* 29. 8. 1980, št. 202, str. 6.
- APOLLONIO, Zvest 355
Prodajna razstava Apollonio Zvest. Lj., Ars 17. 9.—15. 10. 1980, zlož. uv. Peter Krečič. Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 2. 10. 1980, št. 270, str. 5.
- 356 *Zvest Apollonio*. Koper, Meduza 3. do 22. 10. 1980, rk. uv. Andrej Medved. Rec.: Andrej Medved, *Delo* 21. 10. 1980, št. 247, str. 9; id., *NRazgl* 21. 11. 1980, št. 22, str. 649.
- BAMBIČ, Milko 357
Milko Bambič. Antološka razstava. Opčine, Prosvetni dom, november 1980. Rec.: *PDK* 6. 11. 1980, št. 257, str. 2; Janez Mesesnel, *Delo* 14. 11. 1980, št. 267, str. 8.
- BATIC, Stojan 358
Batičeva mala plastika v celovski Auli slovenici. — *SlovV* 8. 2. 1980, št. 6, str. 2; *Teleks* 29. 2. 1980, št. 9, str. 16.
- BERČIČ, Berko 359
Berko. Lj. Bežigradska galerija 27. 3.—15. 4. 1980, rk. uv. Franc Zalar. Rec.: Igor Zabel, *Mladina* 10. 4. 1980, št. 15, str. 37 ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 4. 4. 1980, št. 93, str. 5.
- 360 *Berko Berčič*, Mbr. Avla od 19. 5. 1980. Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 21. 5. 1980, št. 117, str. 6; ilustr.; Marjan Remec, *Večer* 30. 5. 1980, št. 125, str. 6; ilustr.
- BERNARD, Emerik 361
Emerik Bernard. Koper, Meduza 6. do 27. 6. 1980, rk. uv. avtor. Rec.: Andrej Medved, *Delo* 17. 6. 1980, št. 141, str. 9; ilustr.

- BEZLAJ, Jiři 362
Jiři Bezlej. Mbr, Avla, april 1980.
 Rec.: Marjan Remec, *Večer* 18. 4. 1980, št. 92, str. 6: ilustr.
- BLANUŠA, Milan 363
Milan Blanuša. Koper, Meduza, 18. 7.—8. 8. 1980, rk. uv. Irina Subotič.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 260—261; id., *Delo* 25. 7. 1980, št. 172, str. 10.
- BOLJKA, Janez 364
Janez Boljka. Zalec, Savinov salon 5.—17. 9. 1980, zlož. uv. Aleksander Bassin.
 Rec.: Tatjana Pregl, *Delo* 9. 10. 1980, št. 237, str. 7.
- BRATOŽ, Remigij 365
Remigij Bratož 1904—1977. Mbr, Umetnostna galerija 12. 3.—18. 4. 1980, rk. uv. Maja Vetric, Gordana Spremo.
 Rec.: Gema Hafner, *Delo* 14. 4. 1980, št. 88, str. 4: ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 10. 4. 1980, št. 85, str. 8; Gordana Spremo, *Večer* 1. 4. 1980, št. 77, str. 6: ilustr.
- BRATUŽ, Lucijan 366
Lucijan Bratuš, Franc Černigoj /pesnik/. Kranj, Klet v Prešernovi hiši 26. 11.—24. 12. 1980, zlož. uv. France Pibernik.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 11. 12. 1980, št. 50, str. 38: ilustr.
- BRDAR, Jakob 367
Jakov Brdar. Koper, Meduza 8. 8. do 5. 9. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Andrej Medved, *Delo* 8. 8. 1980, št. 184, str. 7.
- CARRA, Carlo 368
Carlo Carra. Lj. Likovno razstavišče Rihard Jakopič 16. 10.—2. 11. 1980, rk. v srbohrv.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 632—633; Tomaž Brejc, *Teleks* 24. 10. 1980, št. 43, str. 13: ilustr.; Igor Gedrih, *PD* 3. 11. 1980, št. 17, str. 12: ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 28. 10. 1980, št. 253, str. 8; Igor Zabel, *Mladina* 13. 11. 1980, št. 46, str. 37: ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 31. 10. 1980, št. 299, str. 5.
- CEJ, Demetrij 369
 Milko Rener, Demetrij Cej razstavlja v Gradišču ob Soči. — *Pdk* 6. 12. 1980, št. 283, str. 3: ilustr.
- CERVI, Paolo 370
Paolo Cervi. Koper, Meduza 21. 11. do 19. 12. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Andrej Medved, *Delo* 9. 12. 1980, št. 286, str. 8.
- CIUHA, Joža 371
5. prodajna razstava, Jože Ciuha. Lj. Ars Cevljarska 24. 7.—15. 8. 1980, zlož. uv. Marijan Tršar.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 8. 1980, št. 227, str. 5.
- CVETNIČ, Danilo 372
 Janko Jelnikar, Ob razstavi Danila Cvetniča v Klubu kulturnih in znanstvenih delavcev v Ljubljani. — *Večer* 19. 6. 1980, št. 142, str. 4: ilustr.; id., *Večer* 9. 7. 1980, št. 158, str. 6.
- ČADEŽ, Dragica 373
Dragica Čadež. Mbr, Mali razstavní salon Rotovž 11.—29. 2. 1980, rk. uv. Marijan Tršar.
 Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *NRazgl* 16. 5. 1980, št. 9, str. 269.
- 374
Dragica Čadež, Lj. Labirint 20. 10. do 10. 11. 1980, zlož. uv. Aleksander Bassin.
 Rec.: Tomaž Bole, *Mladina* 13. 11. 1980, št. 46, str. 39: ilustr.
- ČEH, Boni 375
Boni Čeh. Mbr, Avla od 20. 3. 1980.
 Rec.: Cene Avguštin, *Večer* 9. 4. 1980, št. 84, str. 6: ilustr.
- CERNE, Peter 376
Peter Černe. Celje, Likovni salon 14. 5.—3. 6. 1980, rk. uv. France Zalar.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 31. 5. 1980, št. 148, str. 5.

CERNIGOJ, Avgust

377
Milko Bambič, Ob Černigojevi raz-
vi v Babni hiši /Ricmanje/. *PDK*
23. 3. 1980, št. 69, str. 8; Marijan
Zlobec, *Delo* 2. 4. 1980, št. 78, str.
8: ilustr.

378
Milko Bambič, Ob Černigojevi raz-
stavi v Kosovelovi knjižnici v Se-
žani. — *PDK* 14. 9. 1980, št. 212, str.
5: ilustr.

379
Černigojeva razstava del iz kon-
struktivistične dobe. V galeriji
Centro Barbacan. — *PDK* 30. 11.
1980, št. 278, str. 2.

ČETKOVIČ, Vasilije

380
Vasilije Četkovič. Celje, Likovni sa-
lon 26. 2.—13. 3. 1980, rk. uv. Ja-
nez Mesesnel.

Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 28. 2.
1980, št. 48/149/, str. 8: ilustr.; Mar-
len Premšak, *NoviT* 6. 3. 1980, št.
9, str. 9: ilustr.; ead, *Večer* 7. 3.
1980, št. 56, str. 6: ilustr.; *DEn* 1.
3. 1980, št. 8, str. 8 (intervju zap.
Janez Sever).

DANC, Ladislav

381
Ladislav Danč 1932—1979. Kranj,
Galerija v Mestni hiši 6.—29. 2. 1980,
zlož. uv. Franc Zalar.
Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 2.
1980, št. 55, str. 5.

DEBENJAK, Riko

382
Marko Vuk, Debenjakova olja v Ka-
nalski galeriji. — *Primorska sreča-*
nja 1980, št. 17/18, str. 319.

DEMSAR, Tone

383
Mala plastika Toneta Demšarja. Ze-
mono, Dvorec 17.—31. 5. 1980, zlož.
uv. Janez Mesesnel.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 30. 5.
1980, št. 126, str. 8.

384
Tone Demšar. Ajdovščina, Pilonova
galerija 24. 10.—12. 11. 1980, zlož.
uv. Peter Krečič.
Rec.: Nelida Silič, *PDK* 9. 11. 1980,
št. 260, str. 7.

385
Tone Demšar, plastike in reliefi.
Radovljica, Šivčeva hiša 21. 11. do
1. 12. 1980, zlož. uv. Maruša Avgu-
štin.

DIDEK, Zoran

386
Zoran Didek 1910—1975 retrospek-
tivna razstava. Lj. Likovno razsta-
višče Rihard Jakopič 4. 9.—5. 10.
1980, rk. uv. Jure Mikuž, Peter
Povh, Peter Krečič, Milan Butina,
Bogomil Karlavaris. Izbor pred-
stavljen v Brežicah 26. 11.—14. 12.
1980, zlož. uv. Jure Mikuž.
Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 19. 9.
1980, št. 38, str. 10—11; Aleksander
Bassin, *NRazgl* 10. 10. 1980, št. 19,
str. 555; Milček Komelj, *Delo* 31.
10. 1980, št. 256, str. 26: ilustr.; Ja-
nez Mesesnel, *Delo* 16. 9. 1980, str.
7: ilustr.; Jure Mikuž /pogovor o
celovitem delu/, *Dnevnik* 3. 9. 1980,
št. 241, str. 5: ilustr.; Franc Zalar,
Dnevnik 17. 9. 1980, št. 255, str. 5:
ilustr.; Marijan Zlobec, *PDK* 2. 10.
1980, št. 227, str. 4.

DJAK, Živko

387
72. prodajna razstava, Živko Djak.
Lj. Ars Miklošičeva 22. 10.—22. 11.
1980, zlož. uv. Slobodan S. Sanader.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 5. 11.
1980, št. 259, str. 9; Franc Zalar,
Dnevnik 30. 10. 1980, št. 298, str.
5.

DOLENC, Anton

388
Anton Dolenc. Mbr, Avla 5. 11.—3.
12. 1980, rk. uv. Mirko Juteršek.
Rec.: Miroslav Slana, *Večer* 18. 11.
1980, št. 268, str. 6: ilustr.

FIDLER, Ivan

389
Ivan Fidler. Lj, Bežigradska gale-
rija 10.—29. 10. 1980, rk. uv. Franc
Zalar.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 21. 10.
1980, št. 247, str. 9; Franc Zalar,
Dnevnik 20. 10. 1980, št. 288, str. 4.

GERLOVIČ, Alenka

390
Alenka Gerlovič. Kranj, Tavčarjeva
43, 7. 3.—15. 4. 1980, prenos v Celje,
Brežice, Kočevje, Maribor /Rotovž/,
Rogaško Slatino, rk. uv. Breda Mis-
ja.
Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Večer*
20. 6. 1980, št. 143, str. 6: ilustr.;
Mirko Juteršek, *NRazgl* 7. 3. 1980,
št. 5, str. 141; Franc Zalar, *Dnevnik*
20. 3. 1980, št. 78, str. 5; *Dnevnik*
19. 10. 1980, št. 287, str. 5; *NŽ* 1980,
št. 3, str. 14—15: ilustr.

GODEC, France

391
Razstava gvašev akademskega slikarja Franceta Godca. Lj. Bežigradska galerija 24. 9.—26. 12. 1980.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 12. 1980, št. 350, str. 5; Ob 70-letnici: Emil Frelih, *Večer* 10. 12. 1980, št. 285, str. 6; Stane Mikuž, *NRazgl* 26. 12. 1980, št. 24, str. 713; ilustr.

GOLOB, Zdenka

392
Sandi Sitar, Ob razstavah Zdenke Golobove. — *Dnevnik* 9. 1. 1980, št. 7, str. 5: ilustr.

393
Zdenka Golob. Radenci, Hotel Radin 18. 4.—9. 5. 1980, zlož. uv. Iztok Premrov.

Rec.: Brigita Bavčar, *Vestnik* 18. 4. 1980, št. 30, str. 5.

GORJUP, Tine

394
Tine Gorjup. Lj. Bežigradska galerija 6.—22. 5. 1980, rk. uv. Franc Zalar.

Rec.: Tomaž Bole, *Zbor občanov* 20. 5. 1980, št. 10, str. 4; Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 5. 1980, št. 137, str. 5.

GORJUP, Tomaž

395
Tomaž Gorjup, Mbr, Umetnostna galerija 27. 6.—31. 7. 1980, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 1. 8. 1980, št. 177, str. 4; ilustr.; Brane Kovič, *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 40—44+4+6; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 25. 7. 1980, št. 201, str. 5.

396
Tomaž Gorjup. Nova Gorica, Galerija Meblo 3.—18. 10. 1980, rk. uv. Brane Kovič.

Rec.: Andrej Medved, *Delo* 24. 10. 1980, št. 250, str. 8.

HERMAN, Anton

397
Anton Herman. Lj. Bežigradska galerija 16. 1.—2. 2. 1980, rk. uv. Franc Zalar.

Rec.: Tomaž Bole, *Mladina* 14. 2. 1980, št. 7, str. 35; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 1. 1980, št. 17, str. 5: ilustr.

HORVAT, Jože Jaki

398
Jaki. Lj. Mestna galerija 30. 9. do 7. 11. 1980, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 21. 11. 1980, št. 47, str. 11; Zoran Kržišnik, *NRazgl* 21. 11. 1980, št. 22, str. 649; Tatjana Pregl, *Delo* 5. 12. 1980, št. 283, str. 8; Ivan Sedej, *Dnevnik* 8. 12. 1980, št. 334, str. 4; Marijan Zlobec, *Delo* 24. 4. 1980, št. 97, str. 9.

HUZJAN, Zdenko

399
Zdenko Huzjan. Lj. Koncertni atelje DSS od 16. 1. 1980, zlož.

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 7. 3. 1980, št. 5, str. 141.

JAGODIČ, Stane

400
Razstavlja akademski slikar Stane Jagodič. Ptuj, Razstavni paviljon Dušana Kvedra 4.—15. 12. 1980, zlož. uv. Marjeta Ciglencečki.

Rec.: Marjeta Ciglencečki, *Tednik* 27. 11. 1980, št. 47, str. 11; Nevenka Dobljekar /intervju/, *Tednik* 11. 12. 1980, št. 49, str. 9: ilustr.

JAKAC, Božidar

401
Božidar Jakac, leta iskanja in zorenja 18—27. Kozanjevica, Lamutov likovni salon 16. 5.—16. 6. 1980, rk. uv. Melita Stele-Možina.

Rec.: Bogdan Cepuder, *NRazgl* 30. 5. 1980, št. 10, str. 295; Milček Komelj, *NRazgl* 11. 7. 1980, št. 13, str. 392; Janez Mesesnel, *Delo* 11. 6. 1980, št. 136, str. 8; ilustr.; Darja Vaupotič, *Večer* 23. 6. 1980, št. 145, str. 4; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 17. 6. 1980, št. 165, str. 5.

402
Portreti kulturnih delavcev. Mbr, Umetnostna galerija 26. 11. 1980 do 18. 1. 1981, rk. uv. Luc Menaše, Breda Ilich-Klančnik.

Rec.: Vladimir Gajšek, *Večer* 9. 12. 1980, št. 284, str. 6; ilustr.; Helena Grandovec, *Večer* 4. 12. 1980, št. 280, str. 4; Milan Predan, *Večer* 27. 12. 1980, št. 300, str. 9; Darja Vaupotič, *Delo* 23. 12. 1980, št. 298, str. 8; Maja Vetrlih, *Večer* 26. 11. 1980, št. 275, str. 6.

- JAKOPIĆ, Rihard 403
Mala retrospektiva Riharda Jakopiča. Lj. Narodna galerija 9. 5.—17. 9. 1980.
 Rec.: Tomaž Brejč, *Teleks* 30. 5. 1980, št. 22, str. 13; ilustr.; Mateja Kos, *Mladina* 24. 7. 1980, št. 30, str. 17; Snežana Šlamberger, *Dnevnik* 24. 5. 1980, št. 141, str. 5; ilustr.; Marijan Zlobec, *Delo* 22. 5. 1980, št. 119, str. 9.
- JAKOPIN, Viljem 404
Viljem Jakopin. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 29. 8.—24. 9. 1980, zlož. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 5. 9. 1980, št. 68, str. 5.
- JAKŠA, Lado 405
 Cveto Pavlin, Fotografije Lada Jakše. Razstava v Gradisu. — *Dnevnik* 16. 2. 1980, št. 45, str. 5.
- JARM, Stane 406
Stane Jarm. Lj. Križanke 23. 6.—28. 8. 1980.
 Rec.: Mirko Juteršek, *NRazgl* 11. 7. 1980, št. 13, str. 393; Franc Zalar, *Dnevnik* 26. 6. 1980, št. 174, str. 5; *Teleks* 29. 8. 1980, št. 35, str. 12 (intervju).
- 407
Stane Jarm. Tržič, Paviljon NOB 17. 10.—5. 11. 1980, zlož. uv. Janez Šter.
 Rec.: Janez Šter, *Delo* 23. 10. 1980, št. 249, str. 9; id., *Glas* 21. 10. 1980, št. 81, str. 11.
- JEMEC, Andrej 408
Andrej Jemec, risbe. Lj. Iskra 14. 5.—8. 6. 1980, rk. uv. Jure Mikuž, Koper, Meduza 12. 9.—3. 10. 1980, rk. uv. Jure Mikuž.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 5. 6. 1980, št. 153, str. 5; Igor Zabel, *Mladina* 9. 10. 1980, št. 41, str. 35; ilustr.
- JESIH, Boris 409
Risbe in grafike Borisa Jesiha. Zemono 22. 3.—4. 4. 1980, zlož. uv. Janez Mesesnel.
 Rec.: Tatjana Pregl, *NRazgl* 16. 5. 1980, št. 9, str. 269.
- KITAJIMA, Kazuo 410
Kazuo Kitajima, razstava plastik. Lj, Labirint 25. 6.—16. 7. 1980, zlož. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 1. 7. 1980, št. 153, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik*, 5. 7. 1980, št. 182, str. 5.
- KLANJSČEK, Vladimir 411
 Milko Renner, Klanjšček v »II Torchio«. — *Dan* 1980, št. 92, str. 25.
- KOBE, Boris 412
Jubilejna razstava Kobe. Kostanjevica, Lamutov likovni salon od 10. 10. 1980, rk. uv. Spelca Čopič, Iztok Durjava.
 Rec.: Spelca Čopič, *NRazgl* 24. 10. 1980, št. 20, str. 585; Tatjana Pregl, *Delo* 20. 11. 1980, št. 272, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 10. 11. 1980, št. 308, str. 4.
- KOBILCA, Ivana 413
Izbor del z retrospektivne razstave v Narodni galeriji 1979. Ajdovščina, Pilonova galerija, Maribor, Umetnostna galerija.
 Rec.: Lojze Bizjak, *Primorska srečanja* 1980, št. 17/18, str. 323—324; Darja Vaupotič, *Večer* 26. 2. 1980, št. 47, str. 6; ilustr.; Franc Zalar, *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 110—114; ilustr. /še Za Narodno gal./.
- KOCJANCIC, Peter 414
 Milko Renner, Fotografike Petra Kocjančiča so nas ponesle v čisto nov svet. Ob razstavi v Goriškem avditoriju. — *PDK* 20. 1. 1980, št. 16, str. 5.
- KOLBIČ, Gabrijel 415
Gabrijel Kolbič. Lj. Bežigradska galerija 2.—20. 9. 1980, rk. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 12. 9. 1980, št. 250, str. 5.
- KOLOŠA, Jože 416
Jože Kološa-Kološ. Kranj, Galerija v Mestni hiši 24. 10.—23. 11. 1980, Koper /Loža/, Murska Sobota, rk. uv. Aleksander Bassin.

- Rec.: Brigita Bavčar, *Vestnik* 10. 10. 1980, št. 78, str. 5; ilustr.; Marko Jenšterle, *Mladina* 20. 11. 1980, št. 47, str. 39; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 11. 1980, št. 318, str. 5.
- KOMEL, Silvester** 417
Silvester Komel. Lj. Ljubljanska banka, januar 1980.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 22. 2. 1980, št. 4, str. 105; Mateja Kos, *Mladina* 24. 1. 1980, št. 4, str. 37; ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 3. 1. 1980, št. 1, str. 5; Sandi Sitar, *Dnevnik* 10. 1. 1980, št. 8, str. 5; ilustr.; *Teleks* 7. 3. 1980, št. 10, str. 14.
- Moja Drčar-Murko**, Likovno prese-
 nečenje v Kölnu. — *Delo* 21. 11. 1980, št. 273, str. 8.
- KOŠIČ, Andrej** 419
Andrej Košič, Kočevje, Likovni salon 13.—29. 6. 1980, zlož. uv. Ivan Sedej.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 17. 6. 1980, št. 141, str. 8.
- KOVAC, Aleksander** 420
Aleksander Kovač. Mbr. Salon Meb-
 lo, februar 1980.
 Rec.: Gema Hafner, *Večer* 29. 2. 1980, št. 50, str. 6; ilustr.
- KRAGULJ, Radovan** 421
Radovan Kragulj. Lj. Mala galerija 4. 3.—6. 4. 1980, rk. uv. Michel Gos-
 me in Jean Matrican.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 11. 3. 1980, št. 59, str. 8; Igor Zabel, *Mla-
 dina* 3. 4. 1980, št. 14, str. 37; Franc
 Zalar, *Dnevnik* 6. 3. 1980, št. 64, str.
 5.
- KRAIGHER, Marjanca** 422
Marjanca Kraigher. Kranj, Mala ga-
 lerija v Mestni hiši 30. 5.—26. 6.
 1980, zlož. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 3. 7.
 1980, št. 27, str. 37; ilustr.
- KRAJINA, Melanija** 423
Melanija Krajina, Kamnik, Razsta-
 višče Veronika 7.—18. 3. 1980.
 Rec.: Borut Rovšnik, *Kamniški ob-
 čan* 31. 3. 1980, št. 6, str. 7.
- KRALJ, France** 424
*France Kralj, kiparstvo in grafika
 1909—60*. Kostanjevica, Lamutov li-
 kovni salon julij—september 1980,
 rk. uv. Andrej Smrekar.
 Rec.: Tomaž Brejč, *Teleks* 15. 8.
 1980, št. 33, str. 11; ilustr.; Milček
 Komelj, *NRazgl* 8. 8. 1980, št. 15,
 str. 440; Janez Mesesnel, *Delo* 12. 8.
 1980, št. 187, str. 5; Ivan Sedej,
Dnevnik 16. 8. 1980, št. 223, str. 5;
 Franc Zalar, *Dnevnik* 6. 9. 1980, št.
 244, str. 5; ilustr.
- KRANJC, Ana** 425
Ana Kranjc. Nova Gorica, Salon
 Meblo.
 Rec.: Gema Hafner, *Večer* 12. 12.
 1980, št. 287, str. 5.
- KRAŠNA KOCIJAN, Anka** 426
Anka Krašna Kocijan. Mbr, Mali
 razstavnici salon Rotovž 7.—24. 3.
 1980, prenos v Celje, Likovni salon
 24. 9.—12. 10. 1980, rk. uv. Meta Ga-
 bršek Prosenc.
 Rec.: Alenka Domjan, *NoviT* 2. 10.
 1980, št. 39, str. 8.
- KRAŠOVEC, Metka** 427
Metka Krašovec, Lj. Mala galerija
 23. 12. 1980—25. 1. 1981, rk. uv. Zo-
 ran Kržišnik.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 30. 12.
 1980, št. 356, str. 5.
- KRAVOS, Marjan** 428
 Milko Bambič, Marjan Kravos v ga-
 leriji Kraške hiše. — *PDK* 28. 9.
 1980, št. 224, str. 5; ilustr.; Peter
 Krečič, *PDK* 6. 1. 1980, št. 5, str. 5.
- KRIVEC, Peter** 429
Peter Krivec. Mbr. Mali razstavnici
 salon Rotovž 11.—29. 4. 1980, prenos
 v Celje, Likovni salon, rk. uv. Meta
 Gabršek-Prosenec.
 Rec.: Meta Gabršek-Prosenec, *NRazgl*
 22. 2. 1980, št. 4, str. 105; Marlen
 Premšak, *NoviT* 10. 1. 1980, št. 1,
 str. 8; ead., *Večer* 9. 1. 1980, št. 6,
 str. 6.
- Peter Krivec**, Lj., Koncertni atelje
 DSS od 2. 4. 1980, zlož.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 5. 4. 1980,
 št. 81, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik*
 11. 4. 1980, št. 100, str. 5.

431
Tomaž Kržišnik, Lj., Koncertni atelje DSS od 9. 1. 1980, zlož.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 7. 3. 1980, št. 5, str. 141; Janez Mesesnel, *Delo* 16. 1. 1980, št. 12, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 17. 1. 1980, št. 15, str. 5; *Glas* 8. 1. 1980, št. 1, str. 7.

432
Studije in likovne izvedbe Sonetov nesreče Franceta Prešerna. Mbr. Rotovž 8.—29. 2. 1980, zlož. uv. Tatjana Pregl.
 Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *Dialogi* 1980, št. 3, str. 178—179; Marlen Premšak, *Večer* 2. 4. 1980, št. 78, str. 6; *Večer* 13. 2. 1980, št. 80, str. 4.

433
Soneti nesreče. Kranj, Mala galerija v Mestni hiši 27. 6.—27. 7. 1980, rk. uv. Andrej Medved, Galerija v Prešernovi hiši 26. 11.—24. 12. 1980.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 17. 7. 1980, št. 29, str. 22; ilustr.; id., *Mladina* 25. 12. 1980, št. 52, str. 39; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 9. 12. 1980, št. 335, str. 5.

LIK, Liza

434
Liza Lik. Velenje, Kulturni center Ivan Napatnik 21. 3.—16. 4. 1980, rk. uv. Mirko Juteršek.
 Rec.: Drago Medved, *NoviT* 27. 3. 1980, št. 12, str. 8.

LIPOVEC, Dušan

435
Dušan Lipovec. Kranj, Mala galerija v Mestni hiši 28. 3.—24. 4. 1980, zlož. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 4. 4. 1980, št. 26, str. 7; Franc Zalar, *Dnevnik* 8. 4. 1980, št. 97, str. 5.

436
Dušan Lipovec, Kamnik, Veronika 24. 10.—5. 11. 1980, zlož. uv. Borut Rovšnik.
 Rec.: Borut Rovšnik, *Kamniški občan* 10. 11. 1980, št. 20, str. 4.

LOGAR, Lojze

437
Lojze Logar, Ajdovščina, Pilonova galerija.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 7. 3. 1980, št. 5, str. 141; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 1. 1980, št. 22, str. 5.

438
Lojze Logar. Lj., Mala galerija 8. 4.—11. 5. 1980, rk. uv. Jure Mikuž.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 13. 6. 1980, št. 11, str. 333; Tomaž Brejč, *Teleks* 25. 4. 1980, št. 17/18, str. 17; ilustr.; Mateja Kos, *Mladina* 24. 4. 1980, št. 17/18, str. 50; ilustr.; Peter Krečič, *Delo* 13. 5. 1980, št. 111, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 4. 1980, št. 108, str. 5.

LOVKO, Erik

439
Erik Lovko. Koper, Meduza 15. 5. do 6. 6. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Andrej Medved, *Delo* 20. 5. 1980, št. 117, str. 8.

MAKUC, Vladimir

440
10. prodajna razstava, Vladimir Makuc. Lj., Ars Cevljarska 10.—31. 11. 1980, zlož. uv. Iztok Premrov.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 15. 11. 1980, št. 268, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 27. 11. 1980, št. 325, str. 5.

441
 Milko Rener, Makučevi grafični listi v galeriji La Bottega. — *PDK* 3. 12. 1980, št. 280, str. 3; ilustr.

MALES, Miha

442
Zbirka podarjenih del Mihe Maleša. Kamnik, Galerija Mihe Maleša od 25. 7. 1980, rk. uv. Emilijan Cevc, Mirko Juteršek, Eva Gspan.
 Rec.: Ladislav Lesar, *Dnevnik* 10. 8. 1980, št. 217, str. 5; Borut Rovšnik, *Kamniški občan* 18. 7. 1980, št. 14, str. 4; *Glas* 3. 6. 1980, št. 43, str. 7; *Glas* 29. 7. 1980, št. 57, str. 6; *NRazgl* 8. 8. 1980, št. 15, str. 444 + 435.

443
3. prodajna razstava, Miha Maleš, olja. Lj., Ars Cevljarska, zlož. uv. Franc Zalar.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 6. 1980, št. 168, str. 5.

444
Akademski slikar Miha Maleš, akvareli. Krško, Galerija 5.—26. 9. 1980, zlož. uv. Milček Komelj.
 Rec.: Milček Komelj, *NRazgl* 26. 9. 1980, št. 18, str. 519—520.
 Cf. št. 257.

- MARCHEL, Henrik 445
Henrik Marchel. Lj. Koncertni atelje DSS od 12. 3. 1980, zlož.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 14 3. 1980, št. 62, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 22. 3. 1980, št. 80, str. 5.
- 446
Henrik Marchel, novejša prizadevanja. Kranj, Mala galerija v Mestni hiši 2.—23. 11. 1980.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 11. 1980, št. 318, str. 5; intervju zap. Danica Dolenc, *Glas* 30. 9. 1980, št. 75, str. 5.
- MARUŠIČ, Živko 447
Živko Marušič. Celje, Likovni salon 2.—19. 4. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Marlen Premšak, *NoviT* 10. 4. 1980, št. 14, str. 8; ead., *Večer* 15. 4. 1980, št. 89, str. 6.
- MAYER, Ferdo 448
Ferdo Mayer, izbor iz retrospektive. Lj, Bežigrajska galerija od 22. 9. 1980.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 7. 10. 1980, št. 235, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 7. 10. 1980, št. 275, str. 5.
- MESARIČ, Franc 449
Franc Mesarič. Lj. Mestna galerija 5. 2.—7. 3. 1980, Mbr. Umetnostna galerija, rk. uv. Breda Ilich-Klančnik.
 Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 7. 3. 1980, št. 10, str. 12—13; Janez Mesesnel, *Delo* 14. 2. 1980, št. 37, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 23. 2. 1980, št. 52, str. 5.
- MESKO, Kiar 450
11. prodajna razstava, Kiar Meško, olja. Lj., Ars Cevljarska 3.—18. 12. 1980, zlož. uv. Ivan Sedej.
 Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 22. 12. 1980, št. 348, str. 4.
- MIHELIC, France 451
 Lj., Mala galerija še v letu 1979:
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 17; Mateja Kos, *Mladina* 11. 1. 1980, št. 1/2, str. 51: ilustr.
- MIHELIC, Milan 452
Arhitekt Milan Mihelič. Lj., Likovno razstavišče Rihard Jakopič 25. 11. do 10. 12. 1980, rk. — monografija, uv. Stane Bernik. Prenos v Sarajevo.
 Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 19. 9. 1980, št. 38, str. 10—11; Darinka Kladnik, *Dnevnik* 26. 11. 1980, št. 324, str. 5; Peter Krečič, *Delo* 11. 12. 1980, št. 288, str. 8: ilustr.
- MIROGLIO, Valerio 453
Valerio Miroglio. Velenje Kulturni center Ivan Napotnik 10. 10.—11. 11. 1980, Kranj, Mestna hiša 26. 11. do 23. 12. 1980, rk. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Cene Avguštin, *Delo* 16. 12. 1980, št. 292, str. 9; Marko Jenšterle, *Mladina* 18. 12. 1980, št. 51, str. 38: ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 19. 12. 1980, št. 345, str. 5.
- MLINARIČ, Mirjana 454
Mirjana Mlinarič. Mbr. Ars 2.
 Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 5. 3. 1980, št. 54, str. 5: ilustr.
- MURTIČ, Edo 455
Edo Murtič. Lj. Mestna galerija 9. 4.—3. 5. 1980, Maribor, Reka, rk. uv. Maja Vetrih.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 24. 4. 1980, št. 8, str. 241; Tomaž Brejc, *Teleks* 25. 4. 1980, št. 17/18, str. 17; Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 18. 1. 1980, št. 14, str. 6: ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 15. 4. 1980, št. 89, str. 8: ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 30. 4. 1980, št. 119, str. 5; Igor Zidič, *NRazgl* 22. 2. 1980, št. 4, str. 116; Marijan Zlobec, *Delo* 10. 4. 1980, št. 85, str. 9.
- MUSIČ, Zoran 456
 Meta Gabršek-Prošenc, Razstava Zorana Mušiča v Benetkah. — *Večer* 27. 9. 1980, št. 226, str. 8.
- NAGORNI, Miodrag 457
Miodrag Nagorni. Mbr. Rotovž.
 Rec.: Meta Gabršek-Prošenc, *NRazgl* 21. 3. 1980, št. 6, str. 177.

- NAGASE, Masyuki 458
 6. prodajna razstava, Masyuki Nagase. Lj., Ars Cevljarska 15. 8.—5. 9. 1980, zlož., Koper, Loža 15. 2.—6. 3. 1980, rk. uv. Andrej Medved. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 21. 8. 1980, št. 195, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 27. 8. 1980, št. 234, str. 5.
- NEŠKOVIČ, Predrag 459
 Aleksander Bassin, O slikarstvu Predraga Neškovića. — *NRazgl* 29. 8. 1980, št. 16, str. 468. Razstave v Beogradu, Benetkah in Zagrebu.
- 460
 Predrag Nešković. Lj., Mala galerija 11. 11.—7. 12. 1980, rk. uv. Ješa Denegri. Rec.: Mateja Kos, *Mladina* 27. 11. 1980, št. 48, str. 37; ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 25. 11. 1980, št. 276, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 18. 11. 1980, št. 316, str. 5.
- NOVINC, Franc 461
 Franc Novinc. Škofja Loka, Kape-la puštalskega gradu od 24. 3. 1980. Rec.: Andrej Pavlovec, *Glas* 9. 12. 1980, št. 94, str. 5.
- 462
 Slike Franca Novinca. Zemono, Dvorec 19. 4.—1. 5. 1980, zlož. uv. Janez Mesesnel. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 24. 4. 1980, št. 97, str. 8.
- OBLAK, Leobard /BARD IUCUNDUS/ 463
 Bard Iucundus. Piran, Mestna gale-rija 30. 5.—22. 6. 1980, rk. uv. An-drej Medved. Rec.: Andrej Medved, *Delo* 17. 6. 1980, št. 141, str. 9; ilustr.
- 464
 Bard Iucundus, ciklus risb. Radov-ljica, Sivčeva hiša 17.—27. 10. 1980, zlož. uv. Maruša Avguštin. Rec.: Maruša Avguštin, *Glas* 21. 10. 1980, št. 81, str. 11.
- 465
 Bard Iucundus. Li., Ars Čevljarska 3.—24. 10. 1980, zlož. uv. Jože Javor-šek. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 15. 10. 1980, št. 242, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 13. 10. 1980, št. 281 str. 4; Janez Zalaznik, *Mladina* 30. 10. 1980, št. 44, str. 35; ilustr.
- OMAN, Valentin 466
 Valentin Oman. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 27. 6.—27. 7. 1980, zlož. uv. Cene Avguštin. Rec.: intervju zap. Dragica Šeško, *Glas* 8. 7. 1980, št. 52, str. 6.
- 467
 Valentin Oman. Celovec. Aula slo-venica. Rec.: Odlomki iz kritik, *NRazgl* 26. 12. 1980, št. 24, str. 370—731; *SlovV* 28. 11. 1980, št. 48, str. 3.
- OMERSA, Nikolaj 468
 I. prodajna razstava, Nikolaj Omer-sa. Lj., Ars Cevljarska 8. 4.—7. 5. 1980, zlož. uv. Aleksander Bassin. Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 12. 4. 1980, št. 87, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 23. 4. 1980, št. 112, str. 5.
- PAJK, Milan 469
 Peter Krečič, Milan Pajk v Arkadah /še 1979/. — *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 16—17; Tomaž Brejc, *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 48—55 + 5 + 9; ilustr.
- PANČUR, Marjan 470
 Janez Šter, Razstava v domu sta-rostnikov /Tržič/. — *Glas* 9. 12. 1980, št. 94, str. 5.
- PANDUR, Lajči 471
 Lajči Pandur, olja, risbe, grafike, pasteli. Krško, Galerija 6.—20. 6. 1980, zlož. uv. Breda Illich-Klančnik. Rec.: Helena Grandovec, *Večer* 12. 7. 1980, št. 161, str. 8; Janez Meses-nel, *Delo* 12. 6. 1980, št. 137, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 28. 6. 1980, št. 176, str. 5.
- PANDUR, Ludvik 472
 Ludvik Pandur. Mbr., Ars 2. Rec.: Emica Antončič, *Mladina* 7. 8. 1980, št. 32, str. 21; ilustr.
- PAVLETIČ LORENČAK, Darinka 473
 Darinka Pavletič Lorenčak. Zalec, Savinov salon 7.—15. 3. 1980. Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 14. 3. 1980, št. 62, str. 6.

- PAVLOVIĆ BARILI, Milena 474
Milena Pavlović Barili, retrospektivna razstava. Lj., Likovno razstavišče Rihard Jakopič 8. 2.—2. 3. 1980, rk. v srbohrv.
 Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 22. 2. 1980, št. 8, str. 13; Mateja Kos, *Mladina* 28. 2. 1980, št. 9, str. 36; Janez Mesesnel, *Delo* 19. 2. 1980, št. 41, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 16. 2. 1980, št. 45, str. 5.
- PEČANAC, Nedeljko 475
 Milko Renner, Nedeljko Pečanac v galeriji Il Torchio. — *PDK* 4. 1. 1980, št. 3, str. 3.
 476
Nedeljko Pečanac. Koper, Meduza 18. 4.—15. 5. 1980, Novo mesto, Idrija, Sežana, rk. uv. Andrej Medved.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 26. 9. 1980, št. 18, str. 520—521.
- PEKLAJ, Andreja 477
Andreja Peklaj. Kranj, Galerija v Mestni hiši 26. 9.—22. 10. 1980, zlož. uv. Cene Avguštin.
 Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 23. 10. 1980, št. 43, str. 38; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 15. 10. 1980, št. 283, str. 5.
- PICELJ, Ivan 478
Ivan Picelj. Lj., Mala galerija 24. 6.—27. 7. 1980, rk. uv. Janez Bernik.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 8. 7. 1980, št. 158, str. 9; Igor Zabel, *Mladina* 10. 7. 1980, št. 28, str. 22; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 3. 7. 1980, št. 181, str. 5.
- PIRNAT, Janez 479
Janez Pirnat. Lj., Galerija Kompas.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 1. 4. 1980, št. 77, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 29. 3. 1980, št. 87, str. 5.
 480
 Janez Mesesnel, Kipar Janez Pirnat s kamnitimi skulpturami v galeriji zagrebškega Intercontinentala. — *Delo* 22. 5. 1980, št. 119, str. 9.
 481
 7. prodajna razstava, Janez Pirnat. Lj., Ars Cevljarska 6. 9.—3. 10. 1980, zlož. uv. Janez Mesesnel.
- Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 23. 9. 1980, št. 223, str. 7; Franc Zalar, *Dnevnik* 29. 9. 1980, št. 267, str. 4.
- PLESTENJAK, Viktor 482
Viktor Plestenjak, razstava plastik. Lj., Labirint 24. 9.—15. 10. 1980, zlož. uv. Marijan Tršar.
 Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 1. 10. 1980, št. 230, str. 8.
- POCIVAVSEK, Matjaž 483
Matjaž Počivavšek. Lj., Mala galerija 7. 10.—9. 11. 1980, rk. uv. Tomaž Brejc.
 Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 7. 3. 1980, št. 5, str. 141; Mateja Kos, *Mladina* 30. 10. 1980, št. 44, str. 34; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 23. 10. 1980, št. 291, str. 5.
- PODOBNIK, Rafael 484
Rafael Podobnik, razstava barvne fotografije. Nova Gorica, Galerija Meblo 16.—31. 5. 1980, rk. uv. Sergej Ciani.
 Rec.: Marijan Breclj, *PDK* 29. 5. 1980, št. 124, str. 4.
- PREGELJ, Marij 485
Marij Pregelj, Celje, Likovni salon 6.—26. 2. 1980, rk. uv. Spelca Copič.
 Rec.: Marlen Premšak, *Večer* 19. 2. 1980, št. 41, str. 4.
- RASIČ, Ante 486
Ante Rašič. Koper, Meduza 27. 6. do 18. 7. 1980, rk. uv. Zvonko Makovič.
 Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 7. 11. 1980, št. 21, str. 620—621.
- RICHTER, Vjenceslav 487
Vjenceslav Richter. Celje, Likovni salon 19. 12. 1980—10. 1. 1980, rk.
 Rec.: Alenka Domjan, *NoviT* 18. 12. 1980, št. 50, str. 8.
- RIJAVEC, Milan 488
 Janez Mesesnel, Ob razstavi izbranih slik iz življenjskega opusa Milana Rijavca v tovarni Lek. — *Delo* 10. 1. 1980, št. 7, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 15. 1. 1980, št. 13, str. 11.

- SAMBOLEC, Duba 489
Bogdan Pogačnik, Talentirana kiparka Duba Sambolec skupno z delavci Litostroja postavila štiri železne plastike v Ljubljani. — *Delo* 10. 6. 1980, št. 135, str. 8.
- 490
Franc Zalar, Likovno bogatenje okolja. — *Dnevnik* 13. 6. 1980, št. 161, str. 5: ilustr.
Začasno razstavljena dela Dube Sambolec in Jožeta Spacala.
- SIMONIČ, Štefan 491
Spominska razstava grafičnih del tefana Simoniča. Kranj, Galerija v Mestni hiši, rk. uv. Cene Avguštin. Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 4. 4. 1980, št. 26, str. 7; Marko Jenšterle, *Mladina* 17. 4. 1980, št. 16, str. 37: ilustr.
- SEEBACHER, Avgust 492
Avgust Seebacher, razstava jedkanic iz zbirke Pokrajinskega muzeja. Celje, Galerija Turističnega društva 21. 1.—3. 3. 1980, zlož. uv. Milena Moškon.
Rec.: Milena Moškon, *NoviT* 31. 1. 1980, št. 4, str. 8.
- SKOČIR, Rudi 493
Rudi Skočir, razstava ilustracij. Idrija, Galerija 13.—24. 11. 1980, rk. uv. Janez Kovačič.
Rec.: Tomaž Pavšič, *PDK* 23. 11. 1980, št. 272, str. 5: ilustr.
- SKUBIN, Iris 494
Milko Rener, Ob prvi samostojni razstavi slikarke Iris Skupinove /v Solkanu/. — *PDK* 23. 11. 1980, št. 272, str. 4.
- SKUMAVC, Marjan 495
Marjan Skumavc. Nova Gorica, Galerija Meblo 11.—26. 1. 1980, rk. uv. Franc Zalar.
Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 23. 1. 1980, št. 21, str. 5.
- SLAPAR, Nejč 496
Nejč Slapar, France Pibernik. Barvni prostor poezije. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 29. 2.—27. 3. 1980, zlož. uv. France Pibernik.
Rec.: Igor Gedrih, *NRazgl* 21. 3. 1980, št. 6, str. 170; id., *PD* 21. 3. 1980, št. 6, str. 11.
- 497
Nejč Slapar. Teksti Irma Kern. Kranj, Stebriščna dvorana v Mestni hiši 28. 3.—24. 4. 1980 in 27. 6. do 27. 7. 1980, zlož. uv. Cene Avguštin.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 4. 4. 1980, št. 26, str. 7; Marko Jenšterle, *Mladina* 17. 7. 1980, št. 29, str. 22: ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 24. 7. 1980, št. 171, str. 11.
- SLAVEC, Darko 498
Darko Slavec. Lj., Mala galerija 3. 9.—5. 10. 1980, rk. uv. Marijan Tršar.
Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 10. 10. 1980, št. 19, str. 555; Janez Mesesnel, *Delo* 11. 9. 1980, št. 213, str. 7; Franc Zalar, *Dnevnik* 9. 9. 1980, št. 247, str. 5; Snežna Šlamberger, *Dnevnik* 31. 12. 1980, št. 357, str. 12; Marijan Zlobec, *Delo* 26. 9. 1980, št. 226, str. 6.
- SLIVNIKER BELANTIČ, Vida 499
Vida Slivnik Belantič. Novo mesto, Dolenjska galerija 8. 2.—4. 3. 1980, Koper, Meduza 28. 3.—18. 4. 1980, zlož. uv. Jure Mikuž.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 4. 3. 1980, št. 53, str. 6.
- SPACAL, Jože 500
Grafika Jožeta Spacala. Zemono, Dvorec 12.—22. 1. 1980, zlož. uv. Janez Mesesnel.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 15. 1. 1980, št. 11, str. 7.
- 501
Marijan Zlobec, Jože Spacal je razstavjal v Franciji /Strasbourg/. — *Delo* 5. 4. 1980, št. 81, str. 6.
- Cf. Sambolec, Duba
- SPACAL, Lojze 502
Milko Rener, Spacal v galeriji »Torbandena«. — *PDK* 20. 4. 1980, št. 92, str. 5: ilustr.; Franc Udovič, *PDK* 11. 4. 1980, št. 84, str. 2: ilustr.
- 503
Lojze Spacal. Lj. Mala galerija 13. 5.—22. 6. 1980, rk. uv. Gillo Dorfles, Zoran Kržišnik.

- Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 13. 6. 1980, št. 11, str. 332; Mateja Kos, *Mladina* 3. 7. 1980, št. 27, str. 36; ilustr.; Janez Mesesnel, *Delo* 24. 5. 1980, št. 121, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 24. 5. 1980, št. 141, str. 5.
- STIPLOVESEK, Franjo** 504
Retrospektiva: Meta Gabršek-Proscenc, *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 85 do 88; ilustr.
- STRLE, Dušan** 505
Ivan Sedej, Dušan Strle razstavljal v Stolovem pohištvenem salonu v Dupljici. — *Delo* 1. 10. 1980, št. 247, str. 9.
- STRNAD, Leopold** 506
Štefka Cobelj, Novo likovno razstavišče v knjigarni. Razstava slik Leopolda Strnada. — *Večer* 11. 1. 1980, št. 8, str. 6.
- SALAMUN, Andraž** 507
Andraž Salamun. Piran, Mestna galerija 31. 1.—20. 2. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
Rec.: Tomaž Gorenc, *Mladina* 14. 2. 1980, št. 7, str. 37; ilustr.; Andrej Medved, *Delo* 31. 1. 1980, št. 25, str. 8; Franc Udovič, *PDK* 24. 2. 1980, št. 46, str. 6.
- 508
Andraž Salamun. Lj., Mala galerija 29. 7.—31. 8. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
Rec.: Andrej Medved, *NRazgl* 26. 9. 1980, št. 18, str. 521; Janez Mesesnel, *Delo* 7. 8. 1980, št. 183, str. 6; Franc Zalar, *Dnevnik* 8. 8. 1980, št. 215, str. 5; Janez Zalaznik, *Mladina* 21. 8. 1980, št. 34, str. 23; ilustr.; intervju zap. Milan Dekleva, *Dnevnik* 30. 7. 1980, št. 206, str. 5.
- SINKOVEC, Božidar** 509
Mateja Kos, Razstava Božidarja Sinkovca. — *Mladina* 6. 11. 1980, št. 45, str. 38.
Fotografska razstava v avli kranjske gimnazije.
- ŠKODLAR, Čoro** 510
Mitja Košir, Ob otvoritvi razstave slik Cora Skodlarja na Vrhniki. — *Dnevnik* 11. 4. 1980, št. 100, str. 5.
- SPANZEL, Rudi** 511
Akademski slikar Rudi Spanzel. Lj., Koncertni atelje DSS 6. 2. 1980 in 20. 2. 1980, zlož.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 26. 2. 1980, št. 46/147/, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 29. 2. 1980, št. 58, str. 5.
- ŠTEMBERGER, Vida** 512
Vida Stemberger. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 28. 3.—24. 4. 1980, zlož. uv. Cene Avguštin.
Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 4. 4. 1980, št. 26, str. 7.
- SUBIC, Ive** 513
Slike Iveta Subica. Zemono, Dvorec 23. 2.—6. 3. 1980, zlož.
Rec.: Janez Mesesnel, *Delo* 29. 2. 1980, št. 50, str. 8.
- SUSNIK, Tugo** 514
Tugo Sušnik. Ajdovščina, Pilonova galerija 3.—19. 10. 1980, zlož. uv. Tomaž Brejc; Koper, Meduza 22. 10. do 21. 11. 1980, rk. uv. Andrej Medved.
Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 28. 11. 1980, št. 48, str. 11; ilustr.; Andrej Medved, *Delo* 6. 11. 1984, št. 260, str. 8.
- TISNIKAR, Jože** 515
Jože Tisnikar. Lj., Mala galerija 29. 1.—2. 3. 1980, rk. uv. Jure Mikuž.
Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 8. 2. 1980, št. 6, str. 13; ilustr.; Igor Gedrih, *PD* 22. 2. 1980, št. 4, str. 11; ilustr.; Lev Menaše, *NRazgl* 22. 2. 1980, št. 4, str. 105; Janez Mesesnel, *Delo* 1. 2. 1980, št. 26, str. 8; Igor Zabel, *Mladina* 21. 2. 1980, št. 8, str. 36; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 7. 2. 1980, št. 36, str. 5; intervju zap. Helena Grandovec, *Večer* 7. 6. 1980, št. 132, str. 8.
- UNKOVSKA, Biljana** 516
Biljana Unkovska. Celje, Likovni salon 24. 10.—15. 11. 1980, rk. uv. Alenka Domjan.
Rec.: Alenka Domjan, *NoviT* 6. 11. 1980, št. 44, str. 8; ilustr.

VELIČKOVIĆ, Vladimir

517

Vladimir Veličković. Lj., Mala galerija 8.—21. 12. 1980, rk. uv. Zoran Kržišnik.

Rec.: Tomaž Brejc, *Teleks* 19. 12. 1980, št. 51, str. 11; Janez Mesesnel, *Delo* 18. 12. 1980, št. 294, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 16. 12. 1980, št. 342, str. 5; Janez Zalaznik, *Mladina* 25. 12. 1980, št. 52, str. 39.

VERLON, André

518

André Verlon. Kranj, Galerija v Mestni hiši 29. 8.—24. 9. 1980, rk. Rec.: Cene Avguštin, *Glas* 5. 9. 1980, št. 68, str. 5; ilustr.; Marko Jenšterle, *Mladina* 9. 10. 1980, št. 41, str. 36.

VIDIĆ, Janez

519

2. prodajna razstava, Janez Vidić, olja. Lj., Ars Čevljarska 7.—27. 5. 1980, zlož. uv. Janez Mesesnel.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 22. 5. 1980, št. 139, str. 5.

VIDMAR, Nande

520

Nande Vidmar. Murska Sobota, Grad 17.—26. 6. 1980, zlož. uv. Iztok Durjava.

Rec.: Brigita Bavčar, *Vestnik* 4. 7. 1980, št. 51, str. 5.

VIPOTNIK, Matjaž

521

Matjaž Vipotnik. Lj. Mala galerija še leto 1979.

Rec.: Peter Krečič, *NRazgl* 25. 1. 1980, št. 2, str. 45; Lev Menaše, *Delo* 18. 1. 1980, št. 14, str. 8; Iztok Premrov, *GL Drama* 1979/80, št. 7, str. 134; ilustr.; Ivan Sedej, *Dnevnik* 27. 1. 1980, št. 25, str. 17; ilustr.; Igor Zabel, *Mladina* 17. 1. 1980, št. 3, str. 36; ilustr.; Franc Zalar, *Dnevnik* 11. 1. 1980, št. 9, str. 5; id., *Dnevnik* 31. 1. 1980, št. 29, str. 5. *Teleks* 11. 1. 1980, št. 2, str. 16.

VODOPIVEC, Lujo

522

Lujo Vodopivec. Koper, Loža 28. 9. do 31. 10. 1980, rk.

Rec.: Andrej Medved, *Delo* 24. 12. 1980, št. 299, str. 8; Igor Zabel, *Mladina* 9. 10. 1980, št. 41, str. 35; ilustr.; intervju zap. Tomaž Bole, *Mladina* 20. 11. 1980, št. 47, str. 32 do 33; ilustr.

ZAGORIČNIK, Franci

523

Franci Zagoričnik. Verbo-Voko-Vizualno, 1965—1980. Kranj, Galerija v Prešernovi hiši 24. 10.—23. 11. 1980, zlož. uv. Denis Poniž.

Rec.: Marko Jenšterle, *Mladina* 13. 11. 1980, št. 46, str. 38; Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 11. 1980, št. 318, str. 5.

ZDOVC, Miroslav

524

Celje, Likovni salon, še 1979:

Rec.: Aleksander Bassin, *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 17; Marlen Premšak, *Večer* 3. 1. 1980, št. 1, str. 6.

525

Miroslav Zdovc. Kranj, Galerija v Mestni hiši 11. 1.—3. 2. 1980, rk. uv. Aleksander Bassin /skupen za Celje, Kranj, Ajdovščino, Koper in Vrhniko/.

Rec.: Branko Sosič, *Delo* 18. 1. 1980, št. 14, str. 9; Franc Zalar, *Dnevnik* 1. 2. 1980, št. 30, str. 5.

ZEL, Jože

526

Jože Zel. Ruše, Likovni salon 12. do 28. 9. 1980, zlož.

Rec.: Vladimir Gajšek, *Večer* 26. 9. 1980, št. 225, str. 5.

ZLATE, Cveto

527

Cveto Zlate. Lj., SKUC 18. 2.—3. 3. 1980.

Rec.: Franc Zalar, *Dnevnik* 4. 3. 1980, št. 62, str. 5.

ZNIDARŠIČ, Joco

528

Joco Znidaršič. Celje, Likovni salon 13. 6.—5. 7. 1980, zlož.

Rec.: Alenka Domjan, *NoviT* 26. 6. 1980, št. 25, str. 8.

BIOGRAFIJE

AMALIETTI, Marjan

529

Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenskih knjižnih ilustracij. — *Delo* 24. 4. 1980, št. 97, str. 15; ilustr.

ARZENŠEK, Adi

530

Drago Medved, Deset švicarskih let. — *NoviT* 31. 1. 1980, št. 4, str. 9:

- ilustr. in 11. 12. 1980, št. 49, str. 8: ilustr.
- ATANOSOV, Todorče** 531
 Intervju zap. Vladimir Gajšek. — *Večer* 12. 8. 1980, št. 186, str. 6.
- BENČIČ, Boris** 532
 Andrej Medved, Slikar Boris Benčič je prejel prvo nagrado na 15. ex-temporu v piranski Mestni galeriji. — *Delo* 2. 10. 1980, št. 231, str. 9.
- BERBER, Mersad** 533
 Intervju zap. Alenka Auersperg. — *Teleks* 1. 2. 1980, št. 5, str. 18—21: ilustr.
- BIZOVIČAR, Milan** 534
 Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije. — *Delo* 13. 3. 1980, št. 61, str. 15: ilustr.
- BORČIČ, Željko** 535
 Stane Bernik, Prisotnost Borčičeve fotografije. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 56—60: ilustr.
- BULOVEC, Karla** 536
 Franc Zupet-Krištof, O nekaterih delih Karle Bulovčeve. — *2000*, 1980, št. 2/3, str. 127—134.
- CEVC, Emilijan** 537
 Ob 60-letnici: Damjan Prelovšek, *Delo* 5. 9. 1980, št. 209, str. 6; Borut Rovšnik, *Kamniški občan* 15. 9. 1980, št. 16, str. 6.
- CIUHA, Jože** 538
 Slikar. — *Teleks* 18. 7. 1980, št. 29, str. 12.
- Bogdan Pogačnik, Jože Ciuha.** — *Delo* 15. 3. 1980, št. 63, str. 21.
- Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije.** — *Delo* 26. 6. 1980, št. 149, str. 15.
- COBAL, Ivan** 541
 Intervju zap. Helena Grandovec. — *Večer* 14. 1. 1980, št. 10, str. 4.
- CETKOVIČ, Vasilije** 542
 Intervju zap. Smail Festić. — *Večer* 2. 6. 1980, št. 127, str. 4.
- DŽAMONJA, Dušan** 543
 Intervju zap. Ladislav Lesar. — *Dnevnik* 17. 8. 1980, št. 224, str. 5.
- GASPARI, Maksim** 544
 Nekrologi: Niko Kuret, *Traditiones* 7—9/1978—1980, str. 267—268; Stane Mikuž, *Delo* 17. 11. 1980, št. 269, str. 2; id.: *NRazgl* 12. 12. 1980, št. 23, str. 682—683; Milena Moškon, *Naš čas* 21. 11. 1980, št. 45, str. 8; Ivan Sedej, *Dnevnik* 18. 11. 1980, št. 316, str. 5; Franc Srimpf, *Večer* 17. 11. 1980, št. 267, str. 2: ilustr.; *SlovV* 21. 11. 1980, št. 47, str. 3: *Dnevnik* 17. 11. 1980, št. 315, str. 20.
- GATNIK, Kostja** 545
 Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije. — *Delo* 6. 3. 1980, št. 55, str. 15: ilustr.
- GORSE, France** 546
 France Gorše, Moje življenje in ustvarjalno delo med leti 1969 in 1979. — *KolMD Celovec* 1980, str. 74—77: ilustr.
- GVARDJANCIČ, Herman** 547
 Slikar. — *Teleks* 1. 8. 1980, št. 31, str. 12.
- HERMAN, Anton** 548
 Intervju zap. Jože Miklavc. — *Večer* 11. 12. 1980, št. 286, str. 4.
- HLEBŠ, Vinko** 549
 Intervju zap. Helena Jelovčan. — *Glas* 25. 1. 1980, št. 6, str. 6: ilustr.
- HORVAT, Jože Jaki** 550
 Ob 50-letnici: Smail Festić, *Večer* 4. 3. 1980, št. 53, str. 6; id., *Večer* 29. 10. 1980, št. 252, str. 6; Tone Svetina, *Delo* 8. 3. 1980, št. 57, str. 27: ilustr.; *Naš čas* 18. 4. 1980, št. 15, str. 4: ilustr.; *Teleks* 16. 5. 1980, št. 20, str. 10.

- JEMEC, Andrej 551
Slikar. — *Teleks* 28. 3. 1980, št. 13, str. 14.
- JEMEC BOŽIČ, Marjanca 552
Intervju zap. Jelka Šprogar. — *7D* 18. 12. 1980, št. 51, str. 8—10.
- 553
Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije. — *Delo* 15. 5. 1980, št. 113, str. 7.
- JESIH, Boris 554
Jakopičev nagajenec: Bogoslav Kalaš, *Dnevnik* 12. 4. 1980, št. 101, str. 5; Janez Zadnikar, *Delo* 19. 4. 1980, št. 93, str. 21; *Glas* 15. 4. 1980, št. 29, str. 17.
- KALIN, Boris 555
Nelida Silič-Nemec, Življenje in delo Borisa Kalina. Ob včerajšnjem odkritju spominskega obeležja v Solkanu. — *PDK* 29. 6. 1980, št. 151, str. 21.
- KERBLER, Stojan 556
Pogovor z mojstrom fotografije. — *Večer* 12. 7. 1980, št. 161, str. 27.
- KHAM, Lado 557
Peter Krečič, Arhitekt Lado Kham 26. 5. 1901—9. 3. 1979. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 11—12.
- KLEE, Paul 558
100-letnica rojstva: Marijan Tršar, *NRazgl* 11. 1. 1980, št. 1, str. 25—26; Igor Zabel, *Mladina* 13. 3. 1980, št. 11, str. 35; ilustr.; Marijan Zlobec, *Delo* 29. 2. 1980, št. 50, str. 8; ilustr.
- KOKOSCHKA, Oskar 559
Nekrologi: Breda Ilich-Klančnik, *Večer* 28. 2. 1980, št. 49, str. 4; ilustr.; Luc Menaše, *NRazgl* 7. 3. 1980, št. 5, str. 151—152; Damjan Ovesec, *Mladina* 20. 3. 1980, št. 12, str. 37; Bogdan Pogačnik, *Delo* 26. 2. 1980, št. 46 /147/, str. 8.
- KOLOŠA, Jože 560
Toni Biloslav in Mitja Škrebec, Življenjski in umetniški preplet Jožeta Kološe. — *Primorska srečanja* 1980, št. 19, str. 59—60.
- KOS, Tine 561
Peter Krečič, Kipar Tine Kos 29. 1. 1894—4. 4. 1979. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 12.
- KOTNIK, Rudolf 562
Breda Ilich-Klančnik, Rudolf Kotnik, nagajenec Prešernovega sklada. — *Dialogi* 1980, št. 2, str. 118 do 119; ilustr.
- 563
Intervju zap. Helena Grandovec. — *Večer* 26. 2. 1980, št. 47, str. 6.
- KREGAR, Stane 564
Ida Tomšc, Estetsko izhodišče Kraigherjevega nadrealizma. — *Sinteza* 1980, št. 47/49, str. 108—110.
- KUMAR, Stane 565
Janez Pirnat, Stane Kumar, 70-letnica. — *NRazgl* 26. 12. 1980, št. 24, str. 713.
- MAGYAR, Viktor 566
Nekrologa: Aleksander Bassin, *Delo* 18. 11. 1980, št. 270, str. 8; Sandi Sitar, *Dnevnik* 9. 11. 1980, št. 317, str. 5.
- MIHELIC, France 567
Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije. — *Delo* 10. 7. 1980, št. 160, str. 15; ilustr.
- 568
Marija Volčjak, Svoja dela bi podaril Skofji Loki. — *Glas* 19. 12. 1980, št. 97, str. 7.
- MUŠIČ, Zoran 569
Intervju zap. Odinea Cupin. — *PDK* 24. 8. 1980, št. 194, str. 5; ilustr.
- OBLAK, Leobard /BARD IUCUNDUS/ 570
Slikar. — *Teleks* 14. 3. 1980, št. 11, str. 14.

- OMERSA, Nikolaj 571
Marjeta Mikuž, Medvojni opus slikarja Nikolaja Omerse. — *Borec* 1980, št. 2, str. 117—120: ilustr.
- PANDUR, Ludvik 572
Pogovor Naših razgledov. — *NRazgl* 8. 2. 1980, št. 3, str. 84.
- PERKO, Anton 573
Nekrologi: Milena Moškon, *Savinjski občan* 1980, št. 1, str. 6; Marjan Marinšek, *Večer* 8. 7. 1980, št. 157, str. 6; Stane Mikuž, *NRazgl* 25. 7. 1980, št. 14, str. 410; Bogdan Pogačnik, *Delo* 21. 6. 1980, št. 145, str. 6; J. Praprotnik, *Dnevnik* 9. 7. 1980, št. 186, str. 8; Franc Zalar, *Dnevnik* 20. 6. 1980, št. 168, str. 5.
- PFEIFER, Marjan 574
70-letnica: Mirko Kambič, *Delo* 31. 1. 1980, št. 25, str. 8.
- PLANINC, Štefan 575
Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije. — *Delo* 22. 5. 1980, št. 119, str. 15, ilustr.
- PUTRIH, Boštjan 576
Intervju zap. Jelka Šprogar. — *7D* 25. 9. 1980, št. 39, str. 12—13.
- SAMBOLEC, Duba 577
Veliki intervju zap. Lada Zei in Brane Kovič. — *Teleks* 11. 4. 1980, št. 15, str. 16—19.
- STEGOVEC, Tinca 578
Intervju zap. Miroslav Slana. — *7D* 28. 2. 1980, št. 9, str. 22—23: ilustr.
- 579
Slikarka. — *Teleks* 21. 11. 1980, št. 47, str. 12.
- STERNEN, Matej 580
Tomaž Brejc, Matej Sternen in nemški impresionizem. — *Sinteza* 1980, št. 50/52, str. 71—81: ilustr.
- 581
Mirko Juteršek, Matej Sternen. — *Pkol* 1980, str. 30—32: ilustr.
- SUBIC, Jurij 582
Marijan Tavčar, Predavanje o Juriju Subicu v Atenah. — *Loški razgledi* 27/80, str. 322—323.
- TRŠAR, Drago 583
Marjan Tepina, ... Drago Tršar je ustvaril resničnost in idejnost revolucionarnega lika. — *Delo* 24. 5. 1980, št. 121, str. 23: ilustr.
- VERNIK, Peter 584
Intervju zap. Marjan Šneberger. — *Tednik* 6. 3. 1980, št. 9, str. 5: ilustr.
- VOVK, Melita 585
Intervju zap. Manja Anderle. — *Dnevnik* 16. 11. 1980, št. 314, str. 5.
- 586
Slikarka. — *Teleks* 15. 8. 1980, št. 33, str. 12.
- 587
Branko Sosič, Beseda ustvarjalcev slovenske knjižne ilustracije. — *Delo* 17. 7. 1980, št. 166, str. 15: ilustr.
- VRISER, Sergej 588
Ob 60-letnici: Helena Grandovec, *Večer* 13. 11. 1980, št. 264, str. 4.

KAZALO PISCEV

A

- Agrest, Diana: 1979: 36.
Ambrozič, Katarina: 1979: 398.
Anderle, Manja: 1979: 246; 1980: 585.
Antič, Ivo: 1979: 391, 412; 1980: 17.
Antončič, Emica: 1980: 192, 263, 271, 272, 276, 277, 472.
Anzelc, Brigita cf. Bavčar-Anzelc, Brigita.
Apih, Marko: 1979: 133; 1980: 84.
Arh, Mojca: 1979: 312.
Arih, Aleš: 1979: 182.
Auersperger, Alenka: 1980: 533.
Avguštin, Cene: 1979: 37, 134, 135, 271, 272, 274—276, 305, 308, 349, 357, 364, 367, 377, 380, 383—385, 408, 423, 436, 441, 455, 469, 471, 473; 1980: 18, 208, 223, 227, 228,

375, 404, 422, 435, 453, 466, 477, 497, 512, 518.
Avguštin, Maruša: 1979: 357; 1980: 385, 464, 491.

B

Bajželj, Lenka: 1980: 19.
Balažic, Stefan: 1980: 72, 238.
Bambič, Milko: 1979: 248, 365, 432, 448, 466, 476, 490, 498; 1980: 339, 345, 378, 428.
Barthes, Roland: 1979: 136.
Bassin, Aleksander: 1979: 254, 270, 281, 282—284, 300, 301, 307, 319, 328, 333, 339, 358, 361, 363, 391, 434, 439, 445, 469; 1980: 20, 192, 206, 212, 225, 227, 242, 244, 252, 254, 258, 300, 364, 368, 374, 386, 399, 416, 417, 431, 437, 438, 451, 455, 458, 468, 483, 498, 503, 524, 525, 566.
Bavčar-Anzelc, Brigita: 1979: 239, 326, 387, 481, 489; 1980: 151, 286, 393, 416, 520.
Bavčer, Jani: 1980: 76.
Barčič, Branko: 1980: 151.
Bernik, Janez: 1980: 1, 246.
Bernik, Stane: 1979: 10, 282, 288, 289, 305, 333; 1980: 52, 94, 452, 535.
Bertieri, Claudio: 1980: 74.
Bertoncelj, Julij: 1979: 38.
Bihalji, Merin, Oto: 1979: 38.
Bizjak, Janez: 1980: 86.
Bizjak, Lojze: 1979: 39, 40, 412, 421; 1980: 413.
Blagajne, Dušan ml.: 1979: 288; 1980: 63, 94, 141.
Boc, Alojz: 1979: 306.
Bogataj, Jadranka: 1980: 7, 82.
Bogataj, Janez: 1980: 296.
Bogovčič, Ivan: 1979: 183—185.
Bole, Tomaž: 1979: 307; 1980: 197, 261, 262, 374, 394, 397, 522.
Bonačič, Vladimir: 1979: 41; 1980: 21.
Bregant, Tatjana: 1979: 137.
Brejč, Tomaž: 1979: 1—4, 42—48, 282, 286, 287, 289, 293, 294, 302, 304, 305, 319, 333, 343, 427, 435; 1980: 22, 23, 205, 206, 242, 240, 243, 251, 271, 314, 325, 336, 368, 386, 398, 403, 424, 438, 449, 452, 455, 469, 474, 483, 515, 517, 580.
Brvar, Vanda: 1979: 462.
Bučič, Vesna: 1979: 49, 50, 186, 187; 1980: 24.
Butina, Milan: 1979: 51, 52; 1980: 25, 386.
Buvač, Drago: 1979: 346.
Buzančič, Vlado: 1979: 404, 438.

C

Cepuder, Bogdan: 1980: 401.
Cetin, Miro: 1979: 289.
Cevc, Anica: 1979: 396; 1980: 26.
Cevc, Emilijan: 1979: 53, 294; 1980: 27—29, 150, 442.
Ciglenečki, Marjeta: 1979: 188, 189; 1980: 153, 400.
Cihlar, Jure: 1980: 30.
Cimerman, Miroljub: 1980: 21.
Cobelj, Stefka: 1979: 54, 100; 1980: 191, 293, 295, 506.
Cotič, Marko: 1979: 138; 1980: 86.
Cuder, Vojko: 1979: 245, 356.
Curk, France: 1979: 65.
Curk, Jože: 1979: 55, 446; 1980: 87, 271, 282.
Curk-Mikl, Iva: 1979: 191—194.

Č

Čakš, Jože: 1980: 154.
Čerin, Bogo: 1980: 270.
Čobal, Bogdan: 1980: 82.
Čopič, Spelca: 1979: 396, 492; 1980: 205, 412, 485.
Četkovič, Vasilije: 1980: 55.

D

Damisch, Hubert: 1979: 56.
Dekleva, Milan: 1979: 282, 289, 311, 398, 497; 1980: 194, 240, 263, 459.
Denegri, Ješa: 1979: 57, 58, 90, 254, 255, 256; 1980: 8, 204, 236, 459.
Demšar, Tone: 1980: 63.
Depolo, Josip: 1980: 252.
Djurič, Bojan: 1980: 31.
Doberšek, Tit: 1980: 32.
Dobrin, Jože: 1980: 88.
Dolenc, Danica: 1979: 455; 1980: 446.
Dominko, Tea: 1979: 388.
Domjan, Alenka: 1979: 418, 424; 1980: 211, 426, 487, 516, 528.
Dinassy, Dunja: 1980: 21.
Dular, Janez: 1980: 90.
Dular, Jože: 1979: 195, 214.
Durjava, Iztok: 1979: 59, 344, 345, 490; 1980: 33, 338, 412, 520.
Durjava, Matjaž: 1980: 91, 128.

E

Ekar, Miloš: 1980: 74.
Ekl, Vanda: 1979: 327; 1980: 298, 299.
Emeršič, Majda: 1980: 82.
Engelman, Nadja: 1980: 92.
Engelsberger, Dušan: 1980: 86.
Erjavec, Aleš: 1980: 34.

F

- Fatur, Dušan: 1980: 93.
 Felc, Vlasta: 1979: 196.
 Festic, Smail: 1980: 55, 155, 198, 310, 542, 550.
 Forstnerič, France: 1980: 157.
 Freljih, Emil: 1980: 391.

G

- Gabršek-Prosenc, Meta: 1979: 283, 305, 314, 316, 317, 319, 370, 396, 398, 407, 424, 454, 458, 464; 1980: 82, 192, 245, 269, 273—275, 277—279, 319, 373, 390, 426, 432, 456, 457, 504.
 Gale, Ciril: 1980: 17, 74.
 Gantar, Pavle: 1979: 87, 139; 1980: 95.
 Gedrih, Igor: 1979: 260, 283, 293, 294, 360, 361, 396, 399, 490; 1980: 245, 324, 334, 368, 496, 514.
 Gerlanc, Bogomil: 1980: 271.
 Gerlovič, Alenka: 1979: 94, 495.
 Gnamuš, Gustav: 1979: 48.
 Gnamuš, Marjan: 1979: 284.
 Goisnikar, Ivo: 1980: 43.
 Golob, France: 1979: 60.
 Golob, Nataša: 1979: 25, 61.
 Gorenc, Tomaž: 1979: 269, 382, 395, 470; 1980: 219, 507.
 Gosar, Lojze: 1980: 96.
 Gradišnik, Branko: 1979: 62.
 Grafenauer, Bogo: 1980: 36, 161.
 Grandovec, Helena: 1979: 200, 223, 315, 317, 324, 375, 392, 415, 472; 1980: 44, 74, 82, 189, 193, 268, 271, 275, 277, 279, 360, 402, 454, 471, 515, 541, 563, 588.
 Grce, Borut: 1980: 275.
 Gregorič, Marjan: 1979: 197.
 Gregorič, Marjetica: 1979: 282.
 Gregorin, Dinko: 1979: 201.
 Grmek, Jadranka: 1980: 97.
 Grögl, Andrej: 1979: 140.
 Grum, Peter: 1979: 234.
 Grumbach, Antoinette: 1980: 98.
 Gspan, Eva: 1979: 250; 1980: 202, 257, 442.
 Guzej-Sabadin, Cvetka: 1979: 244, 270, 325, 372, 407.

H

- Habe, Franc: 1980: 3.
 Hafner, Gema: 1979: 238, 359, 458; 1980: 189, 365, 420, 425.
 Hermand, Jost: 1979: 63.
 Hočevar, Meta: 1980: 99.
 Hoffer, Peter: 1980: 100.
 Hojer, Sonja: 1979: 202, 244, 268, 324; 1980: 214.

- Horvat, Jože: 1979: 283; 1980: 5, 321.
 Hovnik, Stanko: 1980: 150.
 Hrabal, Bohumil: 1979: 478.
 Hrausky, Andrej: 1980: 6, 101.
 Hribar, Tine: 1980: 141.
 Hribovšek, Sonja: 1979: 312.
 Hudoklin-Šimaga, Vida: 1979: 10, 65.
 Hulten, Pontus: 1979: 66.

I

- Ilich-Klančnik, Breda: 1979: 280, 315, 375, 401, 415, 467; 1980: 271, 272, 276, 286, 395, 402, 449, 455, 471, 559, 562.
 Ivic, Tomislav: 1980: 201.

J

- Jagodič, Stane: 1979: 283, 311, 323; 1980: 37, 63, 72, 245.
 Jakac, Božidar: 1979: 480; 1980: 63.
 Jakhel, Rudi: 1979: 7.
 Jančar, Mira: 1979: 405.
 Jazbinšek, Miha: 1980: 94.
 Jelenc, Marjan: 1980: 82.
 Jelnikar, Janko: 1980: 372.
 Jelovčan, Helena: 1979: 338; 1980: 309, 549.
 Jemec, Andrej: 1979: 283; 1980: 246.
 Jenšterle, Marko: 1979: 273; 1980: 225, 228, 229, 231, 272, 335, 339, 366, 416, 422, 433, 453, 477, 491, 497, 518, 523.
 Jeraj, Zmago: 1979: 253, 254, 322; 1980: 102, 300, 319.
 Jež, Boris: 1979: 431.
 Jobbagyi, Zsuzsa: 1980: 251.
 Jovanović, Slobodan: 1979: 141; 1980: 103.
 Jovič, Djordje: 1980: 192, 274.
 Juteršek, Mirko: 1979: 265, 285, 305, 384, 388, 400, 405, 431, 433, 497; 1980: 388, 390, 406, 434, 442, 581.

K

- Kacin, Stefan: 1980: 89, 129, 145.
 Kalaš, Bogoslav: 1980: 554.
 Kambič, Mirko: 1979: 67, 303; 1980: 104, 574.
 Kapus, Sergej: 1979: 68.
 Karamehmedović, Muhamed: 1979: 330; 1980: 192.
 Karlavaris, Bogomil: 1980: 386.
 Kavčič, Bojan: 1979: 69.
 Kerbler, Stojan: 1980: 225.
 Kermauner, Taras: 1979: 71; 1980: 141.
 Kiraly, Ferenc: 1980: 190.
 Kladnik, Darinka: 1979: 282, 288; 1980: 95, 158, 452.

Klančnik, Breda cf. Ilich-Klančnik, Breda.
Klemenčič, Dore: 1979: 282.
Kline, Milojka: 1980: 192, 271, 275, 276.
Kobe, Janez: 1980: 105.
Kobe, Jurij: 1979: 203; 1980: 106, 107, 108.
Kocbek, Jelka cf. Pirkovič-Kocbek, Jelka.
Kojc, Viktor: 1979: 491.
Kolbič, Gabrijel: 1979: 72—74.
Košek, Vera: 1979: 204.
Komelj, Milček: 1979: 8, 75—78, 389, 458, 490; 1980: 38, 386, 401, 424, 444.
Konjar, Viktor: 1980: 237.
Koren, Vlasta: 1979: 190.
Kores, Slavko: 1980: 44.
Kos, Mateja: 1979: 399, 457; 1980: 241, 403, 417, 438, 451, 460, 474, 483, 503, 509.
Kosmač, Peter: 1980: 245.
Košak, Grega: 1980: 76, 108.
Košir, Fedja, 1980: 108.
Košir, Manca: 1979: 282, 361, 396, 506, 507.
Kovič, Brane: 1979: 252, 360, 465, 471; 1980: 39, 322, 326, 395, 396, 577.
Koželj, Janez: 1980: 106, 110.
Kralj, Niko: 1979: 312; 1980: 239.
Kramberger, Igor: 1979: 63.
Krasko, Ivan: 1980: 159, 221.
Krečič, Asja: 1979: 29.
Krečič, Peter: 1979: 9, 79—83, 282, 283, 288, 289, 305, 332, 333, 388, 473, 388; 1980: 8, 41, 42, 52, 111, 150, 160, 205, 236, 238, 245, 253, 257, 259, 351, 355, 384, 386, 438, 452, 469, 521, 557, 561.
Kreitmayer, Katja: 1979: 143.
Krier, Robert: 1980: 6.
Krisper, Marjan: 1980: 112.
Krivokapič, Vlajko: 1980: 42.
Križar, Svetozar: 1980: 113.
Kruc, Maja: 1979: 84, 85; 1980: 43, 239.
Kržišnik, Tomaž: 1979: 332.
Kržišnik, Zoran: 1979: 279, 282, 311, 361, 362, 379, 389, 398, 410, 428, 460, 461, 495; 1980: 1, 5, 15, 192, 243, 395, 398, 427, 503, 517.
Kumar, Stane: 1979: 86.
Kuret, Tine: 1979: 144; 1980: 114, 115, 544.

L

Lajovic, Janez: 1979: 145, 146.
Lap, Janja: 1979: 147.
Lazar, Karmen: 1979: 205.
Lenassi, Janez: 1979: 282.

Lesar, Ladislav: 1980: 189, 442, 543.
Levi, Aleksander: 1980: 42, 45, 116.
Lipoglavšek, Marjana: 1979: 11, 12.
Loos, Adolf: 1979: 87.
Lupi, Italo: 1980: 253.

M

Mächtig, Saša: 1979: 88, 289; 1980: 46, 47, 76.
Maček, Janez: 1979: 148.
Makovič, Zvonko: 1980: 354.
Makarovič, Gorazd: 1980: 48.
Makarovič, Jan: 1980: 95.
Malečkar, Nela: 1979: 90.
Malavzrič, Djordje: 1979: 89.
Mali, Peter: 1979: 206.
Manevič, Zoran: 1979: 149; 1980: 117—119.
Marinko, Jože: 1980: 92.
Maroevič, Ivo: 1980: 236, 315.
Matjaž, Asja: 1979: 482, 486.
Medved, Andrej: 1979: 269, 305, 352—354, 373, 374, 392, 407, 411, 423, 431, 470, 473; 1980: 162, 216—218, 220, 290, 354, 356, 361, 367, 370, 396, 433, 439, 447, 458, 463, 486, 507, 508, 522, 530, 532.
Medved, Drago: 1979: 207, 249, 430, 480; 1980: 187, 434.
Menaše, Lev: 1979: 91, 92, 282, 283, 310, 311, 351, 371, 388, 393, 416, 457, 463, 477; 1980: 243, 245, 246, 327, 336, 337, 514, 521.
Menaše, Ljerka: 1980: 5.
Menaše, Luc: 1979: 390; 1980: 9, 49, 402, 559.
Mesesnel, Janez: 1979: 241, 265, 277, 280—285, 293, 297—302, 304, 308, 311, 317, 319, 321, 324, 335, 350, 357, 360—364, 371, 372, 379—381, 384, 391, 395, 397—399, 403, 404, 406, 417, 420, 423, 425, 426, 431, 434, 436, 440, 442—445, 449, 451, 452, 457, 461—463, 468, 470, 474, 475; 1980: 195, 203, 215, 222, 233—235, 242—245, 247, 252, 254, 258, 262, 291, 292, 316, 353, 357, 365, 368, 380, 383, 386, 389, 401, 409, 410, 417, 419, 421, 424, 430, 431, 440, 445, 448, 449, 455, 458, 460, 462, 465, 468, 471, 474, 476, 478—482, 488, 497—500, 503, 509, 511, 515, 517, 519.
Messner, Mirko: 1980: 323.
Mevlja, Dušan: 1979: 375, 395, 418, 419, 437.
Mihelič, Milan: 1979: 150.
Mikl, Iva cf. Curk-Mikl, Iva.
Mikuž, Janez: 1979: 208; 1980: 10.
Mikuž, Jure: 1979: 13—19, 45, 93—95, 251, 282, 283, 305, 320, 374, 422, 447; 1980: 50, 51, 205, 243, 274,

286, 319, 328, 340, 342, 386, 387,
408, 438, 499, 515.
Mikuž, Marjeta: 1980: 571.
Mikuž, Stane: 1979: 490; 1980: 391,
544, 573.
Mlinar, Zdravko: 1980: 11, 95, 121.
Močnik, Rastko: 1980: 52.
Molek, Alenka: 1979: 209.
Moravski, Stefan: 1979: 96.
Mordej, Dragica: 1979: 210, 1980:
163.
Moškon, Dušan: 1979: 151; 1980: 92,
122, 123.
Moškon, Milena: 1979: 97, 259, 260;
1980: 210, 311, 492, 544, 573.
Možina, Melita cf. Stele-Možina, Me-
lita.
Mrak, Ivan: 1979: 477; 1980: 90.
Mrvič, Stane: 1980: 163.
Mušič, Marko: 1980: 124.
Mušič, Vladimir: 1980: 12, 94.

N

Nakrst, Manica: 1980: 306.
Narat, Jerneja: 1979: 358.
Nemec, Nelida cf. Silič-Nemec, Ne-
lida.
Niederdorfer, Srečko: 1979: 480.
Novak, Anka: 1979: 98.
Novak, Jernej: 1979: 282, 293.
Novak, Marijan: 1979: 211; 1980:
329.
Novak, Marjeta: 1979: 366, 508.
Novak, Vilko: 1980: 164, 339.

O

Obal, Franc: 1979: 318, 319; 1980:
283—286.
Oblak, Jože: 1980: 53, 220.
Ogorevc, Blaž: 1980: 318.
Omladič, Ljuban: 1979: 244.
Ovsec, Damjan: 1979: 153, 282, 334;
1980: 559.

P

Pahor, Drago: 1980: 54.
Pajvanovič, Aleksander: 1980: 42.
Pandur, Lajči: 1980: 55.
Pasinovič, Antoaneta: 1979: 154.
Pavlovec, Andrej: 1979: 241, 334,
368, 383; 1980: 194, 461.
Pavlovec, Rajko: 1980: 13.
Pavšič, Tomaž: 1979: 99; 1980: 56,
493.
Pečenko, Gregor: 1979: 212.
Pečko, Karel: 1980: 303.
Peić, Matko: 1979: 480.
Pelhan, Sergej: 1979: 155.
Pengov, Lado: 1979: 332.
Perko, Lojze, 1979: 431.

Perovič, Olga: 1980: 192.
Petkovski, Boris: 1980: 236.
Petrovič, Sreten: 1979: 100—102.
Petru, Peter: 1979: 214, 215; 1980:
161.
Pezdir, Vladimir: 1980: 57, 76.
Pirkovič-Kocbek, Jelka: 1979: 156,
157, 288.
Pirnat, Janez: 1979: 311; 1980: 565.
Pirnat, Nina: 1979: 475.
Pogačnik, Andrej: 1980: 125.
Pogačnik, Bogdan: 1979: 66, 261,
282, 283, 390, 490, 491, 497; 1980:
65, 165, 189, 199, 207, 305, 316, 489,
539, 559, 573.
Pogačnik, Marko: 1980: 58, 109, 127.
Poniž, Denis: 1980: 128, 352, 523.
Popović Radisav: 1980: 89, 129, 145.
Popović, Vesna: 1980: 59.
Praprotnik, Vilma: 1979: 307, 333,
358.
Pregl, Tatjana: 1979: 103, 104, 332,
337, 342, 355; 1980: 60—62, 242,
258, 353, 364, 397, 409, 412, 432, 537.
Prelovšek, Damjan, 1979: 6, 105, 106,
158, 159, 216, 347; 1980: 167, 168,
251, 343.
Premrov, Iztok: 1979: 283, 305, 409,
484; 1980: 393, 440, 521.
Premšak, Marlen: 1979: 160, 235,
258, 282, 283, 311, 319, 329, 333,
336, 370, 376, 379, 386, 390, 400,
406, 409, 429, 438, 439, 447, 458,
468, 490, 496, 503; 1980: 169, 209,
301, 305, 380, 429, 432, 447, 473,
485, 524.
Prijatelj, Kruno: 1979: 20, 21.
Primc, Branka: 1979: 217.
Princes, Jurij: 1980: 89, 129, 145.
Protič, Miodrag: 1979: 283; 1980:
246.
Puhar, Alenka: 1979: 349; 1980: 165.
Puljizevič, Jozo: 1980: 64.
Pulos, Arthur: 1980: 65.
Pust, Viktor: 1980: 130.

R

Ratej, Olga: 1979: 341, 343; 1980:
324.
Ravnikar, Edo: 1979: 161.
Ravnikar, Vojteh: 1979: 162, 163;
1980: 63, 110, 131—133, 319.
Razboršek, Nande: 1979: 236.
Reichenberg, Bogdan: 1980: 170.
Reisp, Branko: 1979: 23; 1980: 161.
Remec, Marjan: 1980: 360, 362.
Rener, Milko: 1979: 322, 365, 421,
448, 466; 1980: 54, 66, 369, 377, 411,
414, 441, 475, 494, 502.
Ristič, Slobodan: 1980: 236.
Rojec, Aleš: 1979: 10.
Rossi, Aldo: 1980: 134.

Rotar, Braco: 1979: 164; 1980: 67.
Rovšnik, Borut: 1979: 266; 1980: 68,
213, 423, 436, 442, 537.
Rozman, Ksenija: 1979: 108, 348.
Rudolf, Branko: 1979: 315.
Rupel, Barbara: 1979: 24, 312; 1980:
239.
Rupel, Dimitrij: 1979: 282, 283, 389,
396; 1980: 69.
Rus, Vojan: 1979: 109; 1980: 70.
Ružič, Ernest: 1979: 319, 415.

S

Sabadin, Cvetka cf. Guzej-Sabadin,
Cvetka.
Sagadin, Vlado: 1980: 297.
Sambolec, Duba: 1980: 63.
Sanader, Slobodan S.: 1980: 288,
387.
Sapač, Irena: 1980: 271.
Schauer, Eda: 1980: 135.
Sedej, Ivan: 1979: 110, 205, 282, 283,
288, 289, 316, 333, 369, 387, 413,
434, 450, 454, 492; 1980: 224, 243,
245, 246, 247, 268, 398, 419, 424,
450, 505, 521, 544.
Semenzato, Camilo: 1979: 25.
Silič-Nemec, Nelida: 1979: 26, 111,
282; 1980: 71, 384, 555.
Simonič, Ivan: 1979: 165.
Simoniti, Marjetica: 1979: 22, 112.
Sitar, Sandi: 1979: 299, 388; 1980:
392, 417.
Skumavc, Marjan: 1980: 72, 190.
Slabe, Marjan, 1980: 150, 171, 172.
Slana, Miroslav: 1979: 218; 1980: 74,
388, 578.
Smasek, Lojze: 1979: 114.
Smolej, Viktor: 1980: 161.
Smrekar, Andrej: 1980: 424.
Sosič, Branko: 1980: 37, 152, 189,
221, 232, 240, 525, 529, 534, 540,
545, 553, 567, 575.
Spremo, Gordana: 1979: 315; 1980:
365.
Stančič, Zora: 1979: 328.
Stegovec, Tinca: 1980: 73.
Steže, France: 1980: 14.
Stele-Možina, Melita: 1979: 282, 492;
1980: 401.
Stojan, Lučka: 1979: 27.
Stopar, Ivan: 1979: 166, 218.
Subotič, Irina: 1980: 192, 236, 242,
363.
Susovski, Marijan: 1980: 192, 236.
Svetina, Tone: 1980: 5, 550.

Š

Šarec, Aleš: 1980: 94, 95, 137, 138.
Šarčević, Grozdana: 1980: 258.
Šefran, Gorazd: 1979: 282.

Serbelj, Ferdinand: 1979: 114, 295,
414; 1980: 251.
Seruga, Silva: 1979: 167, 168.
Šimaga, Vida cf. Hudoklin-Šimaga,
Vida.
Skodlar, Čoro: 1979: 93, 115, 169,
220, 279.
Slamberger, Snežna: 1979: 283, 291,
295, 303, 389, 396; 1980: 403, 498.
Slibar, Vladimir: 1980: 210.
Šneberger, Marjan: 1979: 190, 223;
1980: 196, 294, 584.
Šorn, Jože: 1980: 173, 259.
Štih, Bojan: 1979: 396.
Šter, Janez: 1979: 453; 1980: 407,
470.
Štrajn, Darko: 1979: 549.
Štrukelj, Pavla: 1979: 6.
Štrukl, Rudi: 1979: 176.
Štular, Hanka: 1979: 10, 119; 1980:
75, 307.
Štukl, France: 1980: 174.
Štupar-Sumi, Nataša: 1979: 221—223.
Šubič, Zorka: 1980: 308.
Sumi, Nace: 1979: 116—118, 417;
1980: 240.

T

Tavčar, Ciril: 1979: 172.
Tavčar, Marijan: 1980: 582.
Tepina, Marjan: 1980: 150, 583.
Teplý, Bogo: 1979: 315.
Teppey, Jožica: 1979: 120, 458.
Tihec, Slavko: 1980: 15, 246.
Tisnikar, Jože: 1980: 44.
Tomše, Ida: 1979: 28, 121, 464; 1980:
341, 564.
Tomšič, Marjan: 1979: 357.
Tomšič, Rikardo: 1980: 139.
Tončič, Ludvik: 1980: 175.
Torkar, Vinko: 1979: 173; 1980: 107,
140.
Trentin, Giorgio: 1979: 280.
Tršar, Marijan: 1979: 357; 1980: 205,
371, 373, 482, 498, 558.
Turk, Juš: 1979: 435.
Tušek, Janez: 1980: 174.

U

Udovič, Franc: 1979: 282, 431, 473,
480; 1980: 344—351, 502, 507.
Umek, Alojz: 1979: 224.
Unkovska, Biljana: 1980: 72.
Uršič, Borut: 1979: 175.
Uršič, Marko: 1980: 176.

V

Vasev-Dimeski, Viktorija: 1979: 284,
331; 1980: 302.
Vaupotič, Danilo: 1980: 189.

Vaupotič, Darja: 1980: 189, 222, 281, 401, 402, 413.
 Veličkovski, Vladimir: 1979: 350.
 Vetrih, Maja: 1979: 315, 340, 438, 462; 1980: 77, 82, 271, 365, 402, 455.
 Vidmar, Marjan: 1979: 225; 1980: 150.
 Vizintin, Boris: 1979: 122.
 Vodopivec, Aleš: 1979: 176, 288; 1980: 63, 107, 142—144.
 Vodopivec, Lujo: 1980: 263.
 Volarič, Jože: 1979: 306.
 Volčjak, Marija: 1980: 63, 152, 182, 200, 244, 568.
 Volfand, Jože: 1980: 187.
 Vrečko, Janez: 1979: 28.
 Vrhovc, Marjan: 1980: 146.
 Vrhunc, Polonca: 1979: 290, 396; 1980: 248.
 Vrišer, Andreja: 1980: 78.
 Vrišer, Sergej: 1979: 22, 30, 123—125, 214, 226; 1980: 79, 80, 161, 178, 179, 280, 281.
 Vrtovec, Marijan: 1980: 147, 148.
 Vuk, Marko: 1979: 177; 1980: 287, 382.
 Vuk, Vili: 1979: 315; 1980: 180, 181, 192.

W

Waltritsch, Marko: 1979: 126, 227, 228.
 Wolf, Tatjana: 1980: 81, 149, 332, 333.

Z

Zabel, Igor: 1979: 282, 283, 286, 292—294, 296, 305, 313, 387, 396, 404, 428, 433, 461; 1980: 83, 235, 243, 254, 265, 324, 359, 368, 408, 478, 515, 521, 558.
 Zadnikar, Marijan: 1979: 32, 178, 179.
 Zagoričnik, Franci: 1979: 263.
 Zagoričnik, Ifigenija: 1980: 331.
 Zajc, Dane: 1979: 127.
 Zajec, Alfonz: 1980: 182.
 Zajec, Edvard: 1979: 33, 283.
 Zalar, Franc: 1979: 128, 280—284, 286, 287, 292, 295, 300—306, 308, 309, 319, 335, 350, 351, 358, 360—363, 367, 369, 371, 372, 377, 379,

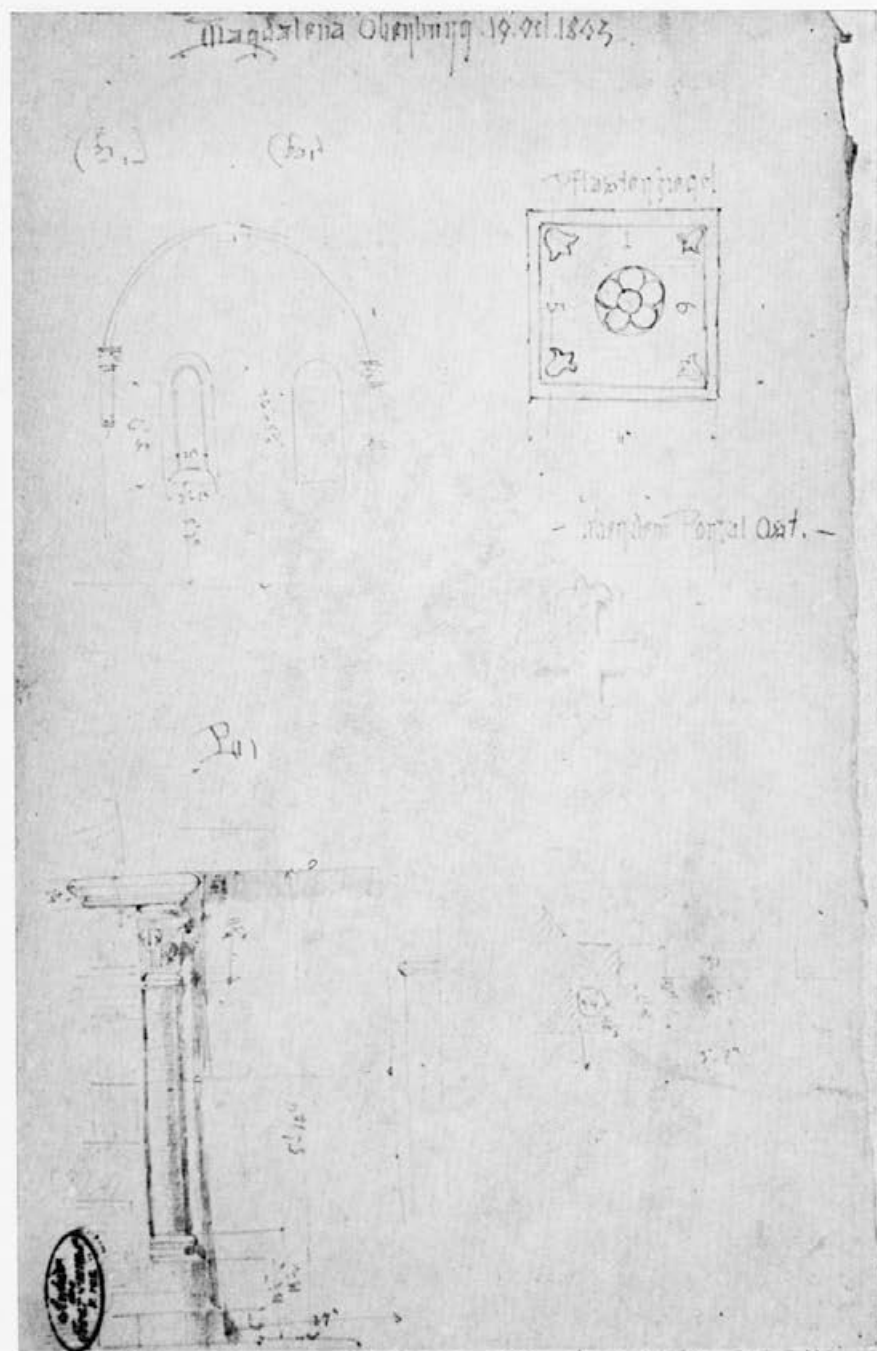
381, 387, 388, 391, 395, 396, 398, 399, 402, 404, 406, 410, 414, 415, 417, 420, 423, 439, 441—445, 449, 450, 457—460, 468, 471, 477, 490; 1980: 195, 224, 226, 230, 232, 233, 242—244, 246, 250—252, 254—256, 258, 260, 261, 268, 271, 304, 353, 355, 359, 368, 371, 376, 381, 386, 387, 389, 391, 394, 395, 397, 401, 406, 408, 410, 412, 413, 415, 416, 421, 424, 427, 430, 431, 433, 435, 437, 438, 440, 443, 445, 446, 448—450, 453, 455, 460, 465, 468, 471, 474, 477—479, 481, 483, 490, 495, 498, 503, 508, 511, 515, 517, 519, 521, 523, 527, 573.
 Zalaznik, Janez: 1980: 246, 258, 465, 508, 517.
 Zidič, Igor: 1980: 455.
 Zimič, Fedja: 1979: 129, 257.
 Zinaič, Milan: 1979: 378.
 Zlobec, Jaša J.: 1980: 319.
 Zlobec, Marijan: 1979: 242, 282, 283, 291, 294, 342, 396, 404, 428, 433, 461; 1980: 184, 185, 233, 243, 245, 251, 267, 317, 319, 320, 377, 386, 398, 403, 455, 498, 501, 558.
 Zlodre, Janko: 1979: 180.
 Znidarčič, Asta: 1979: 396, 457; 1980: 243.
 Zoran, Ivan: 1979: 195, 240, 247, 282, 316, 323, 369, 401, 443, 464, 508.
 Zupan, Franc: 1979: 299, 361, 445.
 Zupančič, Mirina: 1979: 34.
 Zupet, Franc: 1980: 536.

Ž

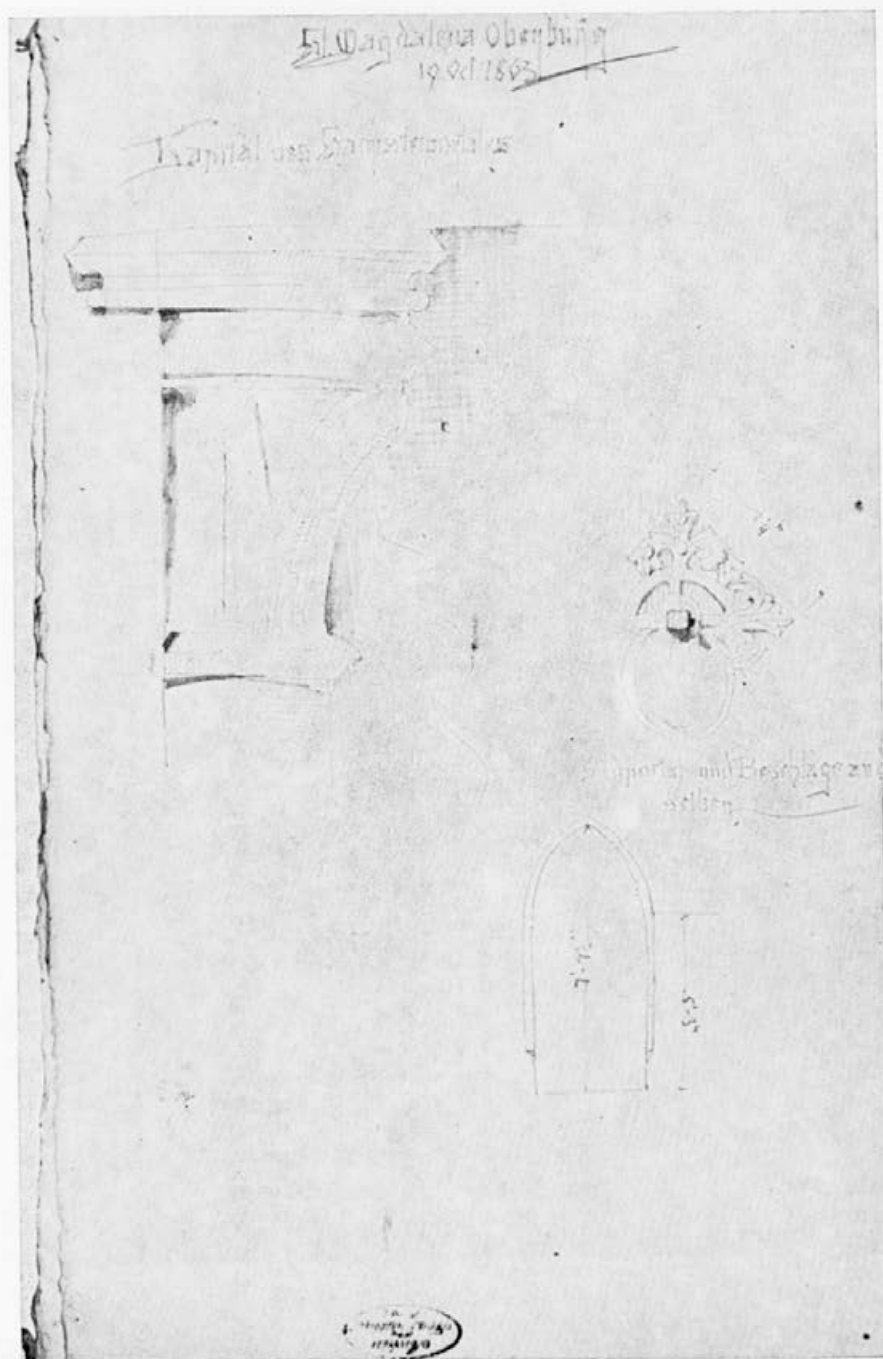
Žagar, Anton: 1980: 150.
 Žargi, Matija: 1979: 130; 1980: 259.
 Železnik, Alfred: 1979: 229.
 Železnik, Marija: 1980: 268.
 Železnik, Milan: 1979: 35, 131, 230; 1980: 76, 94.
 Željznov, Dušan: 1979: 396, 490, 497.
 Ževart, Milan: 1980: 186.
 Žigon, Andreja: 1979: 132, 181, 231; 1980: 16.
 Žitko, Salvator: 1979: 232.
 Žitko, Stojan: 1979: 205.
 Zontar, Majda: 1979: 34.
 Žunec, Branko: 1979: 327.

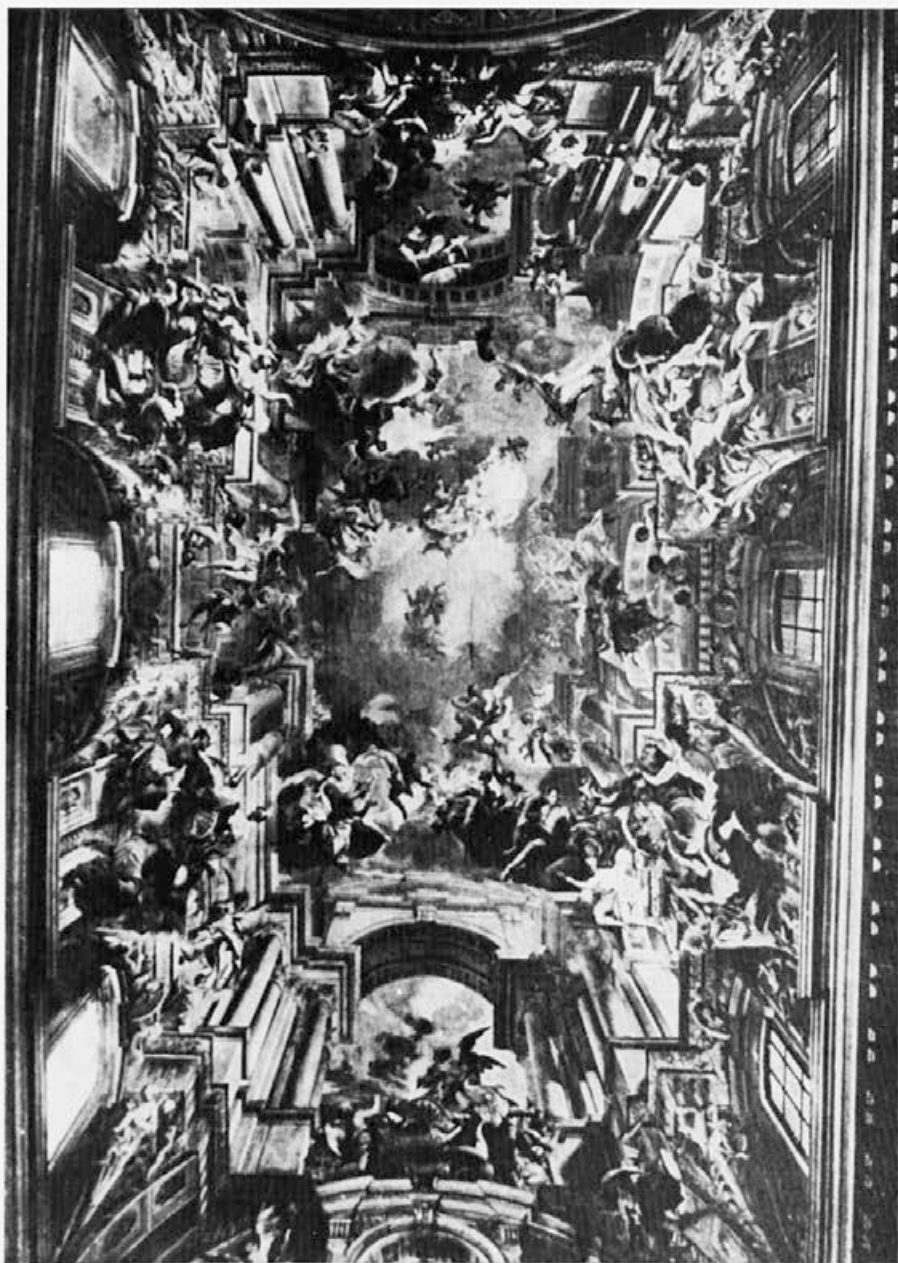
SLIKOVNA PRILOGA
PLANCHES

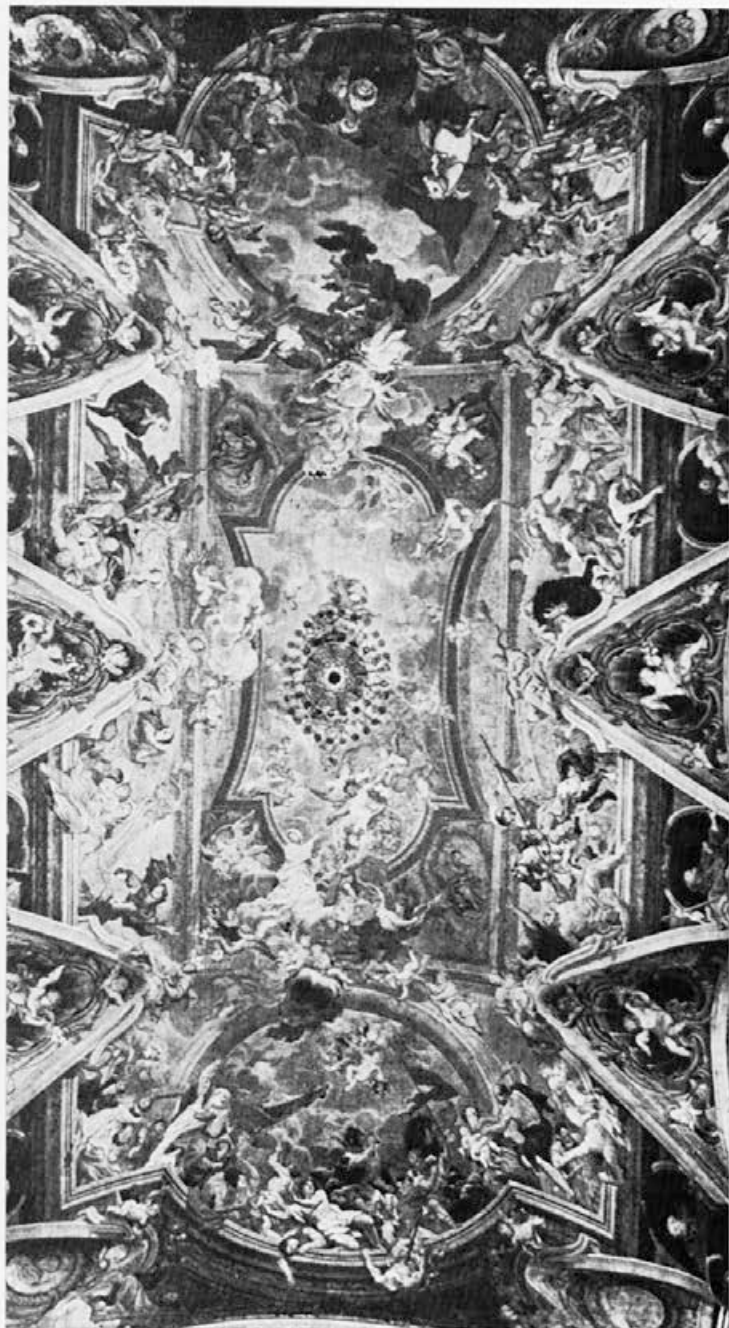
2 Karl Haas: Cerkev sv. Magdalene v Gornjem Gradu, vzhodna stena prezbitarija, zakristijski portal, grški križ in renesančni tlakovec

3 Karl Haas: Cerkev sv. Magdalene v Gornjem Gradu, kapitel z zakristijskih vrat, okovje na zakristijskih vratih in gotski vzhodni portal

4 *Andrea Pozzo: Apoteoza Ignacija Loyole, 1691—1695, Rim, Sant'Ignazio, ladja*

5 *Giulio Quaglio*: Apoteoza sv. Nikolaja, 1703—1706, Ljubljana, stolnica, ladja

6 Giulio in Domenico Quaglio: Alegorija teologije, 1721—1723, Ljubljana, Semenišče, knjižnica

7 *Franc Jelovšek: Mučeništvo in apoteoza sv. Petra, 1731–1733, Ljubljana, ž. c. sv. Petra, ladja*

8 *Franc Jelovšek: Sv. Peter ozdravi obsedenca, 1731—1733, Ljubljana, ž. c. sv. Petra, prezbitarij*

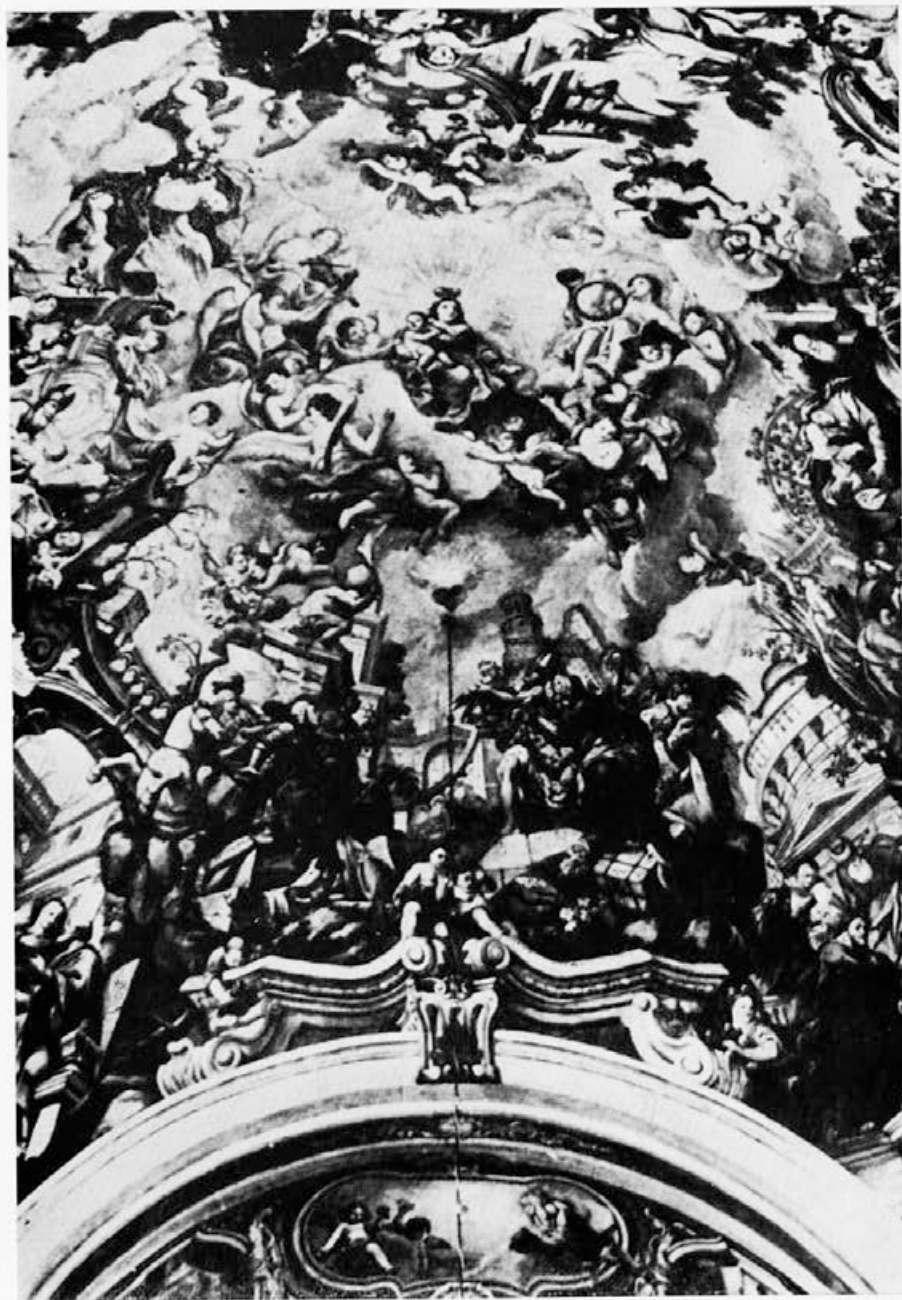
9 *Franc Jelovšek*: Prizori iz stare zaveze, 1734, Ljubljana, Codellijeva graščina, kapela

10 *Franc Jelovšek*: Marijino vnebovzetje, 1736—1737, Lesce, ž. c. Marijinega vnebovzetja, prezbitერიj

11 *Franc Jelovšek in Janez Wolf: Apoteoza sv. Stefana, 1752 in 1876—1877, Vipava, ž. c. sv. Stefana, prezbitarij*

12 *Franc Jelovšek*: Prizori iz Marijinega čaščenja, 1753, Sladka gora, ž. c. Marije, ladja

13 *Franc Jelovšek*: Veliki oltar, 1755, Srednja vas v Bohinju, ž. c. sv. Martina, prezbitarij

14 *Franc Jelovšek*: Poslikava notranjščine, 1759—1761, Groblje, p. c. sv. Mohorja in Fortunata, pogled proti prezbiteriju

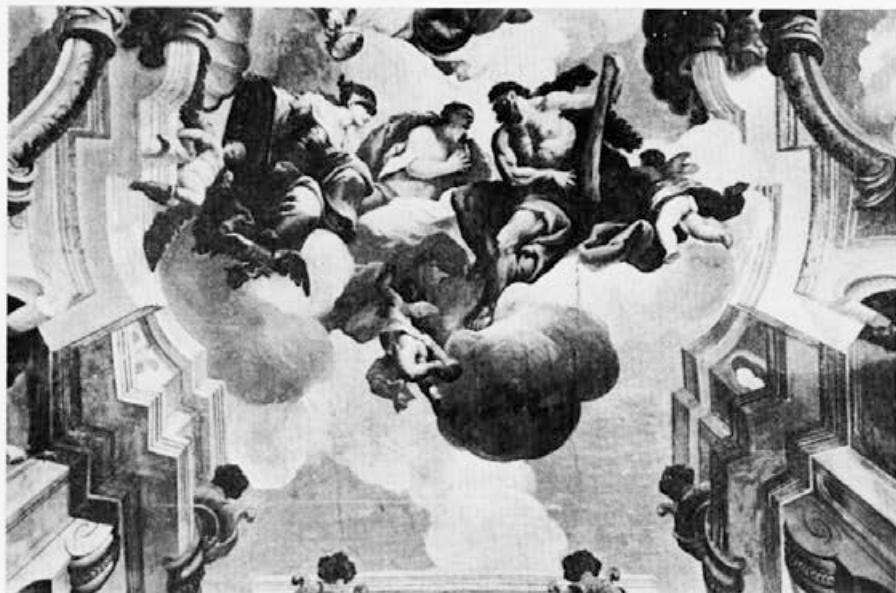
15 *Franc Jelovšek*: Apoteoza sv. Antona Pad., 1746, p. c. sv. Rozalije nad Senčurjem pri Celju, kapela

16 *Jakobova lestev*, okoli 1736—1737, Limbarska gora, p. c. sv. Valentina, kapela

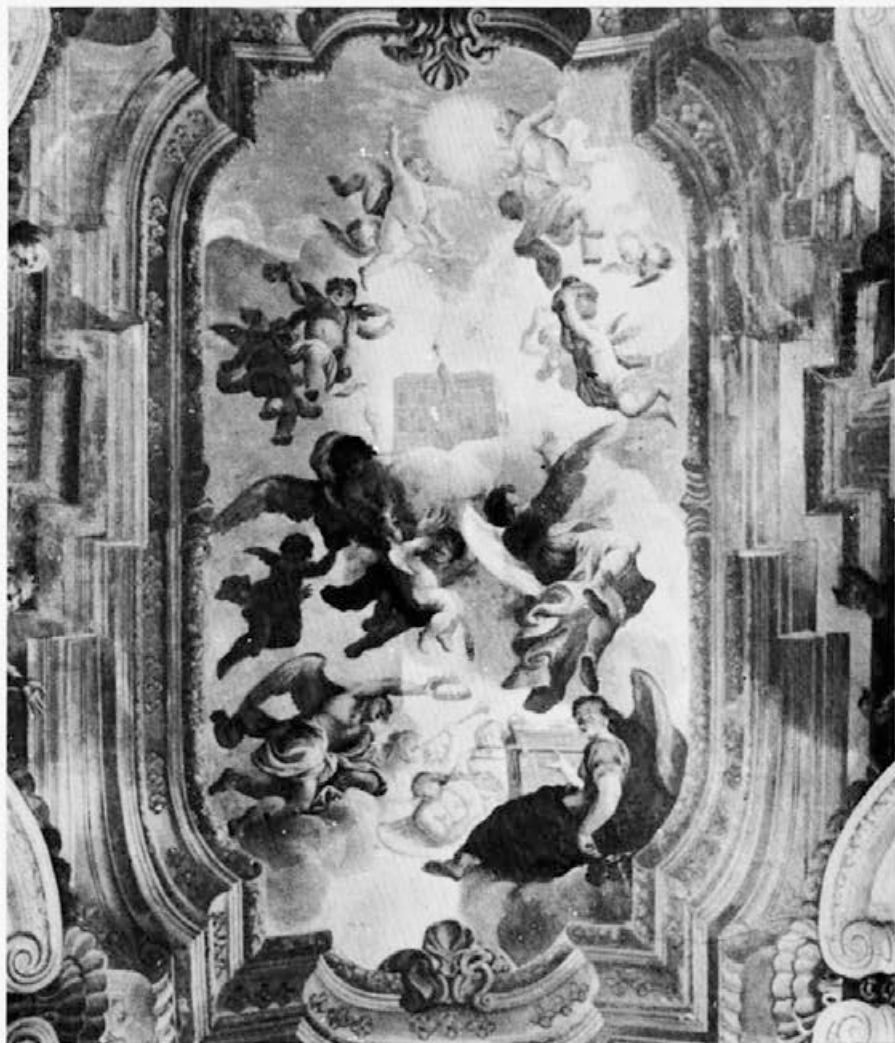
17 *Franc Karel Remb: Personifikacija Slikarstva in Medicine, okoli 1700, Brežice, grad, dvorana*

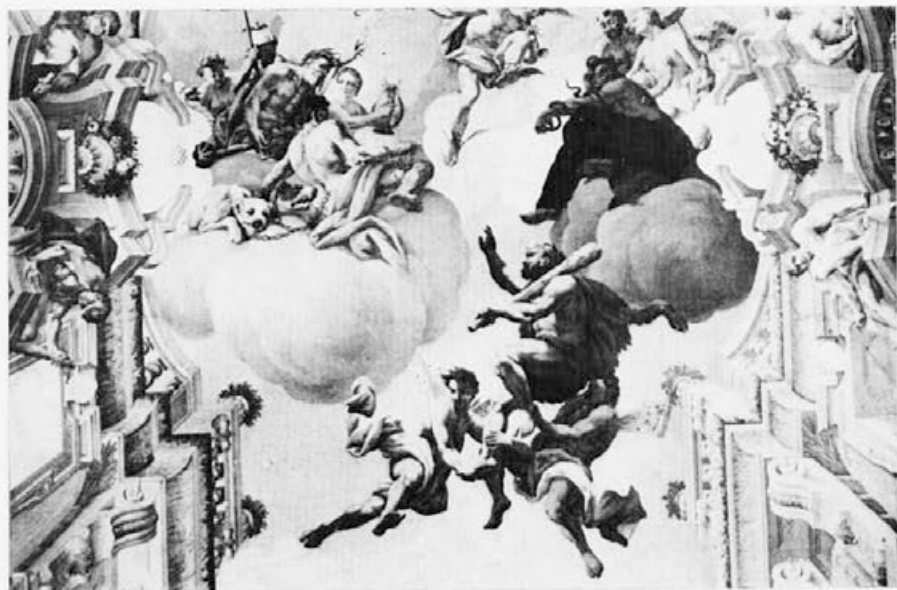
18 Herkulova apoteoza, 1708, Dornava, grad, dvorana

19 *Matthias von Görz*: Marijino vnebovzetje in kronanje, 1708, Zagorje pri Pilštajnu, ž. c. Marije Pomočnice, prezbitერიj

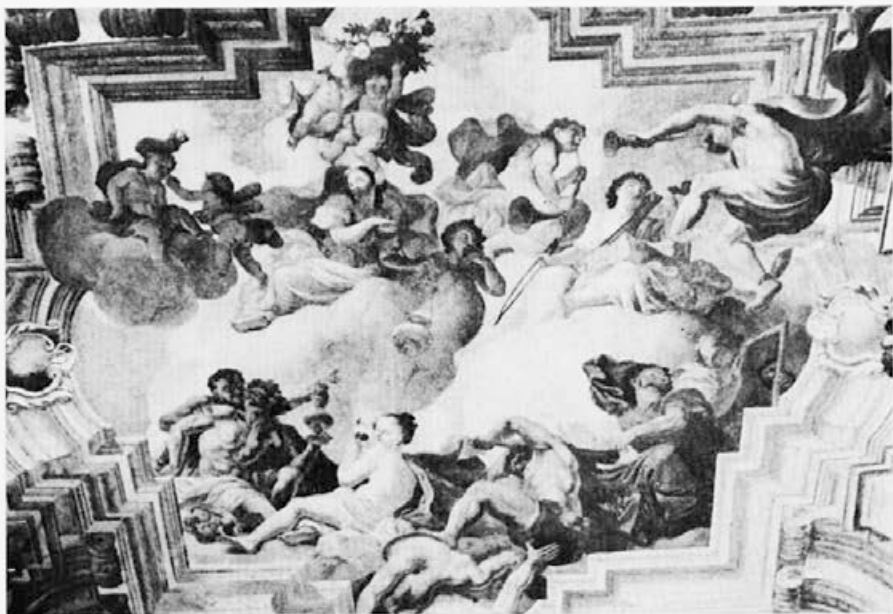
20 *Johann Caspar Wageringer: Prenos loretske hišice, 1712, Slake pri Podčetrtku, p. c. Device Marije na Pesku, ladja*

21 *Franc Ignac Flurer*: Herkulova apoteoza, 1721, Slovenska Bistrica, grad, viteška dvorana

22 *Franc Ignac Flurer*: Alegorija družine Herberstein, 1721, Slovenska Bistrica, grad, stopnišče

23 *Franc Ignac Flurer: Alegorija petih čutov, okoli 1727, Brežice, grad, stopnišče*

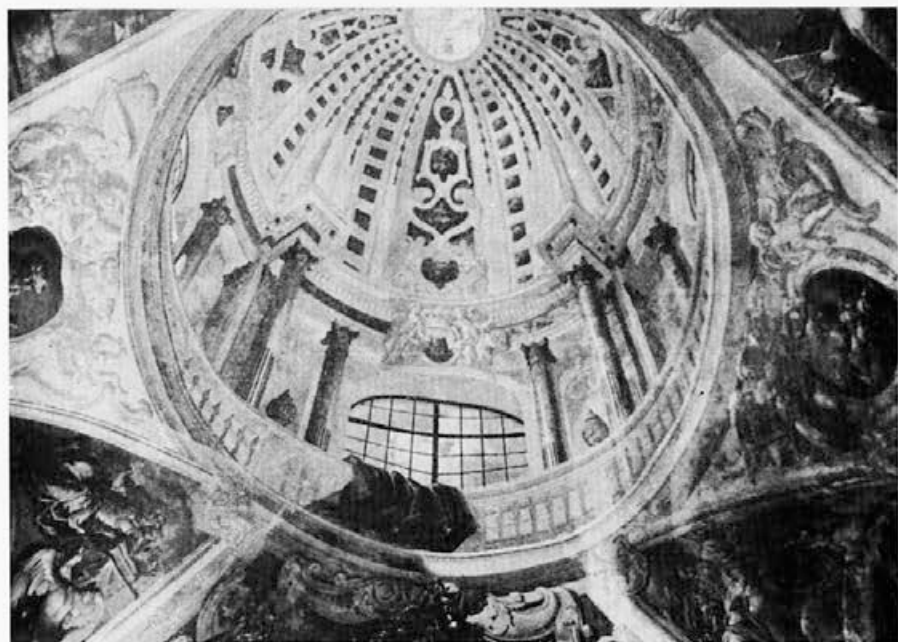
24 *Franc Ignac Flurer: Iluzija odprtega okna s puttom, okoli 1727, Brežice, grad, kapela*

25 *Johann Chrysostom Vogl*: Marijino vnebovzetje, 1721, Ruše, ž. c. sv. Marije, prezbitarij

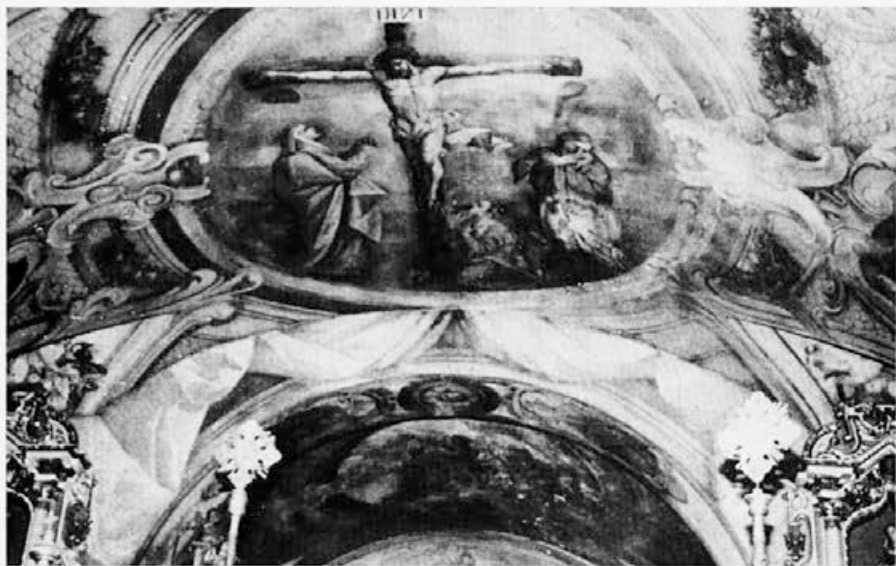
26 *Joannecky*: Alegorija Miru, 30. leta 18. stoletja, Statenberk, grad, dvorana

27 *Ivan Ranger*: Navidezna kupola (po A. Pozzu), 1740, Olimje, ž. c. Marijinega vnebovzvetja, prezbitერიj

28 *Slikar pavlinskega kroga*: Apoteoza sv. Antona Pad., okoli 1760, Sentjanž nad Zibiko — Orehovec, p. c. sv. Janeza, kapela

29 *Anton Lerchinger*: Kristus na križu, 1750, Kebelj, p. c. sv. Marjete, ladja

30 *Anton Lerchinger*: Prizori iz legende sv. Martina, 1753, Kamnica pri Mariboru, ž. c. sv. Martina, ladja

31 *Anton Lerchinger*: Apoteoza sv. Frančiška Ksaverija, 1766, Olimje, ž. c. Marijinega vnebovzetja, kapela

32 *Anton Lerchinger*: Prizori iz legende sv. Frančiška Ksaverija, 1766, Olimje, ž. c. Marijinega vnebovzetja, kapela

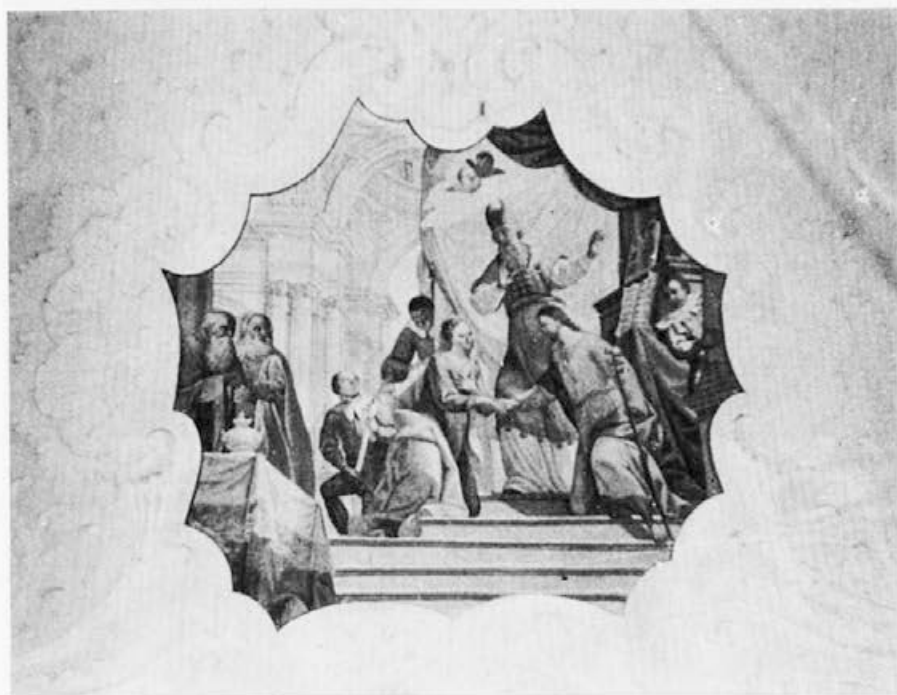
33 *Anton Lershinger*: Marijino vnebovzetje, okoli 1765, Petrovče, p. c. Marije, prezbiterij

34 *Anton Lerchinger*: Sv. Henrik in Kunigunda, Sv. Ožbalt in Evangelisti, 1779, Galicija, ž. c. sv. Jakoba st., prezbiterij

35 Personifikacija Pomladi, sreda 18. stoletja, Smlednik, grad, dvorana

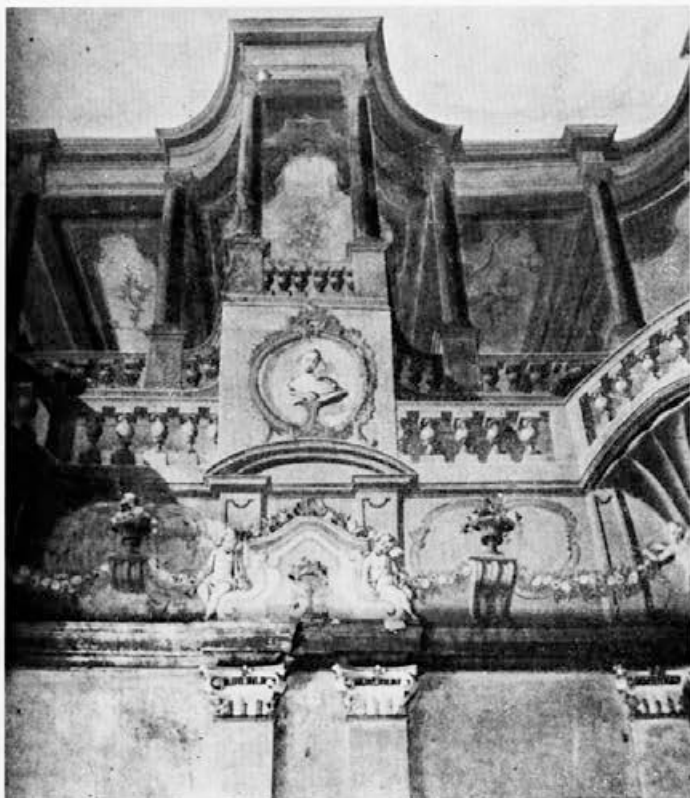
36 *Anton Cebej*: Marijina zaroka, po letu 1760, Bistra nekdanji samostan, kapela

37 *Anton Cebej: Apoteoza sv. Petra, 1768, Dobravlje, p. c. sv. Petra, prez-biterij*

38 *Anton Cebej*: Apoteoza sv. Frančiška Asiškega, okoli 1770, Smlednik, grad, kapela

39 Iluzionistična arhitektura, okoli 1784, Betnava pri Mariboru, grad, dvorana

40 *Michele Sforza*: Obmorska veduta (Marina), okoli 1775, Izola, palača Besenghi degli Ughi, dvorana

- 41 *Andrej Trost*: Novo mesto, *Topographia Ducatus Carnioliae Mod.*, 1679. Podoba Novega mesta iz Valvasorjeve Topografije Kranjske in iz Slave vojvodine Kranjske prikazuje motiv s klasične panoramske smeri — z Recljevega hriba. O njenih značilnostih (in tudi nepravilnostih) so pisali mnogi, ki so se ukvarjali z zgodovino mesta. Večina vedut mesta iz 19. stoletja je nastala z iste razgledne točke (npr. Costa, Skola, Šturm itd).

42 Razglednica Novega mesta, 1903

Se v začetku našega stoletja je bilo za poglede od daleč mestno telo strjena celota z jasnimi mejami in značilno naselbinsko silhueto. Znanilec nove dobe je le kandijski most, zgrajen leta 1898. Tako kakor na upodobitvah iz prejšnjega stoletja je tudi na tej fotografiji v ospredju vidna skupina kmečkih hiš in gospodarskih poslopij ob Ragovski cesti.

43 Razglednica Novega mesta, okoli 1930

V primerjavi s prejšnjo fotografijo so spremembe neznatne — še največ novega je bilo zgrajenega zunaj mesta (na Marofu, ob Ljubljanski in Ločenski cesti), kar pa ta upodobitev izpušča.

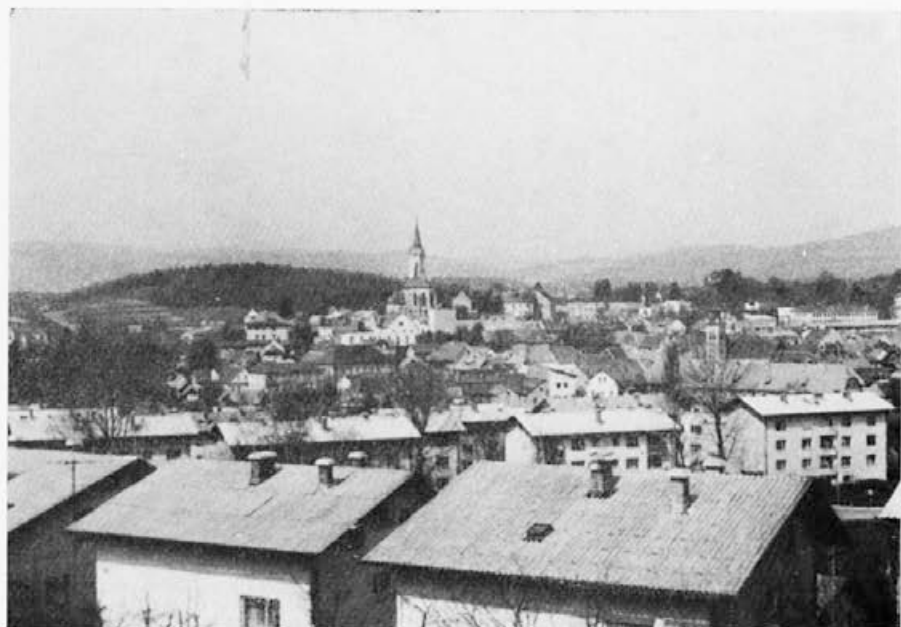
44 Razglednica Novega mesta, pred 1941

V zadnjih letih pred drugo svetovno vojno so v Novem mestu nastali prvi industrijski obrati, med njimi tudi Pencova tovarna vezalk ob Ragovski cesti (po vojni tovarna igrač, zametek Novolesa). Njena funkcionalistična arhitektura je pokvarila najbolj značilno veduto mesta. Podobno velja za adaptirano stavbo zobne poliklinike, ki razbija silhueto Kapiteljskega hriba.

45 Razglednica Novega mesta, pred 1941

Z iste razgledne točke je bila posneta tudi ta razglednica, ki prikazuje vzhodni del mesta z novimi predeli.

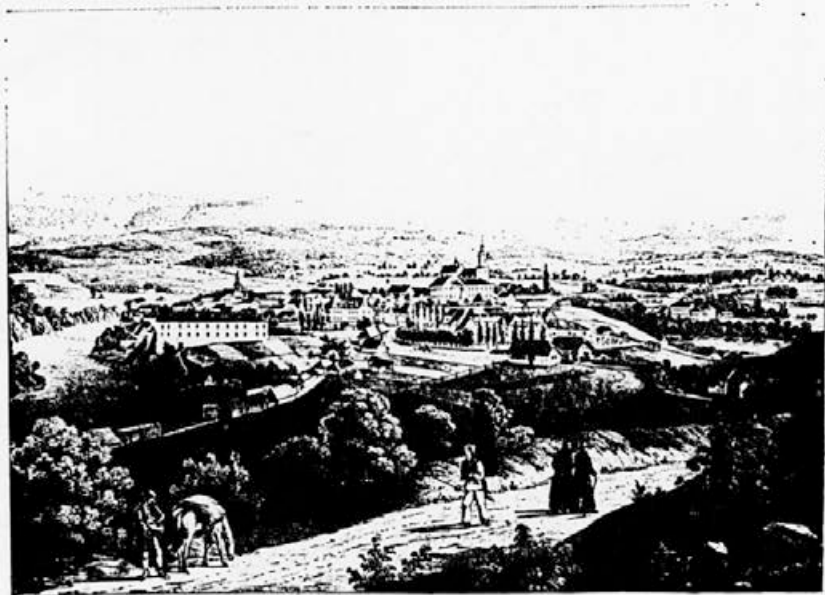
- 46 Novo mesto, 1982
 Skoraj ves prostor, viden z znamenite razgledne točke, je danes pozidan. Pravico do razgleda so si prilastili le lastniki zasebnih hiš tik pod vrhom Recljevega hriba.

- 47 Razglednica Novega mesta, okoli 1930
 Se en priljubljen pogled na mesto — tokrat z vzpetine pred Ragovim logom.

- 48 *Ivan Koch*: Novo mesto s severne strani, Slava vojvodine Kranjske, 1689
 Približno v istem času kot znana Trostova upodobitev Novega mesta je po Valvazorjevem naročilu nastala še druga, manj znana podoba prav tako objavljena v Slavi (XIV. knjiga, p. 155), ki jo je napravil novomeški rojak Ivan Koch. Mesto prikazuje s severne strani, nekako od tam, kjer danes stoji gimnazija. Zunaj slike je ostal kapucinski samostan, ki so ga pričeli zidati leta 1658. Kapiteljski zvonik že ima baročno kapo, ki jo je dobil leta 1658.

- 49 *Jožef Wagner*: Veduta Novega mesta, Ansichte aus Krain, 1843
 Wagner je v svoji veduti prikazal mesto iz iste smeri, le da z nekoliko višje točke — s ceste, ki je iz Ljubljane vodila v mesto čez Marof. Kostanjevega drevoreda še ni bilo, le od Ljubljanskih vrat do konca pokopališkega zidu je rasla vrsta topolov, ki so jih zasadili Francozi.

50 Razglednica Novega mesta, pred 1940

Pogled na mesto z iste točke, nastal sto let kasneje — cesta čez Marof je le še sprehajališče, vpadnica z ločenske smeri je s spodnje ceste (danes Ulica talcev) prestavljena na novo, višje ležečo cesto (Cesto herojev), ki poteka po nekdanji poljski poti. V tem času so to cesto tudi že skoraj v celoti obzidali, nepozidan je le še prostor ob Krki.

51 Novo mesto, 1982

Pogled na Novo mesto z Marofa je ostal bolj neokrnjen od tistega, ki ga nudi Recljev hrib: pobočja hriba so na srečo odstala nepozidana, pa tudi Ragov log s Krko lepo zaključuje mesto podobo.

FOTOGRAFSKI POSNETKI: Vlado Kotlušek: 11, 13, 33; Marjana Lipoglavšek: 7, 8, 15—18, 21, 22, 27, 29—31, 35, 36, 38; Narodna galerija, Ljubljana: 37; Jelka Pirkovič-Kocbek: 46, 51; Zavod za spomeniško varstvo, Celje: 19, 20, 28, 32, 34; Zavod za spomeniško varstvo, Maribor: 25, 39; Zavod za spomeniško varstvo, Piran: 40; posnetki po starih fotografijah: 1—6, 10, 12, 14, 23, 24, 26, 41—45, 47—50.

ZBORNİK ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO N. V. XIX

Izdalo in založilo
Slovensko umetnozgodovinsko društvo

Izdajateljski svet
Anka Aškerc, Cene Avguštin, Vesna Bučič, Anica Cevc,
Špelca Copič (predsednik), Peter Fister, Milček Komelj,
Peter Krečič, Stane Mikuž, Damjan Prelovšek, Melita
Stelè Možina, Hanka Štular

Uredniški odbor
Tomaž Brejc, Emilijan Cevc,
Nace Šumi (glavni in odgovorni urednik), Sergej Vrišer

Tehnični urednik
Andreja Žigon

Naklada
600 izvodov

Uredništvo in uprava
Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana, Jugoslavija

Editées et publiées
par la Société d'Histoire de l'Art Slovène

Conseil d'édition
Anka Aškerc, Cene Avguštin, Vesna Bučič, Anica Cevc,
Špelca Copič (présidente), Peter Fister, Milček Komelj,
Peter Krečič, Stane Mikuž, Damjan Prelovšek, Melita
Stelè Možina, Hanka Štular

Comité de rédaction
Tomaž Brejc, Emilijan Cevc,
Nace Šumi (rédacteur principal et responsable), Sergej Vrišer

Rédacteur technique
Andreja Žigon

Tirage
600 exemplaires

Rédaction et administration
Filozofska fakulteta, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana, Yougoslavie

Tisk: Tiskarna Učne delavnice, Ljubljana

UDK 75.032(497.12)»17«

Marjana Lipoglavšek

IZVIRNO ZNANSTVENO DELO
ILUZIONISTIČNO SLIKARSTVO 18. STOLETJA NA SLOVENSKEM
Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, str. 15—47, sl. 4—40

V pregledu razvoja iluzionističnega slikarstva na Slovenskem je treba poudariti tri najznačilnejše in po kvaliteti svojih del izstopajoče osebnosti: Giulia Quaglia, Franca Jelovška in Ignaca Flurerja. Quaglio je na obokih ljubljanske stolnice združil elemente strojnega slikarstva Italijanskega 17. stoletja in Pozzovega pojmovanja fiktivne arhitekture. Pri Quagliu se je tudi učil domači freskanti Franc Jelovšek, ki je razvil lastno inačico strojnega iluzionizma (*Sv. Peter v Ljubljani, Stadska gora, Groblje*) in kot vodilna osebnost slovenskega baročnega slikarstva vplival na sodobnika in naslednika (A. Cebelja, J. Potocnik, A. Postin). Na Stajerskem je bil najpomembnejši Franc Ignac Flurer (*Brezice, Slovenska Bistrica*), pozornost pa zasluži tudi freske neznanega avtorja v Dornavi (J. C. Wagingerja) v *Slakah pri Podčetrniku*. Pozove navidezne kropole je ponavljal slikar Ivan Ranger (*Oltimje, Rogatec*), z rokokojskimi kompozicijami Antona Lerchingerja (*Sv. Rok, Kebej, Petrovče*) pa se je razvoj iluzionizma na Slovenskem zaključil.

UDK 726.54(497.12 Gornji grad)»1240/1250« Sv. Magdalena
Izvirno znanstveno delo

Ivan Stopar
SV. MAGDALENA V GORNJEM GRADU

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, st. 9—14, sl. 1—3
Razprava razčlenjuje na temelju ohranjenih risb graškega deželnega konservatorja in arheologa Karla Haasa nekdanjo, l. 1867 podrito cerkev sv. Magdalene v Gornjem gradu. Avtor razčlenjuje njene stogovne prvine in prihaša do sklepa, da gre za arhitekturo iz let 1240—1280, ki je nastala pod neposrednim vplivom benediktinske monašične arhitekture ob velikih zgledih evropskih kulturnih središč tistega časa.

UDK 75(497.12):929 Tominc J.»1821«(044)

Ksenija Rozman

PROŠNJI SLIKARJA TOMINCA

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, pp. 49—53

Izvirno znanstveno delo
Najbolj talentiran slikar slovenskega rodu v prvi polovici 19. stoletja Jožef Tominc (1790—1866) je iz Ljubljane poslal 15. feb. 1821 pismi, naslovljeni na princa Metternicha in cesarja Franca I. V obeh je prošil za štipendijo, s katero bi nadaljeval študij historičnega slikarstva v Rimu. Pismi dopolnjujeta dosedanje vednost o slikarju: v Gortci je v zgodnji mladosti slikal nabožne podobe. Ose ga je osem let podpiral za časa študija na Akademiji sv. Luka v Rimu. O kopiji po Rafaelu *Madonna di Foligno* so leta 1817 pisali časniki v Londonu in na Dunaju (in ne le v Rimu). Pismi datirani v Ljubljani in od tod odposlani, pričata, da je bil Tominc v Ljubljani že februarja 1821, to je v času Ljubljanskega kongresa, kot je nekoč zapisal Ivan Kukuljević Sakcinski.

UDK 711.5(497.12 Novo mesto)

Jelka Pirkovič-Kocbek

OBLIKOVNI ZNACAJ NOVEGA MESTA

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, str. 55—66, sl. 41—51

Članek predstavlja primer, kako je mogoče z umetnostnozgodovinskega stališa analizirati oblike določenega naselja. Novo mesto je nastalo tam, kjer je bil star prehod čez reko in kjer je rečna ogledalca omogočala obrambo naselja. Jedro sedanega mesta ni le srednjeveško Rudolfovo, ustanovljeno leta 1365, temveč tudi nekoliko starejši predel tik pod vrhom Kapiteljskega hriba, kjer je verjetno stala trška naselbina z imenom Gradec. Kot vsa srednjeveška mesta ima tudi Novo mesto znatno tlorisno zgradbo, omrežje ulic, osrednji tržni prostor in parcelacijo. Tradicionalna zasnova mesta pa se je postopoma spreminjala in se dopolnjevala. Spremembe urbane zgradbe so bile najmočnejše v novejšem času, ko je Novo mesto postalo industrijsko središče pokrajine.

Marjana Lipoglavšek

18th CENTURY ILLUSIONISTIC PAINTING IN SLOVENIA

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, pp. 15-47, sl. 4-10

A survey of the development of illusionistic painting in Slovenia reveals three characteristic personalities who produced work of exceptional quality: Giulio Quaglio, Franc Jelovšek and Ignaz Filner. In the paintings on the arches of *Ljubljana Cathedral* Giulio Quaglio combined elements of 17th century Italian ceiling painting and Pozzo's concept of fictive architecture. It was Quaglio who taught the local Slovenian fresco painter Franc Jelovšek his own developed, his own particular style of illusionistic ceiling painting (in the *Church of St. Peter in Ljubljana*, at *Stadka gora* and *Grobje*). As the leading Slovenian haroque painter he influenced his contemporaries and successors (A. Čebel, J. Potonik, A. Postl). In the Styrian area the best painter was Franz Ignaz Filner (*Brezice, Slovenska Bistrica*), but also the frescos in *Dornava* by the unknown author and in *Stake near Podcetrtek* by J. C. Wagnier deserve attention. Pozzo's apparent cupolas were copied by the printer Ivan Ranger (*Oltarje, Rogatec*), and the development of illusionistic painting in Slovenia came to an end with the rococo compositions of Anton Lerchinger (*St. Rok, Kebeič, Petrovče*).

UDC 711.5(497.12. Novo mesto)

Original Scientific Work

Jelka Pirkovč-Kocbek

THE SETTLEMENT PATTERN OF NOVO MESTO

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, pp. 55-65, sl. 41-51

This article presents an example of how the form of a particular settlement can be analyzed from the art historian's point of view. Novo mesto developed on a site where there was an old ford over the river permitted the defence of the settlement. The core of the present town is not only the medieval town, Rudolfsvert, which was founded in 1365, but also a rather older section just beneath the top of the Kapitelj hill, where there had probably been a fortified settlement called Gradec. Novo mesto displays the typical mediaeval pattern, a network of streets, a central market place and parcelling. The traditional plan of the town gradually changed. The changes in the urban structure have been greatest in recent time, as Novo mesto is developing into the industrial centre of the area.

Ivan Stopar

ST. MAGDALENA AT GORNJI GRAD

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, pp. 9-14, sl. 1-3

The drawings of the St. Magdalena at Gornji grad made by the Graz county conservator and archaeologist Karl Haas, serve as a basis for this analysis of the church, which was pulled down in 1897. The author analyzes the stylistic elements of the church and comes to the conclusion that the architecture dates from the period 1240-1280, which was directly influenced by the Benedictine monastic architecture, which took as its model the architecture in the European cultural centres of the time.

UDC 75(497.12):929 Tominc J.*1812*(044)

Original Scientific Work

Ksenija Rozman

TWO PENTIONS BY THE PAINTER TOMINC

Zbornik za umetnostno zgodovino, n. v., XIX, 1983, pp. 49-53

On 15 February 1821, Jožef Tominc (1770-1869), the most talented Slovenian painter of the first half of the 19th century, sent letters to Prince Metternich and to the Emperor Franz I. In both of these letters he requested a scholarship which would enable him to continue his study of historical painting in Rome. These letters are in addition to our previous stock of knowledge about the painter: in early youth he painted religious pictures in Gorizia. His father supported him for eight years while he studied at the Accademia di San Luca in Rome. In 1817 newspapers not only in Rome but also in London and Vienna mentioned his copy of Raphael's *Madonna di Foligno*. These letters, dated from Ljubljana and mailed there, indicate that Tominc was already in Ljubljana in February 1821 that is, at the time of the Ljubljana Congress, thus confirming the views of Ivan Kakušjevič Sakcinski, an early writer on Tominc.